Víra našich otcův,

to jest

prostý výklad a obrana církve,

již založil

Pán náš Ježíš Kristus.

Jakub kardinál Gibbons,
arcibiskup baltimorský, Dr. Th.

Se svolením spisovatelovým přeložil

Jakub Pavelka,
kooperator v Rudíkově

V BRNĚ 1895.

Tiskem mor. akciové knihtiskárny. — Nákladem J. Barviče.

S dovolením nejdůstojnější biskupské konsistoře brněnské ze dne 15. března 1894 č. 1144.

Předmluva

k jedenáctému vydání.

První vydání „Víry našich otců“ vyšlo v prosinci 1876. Od té doby rozešlo se padesát tisíc výtisků ve Spojených Státech, Kanadě, Velké Britanii a v britských osadách.

Tento radostný výsledek překonal nejživější naděje spisovatelovy a jest potěšitelným důkazem, že hledání pravd náboženských není opovrženo ani v našem železném věku, tak zhrubělém starostmi o vezdejší chléb.

Kromě toho, že knihu bedlivě přehlédl spisovatel, uposlechl laskavé rady několika přátel a přidal kapitolu o přednostech a svatosti blahoslavené Panny Marie, která, jak doufá, bude neméně vlídně přijata od čtenářů, než jiné části knihy.

Cítí se také šťastným, moha oznámiti, že byl vydán německý překlad i zde (v Americe) i v Německu (v Evropě).

Používá této příležitosti, aby srdečně poděkoval vydavatelům katolických časopisů, které velice přispěly, o čemž nelze pochybovati, že se kniha tak rozšířila.

V Baltimore, na svátek sv. Tomáše Aquinského 1879.

Předmluva.

Účelem této knížky jest prostě a srozumitelně podati výklad a obhájení nejzákladnějších nauk církve katolické.

Zdálo se mi, že dostačí věnovati méně místa naukám, které i protestanté připouštějí, kdežto nauky, které popírají, jsou vyloženy obšírněji.

Dílo bylo sepsáno v nejistých hodinách, které zbývali spisovateli při naléhavějších povinnostech úřadu kněžského.

Obsahuje v podstatě promluvy, které konal před smíšeným posluchačstvem ve Virginii a Severní Karolíně.

Často pociťoval, že by se zvětšil spasitelný účinek těchto promluv, kdyby byly podporovány knihami, jež by kolovaly mezi lidem, jež by se četly a v prázdné chvíli o nich uvažovalo.

Ježto bylo jeho hlavním účelem smířiti s pravdami katolickými jinověrce, kteří po většině přijímají Písmo za jediný zdroj pravd náboženských, snažil se opříti své vývody hojnými výroky Písma svatého. Vidělo se mu však zhusta připojiti výroky nejstarších Otců církevních, jejichž svědectví, aspoň jakožto svědectví o víře jejich doby, musejí přijati i ti, kdož pochybují o jejich osobní autoritě.

Ačkoli se spisovatel snažil, aby byl přesným ve všech svých výrocích, snad se tu a tam vloudila nějaká nepřesnosť. Všelikých oprav, které mu předloží nejdůstojnější biskupové i kněžstvo, vděčně si povšimne při budoucím vydání.

V Richmondě, 21. listopadu 1876.

Poznámka překladatele.

Podávám touto knížkou českému čtenáři překlad znamenitého spisu kardinála J. Gibbonsa, který se velice rozšířil jak v Americe, tak v Evropě i v původní řeči anglické i překlady v různých řečech evropských (od roku 1876 – 1892 vyšlo původní vydání americké 41krát v 205.000 výtiscích).

Doufám, že český překlad nezůstane toliko v rukou kněží, jimž snad často poslouží, nýbrž že bude čten i od laiků a prohloubí poznání víry a církve své u věrných a vyvrátí mnohé nespravedlivé předsudky u ostatních. Spisovatel sice hájí církve katolické hlavně proti výčitkám protestantů a ti jsou mizící částkou našeho národu, ale různými vlivy se stalo, že mnozí katolíci nesmýšlejí o ní lépe. Fráze, které zahalují jen nevědomosť anebo nenávisť proti Kristu a církvi jeho, pomátly hlavy lidí, kteří je přijímajíí neuvažujíce a nerozeznávajíce mezi pravdou a lží, že je papouškují po těch, od nichž je slyšeli. Proto jako nejdůstojnější pan spisovatel věnoval knihu svou duchovenstvu a lidu své diecése, věnuju překlad její duchovenstvu a lidu našeho národu,

aby nevědoucí se poučili a vědoucí upevnili u víře své.

Snažil jsem se podati překlad co nejvěrnější. Proto jsem také ponechal po většině příklady ze života amerického, dovoluje si jen na několika místech objasniti věc z poměrů našich. Zdálo se mi, že poměry zvláště zřízení státního ve Spojených státech lépe přiléhají k věci, kterou třeba vysvětliti a za druhé nechtěl jsem nic napsati, co by mohlo býti na újmu laskavému a smířlivému tonu autorovu; kdežto dotknul-li bych se některého šiboletu našich stran a novin, byly by vášně pobouřeny a naše šibolety (jako na př. „Jan Hus, Jeroným“ a podobné refrény) potřebují důkladnější pozornosti, než bych jim byl zde mohl věnovati.

Vzdávám srdečné díky důst. panu Antonínu Molovi, faráři v Pavlově, za pečlivou revisi překladu a mnohé prospěšné pokyny.

ÚVOD.

Milý čtenáři! Snad poprvé ve svém životě máš v rukou knihu, v níž jsou nauky církve katolické vyloženy od jednoho z jejích synů. Není pochyby, že jsi mnoho slyšel a četl o naší církvi; ale nepocházejí-li tvé vědomosti od učitelů právem podezřelých? Žádal jsi chleba a dali ti kámen. Žádal jsi ryby a podávali ti hada. Za chléb pravdy ti poskytli hada klamu. Proto, třeba jsi nechtěl býti nespravedlivým, není-li mysl tvá proti nám popuzena, protože jsi poslouchal křivé svědectví? Tak je tomu alespoň u tisíců mých krajanů, s nimiž jsem se setkal za krátkého trvání své missionářské dráhy. Většina poučných spisů popisuje katolickou církev nesprávně.

Na ni se útočí v románech rázu Marie Monkové; v malbách, jako jsou Harperovy; v tak zvaných dějepisích podobných dějepisu Petra Parley-e. Ve valné části časopisů, v brožurách a zvláště na kazatelně,*) jež by měla býti zasvěcena pravdě a lásce, jest obětí

*) roz. v modlitebnách protestantských.

nejšpinavějších pomluv. Na její krásnou, nebeskou tvář kladou nepřátelé ohyzdnou masku a v tomto zakuklení ji vystavují útokům a posměchu veřejnosti; právě tak, jako činili Ježíši, chóti jejímu, když ho oděli šarlatovým rouchem, korunovali trny a tak znetvořenému se posmívala bezmyšlénková lůza.

Bojí se o ní pověděti pravdu, neboť

„má pravda takou tvář a taký vzhled,
že kdo ji uzří, miluje ji hned“.[1])

Není to neobyčejné, rozpřede-li se mezi protestantským duchovním a vrátivším se do církve katolické taková rozmluva:

Duchovní. — Nemůžete zapřít, že katolická církev učí hrubým bludům — na příklad klaněti se obrazům.

Obrácený. — Nepřipouštím takové žaloby; neboť jsem se ničemu takovému neučil.

Duchovní. — Ale kněz, který vás učil, nezjevil vám všeho. Utajil některé odstavce, o kterých věděl, že by vás zarážely.

Obrácený. — Neutajil nic; neboť mám knihy, které pojednávají o všech naukách katolických.

Duchovní. — Oklamaná duše! Což nevíte, že jim učí v Evropě jinak?

Obrácený. — To není možno, neboť církev učí témuž vyznání víry po všem světě a většina učebných knih, které jsem četl, byla tištěna v Evropě.

---

[1]) Dryden. — Hynd and Panther. (Laň a panther.)

A přece bývají duchovní, kteří tvoří tyto hanebné pověsti, bývají překvapeni, rozhořčíme-li se a obviňují nás, že jsme příliš citlivi. Byli jsme tak dlouho zlehčováni, že mají za to, že nemáme práva si stěžovati.

Nemůžeme dosti důrazně dolíčiti, jak velice nás urážejí ti, kteří tak zlomyslně tupí církev. Jest přikázání, které praví: „Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému!“

Je-li hříchem křivě svědčiti i proti jednotlivci, jak označíme zločin těch, kteří pomlouvají dvě stě dvacet pět milionů lidských bytostí, připisujíce jim nauky, které zamítají a mají v ošklivosti?

Nedivím se, že nenávidí církve ti, kteří se učí od jejích nepřátel, co je církev. Jest přirozeno, že se hnusí člověku poctivému ústav, jehož dějiny považuje za poskvrněné krveprolitím, zločinem a podvodem.

Bych byl vychován tak jako oni a byl obklopen ovzduším církvi nepřátelským, byl bych snad tak nešťasten, že bych dnes planul proti ní pomstou, místo abych zasvětil život svůj její obraně.

Nestěžuji si tak do jejich nepřátelství, jako že se soud, který si o ní utvořili, zakládá na lehkovážných výpovědích jejích nepřátel a ne na výpovědích svědků nestranných.

Dejme tomu, že bych chtěl nabyti správného mínění o obyvatelstvu Jižních států severoamerických, bylo-li by správno, vybrati

si za jediný zdroj poučení jisté časopisy ze států Severních a Východních, které se za naší občanské války prudce stavěly na odpor lidu a zřízením na jihu? Tyto listy vás vylíčily jako lidi, kteří se dovolávají ustavičně jen meče a pistoly místo zákona, aby se pomstili za své soukromé křivdy. Nahromadili proti vám žalob, kterých nechci opakovati.

Místo abych bral tyto zprávy za základ svého poučení, bylo mou povinností, přijíti mezi vás, žíti s vámi, čísti váš život, zkoumaje vaši povahu, jak se jeví u veřejnosti i v soukromí. To jsem učinil a zde radostně vydávám svědectví o mnohých znamenitých rysech vašeho ducha a srdce.

Žádám vás tedy, abyste přáli katolické církvi tutéž míru upřímnosti, kterou rozumně požadujete ode mne, když soudím o povaze obyvatelstva na jihu. Neptejte se jejích nepřátel, jaká je, neboť jsou zaslepeni vášní; neptejte se jejích nevděčných, odrodilých synů, neboť neuslyšíte nikdy syna dobře mluviti o matce, kterou opustil a potupil.

Studujte její dějiny ze spisů pravdomluvných. Zkoumejte její vyznání víry. Čtěte její schválené katechismy a učebnice. Najdete je všude ve skříních knihkupců, v knihovnách jejího duchovenstva, na stolích katolických rodin.

V katolické církvi není zednářství; nemá tajemství, která by musila ukrývat. Nemá

zvláštního učení pro biskupy a kněze a zvláštní pro laiky. Nemá jiného vyznání víry pro zasvěcence a jiné pro cizince. Všechno je v katolické církvi veřejné a všem přístupné. Tytéž nauky má pro všecky — pro papeže i pro sedláka.

Nejsem-li schopnější vyložiti vám vyznání církve nežli nepřátelští svědkové, o nichž jsem se zmínil?

Vssál jsem nauku její s mlékem mateřským. Její dějiny a bohosloví jsem si obral za své životní povolání. Z jakého důvodu bych vás sváděl na cestu nepravou? Ne pro časnou odplatu, neboť nehledám vašich peněz, ale vaší duše, za niž umřel Kristus Ježíš. Nemohl bych doufati v odplatu věčnou, kdybych vás klamal, neboť bych zasloužil věčné zahynutí, zjednávaje proselyty na útraty pravdy.

To jest, laskavý čtenáři, má jediná pohnutka. Cítím v hloubi svého srdce, že maje katolickou víru, mám poklad, proti němuž jsou všecky věci pozemské pouhé smetí. Nechtěje pohřbiti tento poklad ve svých prsou, toužím se oň s vámi sděliti, zvláště protože nic neztratím ze svého duchovního bohatství udíleje z něho jiným.

Jest mi povinností a skutkem lásky mluviti pravdu o ctihodné matce své, zvláště když se jí tolik utrhá za našich dnů. Kdyby byla pravdivou čárka z obžalob, které se o ní rozšiřují, ani den bych se nechtěl čítati k jejímu duchovenstvu ani k její společnosti. Vím,

že tyto pomluvy jsou křivy. Čím déle ji znám, tím více se jí podivuji a ji ctím. Každý den odhaluje mi nové duchovní půvaby.

Ach! drahý příteli, kdybys ji viděl, jak ji vidí její děti, dávno by se ti nejevila v podobenství nevěstky babylonské, ale objevila by se ti: „Jasná jako slunce a spanilá jako měsíc; s krásou nebeskou vtisknutou na čele, slavná jako šik vojenský spořádaný“. Miloval bys ji, přilnul bys k ní a objal bys ji. Z úcty bys povstal se syny jejími, „a nazval bys ji blahoslavenou“.

Uvaž, co ztratíš a získáš přijma náboženství katolické.

Neztratíš nic u přirovnání s tím, co získáš. Nevzdáš se ani svého člověčenství, ani důstojnosti, nebo neodvislosti anebo rozumu. Nepozbudeš žádné ze zjevených pravd, které snad již máš. Jediné pouto, které se ti uloží, jest pouto evangelia a tomu se nebudeš rozumně protiviti.

Získáš vše, co stojí za to, abys to měl. Nabudeš úplné a souvislé známosti zjevení Božího. Nabudeš veškeré pravdy, která jest v Pánu Ježíši. Nebudeš ji viděti jen v úlomcích, ale bude se před tebou obrážeti ve vší kráse své jako v zrcadle broušeném. Tvé poznání pravdy bude nejen úplné a souladné, ale upevní se také a ustálí. Vyměníš domněnku za jistotu. Nejsi dále „zmítán každým větrem učení“, ale pevně jsi postaven na skále pravdy. Proto se těšíš tomu hlubokému pokoji, jenž

plyne z toho, že jsme si vědomi, že máme pravdu.

A vstupuje do církve, nepřicházíš do ciziny; ale vracíš do domu otcovského. Dům i úprava se snad zdá podivnou. Ale jsou týmiž, jak je opustili předkové tvoji před třemi sty lety. Vraceje se do církve, konáš bohoslužbu, kde ji konávali praotcové tvoji před tebou; klekáš před oltářem, před nímž klekávali oni; přijímáš svátosti, jež přijímali oni a ctíš důstojnosť duchovenstva, kterou oni ctili. Vrátíš se jako marnotratný syn do domu svého otce a matky své a roucho radosti sváteční se ti obleče, a hostina lásky je přichystána a přijmeš políbení míru na záruku synovství a přijetí svého. Jediné srdečné objetí tvé něžné matky nahradí ti všecky oběti, které jsi snad přinesl, i zvoláš s kajícím Augustinem: „Poznal jsem tě příliš pozdě, ó krásо vždycky stará a vždycky nová; příliš pozdě jsem si tě zamiloval“.

Přivede-li čtení knihy této jedinou duši k poznání církve, bude má práce dosti odměněna.

Pamatuj, že nic není tak důležito jako spasiti svou nesmrtelnou duši; „neboť co je platno člověku, byť celý svět získal a na své duši škodu utrpěl? Anebo jakou dá člověk výměnu za duši svou?“[1]) Nedej se tedy odstrašiti od poznání a přijetí pravého náboženství ani bázní, abys neurazil přátel a příbuzných, ani pronásledováním od lidí, ani

---

[1]) Mat. XVI., 26.

ztrátou statků pozemských, ani jakou jinou nehodou. „Neboť toto nynější kratičké a lehké soužení naše působí v nás převelmi velikou váhu slávy věčné“.[1])

Kéž ti dá Bůh světlo, abys uzřel pravdu a kéž ti dá odvahu a sílu, abys, uzře, ji následoval!

[1]) II. Korint. IV., 17.

Víra našich otcův.

Hlava I.

Nejsvětější Trojice, vtělení atd.

Katolická církev učí, že jest toliko jeden Bůh, který jest nekonečný věděním, mocí, dobrotivostí a každou jinou dokonalostí; který stvořil všecky věci svou všemohoucností a řídí je svou prozřetelností.

V tomto jednom Bohu jsou tři rozdílné osoby, – Otec, Syn a Duch svatý, které jsou si úplně rovny vespolek.

Věříme, že Ježíš Kristus, druhá Osoba v nejsvětější Trojici, jest dokonalý Bůh a dokonalý člověk. Jest Bůh, neboť jest „nade všecko, Bůh požehnaný na věky“.[1]) „Jest Bůh z podstaty Otcovy, před věky zplozený; a jest člověk z podstaty matčiny, v čase zrozený“.[2]) Z lásky k nám, aby nás vysvobodil z běd, které nám byly uloženy pro neposlušnosť prvních rodičů, sestoupilo Slovo Boží s nebe a stalo se člověkem v lůně Panny Marie působením Ducha svatého. Narodil se o vánocích v chlévě v Betlémě.

Proživ v chudobě asi třicet roků, hlavně v Nazaretě, počal působiti veřejně. Přidružil

---

[1]) Řím, IX., 15.

[2]) Snešení s. Athanasia.

k sobě několik mužů, které nazval apoštoly a které vyučil v naukách náboženství, jež založil.

Tři roky chodil čině dobře, dávaje slepým viděti, hluchým slyšeti, uzdravuje všeho druhu nemocné, kříse mrtvé k životu a hlásaje po Judsku nové evangelium pokoje.[1])

Na Velký pátek byl ukřižován na hoře Kalvarii, a tak nám vykoupil svou smrtí spasení. Proto se jen Ježíši dává název Spasitele a Vykupitele, protože „není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti“.[2]) „On pak jest raněn pro nepravosti naše; potřin jest pro hříchy naše... a zsinalostí jeho uzdraveni jsme.“[3])

Ježíš trpě a umíraje, přikázal nám, abychom ho následovali křižováním těla svého a skutky ustavičného sebeumrtvování. „Chce-li kdo“, vece, „přijíti za mnou, zapři sebe sám, ber kříž svůj na každý den a následuj mne.“[4])

Proto se zdržujeme masitých pokrmů v pátek - den to posvěcený utrpením Spasitele našeho ne že by bylo samo sebou hříchem jísti maso, ale jako skutek spasitelného sebemrtvení. Milující dítky jsou náchylny z dětinné něžnosti oslavovat výroční památku smrti svých rodičů raději modlitbou a postem nežli hodováním. A proto se zdržujeme v pátek masitých pokrmů, abychom alespoň ve skrovné míře ukázali skutkem svou soustrasť se svým

[1]) Mat. XI. [2]) Skut. apošt. IV. 12. [3]) Isaiáš LIII. 5. [4]) Luk. IX. 23.

milým Mistrem tím, že umrtvujeme své tělo snažíce se jako sv. Pavel „vždycky mrtvení Ježíšovo na těle svém nositi, aby i život Ježíšův zjeven byl na tělech našich“.[1])

Kříž se chová u katolíků v největší úctě, protože byl nástrojem ukřižování Spasitelova. Stojí na vrchole našich kostelův a zdobí naše svatyně. Ctíme jej jakožto znamení naší spásy. „Ode mne odstup to“, dí apoštol, „abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista“[2]) Nepřipisujeme ovšem kříži nějakou vlastní sílu; to by bylo hříšné a modloslužebné. Naše úcta se odnáší k Tomu, který na něm umřel.

Jest také prastarý, zbožný obyčej věřících žehnati se znamením kříže, říkajíc při tom; „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. Tertullian, který žil v druhém století křesťanského letopočtu, dí: „Při všech svých činech, když přicházíme nebo odcházíme, když se oblékáme, když se myjeme, při jídle, nežli se ubíráme spat, činíme na čele znamení kříže. Tyto obyčeje nejsou přikázány výslovným zákonem Písma, ale podání jim učí, zvyk je utvrzuje, víra je zachovává“.[3]) Znamením kříže vyznáváme svou víru v Trojici a Vtělení a konáme velmi spasitelný úkon náboženský.

Věříme, že na velkonoční neděli ukázal Ježíš Kristus svou božskou moc, vstav z mrtvých a že ztráviv čtyřicet dní po [illegible]

---

[1]) II. Kor. IV. 10. [2]) Gal. IV. 14. [3]
C. III.

z mrtvých vstání na zemi, poučuje své učenníky, vstoupil na nebesa na hoře olivetské.

Ve svátky svatodušní nebo letnic, deset dní po svém na nebe vstoupení, poslal Spasitel, jakož byl slíbil, Ducha svatého svým učedníkům, když byli shromážděni na modlitbách. Duch svatý očistil jejich srdce od hříchu a udělil jim úplnou známosť těch nauk spasitelných, jež jim bylo přikázáno hlásati. V tytéž svátky svatodušní počali apoštolové své vznešené poslání a proto počítáme od téhož dne skutečný život církve katolické.

Vykupitel náš dal apoštolům nejrozsáhlejší moc učiti ve jménu jeho; přikazuje jim, aby „hlásali evangelium všemu stvoření“,[1]) a nařizuje všem pod nejpřísnějšími tresty, aby jich poslouchali a následovali: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá. A kdo mnou pohrdá, pohrdá tím, který mne poslal.“[2])

A bychom se nezmýlili v rozeznávání pravé církve a falešných sekt[3]), o nichž Pán Ježíš předpověděl, že povstanou, ráčil vtisknouti církvi své jistá znamení viditelná, po kterých by ji každý, kdo upřímně hledá, mohl poznati jakožto jedinou choť jeho. Hlavní známky nebo vlastnosti pravé církve jsou, že jest jedna, svatá, všeobecná (katolická) a

---

[1]) Gal. IV. 14.

[2]) De Corona, C. III

[3]) Sektou jmenujeme společnosť náboženskou, která se odtrhla od církve pravé.

apoštolská, k nimž třeba přidati neomylnosť v učení a ustavičnosť trvání.

Postupně pojednám o těchto známkách.

Hlava II.

Jednota církve.

Jednotou se rozumí, že údové pravé církve musejí býti sjednoceni ve víře v tytéž nauky zjevené a v uznávání autority (moci) těchže pastýřů. Kacířství (herese) a rozkol (schisma) odporují křesťanské jednotě. Kacířstvím zavrhuje člověk jeden nebo více článků víry křesťanské. Rozkolem se vzpírá moci svých duchovních představených. Že Spasitel žádá tuto jednotu víry a správy u svých údů, patrno z rozličných míst Písma svatého. Ve své podivuhodné modlitbě, kterou se modlil bezprostředně před svým umučením, praví: „Prosím i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne; aby všichni jedno byli jako ty, Otče ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli; aby uvěřil svět, že ty jsi mne poslal.“ [1]) Zde se modlil Ježíš, aby následovníci jeho byli sjednoceni ve víře jako on a Otec jeho jsou sjednoceni v podstatě a modlitba Ježíšova jest již jistě vyslyšena.

---

[1]) Jan, XVII., 20, 21.

Sv. Pavel staví rozkol a kacířství na roveň zločinům vraždy a modloslužby a prohlašuje, že původcové sekt nedojdou království Božího.[1]) Ve svém listě k Efesským naléhá na jednotu víry těmito důraznými slovy: „Usilujte zachovávati jednotu ducha ve svazku pokoje; jedno tělo a jeden duch, jakož povoláni jste v jedné naději povolání svého; jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, kterýž jest nade všecko a skrze všecko a ve všech nás“.[2]) Jako vy všichni, vece, ctíte jednoho Boha, a ne mnohé bohy; jako uznáváte téhož božského Prostředníka spásy a ne mnohé prostředníky; jako jste posvěceni týmž božím Duchem a ne mnohými duchy; jako všichni doufáte totéž nebe a ne různá nebesa, tak musíte všichni vyznávati tutéž víru.

Jednota správy přísluší neméně k podstatě církve Kristovy nežli jednota učení. Božský náš Spasitel nikdy nemluví o svých církvích, ale o své církvi. Nepraví: „Na té skále vzdělám církve své“, ale: „Na té skále vzdělám církev svou“.[3]) Z těch slov třeba souditi, že nebylo jeho úmyslem ustanoviti nebo schvalovati různé společnosti, které by mezi sebou zápasily, ale jedinou, v jedno tělo sloučenou společnosť, v níž budou všichni údové sjednoceni pod jednou viditelnou hlavou; neboť že jest církev společností viditelnou, musí míti viditelnou hlavu.

---

[1]) Gal. V. 20, 21. [2]) Efes. IV. 3—6. [3]) Mat. XVI. 18.

Církev se nazývá královstvím: „Kralovati bude v domě Jakobově na věky a království jeho nebude konce“.[1]) V každém pak dobře zřízeném království jest jen jeden král, jeden způsob vlády, jednotné zákony, jichž jsou všichni povinni poslouchati. Podobně v duchovním království Kristově musí býti jeden náčelník, jemuž jsou všichni zavázáni duchovní věrností; jeden způsob vlády; jednotné zákony, jež jsou všichni křesťané povinni zachovávati; neboť „každé království rozdělené proti sobě spustne“.[2])

Spasitel nazývá církev svou ovčincem. „A bude jeden ovčinec a jeden pastýř“.[3]) Lze-li si mysliti krásnější obraz jednoty, nežli jest ten, který nám skýtá stádo ovcí? Všecky ovce jednoho stáda lnou k sobě. Jsou-li na chvíli rozděleny, jsou netrpělivy, dokud se opět nesjednotí. Chodí touže cestou. Pasou se na těchže pastvinách. Poslouchají téhož pastýře a prchají před hlasem cizinců. Tak měl Pán náš úmysl, aby všecky ovečky jeho stáda byly krmeny týmiž svátostmi a týmž chlebem života; aby následovaly téhož pravidla víry jako vůdce do nebe; aby poslouchaly hlasu jediného nejvyššího pastýře a aby se bedlivě chránily učitelů nepravých.

Církev jeho bývá přirovnávána lidskému tělu.[4]) V jednom těle jest mnoho údů, všecky jsou nerozlučně spojeny s hlavou. Hlava roz-

---

[1]) Luk. I. 32, 33. [2]) Mat. XII., 25. [3]) Jan X. 16. [4]) Řím. XII. 4., 5.

káže a hned se noha pohne, ruka se zvedne a rty se otvírají. Právě tak nařídil Pán náš, aby církev jeho, složená z mnohých údů, byla sjednocena s jedinou nejvyšší viditelnou hlavou které jsou povinny poslouchati.

Církev se přirovnává révě, jejíž všecky větve, ačkoli se daleko široko rozkládají, nutně jsou spojeny s hlavním kmenem a jeho šťávou se živí. Podobně chtěl Spasitel, aby všecky výhonky jeho vinice byly spojeny s hlavním kmenem a všecky aby přijímaly potravu z kmene mateřského.

Církvi se konečně dává v Písmě svatém krásný název nevěsty neboli choti Kristovy[1]) a zákon křesťanský dovoluje míti jen jednu manželku.

Skutečně již prostý rozum lidský beze všeho zjevení dostatečně nás přesvědčuje, že Bůh nemohl býti původcem různých, odporujících si soustav náboženských. Bůh jest bytnostně jeden. Jest pravda sama. Jak by mohl tvrditi Bůh pravdy, na příklad v jedné společnosti křesťanské, že jsou tři osoby v Bohu a v jiné, že jest v Bohu osoba jediná? Jak by mohl říci jedné, že Ježíš Kristus jest Bůh a druhé, že jest pouhý člověk. Jak by mohl mně říci, že tresty bezbožných jsou věčny, a jinému, že nejsou věčny? Jeden z těchto odporujících si výroků jest nutně nepravý. „Bůh není Bohem různice, ale pokoje.“ [2])

---

[1]) Zjev. sv. Jana XXI., 9. [2]) I. Kor. XIV. 133.

Z toho jest zřejmo, že Ježíš Kristus chtěl, aby jeho církev měla společné učení, v něž by všichni křesťané byli povinni věřiti, a jednotnou správu, k níž by věrně lnuli.

Při vší povinné úctě k bratřím jinak smýšlejícím nutí mne pravda, abych řekl, že nelze najíti této jednoty učení a správy v sektách protestantských, ať je pozorujeme souborně nebo jednotlivé o sobě. Že se různé protestantské společnosti liší od sebe navzájem, nejen v nepatrnějších podrobnostech, ale i nejpodstatnějších základních pravdách (principech) víry, jest známo každému, kdo se poněkud zabýval naukami různých vyznání. Množství sekt v naší zemi,*) které se na vzájem potírají, jest pohoršením křesťanstva a největší překážkou, pro níž se neobracejí pohané. Liší se nejen sekta od sekty, ale každá zvláštní společnosť je rozdělena ve dvě neb i více neodvislých nebo zápasících větví.

Ve státě Severní Karolíně máme společnosti přísných baptistů; z nichž má každá zvláštní název. Jest zde také „methodistská církev severní“ a „methodistská církev jižní“. Byla tu církev presbyterianská „staré“ a „nové“

---

*) Spisovatel mluví o Spojených státech severoamerických, kde je nepočetně množství různých sekt protestantských, zvaných denominace (pojmenování). (Viz Ottův slovník naučný!) Ale týž rozklad a spory o základní pojmy náboženské jsou všude mezi protestanty Je to kletba, která spočívá na protestantismu. Odtrhli se od jednoty křesť. a tahají se nekonečně mezi sebou.

školy“. Ano i ve společnosti episkopální, která jest nejkonservativnější společností po církvi katolické, jest církev „ritualistická nebo vysoká“ a „církev nízká“. Ano, tážete-li se jen jednotlivých údů, tvořících některý zlomek těchto společností, shledáte nezřídka, že podávají opačné názory o svých zásadách náboženských.

Protestanté se liší na vzájem nejen učením, ale i způsobem církevní správy a kázně. Církev anglická uznává panujícího vladaře za svou duchovní hlavu. Některé společnosti uznávají jáhny, kněží a biskupy za podstatnou část své hierarchie; kdežto valná většina protestantů zavrhuje všecky takové názvy.

Kde tedy nalezneme tuto podstatnou jednotu víry a správy? S důvěrou odpovídám, nikde vyjma v církvi katolické.

Katolíků se čítá ve světě na dvě stě dvacet pět milionů. Všichni mají „jednoho Pána, jednu víru, jeden křest“, jedno vyznání víry. Přijímají tytéž svátosti, obětují na témž oltáři a zachovávají duchovní poddanosť jedné společné hlavě. Byl-li by některý katolík tak nešťasten, že by zarputile zapíral některý článek víry, nebo by vystoupil z obcování svých zákonitých pastýřů, přestává býti údem církve a bývá uťat jako uschlá větev. Církev si raději utne pravici, nežli by dopustila, aby některý z jejích údů rozdíral její útroby. Tak vyobcovala Jindřicha VIII., poněvadž zatvrzele porušoval svatý zákon manželský. Ačkoliv předvídala, že chlípný panovník strhne s sebou

celý národ v duchovní záhubu. Vyloučila nedávno doktora Döllingera, ačkoliv pověsť jeho jména hrozila způsobiti roztržku v Německu. Praví svým dětem: „Můžete se přidržeti kterékoliv strany politické; do toho mi nic není.“ Jakmile však sáhnou na věci víry, zvolá: „Až dotud půjdeš, a nepůjdeš dále; a tuto rozrážeti budeš dmoucí se vlny nesváru“ [1]). Chrám víry jest útočištěm pokoje, svornosti a jednoty.

Jak vznešena a utěšena jest myšlénka, že kamkoliv přijde katolík na širém světě, ať vejde do svého kostela v Pekinku nebo v Melbournu, nebo v Dublině, nebo v Paříži, nebo v Římě, nebo v Novém Yorku, nebo ve Svatém Františku, jest jist, že uslyší kázati tytéž pravdy, že bude přítomen téže oběti, a účasten těchže svátostí.

To není všecko. Její vyznání víry jest totéž jako bylo za věků minulých. Totéž evandělium pokoje, které kázal Ježíš Kristus na hoře; totéž učení, které hlásal sv. Petr v Antiochii a v Římě; sv. Pavel v Efesu; sv. Jan Zlatoústý v Cařihradě; sv. Augustin v Hippo; sv. Ambrož v Miláně; sv. Remeš ve Francii; sv. Bonifac v Německu; sv. Athanasius v Alexandrii; totéž učení, které sv. Patrik přinesl do Irska, jež sv. Augustin zavedl v Anglii, sv. Pelagius ve Škotsku, jež sv. bratří Cyrill a Methoděj, apoštolové slovanští, zvěstovali na Moravě a v Čechách, jež hlásal sv. Vojtěch Slovanům v Prusku, vždycky se hlásá v církvi

[1]) Job XXXVIII. 11.

katolické po vší zemi od ledna do prosince — „Ježíš Kristus včera i dnes, onť i na věky“.[1])

Táž podivuhodná jednota, která jest ve věcech víry, jest také zavedena ve správě církve. Všichni údové nesmírného těla katolických křesťanů jsou těsně spojeni s jedinou viditelnou hlavou, jako jsou údy těla lidského spojeny s hlavou. Věřící každé farnosti jsou poddáni svému bezprostřednímu správci duchovnímu. Každý duchovní správce jest podřízen svému biskupu a každý biskup křesťanský uznává právomoc (jurisdikci) biskupa římského, nástupce sv. Petra a hlavy katolické církve.

Ale snad se někdo otáže, nezmenšila-li se jednota víry věroučnými výroky (definicemi), jež církev čas od času prohlašovala? Odpovídáme: Nelze připustiti dogma (t. j. článku víry), jehož neznali apoštolové a které není obsaženo v prvotním zjevení křesťanském. (Jan XIV., 26.; XV., 15.; XVI. 13.) Neboť apoštolové obdrželi úplný poklad slova Božího podle zaslíbení Pána našeho: „Když přijde Duch pravdy, naučí vás veškeré pravdě“. A tak předkládá církev nauky víry, tak jak vyšly z úst Kristových a jak jim naučil Duch svatý apoštoly na počátku zákona křesťanského — naukám, které nedoznávají ani změny, ani úpadku.

Proto kdykoliv bylo vyrčeno, že některá část učení náleží k víře katolické, vždy se tomu

[1]) Žid. XIII. 8.

rozumělo tak, že se to rovná prohlášení, že nauka, o kterou jde, byla zjevena apoštolům, a že nás došla buďto Písmem nebo ústním podáním. A jak spisy (akta) všech sněmů a dějiny každé definice víry zřejmě dokazují, nikdy se nehlásalo, že bylo učiněno nové zjevení, ale všecko zkoumání se odnášelo k jediné věci — zdali učení, o něž jde, jest obsaženo v Písmě sv., nebo v ústním podání.

Zjevená pravda má často účel velmi rozsáhlý a bývá obrácena proti bludům, vystupujícím v mnohých měnivých podobách. A není také potřeba, aby ti, kteří přijímají toto zjevení, byli od počátku výslovně (explicite) obeznámeni s plným jeho dosahem, nebo byli vědomi všech jeho důsledků. Pravda se nikdy nemění; sama v sobě jest vždy táž nyní, včera i vždycky; ale náš poměr ku pravdě se může měniti, neboť co je nám dnes skryto, zítra nám může býti známo. „Často se stává“, dí sv. Augustin, „že když nastane potřeba hájiti jisté části katolického učení proti úskočným útokům bludařů, ony pečlivěji se prozkoumají, jasněji se jim porozumí, přísněji se přikazují; a tak každý spor, jejž bludaři pozdvihnou, poskytuje příležitost k důkladnějšímu poznání sporného předmětu.“ [1])

Objasněme to příkladem. V apoštolském zjevení a kázání mohou býti některé pravdy obsaženy podle smyslu (implicite) na př. v nauce, že jest potřeba milosti ke každému

[1]) De civitate Dei, l. 16., K. D. N. 1.

dobrému skutku, jest obsaženo učení, že přispění milosti se vyžaduje k početí každého skutku spasitelného. To popírali Semipelagiáni a jejich blud byl zavržen výslovným výměrem (definicí). A tak v jiných věcech, jak k tomu podávaly vynikající spory nebo nové bludy příležitosť, bylo výslovně vyrčeno, več se dříve věřilo podle smyslu V učení o nejvyšší moci Petrově, jakožto viditelném základu církve, máme obsaženo potvrzení mnohých práv a povinností, které se vztahují ku středu jednoty. Ve zjevení o neobyčejné důstojnosti a čistotě blahoslavené Panny Marie jest obsaženo učení, že jest uchována hříchu prvopočátečného atd. atd.

Tak také mohly býti mnohé pravdy s počátku předkládány poněkud temně, nebo méně jasně, mohl se na ně klásti méně silný důraz, poněvadž nebylo bludu ani učení odporujícího, které by vyžadovalo určítějšího prohlášení. Učení pak, které bylo jen implicite, (podle smyslu) méně jasně, ne tak přísně předkládáno, mohlo býti pomíjeno, špatně se mu rozumělo, vznikl o ně spor; následkem toho se mohlo státi, že nyní v církvi všeobecně věří v články, o něž byly za dřívějších věků pochybnosti a spory i v lůně církve. „Ti, kteří bloudí ve víře, jsou jen k tomu, aby jasněji objevili sílu těch, kteří věří právě. Neboť jest mnoho věcí, které leží ukryty v Písmě sv., a když jsou odráženi bludaři, kteří trápili církev Boží spory, byly

vyneseny na světlo věci zapomenuté a tak byla zjevena vůle Boží.“ (Sv. Augustin na žalm 54, No. 22.)

Můžeme připustiti a připouštíme tohoto způsobu pokrok u víře; ale proto se nemění pravda. Jak dí Albert Veliký: „Správněji by bylo jmenovati to pokrokem věřícího ve víře, nežli pokrokem víry ve věřícím“.

Aby se ukázalo, že lze připustiti tento způsob pokroku, třeba jen dvě věci dokázati: 1. že mohly býti některé Bohem zjevené pravdy obsaženy v učení apoštolském podle smyslu, jsouce méně jasně vyloženy, méně důrazně vštěpovány. A to mohou popírati jen ti, kteří mají za to, že bible jest jediné pravidlo víry, že jest jasna v každé části, a že jí mohli od počátku všichni snadno rozuměti. O tom budu uvažovati dále v knize této.

2. Že církev může, postupem času, jak se příležitost naskytuje, prohlašovati, vykládati, na určitější znění nastupovati. To je dokázáno nejen Písmem sv. a Otci, ale i tím, jak si počínají i protestanti, kteří se často honosí péčí a vytrvalostí, s jakou „zkoumají Písmo“ a vyhledávají svůj smysl, zvláště nyní, kdy bylo vydáno tolik výkladů Písma sv. A proč? Aby nabyli více světla; aby lépe srozuměli, co jest zjeveno. Z toho jest patrno, že jediná otázka, která může vzniknouti o této věci, jest ne o to, je-li možno dojíti postupně jasnějšího porozumění pravému smyslu zjevení

tak jak snad okolnosti vyžadují postupného rozvoje, ale o to, má-li církev moc předkládati a definovati tento smysl. Takže konečně jsme vždy přivedeni nazpět k jedinému skutečnému článku sporu mezi nekatolíky a mezi námi, totiž k moci církve, o níž později více. Nemohu zakončiti lépe, nežli že uvedu slova sv. Vincence Lerinského: „Pečujme, aby se s námi dálo u věcech víry, které se týkají naší duše, jako se děje s hmotnými těly, která jak čas pokračuje, procházejí postupnými měnami vzrostu a rozvoje a rozmnožují roky své, ale přece zůstávají pořád týmiž individualnými těly, jako byla na počátku . . . . Docela přirozeně plyne z povahy věci, že s dokonalou shodou a souvislostí počátků s konečnými výsledky, když sklízíme žeň dogmatické (věroučné) pravdy, jež vyrostla ze semena nauky zaseté při vzniku církve, nenajdeme podstatného rozdílu mezi semenem, které bylo původně zaseto a mezi tím, které nyní sklízíme. Neboť ačkoliv se zárodky prvotní víry během času mnohonásobně rozvinuly a ustavičně přijímají potravu a vzdělání, přece v nich není nic, co by utrpělo podstatnou změnu. Církev Kristova jest věrná a vždy bdělá strážkyně dogmat, která byla svěřena její péči. Z tohoto posvátného pokladu, který jí svěřen, nic neubírá a nic k němu nepřidává.“

Hlava III.

Svatosť církve.

Svatosť jest také známka pravé církve; neboť říkáme ve snešení apoštolském: „Věřím v svatou církev obecnou“.

Každá společnosť jest založena za zvláštním účelem. Jedna jest založena se záměrem pěstovati společenskou zábavu mezi členy; jiná se sdružila, aby podporovala jejich časné zájmy; třetí zas se sestoupila, aby podporovala snahy literární. Katolická církev jest společnosť založená Pánem naším Ježíšem Kristem k posvěcení svých údů; proto zove sv. Petr křesťany doby své „pokolením vyvoleným, královským kněžstvím, národem svatým, lidem vykoupeným.“ [1])

Příklad našeho božského zakladatele Ježíše Krista, vznešené učení mravní, kterému nás učil, svátosti, které ustanovil — vše směřuje k našemu posvěcení. Všecko se soustředí v naší duši podobno jsouc tolika nebeským paprskům, aby ji osvítily a zanítily žárem zbožnosti.

Když nám vypravuje církev o vlastnostech Páně, o jeho spravedlnosti a dobrotě, svatosti a pravděmluvnosti, jest jejím úmyslem nejen vynášeti božské dokonalosti, ale také nás povzbuditi, abychom jich následovali a tak byli

[1]) I. Petr II. 9.

jako on spravedlivi a milosrdni, svati a pravdomluvni. Ejhle vznešený Vzor, který se vznáší před námi! Není to člověk, ani anděl, ani archanděl, ale Ježíš Kristus, Syn Boží, „který jest oblesk jeho slávy a obraz osoby jeho.“ [1]) Církev staví jeho obraz na oltáře naše, napomínajíc nás, abychom „vzhlédli a činili podle způsobu, kterýž na hoře ukázán jest.“ [2]) A zdá se, že nám praví s této výše: „Svatí buďte, neboť já svatý jsem, Hospodin Bůh váš.“ [3]) Buďte dokonalí, jakož Otec váš nebeský dokonalý jest.“ [4]) „Buďtež tedy následovníci Boží, jakožto synové nejmilejší.“ [5])

Abychom žili svatě, k tomu nás pobádá nejen to, že byl náš božský Zakladatel Ježíš Kristus svatý, ale také, že máme jeho sladké a velebné jméno. Slujeme křesťany. Toť jméno, které bychom nevyměnili za všecky zvučné tituly knížat a císařů. Jsme právem hrdi na název křesťanů; ale jsme jím upomínáni, že jsou s ním spojeny příslušné povinnosti Není to jméno plané; nýbrž obsahuje slavný smysl; neboť křesťan, jak jméno ukazuje, jest následovník nebo učedník Kristův — kdo kráčí ve šlepějích svého Mistra, zachovávaje jeho přikázání; kdo obnovuje svým životem povahu a ctnosti svého božského Vzoru. Slovem, křesťan jest druhý Kristus. Byl by to tedy odpor ve slovech, kdyby křesťan neměl nic jiného společného se svým

[1]) Žid. I., 3. [2]) Exod. XXV., 40. [3]) Lev. XIX., 2. [4]) Mat. V. 48. [5]) Efes. V. 1.

Pánem nežli jméno. Učedník má následovat svého Mistra, vojín má následovat svého velitele, a údy mají býti jako hlava.

Církev volá ustavičně své syny ke svatosti, předvádějíc mysli jejich Vtělení, život a smrť Spasitele našeho. Co vás mocněji pobízí žíti zbožně, nežli úvaha o Ježíši narozeném ve chlévě, pokorně žijícím v Nazaretě, umírajícím na kříži, aby nás očistil svou krví! Rozeslal-li apoštoly své kázati evanděliúm do celého světa; staví-li se jménu jeho chrámy v každém národě a misionáři se vysílají do končin země, to vše se stalo, abychom mohli býti svati. Bůh, dí sv. Pavel, „dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, jiné pak evandělisty, jiné pak pastýře a učitele, k dokonání svatých, ku vzdělání těla Kristova, až bychom se sběhli všichni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v dokonalého muže.“ [1])

Mravní zákon, jejž vštěpuje církev katolická svým, synům jest nejvyšší a nejsvětější míra dokonalosti, která byla kdy předložena lidem a poskytuje nejpřísnější povzbuzení ke ctnosti.

Táž boží přikázání, která byla dána skrze Mojžíše Židům na hoře Sinaji, táž spasitelná napomenutí, která hlásali proroci v Judsku, tytéž vznešené a potěšitelné nauky mravnosti, které dal Ježíš na hoře, jsou učením, kterému učí církev od ledna do prosince. Katolický kazatel nebaví svého posluchačstva spekulač-

[1]) Efes. IV., 11—13.

ními předměty ani politickými provoláními nebo jinými předměty pomíjející povahy. Káže jen „Krista a to ukřižovaného“.

Tento zákon Božských přikázaní vštěpuje církev s touže horlivostí, s jakou se to dálo ve Starém Zákoně Mojžíšem, když pravil: „Tato slova, která já přikazuji tobě dnes, budou v srdci tvém; a budeš je vypravovati synům svým a rozjímati je sedě v domě svém i jda cestou, léhaje i vstávaje“ [1])

První úkol, jemuž se učí děti v našich nedělních školách*), jest povinnosť znáti milovati a poslouchati Boha a tak se státi svatými; neboť znají-li a milují-li Boha a v pravdě mu slouží, stanou se skutečně svatými. Jejich útlé mysli se poučují o veliké pravdě, že třeba by měly poklady boháčovy a slávu a rozkoše Šalomonovy, a při tom by se nestaly svatými, minuly by se se svým povoláním a jsou „bídni a ubozi a chudi, i slepi i nazi.“ [3]) „Neboť co by prospělo člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši škodu trpěl?“ [3]) Naopak třebas byli chudi jak Lazar a bídni jako Job ve dnech svého protivenství, jsou jisti, že postavení jejich jest šťastno před očima Božíma, žijí-li podle pravd evandělia.

Církev osvěcuje horlivou touhu svých synů po svatosti, vtiskujíc jim v mysl přísnosť

---

[1]) Deut. VI., 6, 7. [2]) Zjev. Jan. III. 17. [3]) Mat. XVI., 26.

*) V Americe se učí děti náboženství ve „školách nedělních“.

soudů Boha, který „na světlo přivede věci skryté z temností a zjevnými učiní tajné záměry srdce“, připomínajíc jim hrůzy pekelné i sladké radosti nebeské.

Nepoučují se katolíci jen v kostele v neděli, ale napomínají se, aby také doma čítali slovo Boží a zbožné knihy. Svatí, o nichž se tam činí zmínka, jsou jasné hvězdy, které je přivedou přes bouřlivý okeán života ke břehům věčnosti; kdežto dějiny těch, kteří pozbyli milosti, jsou výstražným světlem, vystřihajícím je, aby se vyhnuli úskalím, o něž narazili Šalomon a Jidáš a ztratili své duše.

Naše duchovní knihy jsou uspůsobeny potřebě lidské duše a jsou bohatým zdrojem posvěcení. Kdo může čísti bez duchovního prospěchu díla, jako je téměř od Ducha sv. vnuknuté Následování Krista od Tomáše Kempenského; Křesťanská dokonalost od Rodrigueza; Boj duchovní od Skupoliho; spisy sv. Františka Saleského a nesčetnou řadu jiných spisů asketických?

Nadarmo bys hledal mimo církev katolickou spisovatelů, které by bylo lze přirovnati vroucností a spasitelnou zbožností těm, jež jsem právě uvedl. Přirovnej na př. Kempenského s Bunyanovou Cestou poutníkovou, nebo Butlerovy Životy svatých s Foxovou Knihou mučedníků. Butlera přečteš se sladkou a tichou pobožností a hlubokým podivem nad hrdinami křesťanskými, kdežto Foxa odložíš s myslí

znepokojenou a s citem mstivé roztrpčenosti. Nemluvím o Knize obecných modliteb (Book of Common Prayer), protože nejlepší její část jest překladem z našeho misálu. Protestanté také otiskují Kempenského, ač mnohdy v podobě znetvořené, bedlivě vynechávajíce každý odstavec z původního spisu, který naráží na katolické učení a obyčeje.

Vynikající episkopální duchovní z Baltimore se mi kdysi přiznal, že jeho oblíbenými knihami modlitebními jsou naše nejpřednější díla náboženská. Tím vyznáním splatil zaslouženou a roztomilou poklonu převaze katolické duchovní literatury.

Církev nám poskytuje nejen nejdůtklivější pohnutky ale také nejmocnější prostředky k našemu spasení. Tyto prostředky podává modlitba a sv. svátosti. Napomíná nás, abychom často s Bohem obcovali modlitbou a rozjímáním, a tato povinnost jest tak závazná v našich očích, že bychom se právem považovali vinnými těžkého opomenutí povinnosti, kdybychom po značnou dobu zanedbali chvalitebný návyk modliti se ráno a večer.

Na nejvýše hojný pramen milosti se nalézá v sedmi církevních svátostech. Naše duše jest omyta drahocennou krví Krista Ježíše v lázni křtu sv., z níž vycházíme „novým stvořením“. Tam jsme přivtěleni Kristu, stavše se „kostí z jeho kosti a tělem z jeho těla“; „neboť, kteříkoli“, dí apoštol, „jste v Kristu

pokřtěni, Krista jste oblékli".[1]) A ježto jest Duch svatý nerozlučný od Krista, učiněna jsou těla naše chrámem Ducha Božího a naše duše jeho svatyní. „Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života; aby si učinil církev slavnou, nemající poskvrny, ani vrásky neb cokoliv takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná".[2])

V biřmování přijímáme nové milosti a novou sílu, abychom bojovali proti pokušení života.

Ve svátosti oltářní jsme krmeni živým chlebem, který sestoupil s nebe.

V pokání se smývají skvrny, které nás znečistily po křtu sv.

Jsme-li povoláni do stavu duchovního, nebo manželského, nacházíme ve svátostech svěcení kněžstva a manželství hojné milosti přiměřené stavu, který jsme zvolili.

A v poslední nemoci se nám ulehčuje posledním pomazáním, v němž přijímáme posilu božskou, nezbytnou, aby nás posilnila a očistila, nežli odejdeme z tohoto světa.

Slovem, církev jako pečlivá matka provází nás od kolébky do hrobu, poskytujíc nám v každém kroku lék života a nesmrtelnosti.

Jako poskytuje církev synům svým nejmocnější pohnutky a nejúčinnější prostředky k dosažení svatosti života, tak také sklízí

---

[1]) Gal. III, 27. [2]) Efes. V. 25—27.

mezi nimi nejhojnější ovoce svatosti. V každém věku a v každé zemi jest požehnanou matkou svatých. Církevní náš kalendář neobmezuje se na jména dvanácti apoštolů. Jest ozdoben řadami hrdinných mučedníků, „kteří kamenováni jsou, a sekáni jsou, mečem usmrcováni jsou“[1]; nesčíslných vyznavačů a poustevníků, kteří opustili všecko a následovali Krista; neposkvrněných panen, které zachovaly čistotu svou pro království nebeské. Každý den v roce jest v našem martyrologiu*) zasvěcen velkému počtu svatých.

I za našich dob v každé končině světa a v každém oboru života vyvolává církev světce hodné prvních dnů křesťanstva.

Hledáme-li apoštoly, zřejmě je nacházíme mezi biskupy německými, kteří před krátkou dobou projevovali v žalářích a ve vyhnanství stkvělé hrdinství důstojné Petra a Pavla.

Každý rok hlásá útrapy katolických misionářů, kteří umírají smrtí mučednickou za víru v Číně, na Korei a v jiných zemích pohanských.

Mezi jejími vyznavači jsou četní zbožní kněží, kteří opouštějíce domov a svazky rodinné každoročně odcházejí hlásat evangelium do cizích zemích. Jejich statky často se omezují na několik zbožných knih a skrovný šat.

---

[1]) Žid. XI., 37.

*) Martyrologium — církevní seznam mučedníkův a svatých.

A kdo neví o jejích zasvěcených pannách. sestrách různých řádů, které v každém velkém městě křesťanském denně vysvobozují padlé ženy ze života hanby a přivádějí je ve sladký vplyv náboženství; které uchvacují opuštěné děti hříchu tělesné i duchovní smrti a činí je zbožnými a užitečnými členy společnosti, stávajíce se jim více nežli matkami; které vyprosťují děti z nevědomosti a vštěpují v mysl jejich známosť Boha a lásku k němu?

Můžeme ukázati na nesčetné světce i v lidu věřícím. Smím tvrditi, že lze téměř v každém shromáždění v katolickém světě nalézti muže i ženy, kteří planou zbožností a horlivostí pro náboženství, které je činí hodnými, aby byli jmenováni vedle Annáše, Aquily a Piscilly Nového Zákona. Nevábí však pozornosti světa, poněvadž pravá zbožnosť není schlubna, a hledá „život skrytý s Kristem v Bohu“.[1])

Nesmí se mysliti, že hlásaje svatosť církve pokouším se dokazovati, že všichni katolíci jsou svatí. Lituji, že jest se mi přiznati, že se často nalezá mravní zkáza i mezi těmi, kteří se vydávají za katolíky. Nemůžeme zavírati očí před truchlivou skutečností, že mnozí z nich daleko jsouce toho, aby žili podle učení církve své, jsou pramenem žalostného pohoršení. „Musejí pohorsení býti, ale běda těm, skrze něž pohoršení přichází“. Připouštím také, že hřích katolíků jest před tváří Boží

[1]) Kolos. III. 3. [2]) I. Tim. I. 15.

ohavnějším nad hřích odloučených bratří jejich, poněvadž více zneužívají milosti Boží.

Ale třeba míti na paměti, že ani Bůh, ani církev nečiní násilí svědomí člověkovu. „Aj, já dávám před vámi cestu života i cestu smrti“. (Jer. XXI., 8.) Vám jest zůstavena volba.

Lze snadno vysvětliti, proč lpělo vždy tolik nepříkladných údů na rouchu církve, své duchovní Matky, a proč jich ani nestřásla, ani jich nezapřela. Církev jest oživena duchem svého zakladatele Ježíše Krista. Ten „přišel na svět, aby spasil hříšníky?“[1]) Ten „přišel volat ne spravedlivých ale hříšníků ku pokání“. Byl přítelem publikánů a hříšníků, aby je učinil přátely Božími. A oni k němu lnuli, znajíce jeho útrpnosť.

Církev kráčejíc ve stopách svého božského chotě, nikdy nezapuzuje hříšníků, ani jich nevyhání ze svého stáda, jak by koliv těžky a známy byly jejich mravní nedostatky; ne žeby shovívala jejich hříchům, ale protože je touží napravit. Káže jim, aby nikdy nezoufali, a pokouší se oslabiti jejich vášně, nemůže-li napraviti jejich života.

Jsouc také pamětliva slov Páně: „Chudým se evanděliúm zvěstuje“,[2]) má církev něžnou soustrasť s obětmi chudoby, která má svou družinu zvláštních pokušení a slabostí. Proto tak lnou chudí a hříšníci k církvi, jako lnuli k Pánu Ježíši za jeho života pozemského.

---

[1]) I. Tim. I. 15. [2]) Mat. XI., 5.

Víme s druhé strany, že hříšníci, kteří se dopustili velkých hříchů, jež urážejí veřejnou mravopočestnosť, bývají vyloučeni ze společností protestantských. A co se chudých týká, veřejný tisk často lituje, že jest o ně tak málo postaráno v církvích protestantských. Vypravoval mi jistý pán, že nikdy neviděl vcházeti chudáka do episkopálního kostela, který sousedil s jeho příbytkem.

Tito vyloučení hříšníci a oběti nouze buďto opouštějí křesťanství docela, nebo nalézají útočiště v lůně pravé své matky, církve katolické, která jako její božský ženich má právo na trpící, jako na své nejmilejší dědictví. Podobenství, jimiž popisoval Pán náš tuto církev, také nás jasně poučují, že dobří i zlí budou pospolu, dokud trvá jejich pozemské poslání. Království Boží podobno jest poli, na němž popřáno růsti koukoli s dobrým semenem až do času žní;[1]) jest podobno síti, která obsahuje ryby dobré i zlé, až nastane hodina vyloučení.[2]) Tak také jest církev dům veliký, dům veliký,[3]) v němž jsou netoliko nádoby zlaté a stříbrné, ale i dřevěné a hliněné.

Svatí otcové opakují učení Písma. Svatý Jeroným dí: „Archa Noemova byla obrazem církve. Jako v oné byli živočichové všeho způsobu, tak i v této jsou lidé všeho druhu a povahy. Jako tam byl levhard i kůzlata, vlk i jehňata, tak i v této možno najíti spravedlivé i hříšníky, to jest nádoby zlaté a

---

[1]) Mat. XII 24—37. [2]) Mat. XIII. 47. [3]) II. Tim. II. 20.

stříbrné zároveň s dřevěnými a hliněnými.“[1])

Sv. Řehoř Veliký píše: „Poněvadž v ní (v církvi) jsou dobří smícháni se zlými, zavržení s vyvolenými, právem jest o ní prohlášeno, že jest podobna moudrým a nemoudrým pannám.“[2])

Slyšme sv. Augustína: „Připomeňme si mlat ve stodole, na kterém jest sláma i pšenice; sítě, v nichž jsou zahrnuty dobré i špatné ryby; archu Noemovu, v níž byla čistá i nečistá zvířata, a uzříte, že v církvi od nynějška až do dne soudného jsou nejen ovce a skot, to jest svatí z lidu a posvátní kněží, ale i zvěř polní... A zvěř polní jsou lidé, kteří nalézají radosť v tělesných rozkoších, pole pak je široká cesta, která vede v zahynutí.“[3])

Nahodilá pohoršení vyskytující se mezi členy církve neseslabují nebo nezmenšují její právo na název svaté. Skvrny na slunci ho nezbavují jasnosti. Ani mravní skvrny některých členů nepošpiní jasu jejího, „která kráčí jako dennice vycházející, krásná jako měsíc, jasná jako sluuce“.[4]) Koukol, rostoucí mezi pšenicí, neničí krásy dozrálého osení. Svatosť Ježíšova nebyla tím pokálena, že byl Jidáš ve sboru apoštolů. Ani mravní porušenosť několika učedníků nemůže pokáleti svatosti církve. Sv. Pavel jmenuje církev Ko-

---

[1]) Dial. contra Lucif. [2]) Nom. 12 in Evang. [3]) In Psal. VIII., n. 13. [4]) Píseň Šal. VI. 9.

rintskou shromážděním svatých [1]), ačkoliv kárá některé její pohoršlivé údy [2]).

Nelze zapříti, že mravní porušenosť dostoupila v šestnáctém století takových rozměrů, že volala po rychlé nápravě, a že se nevázanosť vedrala i do svatyně.

Ale jak měla býti způsobena náprava mravů? Měla se uskutečniti silou působící v církvi či mimo ni? Odpovídám, že vlastní cesta k uskutečnění této nápravy byla v církvi bojovati proti nepravosti; neboť kde jaká zbraň, které se lidé chápali k válce s neřestí ve zbrojnici mimo církev, mohla vykonati daleko platnější služby pod praporem církve. Pravými zbraněmi apoštolovými za všech dob byly vlastní ctnosť, modlitba, kázání a svátosti. Každý pravý oprávce (reformátor) má tyto zbraně v církvi po ruce.

Církev má každého času nejen zdroj nesmrtelného života, ale nad to živly opravné a všecky prostředky posvěcení. Zbraněmi, jež jsem jmenoval, očistila mravy v prvním století a s týmiž zbraněmi přistoupila k dílu s dobrou vůlí a uskutečnila opravu ve století šestnáctém. Byla jediným skutečným duchovním oprávcem onoho věku.

Čím byl sněm tridentský nežli velikým oprávným soudním dvorem? Velmi mnohé z jeho rozkazů jsou obráceny proti zlořádům v duchovenstvu i v lidu a spasitelné ovoce tohoto zákonodárství sklízí se doposud.

---

[1]) I. Kor. I. [2]) I. Kor. V.

Sv. Karel Boromejský, synovec panujícího papeže, byl největším oprávcem této doby. Celá doba jeho biskupování byla věnována snaze povznésti mravnosť v duchovenstvu i v lidu. Bartoloměj, biskup v Braze (město Braga v Portugalsku), hlásal ustavičnou výpravu křižáckou proti nepravostem mezi vysokými i mezi nízkými. Sv. Ignác z Lojoly a sv. Alfons se svými společníky slavně a úspěšně prováděli nápravu po Evropě. Sv. Filip Nerejský byl nazván moderním apoštolem Říma pro své šťastné snahy o potlačení nepravosti v tomto městě. Všichni tito katoličtí apoštolé kázali rovněž tak příkladem, jako slovem.

Jak obstojí Luther, Kalvín, Zwingli, Knox a Jindřich VIII. naproti těmto pravým a svatým oprávcům jak mravní povahou, tak výsledkem práce? Soukromý život těchto lživých oprávců byl poskvrněn ukrutností, loupeživostí a prostopášností; a jako výsledek jejich působení uvádějí dějiny občanské války a krveprolití, kruté boje náboženské a roztrhání křesťanstva v tisíceré sekty.

Místo, aby spolupůsobili se zákonitými autoritami, aby byly uhašeny plameny, jež roznítily vášně lidské v městě Božím, uprchli tito věrolomní občané z tvrze, již přislíbili hájiti; potom spojivše se s nepřítelem, přikvapili nazpět, aby rozdmýchali požár a rozšířili vzpouru. Zvrátili oltáře pravé, na nichž dříve, jako posvěcení kněží, obětovali [1]). Schvalovali odboj, podkopávajíce základ autority.

[1]) Luther, Zwingli i Knox byli vysvěceni na kněží. Kalvín studoval na kněze, ale nepřijal svěcení.

Jakou vznešenou ztratili příležitosť sklíditi si nesmrtelnou česť u Boha i u lidí! Kdyby místo, aby pozvédli prapor odboje, byli vytáhli na své vlastní vášně a bojovali s katolickými reformátory proti bezbožnosti, byli by uvítáni jako praví bojovníci kříže. Byli by uvítáni od papeže, od biskupů, od kněžstva a všech dobrých lidí. Do dneška by byli uctíváni na našich oltářích a v našich chrámech by měli místo po boku těchto Karlů Boromejských a Ignáciů z Lojoly; a místo rozštěpeného voje křesťanů viděli bychom podnes křesťanstvo jednotné, šířící se neodolatelně od národu k národu a přivádějící všechna království k poznání Ježíše Krista.

Hlava IV.

Všeobecnosť (katolicita).

Že všeobecnosť jest vynikající známkou církve, vysvítá ze snesení apoštolského, které praví: „Věřím v svatou církev obecnou“. Slovo katolická, nebo obecná, znamená, že pravá církev není obmezena rozsahem jako říše lidské, a že není ani obmezena na jedno plémě lidské, jako církev židovská, ale že jest rozšířena na všech národech okrsku zemského a má syny své ve všech pokoleních a kmenech a řečech země.

Tato slavná církev jest předpověděna žalmistou řkoucím: „Obrátí se k Hospodinu

všecky končiny země a klaněti se budou před obličejem jeho všecky čeledi národů. Nebo Hospodinovo jest království a on panovati bude nad národy![1])“ Prorok Malachiáš viděl v daleké budoucnosti tuto světovou církev, když psal: „Od východu až na západ veliké jest jméno mé mezi národy, praví Hospodin zástupů.“ [2])

Když vysílal Spasitel apoštoly, vykázal jim celý svět za jeviště jejich prací a veškeré pokolení lidské bez rozdílu řeči, barvy, nebo národnosti za posluchačstvo, jemuž by kázali.

To je patrno ze slov: „Jděte do celého světa a učte všecky národy[3])“. „Jdouce po všem světě, kažte evanděliúm všemu stvoření.[4])“ „Budete mi svědkové v Jerusalémě a ve všem Judsku i v Samaří, a až do posledních končin země.“[5])

A tak se stalo. Apoštolé se rozptýlili po okršku země hlásajíce evanděliúm Kristovo. „Jejich zvuk,“ dí sv. Pavel, „rozešel se po vší zemi, a do končin okršku země slova jejich.[6])“

Sv. Justin Mučedník mohl asi sto roků po Kristu říci, že není kmene lidského ani barbarů, ani Řeků, ani jiného národa, jak by se koliv jmenoval, aby se v něm nevzývalo jméno Krista Ježíše. A sv. Irenej, jenž psal na konci druhého století, vypravuje, že náboženství, tak podivuhodně rozšířené po všem

---

[1]) Žalm XXI., 28. [2]) Mal. I., 11. [3]) Mat. XXVIII., 19. [4]) Marek XVI., 15. [5]) Skut. ap. I., 8. [6]) Řím X., 18.

světě, není neurčitou, měnivou formou křesťanství, ale že „tato víra a nauka a podaní hlásané po všem světě jest tak jednotná, jako by sestávala církev z jediné rodiny, mající jednu duši, jedno srdce, a jako by měla jen jedna ústa. Neboť ačkoliv jsou si nepodobni jazykové světa, učení je v něm jedno. Církve založené v Německu, mezi národy keltickými, na východě, v Egyptě, v Lybii i ve střediskách vzdělanosti, neliší se na vzájem; ale jako slunce vysílá totéž světlo po širém světě, tak září totéž světlo víry všude a osvěcuje všecky lidi, kteří chtějí dojíti poznání pravdy.[1])“ „Jsme teprve od včerejška,“ dí Tertulián, „a již jsme naplnili vaše města, hrady, ostrovy, vaše radnice i tábory . . zámky, senát, tržiště: jenom vaše chrámy jsme vám nechali.[2])“

Této katoličnosti nebo všeobecnosti nelze nalézti ve společnostech odloučených od církve římsko-katolické ani v každé zvlášť ve všech pospolu.

Rozkolnické církve východní nemají práva na tento název, poněvadž jsou obmezeny na říši tureckou a ruskou a nepočítají více nežli šedesát milionů duší.

Protestantské církve i dohromady vzaty (jako zvláštní společnosti jsou pouhými hrstkami) jsou příliš nepatrny počtem, a příliš omezeny rozsahem území, aby mohly činiti nároky na název katolických. Všech přívrženců společností protestantských se čítá na

---

[1]) Adv. Haer. I., 1. [2]) Apologet. c. 37.

šedesát pět milionů nebo-li méně nežli pětina všech, kteří se zovou křesťany. Zamítají nad to, a protiví se jménu katolík, ačkoliv ustavičně říkají ve snesení apoštolském, „Věřím v svatou církev obecnou“.

Že jediná římsko-katolická církev zasluhuje jméno katolické, jest tak samozřejmé, že jest to směšno popírati. Naše církev jest jediná, která přijímá toto jméno za svůj úřední název. „Jsme v držení,“ a to jest devět desetin zákona. My jsme výhradně nesli tento název v dobách bouřlivých, kdy nás vydávalo přijetí tohoto ctihodného názvu v šanc útokům pronásledování a smrti; a pokusy za dnešní doby, zbaviti nás názvu tohoto, byly by stejně bez úspěchu, jako snahy francouzských revolucionářů, kteří se snažili vyhladiti všecky stopy staré civilisace, dávajíce nová jména dnům i dobám ročním.

Vášeň, předsudek a nezpůsobnosť přezdívají nám římských papeženců a ultramontánů, ale klidný, nerozvášněný duch jakékoliv víry na světě, zná nás jen pode jménem katolíků.

Tak veliký jest půvab jména katolíka, že část společnosti episkopální, osobují si často název katolíků, ačkoliv ve svých úředních knihách se jmenují protestantskými episkopály. Myslí-li, že mají spravedlivý nárok na jméno katolíků, proč nevystoupí otevřeně a nenapíší ho na titulní list svých biblí a modlitebních knih? Bojíce se zajíti

tak daleko, ukájejí svou marnivosť tím, že se v soukromí jmenují katolíky. Ale tento klam jest tak průhledný, že musí tento pokus vzbuditi úsměv u nich samých.

Kdyby někdo cizí požádal některého z nich, aby mu ukázal, kde jest církev katolická, tu by on přirozeným pudem ukázal mu na církev římsko-katolickou.

Rozkolníci čtvrtého a pátého století, jak vypravuje sv. Augustin, utíkali se k téže lsti, ale zmýlili se znamenitě:

„Musíme se pevně držeti náboženství křesťanského a obcování s tou církví, která jest katolická a která se nazývá katolickou nejen od těch, kteří k ní náležejí, ale i od nepřátel. Ať chtějí nebo nechtějí, i sami bludaři a ti, kteří následují rozkolu, nejen když rozmlouvají mezi sebou, ale i s cizími, nazývají jediné tu církev katolickou, která opravdu katolickou jest. Neboť by se jim nerozumělo, kdyby ji neoznačili tímto jménem, kterým je známa po vší zemi.[1])“

Jsme katoličtí nejen dle jména, nýbrž i ve skutečnosti. Jediný příklad postačí k tomu, aby se ukázala v jasném světle širošírá říše církve katolické a její spravedlivé nároky na název katolické. Vezměme si všeobecný sněm vatikánský zahájený roku 1869, jemuž předsedal papež Pius IX. Z tisíce biskupů a nad to, které nyní obsahuje hierarchie katolické církve, bylo přítomno osm set na prvním

[1]) Sv. Aug. de Ver. Relig. c. 7. n. 12.

zasedání, kdežto zbytek byl nepřítomen z nepřekonatelných příčin. Všecky části obydlené země byly zastoupeny na sněmu.

Shromáždili se biskupové z Rakouska, Velké Britanie, Irska, Francie, Německa, ze Švýcar a téměř ze všech národů a říší evropských. Přišli z Kanady, Spojených států, Mexika, Jižní Ameriky a z ostrovů Atlantského i Tichého okeánu. Sešli se z různých končin Afriky i Australie. Přišli od břehů Tigridu a Eufratu, kolébky pokolení lidského; i od břehů Jordanských, kolébky křesťanstva. Přicestovali do Říma z Mossulu, vystavěného poblíž starého Ninive, a z Bagdadu, založeného na troskách Babylonu. Shromáždili se od Damašku i hory Libanu, a ze Svaté země, posvěcené stopami našeho nejsvětějšího Vykupitele.

Tito biskupové byli ze států všelijakých vlád, od republiky až po nejabsolutnější monarchii.[1]) Jejich tváře se značily téměř všemi odstíny a barvami, kterými se rozlišuje rodina člověčenstva. Mluvili všemi vzdělanými jazyky pod sluncem. Klečíce společně v jedné veliké sborovně v pravdě mohli zvolati prelátové tito slovy zjevení: „Vykoupil's nás, ó Pane, krví svou Bohu ze všelikého pokolení a jazyka, i lidu i národu.[2])“

---

[1]) Nedokazuje-li dostatečně tento skutek pravdu, že může katolická církev trvati pod vládou jakéhokoliv způsobu? A není-li to výmluvným vyvrácením často opakované pomluvy, že republika není půdou příznivou jejímu rozvoji?

[2]) Zjev. Jan. V., 9.

Co katolická církev ztratila náboženským převratem v šestnáctém století ve starém světě, i s úroky získala nesmírným vzrostem svých řad ve Východní i Západní Indii, v Severní i Jižní Americe.

Nikdy za celou dobu svých dějin nebyla tak mohutná počtem, jako v době nynější, kdy dítky její převyšují dvě stě dvacet pět milionů, což jest dvojnásobný počet všech, kteří se jmenují křesťany mimo její obcování.

V ní jediné se vyplnilo doslovně velikolepé proroctví Malachiášovo; neboť v každém podnebí a v každém národě pod sluncem zřízeny jsou tisíce oltářů katolických, na nichž se denně přináší „oběť čistá“ Nejvyššímu.

Pravdivě se říká, že slunce nezapadá nad državami britskými; se stejnou určitostí lze říci, že všude, kdekoliv zavíří britský buben, tam jistě, ba i tam, kde jen zahlaholí anglická řeč, naleznete anglicky mluvící katolické misionáře, zarážející kříž — znak spásy — po bok praporu sv. Jiří.

Nedávno přistál jistý počet evropských vystěhovalců v Richmondu. Byli cizí našemu kraji, našim obyčejům i naší řeči. Každá věc, na níž utkvěl jejich zrak, smutně jim připomínala, že jsou daleko od své vlasti — slunné Italie. Ale když uzřeli kříž na vrchole naší kathedrály, pospíšili do ní radostnými kroky. Viděl jsem jejich skupinu, vyjadřující horlivě své radostné pohnutí. Vstupujíce do tohoto

[1]) Malach I., n.

posvátného chrámu, cítili, že nalezli oasu v poušti. Rázem se cítili doma. Našli přátelský kout v cizí zemi. Stáli v kostele svých otců, v domově svého mládí, a zdálo se, co slzy splývaly po jejich opálených tvářích, že říkají v srdci svém: „Jak milí jsou stánkové Tvoji, Hospodine mocností! Touží a omdlévá duše má po síních Hospodinových. Srdce mé a tělo mé plesají k Bohu živému.[1])“ Viděli kol sebe obrazy známých světců, jež byli zvyklí ctíti od mladosti své. Viděli křtitelnici a zpovědnice. Hleděli na oltář a oltářní zábradlí, kde přijímávali Tvůrce svého. Zřeli kněze u oltáře v posvátném rouchu. Viděli množství zbožných klečících kolem, a cítili v srdci, že jsou mezi bratřími a sestrami, s nimiž mají „jednoho Pána, jednu víru, jeden křest, jednoho Boha a Otce všech.“

Katolík jest všude doma. Tajné společnosti jakéhokoliv jména mají jen slabé a strojené pouto jednoty u přirovnání s pravým přátelstvím, jež tvoří katolická víra, naděje a láska.

Římsko-katolická církev zasluhuje tedy jediná názvu katolické, poněvadž synů jejích jest hojnosť po veškeré zemi a tvoří ohromnou většinu rodiny křesťanské.

---

[1]) Žalm LXXXIII.

Hlava V.

Apoštolicita.

Pravá církev musí býti apoštolskou. Proto nacházíme ve vyznání víry sestaveném na prvním všeobecném sněmě nicejském roku 325 tato slova: „Věřím v jednu svatou katolickou a apoštolskou církev.“

Tato vlastnosť nebo známka církve znamená, že pravá církev musí učiti témuž učení, které jednou hlásali apoštolové, a že její duchovní musejí moc svou odvozovati nepřetržitým postupem od apoštolů.

Následovně nemůže žádná církev tvrditi o sobě, že jest pravá, jejíž učení se liší od učení apoštolského, nebo jejíž sluhové nemohou moc svou sledovati nepřetržitě až k apoštolskému původu; právě jako se náš vyslanec v Anglii nemůže dovolávati vážnosti v té zemi, není-li řádně splnomocněn od naší vlády a nezastává-li jejích zámyslů.

Církev, dí sv. Pavel, jest „vystavena na základě apoštolů“, [1]) tak že nauky, které hlásá, musejí spočívati na učení apoštolském. Proto praví sv. Pavel Galatům: „A by pak i anděl z nebe kázal vám (něco jiného) mimo to, co jsme vám kázali, proklat buď.“ [2]) Týž apoštol dává Timotheovi toto napomenutí: „A což jsi slyšel ode mne před mnohými svědky, svěřuj totéž lidem věrným, kteříž by způsobeni byli

---

[1]) Efes. II., 20. [2]) Gal. I. 8.

i jiné učiti“.[1]) Timotheus musil svým žákům jen ty nauky hlásati, které slyšel z úst svého učitele.

Vyžaduje se, aby se sluhové evandělia nejen shodovali svým učením s naukou apoštolů, ale aby také sluhové ti byli vysvěceni a pověřeni od apoštolů, nebo jejich zákonitých nástupců. „Aniž kdo sám sobě osobuje té cti“, dí apoštol, „ale kdož povolán bývá od Boha, jako Aron“.[2]) Tento výrok zřejmě odsuzuje všecky samozvané kazatele a oprávce; neboť „jak budou kázati, nebudou-li posláni?“ [3]) — Posláni, přirozeně od zákonité vrchnosti a nikoliv vedení vlastním rozmarem. Proto shledáváme, že titéž, kteří nastupovali po apoštolích, byli od nich svěceni a zřizováni, aby kázali, a nikomu jinému nebylo dovoleno vykonávati tyto úkony. Tak se nám vypravuje, že Pavel a Barnabáš „zřídili jim starší (vysvětili jim kněze) v jedné každé církvi“.[4]) A apoštol praví Titovi: „Z té příčiny jsem tě zanechal na Krétě . . . abys ustanovil kněží po městech, jakož jsem tobě poručil.“ [2]) I na sv. Pavla samého, ač byl zázračně povolán a poučen od Boha, vzkládali ruce,[6]) aby jiní po jeho příkladu nebyli pokoušeni kázati bez apoštolského poslání.

Abychom tedy objevili pravou církev Kristovu mezi mnohými sokyněmi činícími nároky, třeba nám pátrati:

---

[1]) II. Tim. II., 2. [2]) Žid. V., 4. [3]) Řím X., 15 Skutky ap. XIV., 22. [5]) Tit. I., 5. [6]) Skut. ap. II., 23.

1. která církev učí všem a úplně týmž naukám, jimž učili apoštolové, a

2. kteří duchovní mohou stopovati poslání své v nepřetržité čáře až k apoštolům.

Jediná církev katolická učí naukám, které jsou ve všech směrech totožny s naukami prvních hlasatelů evandělia. Následující tabulka podává několik příkladů, jak se odchýlily společnosti protestantské od prvotného učení křesťanského a jak věrně k nim lne církev katolická.

Církev apoštolská	Církev katolická	Církve protestantské
1. Spasitel dal Petru přednosť před všemi ostatními apoštoly: „Tobě dám klíče království nebeského.“ [1]) „Potvrzuj bratří svých.“ [2]) „Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé.“ [3])	Církev katolická dává prvenství cti i právomoci Petru a jeho nástupcům.	Všecky druhé společnosti křesťanské prakticky popírají svrchovanosť Petrovu nad ostatními apoštoly.
2. Apoštolská církev tvrdila o sobě, že jest neomylna v učení. Proto mluví apoštolové s nepochybnou autoritou a slova jejich byla přijímána ne jako lidské domněnky, ale jako božské pravdy.	Církev katolická jediná ze všech obcí křesťanských přisvojuje si právo vykonávati neomylnosť ve svém učení. Její služebníci vždycky mluví s kazatelny jako ti, kteří mají autoritu a hodno-	Všecky církve protestantské zamítají právo neomylnosti. Popírají, že by měli kdy učitelé náboženství takový dar. Sluhové církve jejich nehlásají nauk autoritativních, ale hlásají domněnky

[1]) Mat. XVI., 19. [2]) Luk. XXII., 32. [3]) Jan XXI., 15.

Církev apoštolská	Církev katolická	Církve protestantské
„Přijavše od nás slovo Boží, přijali jste ne jako slovo lidské, ale (jakož v pravdě jest) slovo Boží.“ [1]) „Vidělo se zajisté Duchu svatému i nám“, praví apoštolé shromáždění, „žádného více břemene na vás nevzkládati, kromě těchto věcí potřebných.“ [2]) „Ale bychom i my neb anděl z nebe kázal vám (něco jiného) mimo to, co jsme vám kázali, proklet buď.“ [3])	věrný list pověřovací. Věřící pak přijímají s důvěrou to, čemu učí církev, ani jednou se netážíce po její pravdomluvnosti.	jako projevy svého soukromého výkladu Písma. A nikdy se nevyžaduje od jejich posluchačů, aby jim věřili, ale očekává se, že si učiní sami své závěrky z bible.
3. Spasitel nařizuje a předpisuje pravidla o postu: „Ty pak když se postíš, pomaž hlavy své a tvář svou umyj, aby nebylo zjevné lidem, že se postíš... a Otec tvůj, který vidí v skrytě, odplatí tobě zjevně.“ [4]) Sv. apoštolé se postili nežli udíleli po-	Církev předpisuje věřícím, aby se postili v ustanovené doby a zvláště v čtyřicetidenním postu. Katolický kněz vždy se postí, kdykoliv obětuje na oltáři. Přerušuje půst teprve po mši sv. Když světí biskupové na kněžství, vždycky se postí,	Protestanté nemají zákona, který by předpisoval půst ačkoliv mají posty ze soukromé pobožnosti. Pokoušejí se učiniti půst směšným jako věc nepovinnou ujímající ze zásluh Kristových. Ani svěcenci ani duchovní, který je světí, se nepostí při

[1]) Sol. II., 13 [2]) Sk. ap. XV., 28. [3]) Gal. I., 8. [4]) Mat. VI., 17.

Církev apoštolská	Církev katolická	Církve protestantské
svátné svěcení: „Služby Páně konali a postili se.“ [1]) „A když jim světili starší, modlili se s postem.“ [2])	rovněž tak i svěcenci.	takové příležitosti.
4. „Ženy vaše“, dí apoštol, „ve shromážděních ať mlčí. Neboť nedopouští se jim mluviti... Mrzská věc jest ženám mluviti ve shromáždění.[3])	Církev katolická nikdy nedopouští ženám kázati v chrámu Páně.	Ženy, zvláště v Americe, káží veřejně v methodistických a jiných kostelích s dovolením starších církevních.
5. Sv. Petr a sv. Jan biřmovali nově pokřtěné v Samaří: „Vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého.“ [4])	Každý biskup katolický, jakožto nástupce apoštolů, podobně vzkládá ruce na osoby biřmované ve svátosti, v níž dostávají Ducha svatého.	Žádná společnosť protestant. v Americe nekoná obřadu vzkládání rukou vyjma Episkopály; a ani tito neuznávají biřmování za svátosť.
6. Vykupitel náš a jeho apoštolové učili, že svátosť oltářní obsahuje Tělo a Krev Kristovu. „Vezměte a jezte; toto jest tělo mé... Pijte z něho všichni,	Katolická církev učí s Pánem Ježíšem a jeho apoštoly, že velebná svátosť oltářní obsahuje skutečně a opravdově Tělo a Krev Ježíše Krista pod způso-	Protestant. církve (vyjímaje snad několik ritualistů) odsuzují nauku o skutečné přítomnosti jakožto modloslužebnou a říkají, že v přijímání přijí-

[1]) Sk. ap. XIII., 2. [2]) Sk. ap. XIV., 22. [3]) I. Kor. XIV., 34, 35. [4]) Sk. VIII., 17.

Církev apoštolská	Církev katolická	Církve protestantské
neboť toto jest krev má".[1]) „Kalich dobrořečení, kterému dobrořečíme, zdaliž není společnosť Krve Kristovy; a chléb, kterýž lámeme, zdaliž není společnosť Těla Páně?"[2])	bami chleba a vína.	máme jen památku na Krista.
7. Apoštolům dal Spasitel moc odpouštěti hříchy: „Kterýmkoliv odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, kterýmžkoliv zadržíte, zadržány jsou".[3]) „Bůh", dí sv. Pavel, „dal nám služebnosť smíření."[4])	Biskupové a kněží jakožto dědici předností apoštolských vyznávají, že konají služebnosť smíření a odpouštějí hříchy jménem Kristovým	Protestanté naopak tvrdí, že Bůh žádnému člověku nedal moci hříchy odpouštěti.
8. O nemocných dává sv. Jakub toto poučení: „Stůně-li kdo z nás, zavolej kněží církve, ať se modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně".[5])	Jedna z nejobyčejnějších povinností katolického kněze jest mazati nemocné ve svátosti posledního pomazání. Stůně-li někdo z nás, pečuje o to, aby se zavolal kněz církevní, a ten aby ho	U žádné společnosti protestantské nekoná se tento obřad pomazání nemocných, ačkoliv to apoštol nařídil.

[1]) Mat. XXVI., 26—28. [2]) I. Kor. X., 16. [3]) Jan XX., 22. [4]) II. Kor. V. 14. [4]) Jak. V. 14.

Církev apoštolská	Církev katolická	Církve protestantské
	pomazal ve jménu Páně.	
9. O manželství vece Spasitel: „Kdo by koliv propustil manželku svou a jinou pojal, cizoloží proti ní. A jestliže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží“.[1]) A opět sv. Pavel: „Manželům pak přikazuje Pán, aby manželka neodcházela od svého muže a odejde-li, aby zůstala nevdaná... A muž ať nepouští ženy“.[2])	Následujíc věrně rozkazu apoštolova církev katolická zapovídá muži a ženě od sebe se odloučiti. Nebo rozloučí-li se, žádný z nich nemůže podruhé v manželství vstoupiti za živobytí druhého	Církve protestantské, jak známo, tak dalece uvolnily tento přísný zákon evandělia, že se dovolují rozloučeným osobám opět ženiti. Rozvod a *vinculo* (od svazku manželského, to jest úplné zrušení sňatku manželského) dovoluje se z různých i malicherných záminek.
10 Pán náš odporučuje nejen slovem, ale i příkladem duším, které touží po dokonalosti, stav ustavičného panenství. Sv. Pavel povzbuzuje Korinťany radou i vlastním příkladem k téže andělské ctnosti: „Kdo vdává pannu svou, dobře činí A kdo nevdává, lépe činí“.[3])	Jako apoštol i Mistr jeho zavazuje katolické kněžstvo žíti v ustavičné čistotě. Obyvatelé našich mužských i ženských klášterů dobrovolně zasvětili své panenství Bohu.	Všichni duchovní jiných společností s velmi řídkými výminkami se žení. A daleko jsouce toho, aby vštěpovali apoštolskou radu celibátu (bezženství) někomu ze svého stádce, tvrdí, že ctnosť ustavičné čistoty, ačkoliv ji sv. Pavel odporučuje, jest nemožna.

[1]) Mark. X., 11, 12. [2]) I. Kor. VII. 10, 11. [3]) I. Kor. VII., 39.

Nyní ponecháváme čtenáři, aby sám posoudil, která církev hlásá nauky apoštolské ve vší jejich původní síle.

Aby se ukázalo, že katolická církev jest jediná, přímá nástupkyně apoštolů, stačí dokázati, že ona jediná může stopovati svůj rodokmen pokolení od pokolení, až k apoštolům, kdežto původ všech ostatních společností křesťanských možno odvoditi od dáta poměrně nového.

Nejdůležitější sekty křesťanské v Americe za doby naší jsou luteráni, methodisté, presbyteriáni a baptisté. Ostatní družstva protestantská jsou počtem svým poměrně nepatrná a jsou z největší části odnoži právě jmenovaných společností křesťanských.

Martin Luther, saský mnich, založil církev, která se jmenuje po něm. Narodil se v Eislebenu v Sasku r. 1483 a zemřel 1546.

Anglikánská neboli episkopální . církev má svůj původ od Jindřicha VIII., krále anglického. Bezprostřední příčinou, aby se odřekl církve římské, bylo, že papež Klement VII. nesvolil k rozvodu se zákonitou manželkou, Kateřinou Aragonskou, aby se potom mohl svobodně oženiti s Annou Boleynovou. Aby mohl rozvod od ctnostné královny prohlásiti za zákonitý, prostopášný panovník odtrhl sebe i své království od duchovní svrchovanosti papežovy.

„Jest těsné spojení,“ dí D'Aubigné, „mezi těmito dvěma rozvody,“ míně Jindřichův roz-

vod od manželky a rozvod Anglie od církve. Ano jest zde poměr příčiny k účinu.

Biskup Short, dějepisec anglikánský, přiznává upřímně, že „církev anglickou jako zvláštní společnosť, a její konečné odloučení od Říma možno počítati od doby rozvodu.“ [1])

Kniha Homilií řečí plnou odporné chvály nazývá Jindřicha „pravým a věrným služebníkem“ a dává mu svědectví, že vyhladil v Anglii papežskou svrchovanosť a zavedl nový řád.[2])

Jan Wesley jest uznaný zakladatel církve methodistské. Methodism se počítá od roku 1729 a kolébkou jeho byla oxfordská universita v Anglii. Jan a Karel Wesleyové byli studenty v Oxfordě. Shromáždili kolem sebe nějaký počet mladíků, kteří se zasvětili častému čtení Písma svatého a modlitbě. Jejich methodický (pravidelný neb soustavný) a přísný způsob života zjednal jim jméno Methodistů. Methodistská církev v Americe pochází z osady poslané sem z Anglie.

Poněvadž by se zprotivilo podávati stručné dějiny každé sekty, spokojím se tím, že podám přehledný obrazec obsahující jméno a zakladatele každé společnosti a jména spisovatelů, z nichž cituji. V každém případě se dovolávám autorit protestantských.

---

[1]) History of the Church of England (dějiny církve anglické) by Thomas V. Short, bishop of St. Asaph's, p. 44.

[2]) Book of Homilies.

Jméno sekty	Místo původu	Zakladatel	Rok	Autorita, které se dovolávám
Anabaptisté	Německo	Mikuláš Storch	1521	Vincent J. Milner, „Religious Denominations“.
Baptisté	Rhode Island	Roger Williams	1639	„The Book of Religions“ od Jana Haywarda.
Baptisté svobodné vůle (Free-Will Baptists)	New Hampshire	Benj. Randall	1780	Tamtéž.
Bapt. svob přijímání (Free Communion Bapt.)	New York	Benijah Corp	konec 18. stol.	Rev. A. D. Williams v „History of All Denominations“,
Baptisté sedmého dne (Seventh-Day Baptists)	Spojené Státy	Jenerální konference	1833	W. B. Gillet, tamtéž.
Campbelliani nebo křesťané (christians)	Virginia	Alex. Campbell	1813	„Book of Religions.“
Methodističtí episkopáli	Anglie	Jan Wesley	1739	Rev. Nathan Bangs v „History of All Den.“
Reformovaní methodisté	Vermont	Větev meth. ep. církve	1814	Tamtéž.
Methodistská společnost	Nový York	„	1820	Rev. W. M. Stilwell, tamtéž.
Method. protestant.	Baltimore	„	1830	James R. Williams, tamtéž.
Pravi Wesleyovi method.	Nový York	Delegáti methodistských společností	1843	J. Timberman, tamtéž.
Presbyteriani (st. škola)	Škotsko	Všeobecný sněm	1560	Jan M. Krebs. tamtéž.
Presbyteriani (nová šk.)	Filadelfie	„	1840	Joel Parker, dr. bohosl., tamt.
Episkopalí	Anglie	Jindřich VIII.	1534	Macaulay a jiní dějepisci angl.
Lutheráni	Německo	Martin Luther	1524	S. S. Schmucker v „History of All Denominations“.
Unitanští	Německo	Celarius	asi 1540	Alvan Lamson, tamtéž.
kongregacionalisté	Anglie	Robert Brown	1583	E. W. Andrews, tamt.
Kongregacionisté	Anglie	George Fox	1647	Angličtí dějepisci.
Kvakeři	Amerika	William Penn	1681	Američtí dějepisci.
Církev katolická	Jerusalém	Ježíš Kristus	33	Nový Zákon.

Z této krátké dějepisné tabulky seznáváme, že všechny křesťanské sekty, jako ve Spojených Státech tak i u nás, vznikly po roce 1500. Následovně nejstarší obec křesťanská u nás mimo církev katolickou není ještě čtyři sta let stará. Opozdily se všechny o patnáct století, tedy o příliš mnoho, aby měly jaké nároky jmenovati se církví apoštolskou.

Ale mohlo by se mi říci: „Ačkoliv nás obecné dějiny počítají jako protestanty od reformace, můžeme stopovati původ svůj až k apoštolům“. To jest, pravím já, nemožno. Přede vším již jméno, které máte, prozrazuje váš nedávný původ; neboť kdo slyšel kdy o baptistské, nebo episkopální, nebo jiné církvi protestantské do reformace? Nemůžete také říci: „Byli jsme každého věku jako církev neviditelná“. Váš úkryt byl tedy tak dokonalý, že podnes nikdo nemůže říci, kde jste se skrývali po šestnáct věků. Ale i kdybyste byli bývali, nemohli byste se vydávati za církev Kristovu; neboť Mistr náš předpověděl, že církev jeho bude vždycky jako město postavené na hoře, aby je mohli všichni viděti, a její duchovní že budou hlásati pravdy spásy s hlásných věží jeho, aby je všichni slyšeli.

Stejně marno jest mi říkati, že jste bývali spojeni věrou s různými sektami křesťanskými, jež vycházely z katolické církve věk od věku; neboť tyto sekty prohlašovaly učení úplně sobě odporující a pravá církev musí býti sjednocena ve víře. A nad to čím menší

příbuznosti s těmito odpadlíky se dovoláváte, tím lépe pro vás, neboť všechny zastávaly bludy proti křesťanské pravdě a některé z nich rozsívaly zásady odporující slušnosti a mravnosti.

Církev katolická může si naopak osobiti název apoštolské, poněvadž odvozuje původ svůj od apoštolů. Každý kněz a biskup může stopovati rodokmen svůj k prvním učedníkům Kristovým tak snadno, jako lze nejvzdálenější vinnou ratolesť stopovati až k hlavní révě.

Všechno katolické kněžstvo ve Spojených Státech, na příklad, bylo vysvěceno od biskupů, kteří skutečně obcují s apoštolskou Stolicí v Římě. Tito biskupové sami přijali poslání své od biskupa římského. Nynější biskup římský Lev XIII. jest nástupce Pia IX., který nastoupil po Řehořovi XVI., který nastoupil po Piovi VIII, který byl nástupcem Lva XII. A tak můžeme postupovat věk od věku, až dojdeme na Petra, prvního biskupa v Římě, knížete apoštolů a náměstka Kristova. Jako evandělista Lukáš, který stopuje rodokmen našeho Spasitele nazpět k Adamovi a k Bohu, tak můžeme stopovati předchůdce Lva XIII. až k Petrovi a ku Kristu. Nechybí ani jediný článek v řetězu, který spojuje nejnižšího kněze na venkově s knížetem apoštolů. A ačkoliv se v několika případech stalo, že byli dva i tři mužové, kteří činili nároky na stolici Petrovu, nemohly míti tyto sporné nároky většího účinu na moc zákonitého papeže,

zrovna jako zápas dvou mužů spírajících se o předsednictví nemívá vlivu na platnosť úředníka uznávaného za hlavu vlády.

Toť cesta, kterou dokazovali prvotní Otcové apostoličnosť církve katolické a odmítali nároky soudobých sektářů. Sv. Irenej, Tertullian a sv. Augustín podali seznamy biskupů římských, kteří panovali do jejich doby, s nimiž měli štěstí obcovati, a potom vyzývali své protivníky, aby stopovali posloupnosť svých biskupů. „Ať se vytasí“, dí Tertullian v druhém století, „s původem své církve. Ať podají postup svých biskupů, aby se ukázalo, že první z nich byli posvěceni od některého apoštola nebo muže apoštolského, který s apoštoly obcoval.“[1])

Jestliže pak Otcové pátého století považovali za veliký důvod ve svůj prospěch, že mohli poukázati na nepřetržitou řadu padesáti biskupů, kteří zasedali na stolici římské, oč mocnější jest důvod, který poskytuje pateronásobný počet tento římských papežů, kteří zasedali na stolci sv. Petra! S vroucností opakuji svým odloučeným bratřím, co pravil sv. Augustín Donatistům své doby: „Pojďte k nám, bratří, chcete-li býti vštípeni na vinný kmen. Rmoutíme se vidouce, že ležíte odříznuti od něho. Počítejte biskupy na pravé stolici sv. Petra a pozorujte v této řadě Otců jednoho za druhém. Toť skála, jíž nepřemohou pyšné brány pekelné.“[2])

---

[1]) Lib. de Praescript. c. 32.
[2]) Psal. contra part. Donati.

Hlava VI.

Ustavičnosť církve.

Ustavičnosť nebo trvání až do konce času jest z nejnápadnějších známek církve. Ustavičností nemíní se jen, že křesťanství v té neb oné podobě vždycky bylo, ale že církev měla zůstati na vždy ve své neporušenosti se všemi vlastnostmi, které jí Bůh na počátku udělil. Neboť pozbyla-li by církev některou z podstatných známek, jako svou jednotu a svatosť, které jí propůjčil Pán Ježíš na počátku jejího trvání, nemohlo by se o ní říci, že jest věčna, poněvadž by nebyla tímtéž ústavem.

Neustálé trvání církve Kristovy jest mnohokráte předpověděno v Písmě svatém Anděl Gabriel zvěstuje Marii, že Kristus „bude kralovati v domě Jakobově na věky a království jeho nebude konce.“ [1]) Spasitel pravil Petrovi: „Ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.“ [2]) Přesvatý Mistr náš jasně zde naznačuje, že církev jest ustanovena, aby ustavičně byla napadána, ale nikdy nebyla přemožena.

V posledních slovech Vykupitele našeho, která uvádí evandělium sv. Matouše, opakuje se důrazně táž předpověď a úplně jest vytčen důvod, pro nějž církev nepřestane: „Jděte, učte všecky národy . . . A aj, já s vámi jsem

---

[1]) Luk. I., 32, 33. [2]) Mat., XVI. 18.

po všecky dny až do skonání světa“[1]) Tato věta obsahuje troje důležité prohlášení: 1. Přítomnosť Krista v církvi jeho, „Aj já s vámi jsem“; 2. jeho ustavičnou přítomnosť bez přestávky jediného dne, kdy by přítomen nebyl, „Já s vámi jsem po všecky dny“; 3. jeho ustavičnou přítomnosť do konce světa a následovně ustavičné trvání církve, „až do konce světa“.

Z toho následuje, že pravá církev musila býti od počátku; nesmí v ní býti doba ani jednoho dne, kdyby bylo přerušeno oživení, nebo byla odloučena od Krista a musí žíti až do konce časů.

Žádná z křesťanských společností, které jsou mimo církev katolickou, nemůže míti důvodného nároku na ustavičnosť, neboť, jak jsme viděli v předešlé kapitole, všecky[2]) jsou původu nedávného.

Nezničitelnosť církve katolické jest v pravdě zázračna a dobře způsobila, aby vzbudila podiv v každém přemýšlejícím duchu, uvažujeme-li počet, rozmanitosť a hroznou moc nepřátel, s nimiž zápasí od svého zrození do doby nynější; tato jediná okolnosť vtiskuje pečeť božství na čelo její.

Církev byla ustavičně zapletena ve dvojí válku, cizí a domácí v cizí válku s pohanstvem a nevěrou a v občanskou válku s kacířstvím a rozkolem, jež podpalovali vlastní odbojní synové její.

---

[1]) Mat. XXVIII., 20. [2]) Vyjma některé sekty východní, které pocházejí z pátého a šestého století.

Ode dne letnic až do vítězství Konstantina Velkého nad Maxenciem v době dvou set osmdesáti roků podstoupila církev řadu desatera pronásledování, jimž se nemůže v dějinách nic postaviti ukrutností po bok. Každé trýzně, kterou zloba mohla vymysliti, bylo použito, aby byla vyhlazena každá stopa křesťanství. „Christianos ad leones“ — křesťany lvům! byl oblíbený pokřik válečný.

Byli zašíváni do zvířecích koží a takto předhazováni psům, aby je sežrali. Byli obalováni smolou a zapalováni, aby svítili jako lampy na ulicích římských. Aby ospravedlnili takové ukrutnosti a udusili všechen soucit a útrpnosť, obviňovali pronásledovatelé své nevinné oběti z nejděsnějších zločinů.

Po tři sta let byli nuceni křesťané ctíti Boha v úkrytu svých komnat nebo v Římských katakombách, které se dosud uchovávají na svědectví nesmrtelné statečnosti mučedníkův a velikosti jejich útrap.

A přece pohanský Řím, před jehož prapory klesali nejmocnější národové, nebyl s to, aby potlačil mladičkou církev, nebo zastavil její postup. V krátké době shledáváme, že se ohromná říše rozpadá a Hlava katolické církve dává křesťanstvu zákony právě v tom městě, z něhož vydávali Caesarové své edikty (úkazy) proti křesťanstvu!

V pátém a šestém století Gothové a Vandalové, Hunové, Visigoti a Lombardové a

jiné kmeny barbarské přihnali se jako bystřina od severu napadajíce nejutěšenější části jižní Evropy. Roztříštili císařství římské a smítali téměř každou stopu staré římské vzdělanosti. Plenili města, bořili kostely, a nechávali za sebou jen trosky a zpoustu. Než chvíli přemáhajíce byli přemoženi podrobujíce se sladkému jhu evandělia. A tak jak poznamenává sám nevěrec Gibbon: „Pokrok křesťanství označen jest dvojím slavným a rozhodným vítězstvím, nad učenými a rozmařilými občany císařství římského a nad bojovnými barbary skýtskými a německými, kteří vyvrátili císařství a přijali náboženství římské.“ [1])

Mohamedanism vznikl v sedmém století v Arabii a postupoval rychlými výboji v Asii. V patnáctém století dobyli přívrženci falešného proroka Cařihradu, hrozíce, že podrobí své nadvládě celou Evropu. Na důtklivé povzbuzení papežovo utvořili království španělské a Benátky obrannou ligu proti Turkům, kteří byli poraženi obzvláště v bitvě u Lepanta roku 1571. A září-li doposud nad městy Evropskými kříž místo půlměsíce, má o to neocenitelné požehnání nepochybnou zásluhu bdělosť velepastýřů římských.

Jiný protivník, hroznější a nebezpečnější nežli ti, o kterých jsem se právě zmínil, hrozil převratem církvi ve čtvrtém a pátém století.

---

[1]) Úpadek a pád císařství římského, k. XXXVII, str. 450.

Mluvím o velikém bludu Ariově. za kterým následovaly bludy Nestoriovy a Eutychovy.

Rozkol ariánský šířil se, hned jak vznikl po Evropě, Severní Africe a částech Asie. Opíral se o nesmírné zástupy a kvetl chvíli za pečlivé podpory jednotlivých po sobě následujících císařů. Katoličtí biskupové byli zaháněni se svých sídel a jejich místa zaujímali ariánští vetřelci. Zdálo se, že církev, která přežila meč pohanstva, podlehne jedu arianismu. Ale po krátké době zdaru seslábla tato ohromná sekta vnitřními roztržkami a byla konečně smetena jinými bludy, které nastoupily do jejich šlépějí

Jste již seznámeni s velikým náboženským převratem šestnáctého století, který zasáhl jako vichřice severní Evropu a hrozil, by to bylo možno, převrhnouti lodičku Petrovu. Přes polovici Německa se přidrželo nového evandělia Martina Luthra. Švýcary se podaly naukám Zvingliho. Švédsko ztratilo víru svou působením krále Gustava Vasy. Dánsko se přizpůsobilo nové víře intrikami krále Kristiána II. Katolictví bylo vypuzeno také z Norska, Anglie a Skotska. Kalvinism v šestnáctém a Voltairianism v osmnáctém století nabyl takové síly i ve Francii, že se víra tohoto slavného národa octla dvakráte na váhách. Jediné Irsko zůstalo ze všech národů severní Evropy věrno staré církvi.

Pohleďme nyní klidně na bojiště, když zašly hluk a čmoud bitvy. Zkoumejme posta-

vení církve, když přestála tolik hrozných zápasů. Vidíme, že jest dnes počtem silnější, nežli za kterékoliv dřívější doby svých dějin. Dobyla již hodného dílu půdy, která jí byla odňata v šestnáctém století. Počítá nyní kolem dvou set dvaceti pěti milionů příslušníků. Trvá doposud ne jako ústav neplodný, ale ve vší svěžesti a plnosti života s organismem neseslabeným, sjednocenější, pevnější a silnější, než byla kdykoliv před tím.

Tak zvaná reformace šestnáctého století podobá se ve mnohém veliké heresi arianské. Obojí rozkol má původ v kněžích nechtějících nésti jha evandělia, dychtících po novotě a bažících po slávě. Obojí byl hýčkán a podporován od vladařů a vzrůstal přistupováním přívrženců. Obojí se šířil chvíli neodolatelnou silou prudké vichřice, až se vybouřil. Potom se obojí rozdrobil v rozličné společnosti. Zánik protestantismu by doplnil tuto podobu.

V této souvislosti zasluhuje, aby byla uvedena poznámka De Maistra: „Má-li protestantism stále totéž jméno, ačkoliv se víra jeho pořád měnila, jest to proto, že má jméno čistě negativní, které znamená jen popírání katolictví, tak že čím méně věří a čím více protestuje, tím více jest protestantským. Poněvadž se potom stává jméno jeho pořád tím pravdivějším, musí potrvati, až zahyne, právě jako zmizí vřed až s posledním atomem masa, které užíral.“ [1])

---

[1]) Du pape l. 2. c. 5.

Ale podobné příčiny působí podobné výsledky. Jako obě revoluce byly počátkem odboje; jako se obě vyznamenávaly týmže silným mládím týmž brzkým mužstvím a týmž předčasným úpadkem a rozkladem v části: tak se neukvapíme, předpovídajíce, že rozklad který již dávno přišel na první, jest určen, aby dříve nebo později zachvátil i pozdější. Ale církev katolická, poněvadž jest dílo Boží, vždycky „obnovuje mladosť svou, jako orlice“.[1])

Nyní předložím všem, kteří jsou nepřátely katolické církve a kteří ukládají o její zničení, tuto otázku: Jak doufáte vyvrátit ústav, který vzdoroval s úspěchem více nežli osmnáct století všem sjednoceným útokům světa, lidí i mocí temnosti? Jakých užijete prostředků, abyste přivodili její pád?

I. Jest to moc králů, císařů a ministerských předsedův? Ti se marně pokoušeli ji zničiti ode dnů římských caesarův až do Bismarka, kancléře německého.

Mnoho lidí se trudí klamnou domněnkou, že korunované hlavy evropské byly upřímnými podporami církve a že by se sřítila, kdyby byla zbavena jejich podpory u trůnů pozemských. Církev jest tak málo odkázána na podporu knížat světských, že nejhoršími nepřátely jejími, až na několik ctihodných výjimek, byla tak zvaná knížata křesťanská, která jsou podle jména syny církve. Zuřili proti její spasitelné kázni; přáli si svrhnouti

[1]) Žalm CII., 5.

její jho, poněvadž v dobách útisků jediná měla moc a odvahu zastati se práv lidu a nastaviti hruď svou jako kovovou hradbu bezpráví vladařů. S klidnou důvěrou může říci se žalmistou: „Proč se zbouřili národové a smyslili marné věci? Postavili se králové země a knížata sešla se v jedno proti Hospodinu a proti Pomazanému jeho. Roztrhejme svazky jejich a vrzme od sebe jho jejich.“

„Jenž přebývá v nebesích, směje se jim a Hospodin posmívá se jim.“ [1])

II. Mohou-li nesmírné peníze a zorganisovaná moc soupeřných společností náboženských míti úspěch, když ji hubí a vyvracejí? Nejsem náchylen moc tuto podceňovati. Ale nezabránila-li obrovská síla a nevyrovnatelné ústrojí říše římské vzniku církve; nemohl-li Arianism, Nestorianism a Eutychianism zastaviti jejího rozvoje, jak mohou novodobá zařízení překaziti pokrok její nyní, kdy jest v plnosti síly své?

Snáze jest zachovati, co jest utvořeno, nežli nové tvořiti.

III. Ale bylo řečeno: „Odejměte papeži jeho časnou moc, a církev jest odsouzena zahynouti. Toť tajemství její síly; té jí zbavte a jako Samson, když mu byly ostříhány vlasy, ona prozradí veškeru slabosť ubohé smrtelnice. Pobledne toto oslňující světlo a zajde pod obzor, aby víckrát nepovstalo.“

---

[1]) Žalm II., 1—4.

Více než sedm století od vzniku církve neměli papežové území, v němž by byli panovníky. Jak mohla přežiti tuto dobu, kdyby časná moc byla nezbytna k jejímu trvání? A také posledních dvacet roků byl papež zbaven své časné moci. Tato ztráta však nezpůsobila ani jediné vrásky na jasném čele církve a ani o coul nezadržela jejího postupu v před.

IV. Není-li schopna závoditi s novými vynálezy a mechanickým pokrokem devatenáctého století? To se nám také často říká; ale my neskrýváme jako pštros hlavy své do písku před těmito vynálezy, nýbrž je pozdravujeme jako posly Boží a budeme jich užívati jako nástrojů prozřetelnosti k dalšímu šíření víry.

Ale pokračovali-li jsme tak zdatně, kdy jsme neměli jiných lodí než křehké kocábky, jiného kompasu než oči; když jsme neměli jiných cest než věčné sněhy, nežli netknuté pralesy a bezestopé pustiny; kdy jsme neměli vůdce než víru, naději a Boha — jestliže jsme i tehdy dobře postupovali, nesouce evanděliúm do končin země, oč více můžeme činiti nyní za pomoci telegrafu, parníkův a železnic?

Ano, mužové ženialní, my žehnáme vašim vynálezům; žehnáme vám, vynálezy novodobé; a uvedeme vás ve službu církve a řekneme: „Dobrořečte blýskání a oblakové Pánu: chvalte a nade všecko vyvýšujte ho na věky.“ (Daniel III., 73).

Nedávno se patrně ukázalo, jak jsou všecky novodobé vynálezy církvi prospěšny. Papež svolal sněm všech biskupů na světě. Bez pomoci páry nebylo by se jim možno shromážditi; s její pomocí se sešli z nejvzdálenějších končin země.

V. Ale nezbledne a nezhasne-li světlo církve před rozumovou září devatenáctého století? Nemá-li se mnoho obávati literatury, umění a věd? Vždycky bývala ochránkyní a pečlivou matkou umění a věd. Založila a obdařila téměř všecky university evropské.

Nepřipomínaje universit na pevnině, jichž pouhý seznam by zaujal veliké místo, poukazuji jen na universitu oxfordskou a kambridžskou, dvě nejslavnější sídla učenosti v Anglii, jež byly založeny spolupřičiněním Církve katolické mnoho století před reformací.

Církev také založila tři ze čtyř universit, které jsou nyní ve Škotsku, totiž universitu ve St. Andrew (sv. Ondřeji) r. 1411, v Glasgově r. 1450, a Aberdeeně r. 1494.

Bez ní bychom dnes neměli neocenitelných pokladů literatury starověké; neboť chráníc jazyk řecký a latinský od záhuby, zachránila od zapomenutí klassické spisovatele těch dob. Právem připomíná Hallam, kdyby nebylo pilné práce středověkých mnichů, že byla by dnes naše známosť dějin starého Řecka a Říma tak kusa, jako jsou naše vědomosti o egyptských pyramidách.

A co se týká výtvorů uměleckých, v jediném museu Vatikánském jest obsaženo více cenných památek uměleckých, než možno najíti v celé Americe. Umělci musejí chodit do Říma učit se z nejlepších vzorů. Naše kostely jsou nejen chrámy bohopocty, ale i schránkami posvátného umění.

VI. Či snad svoboda zničí církev? Církev jediné tam dýchá volně, kde jest pravá svoboda. Všude byla svírána, kde vrhal despotismus svůj černý stín. Nikde se netěší větší svobodě než v Americe; nikde není silnější a šťastnější.

Synové církve, nebojte se ničeho, ať se s ní děje cokoliv. Kristus jest s ní a proto nemůže padnouti. Caesar plavě se po Adriatickém moři pravil ustrašenému veslaři: „Quid times? Caesarem vehis.“ (Co se bojíš? Caesara vezeš.) Co pravil Caesar z domýšlivosti, dí Ježíš v pravdě: Co se bojíš? Kristus jest na lodi. Nejsme-li jisti, že slunce zítra vyjde i po zítřku a tak do konce světa? Proč? Protože Bůh tak nařídil, když je upevnil na nebi a poněvadž nikdy nevynechalo cesty své od počátku. Neslíbil-li Kristus, že bude církev vždycky osvěcovati svět? Nesplňoval-li až dosud slib o církvi své? Nekráčela-li bezpečně za bouře i za slunečna? Splnění minulého jest nejlepší zárukou budoucího.

Zatím co se zřízení lidská ustavičně mění, jest ona jediným zřízením, které se nemění. Co se ustavičně rozpadají pomníky po-

zemské, ona jest jediným pomníkem, který bez pohromy strmí dále. Ani jediný kámen z budovy této nezhyne. Za všeobecného rozvratu říší toto království nikdy nebylo vyvráceno. Vždy stará a vždy nová; čas nevrývá vrásek v její Božské čelo.

Církev viděla narození každé vlády v Evropě a není pravdě nepodobno, že uvidí také smrť všech a zazpívá jim píseň pohřební. Bylo jí přes čtrnáct set let, když objevil Kolumbus Ameriku a založení republiky severoamerické jest jí jako včera.

Klidně pohlížela, když se jako povodeň valili Goth a Visigoth, Hun a Sas přes Evropu smetajíce rody panovnické. Viděla, kterak se přetvořovaly monarchie v republiky a republiky se ustalovaly v císařství — všeho toho byla svědkyní, kdežto její vlastní ústava zůstala nezměněna. O ní v pravdě můžeme říci slovy Žalmisty: „Onať zhynou, ty pak zůstaneš, a všecka jako roucho zvetšejí. A jako oděv změníš je a změněna budou: ty pak vždy tentýž jsi a léta tvá nepřestanou. Synové služebníků tvých zase v zemi bydliti budou a símě jejich na věky trvati bude.“ [1])

Za nejstkvělejších dnů republiky pohanského Říma hrdě říkal Říman: „Občan římský jsem.“ To byl jeho nejvzácnější titul. Byl hrd na obec, poněvadž byla úctyhodnou svými lety, mocna počtem svých občanů a znamenita moudrostí svých státníků. Oč větší slávou jest

[1]) Žalm CI., 27—29.

býti občanem republiky církevní, která přetrvala devatenáct století a potrvá až nebude času; která počítá na miliony svých synů ve všech podnebích; která čítá hrdin a mučedníků do tisíců; která tě přidružuje k apoštolům a mučedníkům. „Nejste již hosté a příchozí, ale jste spoluobčané svatých a domácí Boží, vzdělaní na základ apoštolů a proroků, kdež jest nejhlubší úhelní kámen sám Kristus Ježíš.“ [1]) Třeba jste byli odloučeni od pozemských příbuzných a rodičů, nikdy nemusíte býti odloučeni od ní. Vždycky jest s námi, aby nás těšila. Říká nám, co řekl její Božský choť svým apoštolům: „Aj já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ [2])

Hlava VII.

Neomylnosť církve.

Církev má od Boha moc učiti víře a mravům a v učení svém jest chráněna od bludu zvláštním působením Ducha svatého.

Výsada neomylnosti jest zřejmě odvozena z vlastností církve, o nichž jsme již mluvili. Církev jest jedna; svatá, katolická a apoštolská. Hlásajíc totéž vyznání víry všude a za všech dob; učíc svatosti a pravdě jest přirozeně, bytnostně neomylna ve své nauce; neboť co jest jedno, svato nebo nezměnitelno, musí býti neomylně pravo.

---

[1]) Efes. II., 19. 20. [2]) Mat. XXVIII. 20.

Že byla církev neomylna ve věku apoštolském, toho žádný křesťan nepopírá. Ani se neptáme po pravdivosti rozkazů apoštolských;[1]) byliť skutečně v prvním století jedinou autoritou v církvi. Nový Zákon nebyl doplněn až na konci prvního století. Není tedy spravedlivého důvodu, aby se upírala apoštolským učitelům devatenáctého století, v němž žijeme, přednosť, kterou patrně měli ve století prvním, zvláště když Slovo Boží nikde neprohlásilo, že tento neomylný dozor zanikne se smrtí apoštolů.

Naopak, poněvadž odevzdali apoštolové svým nástupcům moc kázati, křtíti, světiti a biřmovati atd., musili jim také odevzdati neméně podstatný dar neomylnosti.

Bůh nás tak miluje jako miloval první křesťany; Kristus umřel za nás tak dobře jako za ně: a my potřebujeme právě tak učitelů neomylných, jako oni jich potřebovali.

Nestačí říci; „Mám neomylné Písmo jako náhradu za apoštolát prvního století“, neboť neomylná kniha nemá ceny bez neomylného vykladače, jak jasně dokazují dějiny protestantismu.

Ale kromě těchto rozumových důvodů máme kladná svědectví z Písma, že se církev nemůže zmýliti ve svém učení. Nejsvětější Mistr náš ustanovuje sv. Petra knížetem apoštolským pravil mu: „Ty jsi Petr a na této skále vzdělám církev svou a brány pekelné

[1]) Viz Gal. IV., 14.; I. Tim. II., 13.

jí nepřemohou“.[1]) Kristus zde slavně prohlašuje, že žádná chyba se nevloudí do církve; ale kdyby upadla do bludu, brány pekelné by ji jistě přemohly.

Reformatoři šestnáctého století tvrdí, že církev upadla v blud; že brány pekelné ji přemohly; že od šestého do šestnáctého věku byla ponořena v nepravosť. Kniha Homilií církve anglické dí, že církev „ležela pohřbena v ohavné modloslužbě po osm století a více“. Zde třeba rozhodnouti mezi osobní pravdomluvností našeho Spasitele a reformatorů, neboť Pán Ježíš učinil výrok, jemuž oni odporují. Komu věřiti, Ježíši či reformatorům?

Je-li předpovědění Spasitelovo, že bude církev uchována od bludů, falešno, není Ježíš Kristus Bohem, neboť Bůh nemůže lháti. Není ani prorokem, poněvadž předpověděl klam. On jest podvodníkem a veškeré křesťanství jest bídným bludem a ohromným klamem, neboť spočívá na falešném proroku.

Ale předpověděl-li Ježíš pravdu, když prohlásil, že brány pekelné nepřemohou církve jeho, — a kdo to smí popírati? — pak církev od pravdy nikdy neodpadla a odpadnout nemohla; pak jest církev, katolická neomylna, neboť ona jediná činí nároky na tuto přednosť, a jest jediná církev o níž se uznává, že trvá od počátku. V pravdě jest Ježíš onen moudrý stavitel, o němž se zmiňuje evanděliúm, „kterýž ustavěl dům svůj na skále; i spadl příval a

[1]) Mat. XVI., 18.

přišly řeky a váli větrové a obořili se na onen dům, ale nepadl, neboť založen byl na skále.“ [1])

Ježíš poslal apoštoly své s plnou mocí kázati evanděliúm. „Jako mne, dí, poslal Otec, i já posílám vás.“ [2]) „Protož jdouce, učte všecky národy, učíce je zachovávati všecko, co jsem koliv přikázal vám.“ [3]) „Kažte evanděliúm všemu stvoření.“ [4]) „Budete mi svědkové v Jerusalémě i ve všem Judstvu a Samaří a až do posledních končin země.“ [5])

Toto plnomocenství patrně se vztahuje nejen na apoštoly, ale i na jejich nástupce, až do konce světa, poněvadž by bylo apoštolům naprosto nemožno osobně kázati všemu světu.

Pán Ježíš nejen že dává svým apoštolům moc kázati evanděliúm, ale poroučí a to pod nejpřísnějšími tresty, aby jich poslouchali ti, kterým by je kázali. „A kdožkoliv by nepřijal vás, aniž uposlechl řečí vašich: vyjdouce ven z domu nebo z města toho, vyrazte prach z nohou svých. Amen, pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný, nežli městu tomu.“ [6]) „Jestliže církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ [7]) „Kdo uvěří, spasen bude; kdo pak neuvěří, bude zatracen.“ [8]) „Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; a

---

[1]) Mat. VII., 24. a násl. [2]) XX., 21. [3]) Mat. XXVIII., 19. 20. [4]) Marek XVI. 15 [5]) Skut. ap. I., 8. [6]) Mat. X., 14., 15. [7]) Mat. XVIII., 17. [8]) Mar. XVI., 16.

kdo mnou pohrdá, pohrdá tím, který mne poslal.“ [1])

Z těchto míst vidíme jednak, že apoštolové a jejich nástupci přijali plnou moc hlásati evanděliúm; a druhé, že jejich posluchači jsou povinni učenlivě je slyšeti a poslouchati nejen ze zevnější povolnosti, ale také z vnitřního přisvědčení rozumu. Kdyby tedy katolická církev mohla hlásati blud, nebyl-li by sám Bůh zodpověden za ten blud? A nemohla-li by duše věřící říci Bohu se vší úctou a pravdou: Tys mi, Pane, poručil poslouchati církve své. Oklamal jsem se, poslouchaje jí, Ty jsi příčinou bludu mého.

Ale můžeme býti jisti, že nejvýš moudrá Prozřetelnosť, která velí církvi své, aby mluvila jejím jménem, povede ji také po cestě pravdy, aby nikdy neuvedla do bludu těch, kteří následují jejího učení.

Ale ježto jest výsada neomylnosti docela mimořádnou milostí, udílí ji Spasitel správcům církve slovy, která nedopouštějí upřímnému badateli pochybností a za okolností, které dodávají slovům jeho velebnosti. Krátce před svou smrtí těší Ježíš učedníky své tímto slibem: „Já prositi budu Otce a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky . . . Když pak přijde ten Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě.“ [2])

---

[1]) Luk. X., 16.
[2]) Jan XIV., 16; XVI., 13.

Následující místo stejné důležitosti tvoří závěrečná slova Spasitelova, jež se připomínají v evanděliu sv. Matouše: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Jděte tedy a učte všecky národy . . učíce je zachovávati všecko, cožkoliv jsem přikázal vám. A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ [1])

Počíná tím, že klade důraz na svou božskou autoritu a poslání. „Dána jest mi všeliká moc“, atd. Tuto moc pak udílí svým apoštolům a jejich nástupcům. „Protož jdouce, učte všecky národy“, atd. Nekáže jim, aby roznášeli plnými náručemi bible po světě, ale aby učili živým slovem. „A aj!“ Spasitel se nedovolával nikdy pozornosti svých posluchačů citoslovcem aj, leč když jim sděloval něco neobyčejně slavného a mimořádného. Po tomto slově jistě bude následovati důležitá zpráva. „Aj, já s vámi jsem.“ Těmito slovy, „já s vámi jsem“, často se obrací v Písmě Svatém Všemohoucí ke svým prorokům a arciotcům a oni tím vždy rozumějí zvláštní přítomnosť a dozor Božský. Týž smysl mají v tomto případě. Kristus jimi praví: Já, „který jsem cesta, pravda a život“, budu vás chrániti od bludu a povedu vás v řeči vaší. Budu s vámi nejen za vašeho přirozeného života, nejen jedno století, ale po všecky dny, po všecky časy, bez ustání až do konce světa.

---

[1]) Mat. XXVIII. 18—20. [2]) Exod. III. 12. Jer. XV., 20 atd.

Tato slova Ježíše Krista zahrnují v sobě dvě důležité věci: 1. Slib, chrániti církev od bludu. 2. Slib, že přítomnosť jeho v církvi bude ustavičná, bez přerušení až do skonání světa.

A to jest také smysl apoštola národů píšícího Efesským: Bůh „dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, jiné pak evandělisty, a jiné pastýře a učitele k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova, až bychom se všichni sběhli v jednotu víry . . . abychom již nebyli maličká pacholata, sem tam se zmítající a netočili se každým větrem učení skrze nešlechetnosť lidskou, skrze chytrosť k oklamání bludu.“ [1])

Přes tyto jasné výroky Písma považují někteří lidé nárok církve na neomylnosť za nezaručenou domněnku. Ale pozorujme, jaké vzejdou důsledky, popře-li se.

Není-li církev tvá neomylna, podléhá bludu, neboť není nic prostředního mezi neomylností a podrobeností bludu. Jsou-li tvá církev a její služebníci, jak sami připouštějí, podrobeni bludu v učení, pak ti mohou kázati klam místo pravdy. Je-li tomu tak, jsi v pochybnostech, slyšíš-li pravdu nebo klam. Jsi-li v pochybnostech, nemůžeš míti víry, neboť víra vylučuje pochybnosť a v tomto stavu jsi v nemilosti u Boha, neboť „bez víry nemožno jest líbiti se Bohu“. Víra a neomylnosť musejí kráčeti ruku v ruce. Nemůže býti víry v posluchači, není-li neomylné autority

[1]) Efes. IV., 11—14.

v mluvícím — autority založené na tak jistém poznání, že vylučuje možnosť padnouti do bludu s jeho strany a obsahující tak nespornou pravdomluvnosť, že nedopustí oklamati toho, kdo přijímá jeho slovo.

Připouštíš neomylnou jistotu ve vědách přírodních; proč bys jí popíral ve vědě spásy? Námořník veden svým kompasem ví za zuřící bouře a tmavé noci, že směřuje přímo k městu, jež jest jeho cílem; a není-li také potřebí neomylného vůdce, který by tě dovedl do města Božího v nebi?

Jest velice podivno, že se musí katolická církev hájiti pro to, že jednoduše prohlásila, že mluví pravdu a nic než pravdu.

Synové církve katolické, děkujte Bohu, že vás učinil údy této společnosti, v níž jste chráněni ode všech bludů ve víře a ode všech přeludů ve ctnosti. Jste šťastně ušetřeni vnitřních zápasů, zmatených pochybností a hrozné nejistoty, jež pobuřuje duši těch, kterým jest jediným vůdcem jejich soukromý úsudek. Nejste zmítáni malomocně jako ostatní na oceáně nejistoty a „netočíte se každým větrem učení“. „Nejste jako slepci od slepců vedení“. Nejste jako ti, kteří jsou prostřed duchovní pustiny, jíž se křižují rozmanité postranní cesty; ale jste na silnici, o níž mluví prorok Isaiáš, která jest tak „přímá cesta, aby blázni nezbloudili po ní.“ [1]) Jste částí všeobecné společnosti, která nemá „Vy-

[1]) Isai. XXXV., 8.

soké církve“ a „Nízké církve“; ani „Nové školy“ a „Staré školy“; neboť náležíte škole, která „jest vždycky stará a vždycky nová“. Těšíte se hlubokému pokoji a klidu, který pramení z vědomí, že máme celou pravdu. Právem můžete zvolati: „Hle, jak dobro a jak utěšeno, když bratří přebývají v jednotě!“ [1])

Děkujte Bohu, zvláště že náležíte církvi, která má také bystrý smysl, tak že odhaluje a vykládá ty mravní podvody, zbožné klamy, socialistické plány, které se v naší zemi často podnikají pode jménem náboženství a mravnosti, ve skutečnosti však ohrožují mravnosť i pořádek, jsouce výsledkem fanatismu a sloužíce za larvu, kterou by se přikryly nejhnusnější vášně. Ani Mormonové, ani Millerité, ani zastáncové svobodné lásky nebo tak zvaných práv ženských nenacházejí přívrženců v katolické církvi. Ta nikdy nedopustí, aby se synové její zaplétali v takové léčky jakkoliv by byly lákavy.

Z toho, co bylo řečeno na předešlých stránkách, následuje, že církve katolické nelze reformovati. Tím ovšem nemíním, že by správcové církve osobně byli nehříšní (impeccabiles), nebo že by nebyli podrobeni hříchu. Každý učitel v církvi od papeže do nejnižšího kněze tak jako každý z věřících může každého okamžiku pozbyti milosti Boží a potřebovati

---

[1]) Žalm CXXXII., 1.

mravní nápravy. Všichni neseme „tento poklad (nevinnosti) v nádobách hliněných“.

Smysl mých slov jest, že církev nemůže býti reformována ve svých naukách. Církev jest dílo vtěleného Boha. Jako všecka díla Boží jest dokonalá. Proto není schopna reformy (opravy). Není-li vrcholem opovážlivosti, když si lidé troufají opravovati dílo Boží? Není-li směšno, když Luteři. Kalvíni, Knoxové a Jindřichové nabízejí své opravy ústavě církevní, jako by byla zřízení lidské?

Mistr náš sám nepřestal osobně spravovati církev svou. Maličtí lidé mají dosť času starati se o loď, až opustí veliký Kapitán kormidlo.

Protestantský gentleman velmi svobodomyslně vychovaný pravil mně před početím posledního všeobecného sněmu církevního: „Byl jsem, pane, v důvěrnosti ubezpečován od přítele, že v tajném konklave biskupském, které se nedávno konalo v Římě, bylo rozhodnuto, že dogma o neposkvrněném početí bude vzato v úvahu a odstraněno na nastávajícím sněmě; poněvadž definice byla pochybena a chyba z roku 1854 bude napravena r. 1869.“ Odpověděl jsem mu ovšem, že sněm takovou otázkou ani zanášeti se nebude; že naučná rozhodnutí církve jsou neodvolatelna a že dogma o neposkvrněném početí bylo vyměřeno jednou pro vždy.

Kdyby byl jediný příklad, kde by přestala církev hlásati učení víry, které dříve zastá-

vala, tento jediný případ byl by smrtelnou ranou jejího nároku na neomylnosť. Ale jest to podivuhodná skutečnosť, hodná paměti, že z celých dějin církve, od století devatenáctého až do prvního nelze uvésti ani jediného příkladu, aby se ukázalo, že některý papež, nebo všeobecný sněm odvolal některý článek víry nebo mravů, nařízený od dřívějšího papeže nebo sněmu. Její vzpomínka na minulosť jest dostatečnou zárukou, že nestrpí změn nauky v budoucnosti.

Má-li, jak jsme viděli, církev od Boha moc učiti a neučí-li nic nežli pravdu, není-li tu povinností všech křesťanů dbáti jejího hlasu a poslouchati jejích rozkazů? Jest nástrojem Ducha svatého. Jest zástupkyní Ježíše Krista, který jí řekl: „Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“. Jest učitelkou pravdy. Jest vlastností ducha lidského, aby přijal pravdu, kdekoliv ji nalezne. Byl by to tedy nejen čin neuctivosti, ale holé pošetilosti neposlouchati hlasu této vždy věrné matky.

Je-li občan povinen poslouchati zákonů své země, byť se i neshodovaly ve všem s přísnou spravedlností; je-li dítě nuceno přirozeným a božským zákonem poslouchati své matky, třebas i někdy pochybila ve svých úsudcích, oč přísněji jsme zavázáni dbáti učení církve katolické, své matky, jejíž napomínání jest vždy spravedlivo a jejíž rozkazy jsou nezměnitelny!

„Dvacet let“, poznamenává nedávno obrácený duchovní církve protestantské, „zápasil a bojoval jsem proti církvi s veškerou silou své vůle. Ale když jsem se stal katolíkem, skončily všecky mé pochybnosti, pátrání přestalo. Stal jsem se nemluvnětem a vrhl jsem se jako žvatlající dítě do náruče matčiny“. Křtem se stávají křesťané dětmi církve, nezáleží na tom, kdo na ně leje vodu obrozující. Je-li naší matkou, kde jest naše láska a poslušnosť? Když hledá dítě pokrmu na prsou matčiných, nezkoumá své potravy. Když dostává poučení z jejích rtů, nikdy nepochybuje, ale věří, jsouc vedeno pudem. Když vztáhne matka ruku, bez váhání jí následuje. Křesťan má chovati ke své matce všecku upřímnosť, všecku důvěru, řekl bych, dítěte vedeného pudem víry. „Nebudete-li“, dí Mistr náš, „jako maličcí, nevejdete do království nebeského.“ [1]) „Jako nyní zrozená nemluvňátka rozumného beze lsti mléka žádejte, abyste jím rostli ke spasení.“ [2]) V jejím pokrmu není jedu; v jejích naukách není lsti.

Hlava VIII.

Církev a bible.

Církev, jak jsme právě viděli, jest jediná Bohem ustanovená učitelka Zjevení.

---

[1]) Mat. XVIII, 3. [2]) I. Pet. II., 2.

Písmo pak jest veliká pokladnice slova Božího. Jest tedy církev ustanovena od Boha, aby střehla a vykládala bibli. Neboť by byl zbytečným její úřad, který záleží v tom, aby byla neomylným vůdcem, kdyby mohl každý jednotlivec sám bibli vykládati.

Dokázati, že Bůh nikdy nezamýšlel bibli učiniti jediným pravidlem víry, nezávislým na živé autoritě církve, bude předmětem této kapitoly.

Žádný národ neměl bible u větší úctě než lid židovský. Písmo svaté bylo jeho chloubou a slávou. Bylo jejich národním zpěvem v době míru; bylo jejich rozjímáním a potěchou v době soužení a vyhnanství. A přece židům nikdy ani ve snách nenapadlo, aby urovnávali své náboženské spory tím způsobem, že by se soukromě dovolávali slova Božího.

Kdykoliv vznikla náboženská rozepře v lidu, rozhodoval o ní velekněz a sanhedrim, rada to sedmdesáti dvou občanských i duchovních soudců. Výpovědi velekněžovy a soudců jemu přidaných bylo poslechnouti pod trestem smrti. „Jestliže bys znamenal“, dí Deuteronomium (V. kniha Mojžíšova), „že nesnadný a pochybný soud u tebe jest . . . přijdeš ku kněžím pokolení levitského a k soudci . . . kteříž ti oznámí pravdu soudu . . . A následovati budeš výpovědi jejich, neuchýlíš se na pravo ani na levo . . . Ale kdo by nechtěl poslechnouti rozkázání knězova . . . umře člověk ten a odejmeš zlé z Israele.“ [1])

[1]) V. Mojž. XVII., 8. násl.

Z těchto jasných slov poznáváme, že Bůh neodkazuje židů ke slovům zákona, aby jimi rovnali své rozepře, ale k živé autoritě soudu církevního, jejž ustanovil výslovně za tím účelem.

Proto se požadovalo od kněží, aby byli důkladně obeznámeni s Písmem svatým, neboť chovali zákon Boží a vykládali ho lidu. „Rtové knězovi mají ostříhati umění a z úst jeho budou hledati zákona: nebo anděl (t. j. posel) Hospodina zástupů jest.“ [1])

A skutečně mělo velmi málo synů israelských mimo kněží svaté knihy. Posvátný rukopis byl vzácný a drahocenný. A jaké učinil Bůh opatření, aby všechen lid měl příležitosť slyšeti Písmo? Rozkázal, aby se posvátné spisy rozmnožovaly? Nikoliv; ale nařídil, aby kněží a levité byli rozděleni v různá pokolení a byli vždy pohotově poučiti lid o zákoně. Ano židům bylo zapověděno čísti jisté části Písma, dokud nedosáhli třicátého roku. —

Převrací-li Spasitel, přišed na zem tento stav věcí? Praví-li židům, aby si byli sami vůdci ve zkoumání Písem? Nikterak; ale velí jim, aby poslouchali svých ustanovených učitelů bez ohledu na jejich špatný život soukromý. „Tehdy mluvil Ježíš zástupům a učedníkům svým řka: „Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a fariseové. Protož všecko, což by koliv vám řekli, zachovávejte a čiňte.“ [2])

---

[1]) Mal. II., 7. [2]) Mat. XXIII., 2., 3.

Arci řekl Pán Ježíš při jisté příležitosti: „Zpytujte Písma nebo vy se domníváte život věčný v nich míti: a tať jsou, ježto svědectví vydávají o mně.“ [1]) Tento výrok vítězoslavně se uvádívá za důvod pro soukromé vykládání písma. Ale nedokazuje nic takového. Mnozí učení vykladači, staří i noví, podávají sloveso ve způsobu oznamovacím. „Zpytujete Písma.“ Buď tomu jakkoliv, mluví zde Spasitel jen o Zákonu Starém, neboť Nový Zákon ještě nebyl napsán. Nemluví k zástupům, ale k fariseům, kteří byli učiteli zákona a vytýká jim, že neuznávají jeho božství. „Máte“, vece, „Písma v rukou; proč mne tedy neuznáváte za Mesiáše, když vám podávají svědectví, že jsem Syn Boží?“ Odkazuje je na Písma pro důkaz svého božství, ne jako k prameni, z něhož by měli čerpati všecku známosť pravd zjevených.

Avšak nepostavil důkaz svého božství na jediném svědectví Písma. Neboť je ukázal

1. svědectvím Jana Křtitele (v. 33), který řekl: „Ejhle, Beránek Boží, ejhle, který snímá hříchy světa“. Viz také Jan I., 34;

2. zázraky, které činil (v. 36.);

3. svědectvím Otce (v. 37.), který řekl: „Tento jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo, toho poslouchejte.“ Mat. III., 16.; Luk. IX., 35.;

4. spisy Starého Zákona; jako by řekl: „Nepřijímáte-li těchto tří důkazů, ačkoli jsou

[1]) Jan V., 39.

velmi mocny, nemůžete přece zamítnouti svědectví Písma, kterým se tolik honosíte“.

Konečně právě v tomto výroku vykládá Pán Ježíš smysl svatého Písma; není tedy ponechán pravý jeho smysl soukromému výkladu kteréhokoliv čtenáře. Hrubě tedy převrací posvátný text, kdož uvádějí tato slova na obhájení soukromého výkladu Písem.

Ale chtěl Vykupitel, když zrušil Starý Zákon a založil svou církev, aby se evanděliúm jeho šířilo biblí či živým slovem jeho žáků? Jest to otázka životní. Odpovídám s důrazem, že jediné kázaním chtěl obraceti národy a jediné kázaním byly obráceny. Ještě žádný národ nebyl obrácen působením biblických společností.

Ježíš sám nenapsal ani řádku Písma svatého. Ani jednou neporoučel svým apoštolům některé slovo napsati,*) anebo uvésti v oběh Písma již napsaná. Posílaje je na cestu apoštolskou, dí: „Jděte, a učte všecky národy“.[1]) „Kažte evanděliúm všemu stvoření.“[2]) „Kdo vás slyší, mne slyší.“[3]) A nacházíme apoštoly, ani činí přesně podle těchto rozkazů.

Ze dvanácti apoštolů a sedmdesáti dvou učedníků a prvních následovníků Páně jen jedenáct nám jich zanechalo své posvátné

*) Poznámka: Vyjma, když nařídil sv. Janu, aby napsal Apokalypsu. (Zjevení) I., 11.

[1]) Mat. XXVIII., 19. [2]) Marek XVI., 15. [3]) Luk. X., 16.

spisy. I evandělia i epištoly byly věnovány jednotlivým osobám nebo jednotlivým církvím. Byly napsány za příležitosti, která se někdy naskytla, právě tak jako vydávají biskupové pastýřské listy, aby napravili zlořády, které se vyskytly v církvi, nebo aby vydali nějaká pravidla pro spásu věřících. Nikde se nevypravuje o apoštolech, že by byli rozšířili nějaký svazek Písma svatého, ale „vyšedše, kázali všude a Pán jim pomahal.“ [1])

Tak vidíme, že ve Starém i v Novém Zákoně byli lidé vedeni živou autoritou a ne svým soukromým výkladem Písma.

Vskutku bylo od počátku světa až do náboženského převratu v šestnáctém století něco neslýchaného, aby se spravoval lid mrtvou literou zákona ať v občanských ať v církevních záležitostech. Jak se na příklad upravují občanské záležitosti v našem státě? Jistě ne podle tvého osobního výkladu zákonů, ale podle rozhodnutí, která podávají soudcové ustanovení státem.

Co pak jest občanský zákonník občanu, to jest Písmo svaté křesťanu. Slovo Boží musí míti rovněž jako zákon občanský vykladače, jehož rozhodnutí se musíme podrobiti.

Často slýcháme šibolet (heslo): „Bible a jen bible musí býti naším vůdcem“. Proč tedy vynakládáte tolik peněz na stavby krásných chrámů a nedělních škol? K čemu kážete a katechisujete mládež, stačí-li bible v domě,

[1]) Marek XVI., 20.

aby byla vůdcem lidu vašemu? Faktum jest, vy ctihodní pánové, odporujete v praxi tomu, čeho se tak úsilně zastáváte v theorii. Neříkejte mi, že bible samotna úplně dostačuje; nebo věříte-li, že dostačuje sama, zanechte svých výkladů. Nestavte se mezi lid a Písmo.

Obracím se přátelsky k nekatolíku a ukáži mu, že nemůže rozumně přijati němou knihu Písem za vůdce dostatečného.

Duchovní tvůj ti podává výtisk svaté knihy řka: „Vezmi tuto knihu; shledáš, že ti úplně dostačí ku spasení“. Ale tu tě očekává veliká obtíž hned na prahu tvého bádání. Jakou máš záruku, že kniha, kterou ti podává, jest vnuknuté slovo Boží; neboť všecky části Bible postrádají vnitřní evidence vnuknutí? Může. pokud víš, obsahovati ještě více nežli slovo Boží; nebo snad neobsahuje všecko slovo Boží. Nesmíme se domnívati, že bible byla vždy taková, jako je nyní, souvislá kniha, svázaná v úhlednou podobu. Po mnoho století trvala v rozptýlených zlomcích, roztroušených kapitolách po různých částech křesťanstva. Tytýž kolovalo mezi věřícími mnoho knih podvržených pode jménem Písma. Tak bylo na příklad podvržené evanděliúm sv. Petra; bylo také evanděliúm sv. Jakuba a sv. Matěje.

Církev katolická z plnosti moci své na třetím sněmě v Kartagině (l. P. 397.) oddělila plevu od pšenice a určila, které knihy jsou kanonické (pravé) a které jsou podvržené. Do dneška se neshodují křesťanské sekty v tom,

které knihy třeba přijímati za pravé. Někteří křesťané na pevnině evropské neuznávají evandělií sv. Marka a sv. Lukáše, protože tito apoštolové nebyli mezi apoštoly. Luther nazýval epištolu sv. Jakuba listem slaměným.

Ale i když jsi bezpečen, že bible obsahuje slovo Boží a nic než slovo Boží, jak poznáš, že překlad jest věrný? Knihy Písma sv. byly původně napsány hebrejsky a řecky a ty máš jen překlad. Nežli se přesvědčíš, že je překlad správný, třeba abys studoval řeč hebrejskou a řeckou a potom přirovnával překlad s originálem (původním zněním). Jak málo lidí jest schopno tohoto obrovského podniku!

Ale přijmeš-li bibli za slovo Boží, musíš ji za ně přijímat pro autoritu katolické církve, která byla jedinou strážkyní Písem svatých patnáct set let.

A když jsi se dokonale přesvědčil, že je překlad věrný, přece nemůže Písmo býti úplným pravidlem víry a úplným vůdcem k nebesům, neodvisle od hodnověrného vykladače.

Dokonalý vůdce, jakého nám zamýšlel Mistr náš dáti, musí míti tři vlastnosti. Musí býti každému přístupný; musí býti jasný a srozumitelný; musí býti s to, aby nás uspokojil ve všech otázkách o víře a mravech.

1. Dokonalý vůdce spásy musí býti dostupným každému, kdo hledá pravdu; neboť Bůh „chce, aby všichni lidé spaseni byli a ku

poznání pravdy přišli“; [1]) a proto jest nezbytno, aby prostředky, kterými lze pravdy dojíti, mohl každý dosáhnouti. Ale jest jasno, že Písmo sv. v žádné době nemohlo býti dostupno každému.

Písma nebyla dostupna prvním křesťanům, protože nebyla napsána všecka ještě dlouhou dobu po založení církve. Křesťanské náboženství bylo založeno roku 33. Evanděliúm sv. Matouše, první část Nového Zákona, která byla napsána, objevilo se až po osmi letech. Církev trvala už asi dvacet roků, když napsal sv. Lukáš své evanděliúm. A evanděliúm sv. Jana bylo vydáno až ku konci prvého století. Když byly napsány evanděliа a listy, obmezovala se známost jejich po mnoho let na církve, kterým byly poslány. Teprve ku konci čtvrtého století sestavila církev svůj kánon Písma svatého a prohlásila, že bible, jak ji nyní máme, jest pravé slovo Boží. A to byl zlatý věk křesťanství! Nejdokonalejší křesťané žili a umírali a přišli do nebe, dříve než byla největší část Písma sepsána. A co by z nich bylo, kdyby byla jediná bible jejich vůdkyní?

Umění tiskařské bylo vynalezeno teprve v patnáctém století (1440). Bylo tedy naprosto nemožno podati každému opis Písma od čtvrtého do patnáctého století! V této dlouhé době Písmo sv. se opisovalo perem. Opisů bylo jen několik set a ty byly v rukou kněžstva a učenců. „Podle učení protestant-

[1]) I. Tim. II., 4.

ského by bylo apoštolům umění tiskařské mnohem potřebnější než dar jazyků. Bylo to štěstí Lutherovo, že přišel na svět sto let po nesmrtelném vynálezu Guttenbergově. Před sto lety byl by nápad jeho, poručiti dvěma stům padesáti milionům lidí čísti bibli, přijat s posměchem, a byl by spůsobil jeho odstranění s wittenbergské kazatelny do blázince.“ [1])

A přece dnes s veškerou pomocí parních strojů tiskacích, se všemi společnostmi biblickými, rozšířenými po Americe a v Anglii a udržovanými ohromným nákladem, věnuje se všecko úsilí na to, aby se opatřila každá misijní stanice biblemi v řeči kmenů a národů, pro něž je určena.

Ale byť i byla bible přístupna v každé době, jak mnoho je milionů v každém věku a v každé zemi, nevyjímajíc ani naši dobu vyhlášené osvěty, kterým není bible přístupna, proto že nejsou schopni Slovo Boží čísti! Proto by nauka o soukromém výkladu činila spasení mnohých lidí nejen nesnadným, ale nemožným.

2. Dostatečný vůdce náboženský musí býti jasný a srozumitelný všem, aby každý rozuměl pravému smyslu naučení, která obsahuje. Jest bible knihou všem srozumitelnou? Naopak jest plna míst temných a nesnadných nejen nevzdělaným, ale i učeným. Sám sv. Petr nás poučuje, že v listech sv. Pavla „jsou některé věci nesnadné, kteréžto neumělí lidé převracejí, jakož i jiná Písma ke svému vlast-

[1]) Martinet, Náboženství ve společnosti, sv. II. č. 10.

nímu zahynutí“.[1]) A proto praví jinde, „že žádné proroctví Písma vlastním vyložením se nestává“.[2])

Čteme ve Skutcích apoštolských, že nějaký muž jeda ve voze čte knihu Isaiáše proroka, a když se ho tázal sv. Filip, rozumí-li smyslu proroctví, odvětil: „Kterak mohu rozuměti, nevyloží-li mi někdo?“ [3]) vyznávaje těmito skromnými slovy, že nechtěl sám vykládati smyslu Písma.

Otcové církevní, ač mnozí z nich věnovali celý život studiu Písma, souhlasně prohlašují bibli za knihu plnou sukovitých zádrhů. A přece nacházíme za našich dnů pedanty s povrchní znalostí bible, kteří nevidí nesnází ve Slově Božím, a kteří se odvažují vykládati je od Genese až do Zjevení. „Blázni se ženou, kam se andělé bojí vstoupiti.“

Není-li jednání reformatorů dostatečným důkazem, že jest docela pošetilo vykládati Písma podle soukromého úsudku? Jakmile zavrhli výrok církve a postavili vlastní soud za nejvyšší zdroj autority, sotva se mohli shodnouti sami mezi sebou o významu jednotlivých důležitých míst. Z bible stal se v jejich rukou úplný Bábel. Synové Noëmovi se pokoušeli ve své pýše vystoupiti na nebe, stavějíce věž babylonskou; a jejich plán skončil zmatkem a rozmnožením jazyků. Děti reformace pokoušely se ve své domýšlivosti vésti

---

[1]) II. Petr III., 16. [2]) Tamt. I., 20. [3]) Skut. ap. VIII., 31.

lidi do nebe svým soukromým výkladem bible a snahy jejich vedly ke zmatku a rozmnožení náboženských sekt. Dovolte, abych uvedl jeden příklad z tisíce. Slovům evandělia „Toto jest tělo mé“ rozumělo se před reformací jen v jediném smyslu. Nová světla šestnáctého století dala neméně než osmdesát různých významů těmto čtyřem jednoduchým slovům; a od jejich doby vzrostl počet výkladů přes sto.

Nikdo neupře, že za našich dnů jest ohromný počet sekt, které se denně rozmnožují. Nikdo neupře,[1]) že to rozmnožování konfessí jest křiklavým pohoršením a velikým kamenem úrazu na cestě k obrácení pohanských národů. Nikdo nemůže upříti, že toto rozdělení v rodině křesťanů lze stopovati až tam, kdy přijalo se právo soukromého mínění. Každý sotva opeřený bohovědec s povrchním vzděláním domnívá se, že povolán jest Bohem, aby zavedl nové náboženství a jest žádostiv cti, aby zanechal potomstvu slávu svou ve jménu nové sekty, která po něm sluje. A každý z těchto harcovníků za nová vyznání dovolává se bible, která se nemění, aby odůvodnil své měnivé učení.

Tak jedna společnosť křesťanská dokazuje z bible, že jest jen jedna osoba v Bohu; kdežto ostatní dokazují z téhož pramene, že Trojice osob jest zřejmým článkem zjevení božího. Jedna dokazuje z Písma svatého, že Ježíš

---

[1]) Vyjímajíc snad rev. H. V. Beechera, který myslí, že Bůh jest oslaven rozmanitostí sekt.

Kristus není Bohem. Jiné dovolávají se týchže slov, aby dosvědčily jeho božství. Jedna sekta, dovolávajíc se Písma, dokazuje, že není potřebí ke spasení křtíti děti; kdežto ostatní mají za to, že jest to potřebno. Někteří křesťané s biblí v ruce učí, že není svátostí. Jiní praví, že jsou dvě. Někteří hlásají, že Slovo Boží nehlásá věčných trestů. Jiní praví, že bible určitě hájí tento článek víry. Nevystupují-li duchovní denně na kazatelnu a opírajíce se o knihu Zjevení nevypočítávají-li s úzkostlivou přesností rok a den, kdy nastane konec tohoto světa? A když se jejich proroctví nevyplní, odročují chladnokrevně zkázu naši na jinou dobu.

Nedávno podalo několik mormonských žen petici ku vládě ve Washingtoně, kterou protestují proti všelikému zasahování na jejich hroznou mnohoženskou soustavu; a tvrdí, že soustava, kterou tak si oblíbily, opírá se o Slovo Boží.*)

Toť přirozeně ovoce soukromého výkladu! Nebylo by na nejvýš odvážlivo konati dalekou cestu na lodi, na které se všichni důstojníci i mužstvo hádají o to, jak vyložiti kompas a kterým se obrátiti směrem? Oč je nebezpečnějším svěřiti se vůdcům, kteří se hádají vespolek na cestě do nebe? Nic ti nemůže dostačiti, když jde o to, jakým směrem se dáti

*) Sekta Mormonů hlásá mnohoženství; ale zákonodárství Spojených států severoamerických rozhodně proti němu v posledním čase zakročilo.

do nebe, nežli neomylná autorita. O tuto životní otázku nesmí býti sporu mezi těmi, kteří tě vedou. Zde nesmí býti dohadů. Ale třeba, aby ustavičně stál u kormidla někdo, jehož hlas by ti v nejlítější bouři poskytoval jistoty, že je všecko v pořádku.

3. Pravidlo víry, nebo směrodatný vůdce do nebe musí býti schopen, poučiti tě o všech pravdách potřebných ke spáse. Písmo samo však neobsahuje všech pravd, které jest křesťan povinen věřiti, ani neukládá výslovně všech povinností, které jest povinen konati. Ať nepřipomínáme jiných povinností, není-li každý křesťan povinen světiti neděli a zdržovati se v tento den všech prací služebných? Není-li zachovávání tohoto přikázání nejvýznačnější z našich posvátných povinností? Ale čti bibli od první knihy Mojžíšovy do Zjevení sv. Jana a nenajdeš řádku, který by nařizoval světiti neděli. Písmo přikazuje světiti sobotu, den, jehož nesvětíme.

Katolická církev správně učí, že Pán Ježíš a jeho apoštolové přikázali některé důležité povinnosti, kterých nepřipomínají spisovatelé Písma svatého.[1]) Na příklad křesťané se modlí k Duchu svatému, čehož nikde v bibli nenacházíme.

Proto musíme souditi, že Písmo samo nemůže býti dostatečným vůdcem a pravidlem víry, protože nemůže býti nikdy každému dostupno, kdo by v něm bádal; protože samo

[1]) Viz Jan XXI., 25.; II. Thessal. II., 14.

o sobě není jasno a srozumitelno i ve věcech nejdůležitějších a protože neobsahuje všech pravd nezbytných ke spasení.

Bůh uchovej, aby byl některý z mých čtenářů uveden v pokušení z toho, co jsem řekl, souditi, že se církev katolická protiví čtení Písma svatého, nebo že jest nepřítelkyní bible. Církev katolická nepřítelkyní bible! Dobrý Bože, jaký hrozný nevděk, jakou hnusnou pomluvu obsahuje tento výrok! Jako bys vinil panenskou matku Marii, že chtěla zardousit Jezulátko na prsou svých, tak jest viniti církev, matku naši, že chce odstraniti Slovo Boží. Jako bys nařkl vlasteneckého státníka, že chce odstraniti ústavu své vlasti, zatím co usiloval ji uhájiti, aby nebyla zohavena od nesvědomitých buřičů.

Po patnáct století byla církev jedinou strážkyní a opatrovatelkou bible a kdyby se bála této posvátné knihy, kdo by jí byl zabránil v té dlouhé době, aby ji neroztrhala na kousky a nerozházela do větru? Mohla ji hoditi do moře, jako odhazuje matka nelidská svůj plod a kdo by ji byl z toho soudil?

Co se stalo s miliony slavných kdysi knih, které byly napsány v minulých dobách? Téměř všecky se ztratily. Ale prostřed trosek staré literatury stojí bible skoro jediným pomníkem, jako egyptské pyramidy prostřed pouště, která je obklopuje. Tento úctyhodný spis přežil boje a převraty a vpády divochů v pátém století. Kdo ho zachránil od záhuby? Katolická církev.

Bez její starostlivé péče byl by nyní Nový Zákon tak málo znám, jako se zná „kniha dnů králů Israelských“.[1])

Stěží si představíme v našem věku tisku, co práce stálo církev zachovati a udržeti bibli. Učení mnichové, které nyní ve hrobech tupí bezmyšlénkoví lidé, byli ustavičně zaměstnáni opisováním biblí svaté. Když umřel mnich při práci své, zaujal druhý místo jeho, bdě jako věrná stráž nad pokladem slova Božího.

Dovolte, abych vám ukázal několika prostými příklady, jakou péči věnovala církev na to, aby zachovala Písmo svaté.

Kanon biblický, jak jsme viděli, byl upraven ve čtvrtém století. V témže století nařídil papež Damasus nový, úplný překlad Písma do řeči latinské, jež byla tehdy živou řečí nejen v Římě a v Italii, ale po všem vzdělaném světě.

Strachovali-li se papežové, aby neuzřela bible světla, byl to divný způsob, kterým projevili svůj strach.

Úkol upraviti nové vydání Písem byl vznesen na sv. Jeronyma, nejučenějšího znalce hebrejštiny toho času. Nový překlad, jejž on pořídil, byl rozšířen po všem křesťanstvu, a proto ho nazýváme vulgatou nebo-li vydáním lidovým.

V šestém a sedmém století počaly vznikati moderní jazyky evropské jako ratolesti z mateřského kmene latiny. Písmo svaté záhy

[1]) III. Král. XIV., 19.

nalezlo cestu do těchto řečí. Beda Ctihodný, který žil v Anglii v osmém století, přeložil Písmo svaté do sasštiny, jež byla tehdy řečí Anglie. Umřel diktuje poslední verš evandělia sv. Jana.

Tomáš Arundel, arcibiskup kanterburský, v pohřební řeči nad královnou Annou, manželkou krále Richarda II., již proslovil roku 1394, chválí ji za to, že pilně čítala čtyři evandělia. Náčelník církve anglické nebyl by odsuzoval u jiných, co schvaloval u královny.

Sir Tomáš More tvrdí, že před dobou Wikliffovou byl anglický překlad Písem, „který dobří a zbožní lidé s pobožností a rozvahou dobře a uctivě čítali“.[1])

Začalo-li se v patnáctém století rozšiřování bible v Anglii poněkud obmezovati, stalo se to pro způsob, jakým si počínal Vikliff a jeho soudruzi, kteří nejen že vydávali nový překlad, do něhož vkládali své novoty v učení, ale hleděli také vykládati posvátný obsah ve smyslu odporujícím výkladu přijatému podáním.

Pracujíc o rozšíření Slova Božího má církev povinnosť i právo, jakožto ochránkyně víry, přihlížeti k tomu, aby věřící nebyli sváděni špatnými vydáními.

Tisk byl vynalezen v patnáctém století a asi za sto roků přišla reformace. Často bylo vítězně tvrzeno a myslím, že jsou doposud lidé, kteří jsou dosť nevědomí, aby věřili tvrzení, že první vydání bible, které bylo uve-

[1]) Dialog. 3., 14.

řejněno po vynalezení tisku, bylo vydání Martina Lutra. Ve skutečnosti, než se péro Lutrovo doteklo papíru, vyšlo na pevnině evropské ne méně než padesát šest vydání Písma, nemluvíc ani o vydáních tištěných ve Velké Britanii. Z těchto vydání vyšlo dvacet jedno německy, jedno španělsky, čtyři francouzsky, dvacet jedno italsky, pět flámsky a čtvero česky.

Navraťme se k době naší. Otevřeš-li anglickou bibli katolickou, nalezneš v předmluvě list papeže Pia VI., v níž důtklivě odporoučí zbožné čtení Písma svatého. List papežský požívá v církvi největší vážnosti. Nalezneš také v bibli Haydockově listy biskupů Spojených Států, v nichž vyslovují naději, že se dostane tomuto skvostnému vydání největšího rozšíření mezi věřícími.

Tato fakta mohou, tuším, přesvědčiti každou upřímnou mysl, že církev jsouc vzdálena toho, aby se čtení Písma protivila, činí vše, co může, aby k němu povzbudila.

Nedávno mi vypravoval nějaký pán ze Severní Karoliny, že vstoupiv poprvé do katolického knihkupectví, byl překvapen, vida na policích mohutnou řadu biblí na prodej. Do té chvíle věřil bezdůvodné pomluvě, že je katolíkům zapověděno bibli čísti. Od té doby přijal víru katolickou.

A doufám, že jest mi dovoleno zmíniti se o svých vlastních zkušenostech z doby svých dlouhých studií. Mluvím o sobě, ne že by můj

případ byl výjimkou, ale že naopak příklad můj osvětlí soustavu, kterou se řídí duchovní studující ve všech školách světa katolického vzhledem k Písmu svatému.

V oddělení humanitním každý den jsme poslouchali čtení bible. Když jsme postoupili v oddělení filosofie a bohosloví, bylo studium bible důležitou částí našeho vychování. Kromě toho jsme denně četli kapitolu z Nového Zákona ne stojíce nebo sedíce, ale klečíce a potom jsme uctivě políbili posvátnou stránku. Denně jsme posloucnali oddíl bible při stole a vždy jsme s sebou nosili výtisk Nového Zákona.

Ano studující byli tak obeznámeni s Písmem svatým, že mnozí z nich poslechnuvše několik veršů, mohli vám říci, kterou část Písma čtete. Jediný strach před písmem svatým, jemuž jsme se učili, byl čísti je bez bázně a bez uctivosti.

A po vysvěcení jest každý duchovní zavázán ve svědomí, déle než $1^1/_2$ hodiny čísti Slovo Boží*). Nevím, že by kteří duchovní jiných společností byli k téže povinnosti zavázáni.

Co jest dobré duchovenstvu, musí býti dobrým i laikům. Buď jist, staneš-li se katolíkem, že ti nebude zapověděno čísti bibli. Jest to naše upřímné přání, aby každé slovo evandělia bylo vtisknuto v srdce tvé.

---

*) Každému, kdo přijal vyšší svěcení, jest uloženo modliti se hodinky (breviář), sestávající že žalmů a jiných částí Písma svatého.

Hlava IX.

Primát Petrův.

Katolická církev také učí, že Pán Ježíš udělil sv. Petru prvenství cti a právomoci ve správě celé církve, a že tato duchovní svrchovanosť vždy se udržovala v papežích neboli římských biskupích, jakožto nástupcích sv. Petra. Proto, aby byli pravými následovníky Kristovými, všichni křesťané, duchovenstvo i lid věřící, musejí býti v obcování se stolicí římskou, kde vládne Petr v osobě svého nástupce.

Než přistoupím k přímým důkazům o této věci, dokáži. že již ve Starém Zákoně velekněz ustanovený od Boha všemohoucího zastával úřad podobný úřadu papežovu v Novém Zákoně. V církvi židovské byli kněží a levité ustanoveni, aby posluhovali u oltáře; a byl tam také nejvyšší soud církevní, v jehož čele stál velekněz. Všecky spory o náboženských věcech přednášely se tomuto soudu; a v poslední stolici k veleknězi, jehož rozsudek zavazoval pod trestem smrti. „Jestliže bys znamenal, že nesnadný a pochybný soud u tebe jest mezi krví a krví, pří a pří, malomocenstvím a malomocenstvím . . přijdeš ku kněžím pokolení levitského a k soudci . . a oznámí tobě pravdu soudu. A učiniž, cožkoliv řeknou ti, kteří jsou představeni místu, kteréž by vyvolil Hospodin, a následovati budeš výpovědi jejich. Neuchýlíš se ani na pravo ani na

levo . . Kdo by pak . . nechtěl poslechnouti rozkázání kněze, kterýž toho času posluhuje.. umře člověk ten a odejmeš zlé od Israele.“[1])

Z tohoto odstavce jest zřejmo, že v židovské církvi měl velekněz nejvyšší moc soudní ve věcech náboženských. Tím byla zachována jednota víry a bohoslužby v lidu Hospodinově.

Synagoga židovská pak byla, jak svědčí sv. Pavel, obrazem a podobenstvím církve křesťanské; neboť „to všecko dálo se jim (židům) v obraze“ [2]). Musíme tedy nalézti v církvi Kristově duchovního soudce, vykonávajícího tutéž nejvyšší moc, jakou měl velekněz ve Starém Zákoně. Neboť bylo-li nejvyššího kněze třeba v zákoně Mojžíšově, aby udržel neporušenosť a jednotu bohoslužby, téhož hodnostáře jest rovněž potřebí i nyní v křesťanství, aby se zachovala jednota víry.

Každá dobře zřízená vláda občanská má uznanou hlavu. Císař a král náš jest náčelníkem zemí našich. President jest hlavou vlády Spojených Států severoamerických. Královna Viktorie jest vládkyní Velké Britanie. Sultan vládne v Turecku. Kdyby neměli tito národové oprávněných vladařů, kteří je spravují, upadli by ve stav pouhé lůzy a anarchie a zmatek a válka občanská by byly nevyhnutelným toho následkem, jako se stalo nedávno po pádu Napoleona III. ve Francii, nebo v Brasilii po zapuzení císaře Pedra II.

---

[1]) V. Mojž. XVII., 8.—12. [2]) I. Kor. X., 11.

I v každé dobře zřízené rodině vyžaduje domácí pokoj, aby byl nějaký hospodář.

Církev Kristova pak jest společnosť viditelná, to jest společnosť sestávající z lidských bytostí. Má arci na zřeteli cíl duchovní; ale zacházejíc s lidmi, musí tak dobře míti vládu jako každá jiná spořádaná (organisovaná) společnosť. Tuto vládu musil církvi své aspoň v podstatných prvcích ustanoviti Pán Ježíš. Či by nebyl tak moudrý jako lidští zákonodárcové? A máme se domnívati, že Moudrosť Vtělená jediná ze všech zákonodárců zanechala své království na zemi, aby se spravovalo bez hlavy?

Ale někdo mi řekne: „Netvrdíme, že nemá církev hlavy. Bůh sám jest její řiditelem“. Tím se vyhýbáš otázce, o kterou tu jde. Není-li Bůh řiditelem všech říší? „Skrze mne,“ vece, „králové králují a ustanovitelé zákona spravedlivé věci nařizují.“ [1]) Jest uznanou hlavou naší říše i každé rodiny křesťanské v zemi; ale nicméně vždycky stojí v čele země viditelný náčelník, který zastupuje Boha na zemi.

Podobně církev mimo neviditelnou hlavu v nebi musí míti viditelnou hlavu na zemi. Tělo a údové církve jsou viditelni; proč by nebyla viditelnou i hlava? Církev bez nejvyššího řiditele by byla vojskem bez vůdce, loďstvem bez admirála, stádem bez pastýře, nebo tělem bez hlavy.

---

[1]) Přísl. VIII., 15.

Křesťanské obce, odloučené od církve katolické, zapírají, že Petr obdržel nějakou moc nad ostatními apoštoly a proto popírají svrchovanosť papežovu.

To, že společnosti protestantské nemají Bohem ustanovené viditelné hlavy, jest jim nekonečným zdrojem slabosti a sporů. Jest to neodstranitelná hráz proti naději, že by se trvale spojily, poněvadž jsou ponechány bez společného sjednocujícího středu nebo základu jednoty a jsou uvrženy v neblahý stav roztržky.

Že naopak jest v katolické církvi nejvyšší soudce sporů, jest tajemstvím její podivuhodné jednoty. Jest to korunní kámen, který spojuje a upevňuje nezničitelnou klenbu víry.

Tedy z okolnosti, že byla nejvyšší hlava v církvi židovské; z okolnosti, že jest vždy potřebí hlavy občanské společnosti, rodině a spolkům; zvláště z okolnosti, že viditelná hlava jest podstatně potřebna k zachování jednoty v církvi, kdežto nedostatek hlavy vede nezbytně k bezvládí, jsme nuceni souditi, byť i nebylo positivního důkazu, že božskému Zákonodárci tanulo na mysli ustanoviti nad ní primát, obdařený nejvyšší mocí soudní.

Ale máme-li positivní důkazy, že Kristus ustanovil nejvyššího Správce své církvi? Těm, kteří čtou Písmo svaté čistým okem upřímného úmyslu, poskytnuty jsou v něm nejhojnější důkazy, že tomu tak skutečně jest.

Dle mého rozumu, Nový Zákon přesvědčuje každého upřímného čtenáře, že náš Pán dal plnou moc Petrovi spravovati církev. Sice by vůbec žádné nauky nedokazoval.

V této hlavě promluvím o zaslíbení, ustanovení a vykonávání Petrova primátu, jak je připomíná Nový Zákon. Následující hlava bude věnována jeho trvání v papežích.

Zaslíbení primátu. Spasitel se tázal při jisté příležitosti učedníků svých řka: „Kým praví lidé býti Syna člověka?“ A oni řekli: „Někteří Janem Křtitelem; jiní pak Eliášem; jiní pak Jeremiášem aneb jedním z proroků.“ Dí jim Ježíš: „Vy pak kým mne býti pravíte?“ Petr, jak obyčejně, jest vůdcem a mluvčím. Šimon Petr odpovídaje, řekl: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ A odpovídaje Ježíš, řekl mu: „Blahoslavený jsi Šimone, synu Jonášův, neboť tělo a krev nezjevilo tobě toho, ale Otec můj, který jest v nebesích. A já pravím tobě, že ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: a což bys koliv svázal na zemi, bude svázáno i na nebi, a což bys koliv rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi“ [1]) Tu vidíme Petra vyznávati božství Kristovo a odměnou za toto vyznání jest poctěn zaslíbením prvenství.

Spasitel zřejmě naráží slovy „ty jsi Petr“ na nové jméno, které sám dal Šimonovi, když ho přijímal v počet svých učedníků

[1]) Mat. XVI., 13.—19.

(Jan I., 42); a nyní zjevuje důvod, proč proměnil jeho jméno, čímž naznačil čest, kterou mu chtěl uděliti, ustanovuje jej za představeného obce křesťanské; tak jako ve Starém Zákoně Bůh změnil jméno Abramovo v Abraham, když ho vyvolil za otce mocného národa.

Slovo *Kéfa*, řecky *Petr*, v řeči syrochaldejské, jíž Spasitel mluvil, znamená *skálu*. V řeči té zní ten výrok takto: „*Ty jsi skála a na té skále vzdělám církev svou*“.

A vskutku všichni vážní vykladači protestantští opustili nyní směšnou absurdnost, (pošetilost), která jest v tom, vykládá-li se slovo skála o někom jiném než o Petrovi; neboť výrok ten nemůže míti jiného smyslu, leč by se uváděla v pochybnost správnost mluvnice a zdravý rozum Spasitelův.

Ježíš, Pán náš, založil jen jednu církev, kterou ráčil vzdělati na Petrovi. Proto žádná církev, která neuznává Petra za svůj základní kámen, není církví Kristovou a proto nemůže trvati, neboť není dílem Božím. Kéž dá Bůh, aby to všichni nahlédli okem nezakaleným předsudky.

Pokračuje: „A tobě dám klíče království nebeského“ a t. d. Za starých dob, a zvláště u národu hebrejského, byly klíče obrazem právomoci. Tvrditi o někom, že obdržel klíče města, rovnalo se tvrzení, že byl ustanoven jeho správcem. V knize Zjevení dí Spasitel,

že „má klíče smrti i pekla“,[1]) což značí, že obdržel moc nad smrtí i nad peklem. A vskutku, neshoduje-li se i u nás podání klíčů s ideou moci? Řekne-li majetník domu, opouštěje ho na leto, některému příteli: „Tu jsou klíče mého domu“, není-li toto prosté oznámení to-li jakoby řekl: „Svěřuji ti úplný dozor nad svým domem. Můžeš vpustiti nebo vyloučiti koho chceš. Zastupuješ mne, co budu vzdálen“? Užijme nyní tohoto výkladu o slovech Vykupitelových. Když praví Petrovi: „Tobě dám klíče“ a t. d., patrně tím míní: Dám ti nejvyšší moc nad církví svou, která jest tvrzí víry, mým pozemským Jerusalémem. Ty a tvoji nástupcové budete mými viditelnými zástupci do konce času. A připomínám, že jen Petrovi samému, a nikomu jinému, pronesl tato slavná slova.

Splnění slibu. Slib Vykupitelův, že vyvolí Petra za nejvyššího správce své církve, byl splněn v následujícím výroku: „Ježíš řekl Šimonu Petrovi: Šimone, synu Janův, miluješ-li mne více nežli tito? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řekl jemu po druhé: Šimone Janův, miluješ-li mne? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji Dí jemu: Pasiž beránky mé. Řekl jemu po třetí: Šimone Janův, miluješ-li mne? Zarmoutil se Petr, protože mu řekl po třetí: Miluješ-li mne? i řekl jemu: Pane, ty

[1]) Zjevení I., 18.

víš všecko, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž ovce mé.“ [1])

Tato slova pravil Pán Petrovi po svém z mrtvých vstání. Celé stádo Kristovo jest mu svěřeno, bez všeliké výjimky nebo obmezení. Petr má právo nejen nad beránky — slabou a útlejší částí stáda — jimiž se rozumějí věřící; ale i nad ovcemi, to jest pastýři, kteří zaujímají vůči svému shromáždění totéž postavení jako ovce vůči beránkům, neboť je vedou ku Kristu Ježíši a krmí duchovní beránky stáda. Ostatním pastýřům jest svěřeno po části stáda; Petru veškeré stádo; neboť neřekl Ježíš žádnému jinému apoštolovi nebo biskupovi, jako řekl Petrovi: Pasiž veškeré stádce mé.

Upřímný čtenáři, nevyznáváš-li, že jsi údem stádce Kristova? Ano, odpovídáš. Béřeš-li duchovní potravu svou od Petra a jeho nástupce? a posloucháš-li hlasu Petrova? či jsi zbloudil do stáda cizinců, kteří nedbají hlasu Petrova? Uvaž dobře důležitou tuto otázku! Neboť obdržel-li Petr moc, pásti beránky stáda Kristova, jsou beránci povinni poslouchati Petrova hlasu.

Vykonávání primátu. Ve Skutcích apoštolských, které téměř jediné obsahují zprávy biblické, jež máme o apoštolích po na nebe vstoupení Páně, zjevuje se nám Petr jako Saul mezi čeleďmi, převyšuje hlavou a

---

[1]) Jan XXI., 15.—17.

rameny bratry své, vynikaje účastenstvím, které má v každém úkonu duchovním.

Dvanácte prvních kapitol Skutkův apoštolských jest věnováno Petrovi a některým jiným apoštolům; ostatní kapitoly zabývají se hlavně prácemi apoštola národů. V tomto krátkém úryvku dějepisném tak jako v evanděliích vyniká všude jméno Petrovo.

Jméno Petrovo stojí vždy prvním v seznamu apoštolů; kdežto Jidáš Iškariotský bez výjimky uvádí se posledním.[1]) Ano sv. Matouš jmenuje Petra prvním apoštolem. Petr však nebyl prvním ani věkem ani vyvolením, neboť jeho starší bratr Ondřej byl vyvolen před ním. Význam toho výroku jest tedy nutně, že Petr byl první nejen důstojností a stupněm, ale i mocí

Petr jest prvním apoštolem, který učinil zázrak.[2]) Jest prvním, který se obrací k židům v Jerusalémě, kdežto apoštolští bratří jeho uctivě stojí kolem něho; při kteréž příležitosti obrátil tři tisíce duší.[3])

Petr první obrací svět pohanský v osobě Kornelia a přátel jeho.[4])

Když jde o to, aby byl zvolen nástupce Jidášův, Petr mluví jediný. Dokazuje apoštolům a učedníkům povinnosť, vyvoliti jiného, aby nastoupil na místo zrádcovo. Apoštolové se podrobují mlčky vývodům svého vůdce.[5])

---

[1]) Mat. X., 2.; Marek III., 16; Luk. VI., 14.; Skutk. ap. I., 14. [2]) Skutk. ap. III. [3]) Skutk. ap. II. [4]) Skut. ap. X. [5]) Skut. ap. I.

Na sněmu apoštolském v Jerusalémě Petr jest prvním, jehož myšlénky se připomínají. Před jeho promluvou „mnohé vyhledávání bylo“. Ale když on domluvil, „mlčelo všecko množství“.[1])

Sv. Jakub i ostatní apoštolové srovnávají se s míněním Petrovým a není ani jednoho hlasu, který by odporoval.

Sv. Jakub uvržen jest od Heroda do vězení a potom sťat. Byl jedním ze tří nejmilejších apoštolů Pánu Ježíši. Byl bratranec Páně a bratr sv. Jana. Byl nejmilejší věřícím. Přece však nevynakládali věřící zvláštního úsilí, aby ho vysvobodili od smrti.

Petr byl uvězněn v téže době. Veškerá církev jest pobouřena. Modlitby vstupují k nebesům za jeho vysvobození nejen v Jerusalémě, ale i z každé křesťanské rodiny na venkově.[2]) Vojsko Páně snese ztrátu náčelníka v osobě Jakubově; ale nemůže postrádati vůdce hlavního. Nepřátelé doufali, zničí-li hlavu ovčince, že se jim podaří rozprášiti celé stádo. Proto zdvojili vztek svůj proti knížeti apoštolů, právě jako její novodobí nepřátelé soustřeďují své střely na papeže, jeho nástupce. Nehlásá-li tato okolnosť výmluvně přednosť Petrovu? Vskutku, osoba Petrova vystupuje tak zřejmě na každé stránce, že jest jeho prvenství nejen přípustno, ale nutno po soudě každého nestranného čtenáře.

[1]) Skut. ap. XV. [2]) Skut. ap XII.

KNIHOVNA C. UKF

Které jsou hlavní námitky, které se uvádějí proti prvenství Petrovu? Obmezují se hlavně, mohl bych říci, výhradně na tyto tři: 1. že Spasitel káral Petra; 2. že mu sv. Pavel vytýkal, jak se choval ve věci, která se netýkala učení, ale kázně. Apoštol národů domlouvá sv. Petru, že se vzdaloval na čas společnosti obrácených z pohanstva z bázně, aby nepohoršil nově obrácených ze židů; [1]) 3. že svrchovanosť Petrova odporuje vrchní moci Kristově.

Co mne se týká, nenahlížím, kterak mohou tyto námitky seslabiti práva Petrova. Nebyl-li Ježíš Petrovým představeným? A nemůže-li představený pokárati svého služebníka, aniž tím zmenšuje jeho přednosti?

A proč by nemohl sv. Pavel posuzovati jednání sv. Petra, nebera v pochybnosť jeho moc jako představeného? Není to věc zcela neobyčejná, že duchovní, zaujímající mnohem nižší postavení v církvi, napomínají i papeže. Sv. Bernard, ač jsa jenom mnichem, napsal spis, v němž udílí s apoštolskou svobodou radu papeži Eugeniovi III, a vystříhá ho nebezpečenství, kterým ho vydává jeho vynikající postavení. A přece nikdo nechoval větší úcty k papeži, nežli Bernard k tomuto velikému veleknězi. Nemůže-li guvernér některého ze států Unie severoamerické upozorniti na jednání presidentovo, aniž tím zmenšuje presidentovy právomoci?

---

[1]) Gal. II., 11.

Ano právě v této okolnosti nacházíme potvrzení Petrovy svrchovanosti. Sv. Pavel se o tom zmiňuje jakožto o skutku pamětihodném, že skutečně zjevně odpíral Petrovi. Myslíš, že by zasluhovalo zmínky, kdyby Pavel pokáral Jakoba, či Jana, či Barnabáše? Nikterak. Pokárá-li bratr bratra, nevzbuzuje to zvláštní pozornosti. Ale vytýká-li něco syn otci, nebo kněz biskupovi do očí, chápeme, proč to považuje za hodno, aby o tom podal zprávu. Proto když sv. Pavel nám schválně povídá, že vytýkal Petrovi jeho jednání, připomíná to jako mimořádný čin apoštolské svobody a zůstavuje naší mysli snadno pochopitelný soud, že byl Petr jeho představeným.

V témže listě ke Galatským zřejmě připisuje sv. Pavel sv. Petru vyšší řád. „Přišel jsem," vece, „do Jerusaléma, abych uzřel Petra, a pobyl jsem u něho patnácte dní."[1]) Sv. Jan Zlatoústý, Jeronym a Ambrož nás poučují, že to nebyla pouhá návštěva obřadná, ale že bylo účelem sv. Pavla, když podnikal tuto cestu, osvědčiti svou úctu a vážnosť hlavě apoštolů.

Jiní přes prohlášení Páně tvrdí, že poslouchati Petra jest neposlušností ke Kristu, a že uznávajíce Petra za skálu, na které jest vzdělána církev, odstrkujeme Spasitele. Toho jsme daleko vzdáleni, uznávajíce Ježíše Krista

---

[1]) Gal. I., 18.

jak „hlavním kamenem úhelným“, tak i božským stavitelem budovy.

Pravým důkazem věrnosti ke Kristu jest nejen ctíti jej samého, ale i zástupce, které si vyvolil. Zdali bude kdo tvrditi, posloucháme-li ustanovení místodržitelova, že si proto nevážíme císaře samého? Myslím, že by státní úředník málo důvěřoval ve věrnosť občana, který by mu řekl: „Místodržiteli, vážím si vás osobně, ale vašeho úředního rozkazu nebudu dbáti“.

Sv. Petr se jmenuje prvním biskupem římským, poněvadž přenesl sídlo své z Antiochie do Říma, kde podstoupil mučednictví se sv. Pavlem.

Nepřekvapuje nás, že moderní skepticism, který zamítá božství Kristovo a popírá jsoucnosť Boží, uvádí v pochybnosť i okolnosť, že sv. Petr žil a umřel v Římě.

Důvod, který obyčejně uvádívají, aby popřeli tuto dostatečně dosvědčenou událosť, jest, že se Skutky apoštolské nezmiňují o Petrových pracích a mučednictví v Římě. Z téhož důvodu bychom mohli popírati, že sv. Pavel byl stat v Římě, že sv. Jan umřel v Efesu, že sv. Ondřej byl ukřižován. Písmo mlčí o těchto dějích a přece jich nikdo nepopírá.

Vnitrný důvod z prvního listu sv. Petra, svědectví jeho bezprostředních nástupců v úřadě, rovněž jako vyjádření vynikajících vykladačů protestantských, to všecko shoduje se v tom, že sv. Petr sídlil v Římě.

„Babylonem,“ z něhož píše sv. Petr svou první epištolu, rozumějí učení vykladači protestantští i katoličtí Řím — ježto jest slovo Babylon obrazem porušenosti, která tehdy vládla v městě Caesarů.

Klement, čtvrtý biskup římský, o němž se pochvalně zmiňuje sv. Pavel; sv. Ignác, biskup Antiochenský, který zemřel roku 105; Irenaeus, Origenes, sv. Jeroným, Eusebius, slavný dějepisec a jiní znamenití spisovatelé dosvědčují, že sv. Petr sídlel v Římě; kdežto žádný starověký spisovatel církevní neodporuje tomuto tvrzení.

Jan Kalvín, svědek nadevše podezření, Cave (Kév), nadaný kritik anglikánský, Grotius a jiní znamenití spisovatelé protestantští neváhají opakovati jednohlasný hlas podání katolického.

Vskutku žádná událosť historická neujde střelám nevěry, pochybuje-li se o Petrově přebývání v Římě.

Hlava X.

Svrchovanosť papežova.

Církev neumřela s Petrem, ale byla určena, aby potrvala až do konce času. Proto jakékoliv úřední přednosti byly uděleny Petrovi, nemohly přestati jeho smrtí, ale měly přecházeti na jeho nástupce pokolení za pokolením. Církev potřebuje v každé době nej-

vyššího řiditele, tak jak ho potřebovala za dnův apoštolských. Ba více; ježto jest církev více rozšířena než byla tehdy a jest spravována od mužů křehčích, jest tedy více než tehdy potřeba ústřední moci, aby se v ní zachovala jednota víry a stejnosť kázně.

Všecka práva tedy udělená Petrovi, která lze považovati za nezbytná ku správě církve, zdědili biskupové římští jakožto nástupcové knížete apoštolů; právě tak jako ústavní moc svěřená Jiřímu Washingtonovi (čti Wašington) přešla na nynějšího držitele stolce presidentského.

Petr měl arci mimo přednosti související s jeho úřadem také moc činiti zázraky a dar inspirace. Na tyto dva dary papežové ovšem nároků nečiní, ježto byly vlastními osobě Petrově a nikterak nebyly nezbytně potřebny ku správě církve. Bůh zachází s církví, jako děláváme s útlým stromkem. Když ho zasadíme, zaléváme jej a kypříme půdu kolem jeho kořenů. Ale když hlouběji zapustí kořeny, ponecháváme jej péči zákonů přírodních. Podobně Kristus, když založil svou církev, živil ji v dětství konáním zázraků; ale když vzrostla ve strom ušlechtilých tvarů, nechal ji, aby byla spravována obecnými zákony jeho Prozřetelnosti.

Z toho, co jsem řekl, snadno posoudíte, že důvody pro prvenství Petrovo mají rovněž dostatečnou váhu, abychom z nich dokázali svrchovanosť papežův.

Ježto však jest tato otázka předmětem nesmírně důležitým, pokusím se ukázati z nepopíratelných svědectví dějepisných, že papežové vykonávali nepřetržitě ode dnů apoštolských svrchovanou právomoc (jurisdikci) nejen v církvi západní až do reformace, ale i v církvi východní až do velikého rozkolu v devátém století.

1. Vizme otázku odvolání (appelace). Odvolání se neděje nikdy od úřadu vyššího k nižšímu, ani od úřadu k úřadu stejné právomoci. Neodvoláváme se z Vídně do Brna, ale z Brna do Vídně. I shledáváme, že stolice římská od založení křesťanství zakročuje a rozhoduje případy, v nichž se odvolávaly církve východní; shledáme-li, že její rozhodnutí bývalo konečným a neodvolatelným, musíme souditi, že svrchovanosť Říma nade všemi církvemi byla skutkem nepopíratelným.

Podám několik příkladů:

Počnu s papežem Klementem, který byl třetím nástupcem sv. Petra a o němž se sv. Pavel pochvalně zmiňuje v jednom svém listě. Nějaký spor a pohoršení vzniklo v církvi korintské; o věci byl zpraven papež Klement. Hned vykonává svou nejvyšší moc, píše list kárající a napomínající Korintany. A věřící Korintští chovali k tomuto listu takovou úctu, že byl po celé století pravidelně předčítán v jejich kostelích. Proč se odvolávali Korintané do Říma, daleko na západě, a proč se neodvolali do Efesu, který byl blízko a na východě,

kde přece žil apoštol sv. Jan? Patrně proto, že jurisdikce efesská byla jen místní, kdežto římská byla všeobecna.

Kolem roku 190 byl na východě spor o den, kdy slaviti velikonoce, a zpraven o něm papež Viktor I. Východní církev všeobecně slavila velikonoce v ten den, kdy slavili židé pascha; kdežto na západě se slavila jako nyní první neděli po úplňku jarního rovnodenní. Sv. Viktor nařídil církvím východním, aby k vůli jednotě přijaly obyčej západu a rozkazu jeho všeobecně se uposlechlo

Dionysius, biskup římský, v polovici třetího století, uslyšev, že patriarcha alexandrijský zabředl v bludy o některých článcích víry, žádá vysvětlení od podezřelého hodnostáře, kterýž, poslušen svého představeného, ochotně hájí své pravověrnosti.

Sv. Athanasius, veliký patriarcha alexandrijský, odvolává se ve čtvrtém století k papeži Juliovi I. z nespravedlivého rozhodnutí, které proti němu učinili biskupové východní; a papež[1]) zrušuje výrok východního sněmu.

Sv. Basilius, arcibiskup caesarejský, v témže století utíká se ve svém trápení pod ochranu papeže Damasa.

Sv. Jan Zlatoústý, patriarcha cařihradský, odvolává se na počátku pátého století k papeži Innocenci I., aby byly napraveny křivdy, které mu učinilo několik prelátů východních a cařihradská císařovna Eudoxia.

---

[1]) Sokrates, Církevní dějepis. II., c. XV.

Sv. Cyril se odvolává k papeži Celestínovi proti Nestoriovi; také Nestorius se odvolává k témuž papeži, který se přidal k Cyrilovi.

Theodoret, znamenitý dějepisec a biskup v Cyrrhu, byl odsouzen na lžisnému efesském r. 449, a odvolává se k papeži Lvu těmito dojemnými slovy: „Očekávám rozhodnutí tvé Apoštolské Stolice, a prosím Svatost tvou, abys přispěl mně, který vzývám spravedlivý a pravý soud tvůj; i spěchám k tobě a vykládám své učení, které následuje šlépějí apoštolských.... Prosím tě, abys nezamítal prosby mé. Nepohrdej mými šedinami.... Především utíkám se k tobě, abys mne poučil, mám-li se podrobiti tomuto nespravedlivému sesazení čili nic. Očekávám zajisté tvého rozsudku. Velíš-li, abych zůstal na tom, co bylo proti mně ustanoveno, zůstanu a nebudu již nikoho obtěžovati. Vyčkám spravedlivého soudu Boha a Spasitele našeho. Nejde mi, jak je Bůh všemohoucí mým soudcem, o čest a slávu, ale o pohoršení, které bylo dáno: neboť mnozí z nízkého stavu, zvláště které jsem vyvedl z různých kacířství, pozorujíce stolici, která mne odsoudila, mají podezření, že jsem snad kacířem, nejsouce sami schopni poznati pravé učení.“[1])

Jan, opat cařihradský, odvolává se z rozhodnutí patriarchy tohoto města k papeži Řehoři I., který zrušil rozsudek patriarchův.

---

[1]) Epist. 113.

R. 859 poslal Fotius list papeži Mikuláši I., žádaje ho, aby potvrdil jeho zvolení za patriarchu cařihradského. Následkem toho, že ho papež odmítl, jak mu svědomí kázalo, přerušil Fotius spojení s katolickou církví a stal se původcem řeckého rozkolu.

Toť několik příkladů, vybraných na zdař Bůh z dějin církevních. Vidíme hodnostáře, vynikající svatostí a učeností, zaujímající nejvyšší postavení v církvi východní, a tudíž velice vzdálené místního vplyvu římského, ani se odvolávají každé doby z rozhodnutí vlastních biskupů a jejich sněmů k nejvyššímu soudu Svaté Stolice. Není-li toto vyšší právomoc, jest se mi teprve učiti, co znamená vyšší autorita.

2. Křesťané všech odstínův uznávají pravověrnosť Otců prvních patera století církve. Nikdy nevznikla pochybnosť o víře mužů jako je Basilius, Jan Zlatoústý, Cyprián, Augustin, Jeronym, Ambrož a Lev. Byli uznanými strážci čistého učení a živými představiteli „víry, vyznávané od svatých“. Byli církvi své doby, čím byli Petr, Pavel a Jakub církvi za jejího dětství. Jich se přirozeně tážeme po víře jejich doby; neboť ke komu bychom šli pro slova věčného života, ne-li k nim?

Otcové církevní pak jednohlasně uznávají biskupy římské za své představené. Obmezené místo, které jsem si vytkl v tomto spise, mi nedovoluje, abych podal výňatky z jejich spisů.

Čtenář, který je snad neobeznámen s původními jazyky otců, nebo který nemá jejich spisů po ruce, ať se hledí dopíditi díla, nadepsaného „Víra katolíků“, kde najde v anglickém překladu hojné výňatky z jejich spisů, hájících papežské svrchovanosti.*)

3. Všeobecné sněmy poskytují jiný výmluvný důkaz o papežově svrchovanosti. Ekumenický nebo všeobecný sněm jest shromáždění prelátů, zastupujících celou církev katolickou. Všeobecný sněm jest církvi, co jsou říšské sněmy ve svobodném státě ústavním.

Do této doby bylo slaveno devatenáct ekumenických sněmů, sněm vatikánský v to počítaje. Posledních jedenáct se konalo na západě, prvních osm na východě. Pominu sněmy západní, nebo nikdo neupírá, že byly podrobeny autoritě papežově.

Promluvím stručně o důležitém vplyvu, který vykonávala Svatá Stolice na osmi sněmech východních.

První všeobecný sněm se konal v Niceji r. 325, druhý v Cařihradě r. 381, třetí v Efesu r. 431, čtvrtý v Chalcedoně r. 451, pátý v Cařihradě r. 553, šestý v témže městě r. 680, sedmý v Niceji r. 787 a osmý v Cařihradě r. 864.

---

*) Česky najdete hojně výroků v díle A. A. Řeháka „Patristická Encyklopédie“ při slově „Papež“, a rovněž v I. díle „Církevního dějepisu“ od Dra. Kryštůfka, zvláště pak v Almanachu na oslavu sv. Otce Lva XIII., v článku Dra. Aloisa Jiráka: „Důkaz Primátu Papežského“.

Biskupové římští svolávali tato shromáždění nebo aspoň svolovali, aby byla svolána; vyslanci jejich předsedali, vyjímaje první a druhý sněm cařihradský, a schválili všech osm svou autoritou. A usnesení všech těchto sněmů, než se stala zákonem, potřebovala stvrzení papežova, právě tak jako jednání sněmovní potřebuje podpisu panovníkova, než nabude platnosti zákonné.

Není-li to pádný důkaz prvenství? Papež shromažďuje, řídí a potvrzuje synody ne ze zdvořilosti, ale po právu. Hodnostář, který svolává shromáždění, který předsedá jeho jednání, jehož podpis jest nezbytný k potvrzení jeho usnesení, má jistě větší moc než ostatní členové.

4. Uvedu ještě jeden důkaz dějinný na potvrzenou papežovy pravomoci nad veškerou církví. Jest to skutek paměti nejhodnější, že každý národ, který ode dnů apoštolských byl doposud obrácen z pohanství ku křesťanství, obdržel světlo víry od misionářů, kteří byli buďto zvláště splnomocněni od Stolice římské, anebo posláni od biskupů, kteří patrně byli v obcování s touto Stolicí V tomto dějinném faktu není výjimky. Proberme je podrobně:

Apoštolem Irska jest sv. Patricius. Kdo ho splnomocnil? Papež sv. Celestín v pátém století.

Sv. Palladius jest apoštolem Skotska. Kdo ho poslal? Týž papež Celestín.

Anglosasové přijali víru od sv. Augustína, mnicha benediktinského, jakož dosvědčují všichni dějepisci katoličtí i nekatoličtí. Kdo dal Augustínovi právo kázati? Papež Řehoř I. na konci šestého století.

Sv. Remigius upevnil víru ve Francii na konci pátého století. Byl v čilém spojení se Stolicí sv. Petra.

Flandrové přijali evanělium v sedmém století od sv. Eligia, který uznával svrchovanosť panujícího papeže.

Německo a Bavory ctí za svého apoštola sv. Bonifáce, který jest ve vlasti své Anglii všeobecně znám svým křestním jménem Winfrid. Byl poslán na počátku osmého století od papeže Řehoře II. a posvěcen od téhož papeže za biskupa.

V devátém století hlásali svatí bratří Cyril a Methoděj evanělium v Rusku, Panonii, na Moravě a v Čechách, i v jiných částech střední Evropy. Uznávali svrchovanosť papeže Mikuláše I. a jeho nástupců Adriána II. a Jana VIII.

V jedenáctém století bylo obráceno Norsko od misionářů, přivedených z Anglie norským králem sv. Olafem.

Obrácení Švédska bylo dokonáno v témže století od britských apoštolů Ulfrida a Eskilla. Oba tito národové hned po svém obrácení počali platiti „římskou dávku“, nebo-li malý

roční poplatek Svaté Stolici — jasný důkaz, že byli ve spojení se stolicí svatopeterskou.[1])

Rovněž všichni ostatní národové, byvše obráceni před reformací, obdrželi světlo víry od římsko-katolických misionářů, neboť Evropa uznávala tehdy jen jedinou hlavu křesťanstva

Přejděme z Evropy do Asie a do Ameriky. Tu jest nepopíratelno, že sv. František Xaverský a ostatní hlasatelé svatého evandělia byli ve spojení s Apoštolskou Stolicí; a že apoštolové, kteří v šestnáctém a sedmnáctém století obraceli domorodce jihoamerické a mechické, dostali své poslání od nástupců Petrových.

Ale řekneš: Národové Spojených států severoamerických vyznávají, že jsou národem křesťanským. I ty si přivlastňujete? Zajisté; neboť i ti američtí křesťané, kteří jsou bohužel odtrženi od církve katolické, přijali známosť evandělia původně od misionářů, kteří obcovali se Stolicí apoštolskou.

Bílí kmenové severoameričtí jsou potomky Evropanů. Tito národové evropští byli obráceni od misionářů poddaných Svaté Stolici, z toho následuje, ať pocházíš ze kterékoliv části Evropy, a ať je jakékoliv tvé vyznání, jsi dlužníkem církve římské za to, že znáš křesťanství.

Nedokazují-li tyto skutky prvenství papežova? Apoštolové evropští i jiných končin země obdrželi autoritu z Říma. Není-li moc toho, kdo posýlá posla, větší nežli poslaného?

---

[1]) Butlerovy Životy svatých, — sv. Olaf, 29. července.

Takto vidíme, že jméno papežovo jest zapsáno nesmazatelně na každé stránce církevních dějin. Svrchovaný velepastýř stojí vždy před námi jako hlavní velitel armády církevní. Cítí-li se biskupové východní utiskováni doma od svých patriarchů neb od náčelníků občanských, — pro potěchu vzhlížejí k Římu jako ku hvězdě své naděje. Jsou-li otcové a učitelé dřevní církve požádáni o radu, — jednohlasně projadřují svou pokoru biskupu římskému, jako svému duchovnímu knížeti. Má-li se sejíti všeobecný sněm na východě nebo na západě, — papež jest jeho vůdčím duchem. Mají-li se nové národy obrátiti na víru, — Svatý Otec udílí misionářům poslání a dává požehnání k dílu. Jest-li potřeba odsouditi nové bludy v některé části světa, — oči všech se obracejí k Římu, aby vyčkaly jeho odsouzení, a jeho slavný rozsudek zaznívá daleko široko světem křesťanským.

Spíše můžeš vyloučiti světlo denní a vzduch ze svého denního putování, nežli dovedeš vyloučiti papeže z jeho zákonitého oboru v hierarchii církevní. Srozumitelnější zůstanou dějiny Spojených států, vynecháme-li z nich presidenty, nežli dějiny církve, ze kterých by byl vyloučen náměstek Kristův.

Jak, ptám se, jak by se udržela tak veliká moc tak dlouho, kdyby byla uchvácena neprávem?

Ale řekneš mi: „Papežova svrchovanosť byla v mnohých dobách popírána“. Také

autorita Boží byla uváděna v pochybnosť; ano i jeho jsoucnosť byla popírána; neboť „řekl nemoudrý v srdci svém: není Boha“.[1]) Odstranilo-li toto popírání jsoucnosť (existenci) a panování Boží? Zda se neprotivili lidé od počátku moci rodičů? Ale kdo? nezdárné děti. Přestal-li býti David králem proto, že to řekl Absolon?

Tak jest s papeži. Otcovské moci jejich zprotivili se synové nevděční, kterým protivilo se jho evandělia. Fotius, vůdce řeckého rozkolu, byl poslušným synem papežovým, dokud Mikuláš neodepřel uznati jeho uchvácenou moc. Jindřich VIII. byl statečným obhájcem svrchovanosti papežovy, až když Klement VII. nechtěl schváliti jeho cizoložství. Luther spůsobem nejponíženějším hlásal svou oddanosť papeži, dokud ho neodsoudil Lev X.

Nemůžeš býti, milý čtenáři, věrným občanem státu, když popíráš zákonitou moc panovníkovu. Viděl jsi, že biskup římský jest ustanoven, ne od nějakého člověka, ale od Ježíše Krista za předsedu obce křesťanské. Nemůžeš tedy býti věrným občanem církevní obce, dokud odpíráš zákonitou svrchovanosť její Bohem ustanovené hlavě. „Kdo není se mnou, je proti mně“, dí Pán, „a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje“. Jak můžeš býti s Kristem, jsi-li proti jeho náměstku?

Veliké zlo naší doby jest nešťastná roztržka mezi vyznavači křesťanství, a z tisíce

[1]) Žalm LII., 1.

srdcí vychází toužebné volání po jednotě víry a sjednocení církví.

S tímto zajisté chvalitebným úmyslem shromáždila se roku 1873 evandělická alliance v Novém Yorku. Zástupcové různých společností náboženských doufali, že spůsobí sjednocení. Ale ostudně a žalostně se sklamali. Neboť jediným výsledkem tohoto sdružení bylo, že se utvořila nová sekta pod vedením Dra. Cumminsa (Khominsa). Tento ctihodný pán se skromností, jakou se vyznačují všichni náboženští reformátoři, ustanovil se na tom, že přiloží ruku k nápravě díla Kristova, a jako ostatní reformátoři řekl se staviteli věže babylonské: „Oslavme jméno své, dříve než“ [1]) roznese vítr popel náš.

Alliance se nezdařila, poněvadž členové její neměli společné půdy, na niž by se postavili. Nebylo v tomto shromáždění hlasu, který by mohl právem říci: „Toto praví Hospodin“.

Upřímně se připojuji k modlitbě za jednotu křesťanstva, a dal bych ochotně život svůj, aby se jí dosáhlo. Ale pravím ti, že Ježíš Kristus ustanovil jen jediný prostředek, kterým lze jednotu udržeti, a ten jest: uznání Petra a jeho nástupců za hlavu církve. Stavěj na tomto základě a nebudeš budovati věže babylonské, ani stavěti na písku. Kdyby byly všecky křesťanské církve sjednoceny se středem jednoty, tvořily by rozptýlené zástupy kře-

[1]) Gen. XI., 4.

sťanstva jediný voj, jemuž by nemohlo dlouho odporovati bezbožectví a nevěra. Tehdy by mohli všichni skutečně zvolati s Balaamem: „Jak krásní jsou stánkové tvoji, Jakube, a příbytkové tvoji, Israeli!“ [1])

Modleme se, aby byl urychlen den, kdy přestanou spory náboženské, kdy všichni křesťané budou postupovati sjednoceným šikem, pod společným vůdcem, aby postavili kříž v každé zemi a dobývali nových království Kristu Ježíši.

Hlava XI.

Neomylnosť papežů.

Ježto naši odloučení bratří ku podivu nesprávně pojímají nauku o papežské neomylnosti, poněvadž ji velmi nesprávně podávají ti, kteří se prohlašují za osvícené služebníky evandělia, počnu tím, že povím, co neomylnosť neznamená, a potom vyložím, co skutečně jest.

1. Neomylnosť papežů neznamená, že jsou inspirovaní. Apoštolové byli obdařeni darem inspirace (naplněni Duchem sv.) a přijímáme spisy jejich za slovo Boží.

Naopak, žádný katolík netvrdí, že jsou papežové inspirovaní, nebo obdaření božím zjevením, vlastně tak řečeným.

„Neboť Duch svatý nebyl slíben nástupcům Petrovým, aby mohli hlásati nové učení, které jim zjevuje, ale aby za jeho přispění střehli

[1]) IV. Mojž. XXIV., 5.

neporušeným a věrně vykládali zjevení nebo poklad víry, doručený apoštoly.“ [1])

2. Neomylnosť neznamená, že by byl papež nehříšný, nebo zvláště vyňat z náklonnosti ke hříchu. Papežové byli skutečně s malými výjimkami lidé ctnostného života. Mnozí se uctívají jako mučedníci. Sedmdesát devět ze dvou set a padesáti devíti, kteří seděli na stolici Petrově, vzýváme na oltářích svých jako světce, vynikající svatostí.

Zapřisáhlí nepřátelé církve viní jen pět nebo šest papežů z nemravnosti. Tedy připouštíme-li, že jsou pravdivy žaloby, které proti nim vznášejí, připadají čtyřicet tři ctnostní papežové na jednoho špatného, kdežto mezi dvanácti apoštoly byl Jidáš Iškariotský.

Ale i kdyby byla ohromná většina nejvyšších pastýřů tak nešťastných, že by byli vedli život neřestný, okolnosť tato by nebyla zrušila platnosť jejich práv, která jsou dána ne k zachování jejich mravnosti, ale k řízení jejich rozumu; vždyť byl Balaam mezi proroky a Kaifáš mezi veleknězi Starého Zákona.

Poslední slavný velepastýř, Pius IX., byl muž neobyčejné svatosti. Po třicet roků zastával nejvyšší úřad v církvi „na podiv světu, andělům i lidem“, a nikdo nemohl hoditi kamenem po jeho mravní povaze.

Nynější svatý otec, Lev XIII., vyniká jak všemi dary ducha učeností a bystrostí, tak

[1]) Conc. Vat. Const. Pastor Aeternus, c. 4.

i svatostí. Jest skutečně středem naší doby. Panovníci přicházejí se mu poklonit a volí ho za smírce ve svých sporech, a dělníci upírají k němu zraky své jako k jitřence, věštící východ slunce — upravení nesnesitelných poměrů společenských. Svaté povaze jeho podivují se nejen katolíci, ale i jinověrci.

A přece papež Lev XIII., jako předchůdcové, zpovídá se ze hříchů svých každý týden. Denně říká, počínaje mši svatou, u stupňů oltáře: „Vyznávám se Bohu všemohoucímu a jeho svatým, že jsem zhřešil velice myšlením, slovem i skutkem“. A při obětování říká ve mši svaté: „Přijmi, Otče svatý, všemohoucí, věčný Bože, tuto oběť, kterou já, nehodný služebník Tvůj, obětuji .... za nesčetné hříchy, urážky a nedbalosti mé“.

Maje tyto věci na mysli, nechápu, jak prozrazují služebníci evandělia tolik nevědomosti, anebo se dopouštějí takové zlomyslnosti, že hlásají se svých kazatelen, které mají býti zasvěceny pravdě, že neomylnosť papežova znamená, že nepodléhají hříchu. Nechápu, jak prospějí své věci tak očividným překrucováním pravdy.

3. Pamatuj také, že tato božská pomoc jest zaručena papeži ne jako soukromému učiteli, ale jen v úřadě, když soudí o víře a mravech, jakožto hlava církve. Napíše-li papež, na příklad jako Benedikt XIV., pojednání o církevním právu, podléhá jeho kniha kritice tak, jako spis kteréhokoliv učitele církevního.

4. Konečně neomylnosť papežova, jsouc omezena na věci víry a mravů, nevztahuje se na věci přírodní, jako je hvězdářství, nebo geologie, leč kde se podává blud pod nepravým jménem vědy a odporuje zjevné pravdě.[1]) Netýká se tedy povahy a pohybů oběžnic. Také se netýká otázek čistě politických, jako je spůsob vlády, kterou by měl národ přijati, anebo pro které kandidáty máme hlasovati. Proto neomylnosť papežova nikterak nesahá na autoritu občanskou. Neboť moc papažova se týká věcí duchovních, kdežto povinností státu jest starati se o časné blaho poddaných.

Jaké jest tedy skutečné učení o neomylnosti? Znamená jen, že papež jakožto nástupce sv. Petra, knížete apoštolů, pro zaslíbení Krista Ježíše jest uchován od bludu, když prohlašuje církvi rozhodnutí o víře a mravech.

Věztež tedy, že papež není tvůrcem zákona Božího; jest jen jeho vykladačem. Není původcem zjevení, ale jen jeho tlumočníkem. Všecko zjevení přišlo od Boha jediné skrze jeho služebníky, Duchem sv. řízené, a bylo úplným hned na počátku církve. Svatý Otec nemá více práva zrušiti jedinou písmenu nebo částku Písma, než ty máš, a jest rovněž jako my služebníkem zákona Božího.

Slovem nejvyšší Pastýř jest církvi, ale v míře mnohem vyšší, tím, čím jest nejvyšší

[1]) Conc. Vatik. Const. Dei Filius. cap. 4. Kolos. II. 8.

sudí Spojeným Státům. Máme spis nazvaný Ústavou Spojených Států, který jest zárukou našich občanských práv a svobod. Vznikne-li mezi dvěma státy spor o ústavní zřízení, přednese se záležitosť v poslední instanci nejvyššímu soudu ve Washingtoně. Nejvyšší sudí s připojenými soudci prozkoumá případ a pronese svůj rozsudek; a toto rozhodnutí jest konečné, neodvolatelné a prakticky neomylné.

Kdyby nebylo takového soudního dvoru, ústava by se brzy stala mrtvou literou. Každá ze sporných stran zcela úmyslně by řešila spor ve svůj prospěch a brzy by následovalo bezvládí a rozmíšky a občanská válka. Ale výnosem nejvyššího soudu jsou spory ukončeny a politická jednota Států se udržuje. Nebylo by bývalo občanské války mezi Jižními a Severními Státy r. 1861, kdyby se byl náš domácí spor podrobil zákonitému vyřízení nejvyššího soudního dvoru, místo, co se ponechal rozhodnutí mečem.

Zjevené slovo Boží jest ústavou církve. Jest Magna Charta*) našich občanských svobod. Papež jest úředním strážcem naší náboženské ústavy, jako jest nejvyšší sudí strážcem ústavy občanské.

Vznikne-li v církvi spor o smysl Písma, přednese se předmět sporu papeži ke konečnému rozsouzení. Papež, nežli rozhodne případ,

*) M. Ch. jest základem anglické ústavy a práv občanských. Jest to listina, již vynutili Angličané na králi Janu Bezzemkovi r. 1215.

shromáždí své ctihodné soudruhy, kardinály církevní; nebo svolá sněm těch, kteří jsou mu přidáni za soudce církevní, křesťanské biskupy, nebo se obrátí k jinému osvětlení, které mu Duch svatý poskytne. Potom po zralé a zbožné úvaze vyřkne rozsudek a jeho výrok jest konečný, neodvolatelný a neomylný.

Kdyby nebyla církev upevněna tím od Boha ustanoveným nejvyšším soudem, rozdrobila by se jako sekty kolem ní v tisíce úlomků a brzy by následovalo náboženské bezvládí. Ale tímto neomylným soudem se zachovává podivuhodná jednota ve světě. Tato nauka jest závěrečným kamenem v klenbě katolické víry a vzdálena jsouc toho, aby vzbuzovala odpor, vzbuzuje neobmezený obdiv každého přemýšlejícího ducha.

Předeslavše tyto výklady, uvažme nyní krátce základ této nauky samé.

Následující místa sv. evandělia vyslovena v různých dobách, byla řečena jediné Petrovi: „Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.“ [1]) „Já, vrchní stavitel církve,“ dí Spasitel, „založím církev, která potrvá až do konce světa. Položím základ této církve tak hluboko a pevně na skále pravdy, že jí vichry a bouře bludu nevyvrátí. Ty, Petře, se nikdy neotřeseš. A nikdy se neotřeseš, protože budeš spočívati na mně, na skále pravdy.“ Církev, jejímž základem jest Petr, prohlašuje se za nepřemo-

[1]) Mat. XVI.

žitelnou, to jest, bezpečnou od bludu. Jak si můžete mysliti nepřemožitelnou budovu na vratkém základě? vždyť neudržuje budova základu, ale základ nese budovu.

„A tobě dám klíče království nebeského.“[1]) Ty budeš míti klíče pravdy, abys jimi otvíral věřícím poklady vědy nebeské. „Cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi.“[2]) Soud, který ty vyneseš na zemi, bude potvrzen v nebesích. Bůh pravdy zajisté nemůže schváliti soudu nepravého.

„Aj, satan žádal o vás (mé apoštoly), aby vás tříbil jako pšenici. Ale já jsem prosil za tebe (Petra), aby nezahynula víra tvá; a ty někdy obrátě se potvrzuj bratří svých.“[3]) Pozoruhodno jest, že se Ježíš modlí jen za Petra. A proč se modlí zvláště za Petra? Protože na jeho ramenou měla spočívati tíha církve. Za dvě věci se modlí Spasitel: 1. aby nezhynula víra Petrova a jeho nástupců; 2. aby Petr utvrzoval bratří svých ve víře, „aby“, dí sv. Lev, „síla daná Petrovi od Krista sestupovala na apoštoly“.

Víme, že modlitba Ježíšova byla vždycky vyslyšena. Proto bude víra Petrova vždycky pevna Byl určen za rádce všech. Proto vždy vidíme jeho osobu, ana vyniká mezi apoštoly; první mluví; první jedná při každé příležitosti. Měl býti hvězdou, která by vedla ostatní věřící cestou pravdy. Měl býti duchovenstvu církve, čím jest slunce soustavě sluneční —

[1]) Mat XVI. [2]) Tamtéž. [3]) Luk. XXII., 31., 32.

středem, kolem něhož se ostatní otáčejí. A není-li to krásná podívaná, která se shoduje s našimi představami o Boží prozřetelnosti, viděti obraz církve jeho v soustavě hvězdné na obloze? Každá oběžnice se pohybuje poslušna jednotného zákona a všechny jsou řízeny jedním velikým světlem. Tak v oboru duchovním vidíme, že se každý úd církve spravuje jedním zákonem, řídí jedním hlasem a tento hlas jest podroben Bohu.

„Pasiž beránky mé; pasiž ovce mé!“[1]) Petr jest ustanoven od Pána za pastýře veškerého stáda jeho — ovcí i beránků, to jest, za pastýře biskupů a kněží i lidu. Biskupové jsou pastýři svých stádcí; jsou ovcemi vůči papeži, který jest pastýřem pastýřů. Papež jakožto pastýř musí krmiti stádo své ne jedem bludu, ale zdravým pokrmem pravé nauky; neboť není pastýřem, ale nájemníkem, kdo podává ovcím potravu nebezpečnou.

Ze sněmů, které se doposud konaly, uvedu jen tři, ježto jednání (akta) těchto sněmův úplně dostačí na obhájení neomylné povahy Stolice římské a římských papežů. Žádám také, abyste měli na zřeteli tyto tři věci: 1. že se žádný z těchto tří sněmů nekonal v Římě; 2. že jeden z nich se sešel na východě, totiž v Cařihradě; a 3. že se na všech třech sešli biskupové východní i západní církve za účelem sjednocení.

---

[1]) Jan XXI., 16., 17.

Osmý všeobecný sněm konaný v Cařihradě r. 869. obsahuje toto slavné vyznání víry: „Ke spasení jest především třeba zachovávati pravidlo víry pravé. A proto nemůžeme pominouti slov Pána našeho Ježíše Krista, který praví: „Ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou.“ Co bylo řečeno, potvrzeno skutky, neboť na stolici apoštolské katolické náboženství bylo vždy zachováváno neporušeným a bylo vykládáno svaté učení. Nepřejíce si tedy, abychom byli odloučeni od této víry a nauky, doufáme, že zasloužíme, abychom byli v jednom obcování, které káže Svatá Stolice, v níž jest plná a pravá jistota křesťanského náboženství.“

Tento sněm jasně prohlašuje, že neporušené učení bylo vždy chováno a hlásáno na Stolici římské. Ale jak by se to o ní mohlo říci, upadla-li kdy římská Stolice do bludu? a jak by mohla býti Stolice římská uchráněna bludu, pochybil-li ve víře římský velekněz, který ji zaujímá?

Na druhém všeobecném sněmě Lyonském (1274) učinili biskupové řečtí následující vyznání víry: „Svatá římská církev má prvenství a svrchovanosť nade vší církví katolickou, o kterémžto prvenství s plností moci pravdivé a pokorně vyznává, že je obdržela od Pána samého v osobě blahoslaveného Petra, knížete nebo-li hlavy apoštolů, jehož nástupcem jest římský papež; a jakož jest Stolice římská povinna přede všemi jinými hájiti pravdy víry,

tak také otázky o víře, povstanou-li, musejí býti rozhodovány jejím rozsudkem“.

Tu vyznává sněm Lyonský, že mají biskupové římští moc rozhodovati konečně a neodvolatelně všecky spory o víru, které by v církvi vznikly; jinými slovy, sněm uznává, že jsou nejvyššími a neomylnými soudci víry.

„Stanovíme,“ dí sněm Florentský (1439), na kterém byli také biskupové řecké i latinské církve, „stanovíme, že římský papež jest nástupcem sv. Petra, knížete apoštolů, a pravým náměstkem Kristovým, hlavou celé církve a otcem a učitelem všech křesťanů a prohlašujeme, že mu byla v osobě sv. Petra dána od Ježíše Krista, Pána našeho, úplná moc pásti, spravovati a říditi všeobecnou církev.“

Papež se tu jmenuje pravým náměstkem nebo zástupcem Kristovým v tomto pozemském království jeho církve bojující, to jest, papež jest nástrojem (orgánem) Kristovým, a vyslovuje jeho myšlénky o víře a mravech. Ale kdyby se papež mýlil ve víře a mravech, nebyl by už Kristovým náměstkem a zástupcem. Náš vyslanec, na příklad v Anglii, by nebyl pravým zástupcem naší vlády, kdyby nebyl nástrojem jejích citů. Římský velekněz jmenuje se hlavou veškeré církve, to jest, viditelnou hlavou. Církev pak, která jest tělo Kristovo, jest neomylna. Jest, jak dí sv. Pavel, „bez poskvrny a vrásky, nebo něčeho podobného“.

Ale jak můžeme pomýšleti na neomylné tělo, je-li hlava chybující? Jak může chybující hlava vésti tělo nepochybnými cestami pravdy a spravedlnosti?

Týž sněm ho prohlásil za Otce a učitele všech křesťanů. Jak můžeš hledati nepochybující rodinu pod bloudícím otcem? Papež se jmenuje všeobecným učitelem. Čeho učitelem? Pravdy, nikoli bludu. Bludjest mysli tím, čím jest tělu jed. Nenazveš jedu pokrmem; a tak nemožno ani blud nazvati naukou. Papež, jsa všeobecným učitelem, musí vždy dávati věřícím ne jedovatou potravu bludu, ale zdravý pokrm čisté nauky.

Konečně se jmenuje papež hlavním kormidelníkem církve. Nebylo bez významu mystického, že Pán Ježíš vstoupil do lodičky Petrovy, místo do lodi některého jiného z apoštolů. Tato loď, Pán sám to zaručil, nikdy se nepotopí, ani nezbloudí s pravé cesty. Jak si představíš loď, vzdorující bouřím a nebloudící, pod správou chybujícího kormidelníka?

Sněm Vatikánský, prohlašující r. 1870 neomylnosť papežovu, neutvořil nového učení, ale potvrdil staré. Prohlašujíc tento článek víry, dodává církev zákonné platnosti zásadě, která vždycky trvala jako věc skutečná.

Mohl bych opět vysvětliti tuto věc poukázáním na nejvyšší soudní dvůr. Když nejvyšší sudí rozhodne otázku ústavní, nelze nazvati jeho výrok, třeba se objevuje v nové

podobě, novým učením, jelikož se zakládá na slově a duchu ústavy.

Podobně, když vysloví církev nový článek víry, není její výrok než nový spůsob výkladu staré nauky, poněvadž rozhodnutí musí býti vzato ze zjeveného slova Božího.

Cesta, kterou se církev ubírala vzhledem na papežovu neomylnosť, byla ražena už dávno vzhledem na božství Ježíše Krista. Spasitel byl uznáván za Boha od počátku církve. Ale jeho božství nebylo formálně vysloveno, až na sněmu Nicejském ve čtvrtém století; a nebylo by bývalo ani tehdy definováno, kdyby ho byl nepopíral Arius. A kdo se opováží tvrditi, že víra v božství Páně má původ ve čtvrtém století?

Praxe, v následujícím popsaná, bývala vždy praxí církve Boží od počátku svých dějin. Kdykoliv biskupové nebo národní sněmy prohlásili nauky aneb odsoudili bludy, bývala ustanovení jejich odevzdána do Říma, aby tam byla potvrzena nebo zamítnuta. Co schválil Řím, schválila veškerá církev; co Řím zavrhl, zavrhla církev.

Tak zamítl papež sv. Štěpán rozhodnutí sv. Cypriana, biskupa v Kartagu, a sněmu biskupů afrických v otázce křtu.

Papež sv. Innocenc I. v pátém století odsuzuje kacířství Pelagiovo, o čemž napsal sv. Augustín tento pamětihodný výrok: „Spisy dvou sněmů byly zaslány Apoštolské Stolici,

odkud přišla odpověď; spor jest ukončen. Dejž Bůh, aby také přestal blud.“

Ve čtrnáctém století odsuzuje Řehoř XI. bludy Wikliffovy.

Papež Lev X. v šestnáctém století dává v kletbu Luthra.

Innocenc X. v sedmnáctém století na žádosť biskupstva francouzského odsuzuje potměšilé bludy Jansenistů; a v devatenáctém století Pius IX. prohlašuje nauku o Neposkvrněném početí.

Tak shledáváme papeže za různých dob, ani odsuzují bludy a hlásají učení víry, a mocněji nemohou projeviti svou neomylnosť, nežli definujíce učení víry a odsuzujíce bludy. Vždy také vidíme církev, ana praví Amen (tak jest) k rozhodnutí biskupů římských. Z toho jest patrno, že církev uznávala v každém věku papeže za učitele neomylné.

Každá neodvislá vláda musí míti nejvyšší soud, pravidelně zasedající, aby vyložil její zákony a rozhodoval sporné případy, které snadno vznikají. Tak jest ve Washingtoně Nejvyšší soudní dvůr Spojených států.

Církev katolická jest však úplné a neodvislé ústrojí, tak úplné v oboru duchovním, jako jest vláda Spojených států v oboru časném. Církev má své vlastní zákony, svou sebesprávu a vládu.

Církev tedy, jako moci občanské, musí míti stálý a trvalý nejvyšší soudní dvůr, aby

vykládal její zákony a rozhodoval v případech náboženských rozepří.

Co jest tímto trvalým nejvyšším soudem církevním? Sestává z biskupů shromážděných na všeobecném sněmu? Nikoli; neboť ten není pravidelným, ale mimořádným soudem, který se shromažďuje průměrně jedenkrát za sto roků.

Jest složen z biskupů, rozptýlených po světě? Nikterak, neboť by nebylo možno tázati se všech biskupů křesťanských v každém sporu, který by v církvi vznikl. Jed bludu by se mohl snadno rozšířiti v těle církve dříve, než by bylo podáno rozhodnutí prelátů, rozptýlených v širém světě. Jest tedy papež, jakožto nejvyšší hlava církve katolické, z dobrých důvodů tímto nejvyšším soudem.

A ježto jest úkolem církve, aby uváděla lidi ve veškerou pravdu a chránila je ode všeho bludu, následuje z toho, kdo jest ustanoven, aby bděl nad ústavou církve, že musí býti neomylným, čili chráněn před poblouzením, když vykonává svůj úřad soudce víry a mravů. Výsada papežova musí býti přiměřena povaze ústavy, kterou má udržovati. Ústava jest božská a musí míti vykladače Bohem chráněného.

Ale řekneš mi, že neomylnosť jest výsadou příliš velikou, aby byla dána člověkovi? Odpovídám: Neudělil-li Bůh v prvních dobách apoštolům moci mnohem vyšší? Byli obdařeni darem inspirace; byli rty, zvěstujícími zjevení

Boží, jemuž jsou papeži jen strážci. Mohl-li Bůh učiniti člověka nástrojem svého zjeveného slova, jest mu nemožno učiniti člověka jeho neomylným strážcem a vykladačem? Neboť jistě jest větším apoštol, jenž nám podává slovo Duchem svatým vnuknuté, než papež, jenž ho chrání od bludu.

Kdyby byl Spasitel zůstal mezi námi viditelně, nepotřebovali bychom vykladače, poněvadž by nám sám vysvětloval své evandělium; ale ježto nám odňal svou viditelnou přítomnosť, bylo na nejvýš rozumno, aby ustanovil někoho, kdo by nám vykládal smysl Jeho slova.

Protestantský biskup mluvě proti papežově neomylnosti užil nedávno těchto slov: „Co mne se týká, mám neomylnou bibli a to jest jediná neomylnosť, které potřebuji“. Tento výrok, jakkoliv se zamlouvá na první pohled, neobstojí ani na okamžik před zkouškou zdravé kritiky.

Nuže, vizme, pane, postačí-li vám neomylná bible! Buďto jste neomylně jist, že váš výklad bible jest správný, nebo nejste.

Jste-li neomylně jist, pak si osobíte pro sebe a přirozeně i pro každého čtenáře bible neomylnosť, kterou upíráte papeži a které my se dožadujeme toliko pro něj. Činíte každého člověka svým vlastním papežem.

Nejste-li neomylně jist, že chápete pravý smysl celé bible, — a na tuto výsadu nároku nečiníte — pak se vás táži, k čemu je vám

objektivní neomylnosť bible bez neomylného vykladače?

Neustanovil-li Bůh, jak tvrdíte, neomylného vykladače bible, neviníte-li ho tím, že jednal nerozumně? či by nebylo od něho nejvýš nerozumno, zjeviti pravdu svou člověku a nedati mu prostředků, aby se ujistil jejího přesného obsahu?

Nečiníte-li Slovo Boží klubkem odporů, podobným věštbám Sybilliným, jež dávaly odpovědi, které se daly přizpůsobiti přání každého tazatele?

Každá z křesťanských sekt, jichž je přes sto v naší zemi, staví svou autoritu na bibli a nevybírá-li z ní každý úd smysl rozdílný od toho, který vybírá soused? Kdežto v mysli Boží může míti Písmo jen jeden smysl. A není-li tato různosť výkladů trpkým ovocem vaší zásady: „Neomylná bible mi postačí“? a neukazuje-li na naprostou nezbytnosť oprávněného a neomylného vykladatele? Pravíte mi, abych se napil vody života; ale co prospěje tato voda mým vypráhlým rtům, když uznáváte, že voda jest snad otrávena, prošedší vaším výkladem.

Jak uspokojuje, naopak, a jak rozumno jest učení katolické o věci této?

Podle učení katolického praví Kristus každému křesťanovi: „Zde jest, mé dítě, Slovo Boží; a s ním ti zanechávám neomylného tlumočníka, který ti vyloží jeho skrytý smysl a objasní ti nesnadná místa.

Zde jsou vody věčného života, ale učinil jsem žlab, který ti dodá tuto vodu ve vší čistotě beze všeho kalu bludu.

Zde jest napsaná ústava mé církve. Ale ustanovil jsem nejvyšší soudní dvůr v osobě toho, „jemuž jsem dal klíče království nebeského“, který bude chovati tuto ústavu neporušenou a nedopustí, aby byla roztrhána spornými domněnkami lidskými. A tak synové moji budou jedno, jako já a Otec jedno jsme.

Hlava XII.

Časná moc papežů. — Jak nabyli časné moci. — Platnosť a spravedlivosť jejich právního důvodu. — Co učinili papežové pro Řím.

I.

Jak nabyli papežové časné moci?

Abychom jasněji pochopili vznik a postupný vzrůst časné moci papežů, rozdělme si dějiny církevní ve tři velká období.

První obsahuje dobu, která uplynula od založení církve do Konstantina Velkého ve čtvrtém století; druhá od Konstantina do Karla Velkého, který byl korunován za císaře r. 800; třetí od Karla Velkého do doby naší.

Když přišel sv. Petr, jenž jest první v dlouhé, nepřetržité řadě nejvyšších pastýřů, do Italie a do Říma, neměl pídě půdy, kterou

by mohl zváti svojí. Mohl říci se svým božským Mistrem: „Lišky doupata mají a ptactvo nebeské hnízda; ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil.“ [1]) Apoštol umíral tak, jak žil, chuďasem, který neměl umíraje nic než lásku svého lidu.

Ale ačkoliv neměl kníže apoštolů nic, co by mohl zváti svým osobním jměním, dostával od věřících hojně darů, aby je rozdílel chudým. Neboť se praví ve Skutcích apoštolských: „aniž pak byl mezi nimi (věřícími) kdo nuzný. Neboť kolikkoli bylo těch, kteří měli pole nebo domy, prodávajíce přinášeli peníze za ty věci, které prodávali, a kladli je k nohám apoštolů. I rozdělovalo se jednomu každému, jakž komu potřebí bylo“.[2]) Taková byla synovská příchylnosť prvotních křesťanů k velekněžím církve; taková byla důvěra, kterou měli v jejich správnosť v rozdílení milodarů věřících.

Za prvních tří set let bylo vůbec nemožno, aby měli papežové nemovité statky v Římě; neboť křesťanství bylo ještě náboženstvím zapovězeným a věřící byli vydáni nejkrutějšímu a neochabujícímu pronásledování, jaké kdy vrhlo stíny své na dějiny.

Křesťané římští konali služby Boží ponejvíce v katakombách. Tyto katakomby byly podzemní komory a chodby pod městem Římem. Rozprostíraly se na mnoho mil různými směry a dnešního dne jsou navštěvovány ti-

---

[1]) Mat. VIII. 20. [2]) Sk. ap. IV. 35., 36.

síci cizincův. Tu se prvotní křesťané modlili společně; tu si dodávali odvahy vespolek k mučednictví; tu umírali a tu byli pochováváni. Tak že tyto jeskyně byly zároveň bohoslužebnými chrámy živým i hrobkami mrtvým.

Konečně přinesl Konstantin Velký pokoj církvi. Dlouhá noc pohanského pronásledování ustoupila konečně jasnému dni náboženské svobody; a jako Spasitel povstal vítězně z hrobu, v němž ležel tři dny, tak se naši první bratří ve víře vynořují z hrobek katakomb, byvše pohřbeni ve vnitřnostech země po tři sta let.

Konstantin dal církvi římské štědré dary na penězích i nemovitém majetku, které byly rozmnoženy přídavky následujících císařů. Tím se brzy stalo dědictví římských papežů značným. A sám Voltaire (čti Voltér) nám praví, že bohatství, jehož nabyli papežové, nebylo věnováno na nasycení jejich lakoty a ctižádosti, ale na nejnutnější skutky lásky a náboženství. Vydávali své jmění, vece, na misionáře, na pohostění vyhnaných biskupův v Římě a na výživu chudiny. A mohu dodati, že pozdější papežové následovali velkodušně štědrosti svých předchůdců.

Jedna událosť se stala za panování Konstantina, která otevřela cestu částečné moci, jíž se počali biskupové římští těšiti nad Římem a již vykonávali, až dostali úplnou svrchovanosť za doby krále Pipina franckého.

[illegible]R. 327 přenesl císař Konstantin sídlo císařství z Říma do Cařihradu, nynějšího hlav-

ního města Turecka. Město bylo nazváno Konstantinopolis po Konstantinu, který je založil. Jeho nástupce ustanovil vladaře neb exarchu, aby spravoval Italii, který sídlil v Raveně. Tato nová soustava, jak zřejmo, nepůsobila dobře. Císař cařihradský obracel se se vším na svého náměstka v Ravenně a náměstku více záleželo na tom, aby uspokojil císaře než římský lid. Italie a Řím byly politicky v postavení podobném tomu, v něž se dostali o několik set roků později Irové. Irsko jest pod bezprostřední mocí místokrále, který se jmenuje Lieutenant-Governor, (vládní místodržitel), který jest zodpovědným jen vládě anglické a mezi jinými slabostmi ještě nikdy nebyl obviňován z přílišné lásky k Irsku.

Ponechán sobě samému Řím stal se lákavou kořistí nesčíslným zástupům barbarů, kteří přicházejíce od severu pustošili Italii. Útočili na město po sobě Gothové pod Alarichem a Vandalové pod Genserichem, a ohrožovali je Hunové pod Attilou. Nemohouce dosáhnouti pomoci od císaře východního, ani od vladaře ravenského, obraceli občané římští zraky své k papežům, jako svým jediným vladařům a ochráncům a ku své jediné spáse v nebezpečenství, které jim hrozilo. Důvěra, kterou skládali v nejvyšší své pastýře, nebyla sklamána. Papežové byli nejen dobrými otci duchovními, ale také silnými a zmužilými vladaři občanskými.

Když se přibližoval Attila, který byl nazván „Bičem Božím“. k městu s vojskem čítajícím 500.000 mužů, vyšel mu vstříc papež Lev Veliký, nemaje za sebou vojska, ale dojemná výmluvnosť jeho odzbrojila neskrotného náčelníka a přiměla ho, aby se vrátil. Tak zachránil město od drancování a lid od záhuby. Týž papež Lev postavil se i proti Genserichovi, vůdci Vandalů; a ačkoliv tentokrát nemohl od Říma odvrátiti plenění žoldnéřů, přece zachránil životy občanů od krveprolití. Bylo ovšem zcela přirozeno, že takové činy ještě těsněji připoutaly lid římský k papežům a odcizily ho těm, kteří byli jeho vladaři jen po jméně.

V první polovici osmého století Lev Isaurický, jeden z nástupců Konstantinových na trůně císařském, nejsa spokojen svou mocí občanskou, pokoušel se jako Jindřich VIII. uchvátiti pravomoc duchovní a jako týž panovník anglický hleděl oloupiti lid o jeho věkem posvěcené tradice. Císař nařídil, aby všecky obrazy Spasitele i jeho svatých byly z kostelů odstraněny, tvrdě, že jest modloslužbou vystavovati je v kostele. Papež Řehoř II. napsal císaři důtklivé pokárání, připomínaje mu, že „články víry sluší vykládati velekněžím církve a ne císařům, a prose ho, aby šetřil posvátných obrazů. Ale kázaní i prosby papežovy byly marny. Toto jednání císařovo vedlo k tomu, že se propasť mezi ním a římským lidem ještě zvětšila.

Brzy po tom se stala událosť, která na vždy zničila moc císařů byzantských v Italii a postavila časnou svrchovanosť papežů na bezpečný a trvalý základ.

R. 754. Aistulf, král Longobardů, vtrhl do Italie, dobývaje některých měst italských a hroze přitáhnouti na Řím.

Papež Štěpán III.[1]), který tehdy řídil církev, poslal naléhavé vyzvání císaři Konstantinu Kopronymovi, nástupci Lva Isaurického, aby přispěl na pomoc Římu a svým italským provinciím. Císař projevil svou obyčejnou netečnosť a lhostejnosť a přijal poselstvo chladně a nedbale.

V té úzkosti Štěpán vida, že nesmí ztráceti času, přejde osobně Alpy a dojde k Pipinovi, králi franckému a prosí toho mocného vládce, aby se ujal lidu italského, jenž jest úplně opuštěn od těch, kteří měli býti jeho obhájci. Zbožný král, přisáhnuv věrnosť papeži, vyslal vojsko do Italie, potřel vpadnuvší Longobardy a postavil papeže v čelo dobytých území.

Karel Veliký, nástupce Pipinův, nejen že potvrdil dar otcův, ale zvětšil světské panství papežovo, přidav mu ještě některé krajiny.

Toto skrovné území spravovali římští papežové až do roku 1870 s výjimkou krátkých lhůt, kdy bylo uchváceno cizinci. A zajisté

---

[1]) Někdy se jmenuje Štěpánem II., ježto Štěpán jeho předchůdce umřel třetího dne po svém zvolení a proto se jméno jeho v některých seznamech vynechává.

zasluhuje-li který kníže, aby byl nazýván zákonitým panovníkem, zasloužili si tohoto názvu nejvíce biskupové římští.

II.

Platnosť a spravedlnosť jejich právního důvodu.

Jsou tři právní důvody, pro které jest država některého knížete poctivou a nepopíratelnou, totiž dlouhé držení, zákonité nabytí a spravedlivé užívání původního darování, které mu bylo svěřeno. Biskup římský držel své světské statky ze všech těchto důvodů.

1. Časné panství papežovo dobou jest nejstarší. Dostalo se mu, jak jsme viděli, svrchovanosti v polovici osmého století. Byl tedy papež světským panovníkem přes 1100 roků. Papežská dynastie jest tedy nejstarší v Evropě a pravdě podobně v širém světě. Papež byl světským panovníkem Říma o 400 let dříve, než si Anglie podrobila Irsko a sedm set let dříve, než noha prvního Evropana vstoupila na pevninu Americkou.

2. Jeho politická moc nebyla založena mečem válečným ani násilným uchvácením. Nenastoupil na trůn přes trosky potupené svobody nebo zrušených smluv, ale byl naň povolán jednomyslným hlasem vděčného lidu. Byv vždy věrným duchovním otcem Říma, stal se řízením Prozřetelnosti jeho občanským

obhájcem; a časná moc, kterou měl již z vůle lidu, byla potvrzena a upevněna panovnickým činem krále franckého. Slovem, lodi státní hrozilo, že bude svržena do propasti vzdutými vlnami vpádu nepřátelského. Velitel zatím složil zbraň a ponechal loď jejímu osudu; a v tísni byl povolán papež ku kormidlu a zachránil koráb od ztroskotání a lid od záhuby. Proto byl nucen i nevěrec Gibbon tak se vysloviti o tomto předmětě: „Jejich (papežů) světské panství jest nyní upevněno vážností tisíciletou a jejich nejvznešenější důvod jest svobodná volba lidu, jejž vysvobodili z otroctví“.

3. Jaký zisk či prospěch jest ze světské moci? To zasluhuje úvahy, ježto mnozí lidé mají chybné názory o této věci.

Účelem jeho není zveličiti nebo obohatiti papeže. Vstupujeť obyčejně na stolec papežský jako starý muž, kdy lidské vášně a lidská žádostivosť, byla-li kdy, mizí. Jeho osobní vydání nepřesahují několika zlatých denně. Jídá sám a velmi skrovně. Nemá ženy a dětí aby je obohatil kořistí z úřadu, ježto jest neženat. Papežství není dědičným, jako panovnická důstojnosť na př. u nás v Rakousku, ale jest volebným jako úřad předsednický v republikách a nastupuje ho muž, který není s předchůdcem spojen svazky rodinnými. Z jakých osobních pohnutek by si žádal světského panování? Jsem však přesvědčen, kdyby se sv. Otec mohl tázati jen své chuti a citu, že by byl mnohem raději svoboden od pout

vlády občanské. Ale třeba, aby sloužil vyšším zájmům. Musí hájiti věčných zákonů spravedlnosti, které byly porušeny na jeho osobě.

Ježto nebyli papežové vedeni ziskuchtivostí k nabytí pozemského panství, netoužili ani po tom, aby rozmnožili své území, které bylo malé. Světské panství papežovo, než je Viktor Emanuel před několika lety uloupil, nebylo mnohem větší než Morava se Slezskem. A toť ta skyvka země, kterou urval Viktor Emanuel Svatému Otci. Toť vinice, kterou moderní král Achab uchvátil bezúhonnému Nabothovi. Ale papež odpovídá jak Naboth starověku: „Milostiv mi buď Hospodin, abych nedal dědictví otců mých tobě“.[1])

Toť jehňátko, které moderní David vzal pravému vlastníku Uriášovi. Královský pastýř piemontský zmocnil se již všech ostatních beránků a ovcí svých sousedů; ale nebyl spokojen, dokud nerozmnožil stáda svého osamělým něžným jehňátkem papežovým. Ať se však stará, aby nepadlo na něj a na jeho potomky proroctví vyrčené Nathanem proti Davidovi: „Proč jsi potupil slovo Hospodinovo, tak žes zlé učinil před obličejem mým? A protož neodejde meč z domu tvého až na věky, proto žes pohrdl mnou. Aj, já vzbudím proti tobě zlé z vlastního domu tvého.“ [2])

Dědictví papežovo jsouc dosti velkým, aby zabezpečilo jeho neodvislosť, bylo velice

[1]) III. Král. XXI., 3.
[2]) II Král. XII.

nepatrným na to, aby budilo žárlivosť cizích mocností. Moc římských biskupů byla ve středověku téměř neobmezená. Kdyby si toho byli přáli, byli by snadno mohli své území zvětšiti; ale byli spokojeni s tím, co jim Prozřetelnosť Božská původně v ruce vložila.[1])

Jediným cílem světské moci bylo zabezpečiti papeži neodvislosť a svobodu ve správě duchovní. Svatý Otec musí býti buďto panovníkem nebo poddaným. Není nic prostředního. Byl-li by poddaným, mohl by se státi, kdyby Bůh dopustil, povolnou stvůrou svého královského pána, jako rozkolnický patriarcha cařihradský, jenž, jak poznamenává Gibbon, byl „domácím otrokem pod dozorem pánovým, na jehož pokyn přebíhal z kláštera na trůn a s trůnu do kláštera.“ A vskutku jsou všichni rozkolničtí biskupové východní nyní, jak byli tehdy, poddáni svým světským vladařům. Nebo co jest pravdě podobnějším, stal by se papež vězněm ve vlastním domě, jako jest nynější slavný papež a jako byl jeho předchůdce.

---

[1]) Smím snad pověděti, že byli ve Spojených Státech před několika lety lidé, kteří byli plni posvátné hrůzy, aby nepřistal papež jednoho jitra k americkým břehům a nedobyl země násilím. Ctihodný duchovní mi vypravoval, že, když byl složit poklonu presidentovi Pierceovi, poznamenala jeho Excellence: „Navštívil mne jistý nervosní pán, který se mne tázal, činím-li přípravy, abych zamezil příchod papežův. Odpověděl jsem mu, že se ještě nic nestalo, ale že není pochyby o tom, jak bych uvítal nepřítele, když přišel. Muž odešel klidnější, ale úplně uspokojen nebyl.“

Papež jest Kristovým zástupcem na zemi. Jeho úřad vyžaduje, aby byl v ustavičném spojení s biskupy v každé končině světa. Kdyby bylo království italské zapleteno ve válku s některou říší evropskou, na př. Německem, bylo by nesnadno, ne-li nemožno, Svatému Otci a biskupům německým spolu obcovati, a náboženství by trpělo újmu přerušením spojení mezi hlavou a údy.

Zájem křesťanstva žádá, aby náměstek knížete pokoje měl kus země, který by se považoval za nedotknutelný, tak že by se s ním mohli všichni národové a lidé svobodně stýkati. Kdežto se nic nemůže tak protiviti našemu citu, jako aby duchovní správa církve ustavičně byla znepokojována nepřátelskými útoky ctižádostivých vladařů, okolnosť, která se přirozeně vyskytuje, dokud zůstane papež podroben vladaři pozemskému.[1])

Ale bylo nám řečeno, že lid římský plebiscitem t. j. hlasováním lidu vyjádřil své

[1]) Některé ze zlých následků, o nichž se předpovídalo, že se dostaví „po obsazení Říma cizí mocí," uskutečnily se velmi brzy. Již velmi mnoho klášterů bylo zabráno a prodáno, a obyvatelé jejich rozehnáni. Řada kolejí (škol) založených a obdařených cizími katolíky byla zkonfiskována. Veřejné průvody náboženské po ulicích římských zapovězeny; a tyto násilnosti byly připraveny vládou, která se slavně zavázala, že ponechá nedotknuta panovnická práva sv. Otce, když se násilně zmocnila jeho města r. 1870. Po událostech, jejichž svědky jsme již byli, nepřekvapí nás, že vidíme papeže stále více utiskovaného od panovníka, který porusil bez výčitek svědomí své dřívější záruky.

přání, aby byl připojen ku království piemotskému. Na to odpovídám po prvé, že musíme věděti, jakou váhu třeba přikládati volbě konané ve stínu bajonetů. A to jest všeobecně známo, že římský plebiscit byl podniknut a proveden pod nátlakem italského vojska. Rovněž jest známo, že to byli četní povaleči, doprovázející italskou armádu do Říma, kteří zákonitou platnosť udělili ohromnému podvodu svého pána, rovněž jako svým malým krádežím, hlasujíce pro připojení (annexi).

Za druhé, lid římský, byť i chtěl, neměl práva přenésti hlasováním dědictví sv. Petra na Viktora Emanuela. Nemohl dáti, co nebylo jeho. Papežské území bylo svěřeno papežům na prospěch a blaho katolických křesťanů. A proto by musil svolit svět katolický a ne hrstka římských poddaných, nežli by se mohlo takové přenesení prohlásiti za zákonné. Řím jest katolickému křesťanstvu, čím jest Washington Spojeným Státům. Jako obyvatelé washingtonští nemají moci bez souhlasu Spojených Států připojiti své město ku státu Maryland nebo Virginii, tak ani občané římští nemohli zádati města svého království piemotskému bez svolení věřících, rozptýlených po šírém světě.

Proto protestujeme proti obsazení Říma cizím vojskem, jakožto nespravedlivému násilí a hrubému porušení přikázání řkoucího: „Nepokradeš!“

Protestujeme proti němu, jakožto královskému násilí, které uráží obecný cit pro poctivosť a oslabuje posvátné právo veřejného i soukromého majetku.

Protestujeme proti němu, jakožto neospravedlnitelnému porušení slavných smluv.

Protestujeme konečně proti loupeži jakožto bezbožné svatokrádeži, poněvadž jest hříšným zabráním církevního majetku a pokusem, jak dalece jej mohou lidé provésti, ztížiti a přerušiti svobodné jednání hlavy církevní.

III.

Co vykonali papežové pro Řím?

Ačkoliv jest světská moc papežova věcí týkající se veškeré církve, není přece národa, který by měl více příčiny naříkati nad tím, že Svatý Otec pozbyl časné statky než Vlachové sami, a zvláště obyvatelé římští.

Přebývání (residence) papežů v Římě přispělo k jeho hmotné i náboženské velikosti. Papežové učinili Romu středem křesťanstva, královnou náboženství, učitelkou umění a věd, pokladnicí posvátného učení.

Svým tvůrčím a zachovávajícím duchem zachránili znamenité památníky minulosti a po bok jim stavěli chrámy křesťanské, které vynikají nad chrámy pohanského dávnověku. Pohlížejíce dnešního dne na tyto staré pomníky římské, nevíme, čemu se více diviti, zda duchu těch, kteří je navrhli a vztýčili,

či starostlivé péči papežů, kteří uchovali ctihodné trosky od záhuby. Sídlo papežů v Římě jej učinilo tím, čím se pravdivě jmenuje Věčným městem.

Opusťte papežové Řím trvale, — a za pět let zarostou jeho ulice travou.

Tak tomu bylo r. 1418 při návratu papežů z Avignonu, jenž byl jejich sídlem ve století předcházejícím.[1]) Při návratu papežově měl Řím sotva 17.000 obyvatelů. A Avignon, který měl v čtrnáctém století, když v něm sídleli papežové, 100.000 obyvatelů, má nyní jen 36.407. A tak tomu bylo i na počátku tohoto století, když byl papež Pius VII. vyhnán na čtyři léta z Říma a vězněn od Napoleona I. v Grenoblu, Savoně a Fontainebleau (čti Fónténbló). Tehdy rostla tráva v ulicích Římských, a město ztratilo polovici obyvatelstva.

Řím nemá přirozeně obchodní přítažlivosti. Jediné přítomnosť papežova udržuje jeho obchod. Kdyby papež opustil Řím, budou jeho chrámy brzy bez modlících se; jeho umělci bez práce. Věda i umění odletí a usednou na místě příznivějším. Sta tisíce cizinců, kteří se každého roku shromažduji v Římě z různých stran světa, vyrazí prach z nohou svých a vyhledají si město příznivější.

---

[1]) Paměti papeže Sixta V. od barona Hubnera, voln. k. 1.

Rozlučte se papežové s Římem a stane se tak opuštěným, jako jsou dnešního dne Jerusalem a Antiochie.

Petr přednášel první své řeči v Jerusalémě, ale nevyvolil ho za své sídlo; a Jerusalém jest dnes městem mohamedánským, jehož posvátná místa jsou znesvěcena nohou Musulmanovou.

Nějakou dobu sídlil Petr v Antiochii. Ale veden jsa tajemnou prozřetelností Boží opustil Antiochii a odebral se do Říma. A Antiochie jest nyní pustou vsí, v níž zůstal sotva kámen na kameni, nebo osamělý pomník, připomínající její dřívější velikosť.

Kdyby byli papežové zůstali v Antiochii, Asie, která jest z většího dílu pohřbena v modloslužbě, by se byla stala, jak podobno pravdě, středem křesťanstva místo Evropy. Nesmrtelný velechrám svatopetrský by zastiňoval bezpochyby místo břehů tiberských břeh Orontu; a Antiochie by byla místo Říma ohniskem umění, věd a posvátného písemnictví a slula by dnes Věčným městem.

Netřeba poučovat, jak se zacházelo s předchůdcem nynějšího slavného papeže, Piem IX. Na sklonku roků svých, rovněž jako na počátku svého úřadu byl nucen píti z hořkého kalicha utrpení. Jeho jméno jest nám doposud známo; neboť 31 rok a sedm měsíců řídil lodičku Kristovu a paměti hodno jest, že ode dnů Petrových žádný papež nevládl tak dlouho, jako Pius IX.

Papež jako jeho božský Pán má v každém věku dobu pronásledování a dobu pokoje. Jako on má dny smutku a dny bolesti; dny pokoření a smrti a dny povýšení a slávy. Jak Ježíš Kristus dnes jest vítán provoláváním za krále a zítra křižován.

Ale nikdy nepřísluší Svatému Otci název náměstka Kristova více než v protivenstvích; neboť kdyby netrpěl, nepodobal by se svému božskému Vzoru a Mistru; a nezasluhuje více synovské oddannosti dětí svých, nežli když nese kříž.

Nezávidím ani srdce ani hlavy lidem, kteří pošilhávají s jízlivou radostí na nehody papežovy; kteří hromadí útoky a pomluvy na jeho ctihodnou hlavu, protože jest v rukou nepřátel[1]) a kteří s důvěrou předpovídají pád

---

[1]) Před nějakou dobou vzbudila mou pozornost jakási exkommunikace nebo „klatba“, která kolovala listy vycházejícími v Severní Karolíně. „Kletba“ tato byla připisována sv. Otci Piu IX. a mířila na Viktora Emanuela, krále italského. V této „klatbě“ jest nakupeno v mnohém zmatku mnoho proklínání a zatracování. Když se tento bídácký paškvil objevil, byl napsán článek, jímž se dokazovalo, že jest podvržen. Ale obávám se, že mnozí z těch, kteří četli tuto hanebnou pomluvu, nečetli jejího vyvrácení.

Tvrdím zde určitě, že původcem této „klatby“ proti Viktoru Emanuelovi, která byla tak bídácky připisována papeži, není ani Pius IX., ani jiný římský biskup, ani kněz, ani laik katolický. Původcem jejím jest ctihodný Vavřinec Sterne, duchovní státní církve anglické, jemuž a jehož románu „Tristam Shandy“ svět anglický jest dlužen za tento hanopis.

papežství z nynějšího postavení hlavy církve, jako by znamenalo nenahraditelnou ztrátu, že jest na čas zbaven svého panství; anebo jako by trvalé zničení časné moci bylo také zničením svrchovanosti duchovní. „Po papežství“, říkají, „už veta. Jeho sláva pominula. Jeho slunce zapadlo. Zapadlo za obzor a už nikdy nevyjde“. Špatní prorokové, nenaučíte-li se ničemu z dějin? Nebylo-li před Piem IX. mnoho papežů násilně zahnáno s trůnu svého a nebyli-li zbaveni své moci časné? To se stalo často před tím a opět se může státi a stane se?

My máme naději, že mraky, které nyní zahalují občanský trůn papežův, budou za krátko odvanuty dechem spravedlivého Boha a že jeho časná moc bude upevněna na základě pevnějším než prve.

Ale buď si osud světské moci papežovy jakýkoliv, nebojíme se o duchovní trůn papežský. Papežové obdrželi své časné panství od člověka, a co člověk dal, může člověk vzíti. Ale duchovní svrchovanosť mají římští biskupové od Boha, a nikdo jí nemůže zničiti. Božská záruka jejich moci „Ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou“ bude dále zářiti jako slunce a jest tak vysoko jako slunce, že lidé na ni nedosáhnou.

Svatý Otec může žíti a umírati v katakombách jako papežové prvních tří století. Může býti stržen s prestolu svého a zahynouti

ve vyhnanství jako Martinové, Řehořové a Piové. Může putovati chudým poutníkem jako Petr. Ano i Řím se může potopiti do moře středozemního; stolice Petrova bude stále trvati a Petr bude žíti ve svých nástupcích.

Hlava XIII.

Vzývání svatých.

Mnohé náboženské společnosti křesťanské říkají tento článek snesení apoštolského: „Věřím v svatých obcování“. Bojím se však, že mají často tato slova v ústech, nemajíce nejmenší potuchy o tom, co znamenají.

Pravý a snadný smysl těchto slov jest, že mezi syny Božími kraľujícími v nebi a přebývajícími na zemi jest společnosť nebo duchovní obcování modlitbou; a proto že naši přátelé, kteří dosáhli pokoje, pamatují na nás svými přímluvami u Boha.

Vykládajíc své vyznání váží církev katolická svá slova na vážkách svatyně tak přesně, jako penězoměnec váží zlato. Vzhledem na vzývání svatých církev toliko prohlašuje, že „jest užitečno a spasitelno“ prositi je o přímluvu. V některých prostonárodních modlitebních knihách jsou výrazy, kterými se svatí vzývají, takové, že se zdají kritickým čtenářům výstředními. Ale ty jsou jen vroucí řečí citovou a musejí se spravovati naším pra-

vidlem víry; a pamatujte, že všecky modlitby církevní končí slovy: „Skrze Ježíše Krista, Pána našeho“, čímž se dostatečně vyjadřuje víra, že Kristus jest prostředníkem spásy. Srdce něžně milující svaté přichází s řečí hyperbolickou (nadsazující), jako milovník jmenuje svou budoucí choť velebnou královnou, bohyní, aniž se jí chce klaněti jako bohyni. To měj na mysli, čta podobná místa.

Mohl bych ukázati, uváděje obsáhlé výňatky z církevních spisovatelů prvních dob církve, jak se obyčej církve vzývati svaté o přispění shoduje s učením starověku. Ale poněvadž, milý čtenáři, snad nejsi náchylný přikládati spisům sv. otců důležitosť, jaké zasluhují, obmezím se na svědectví Písma svatého.

Ochotně připustíš, že jest obyčejem spasitelným prositi svaté v nebi o přímluvu, nepochybuješ-li, že mohou tvou prosbu slyšeti a že ti mohou a chtějí pomoci. Písmo pak dokazuje hojnou měrou, že svatí o nás vědí, mají na nás vplyv a milují nás.

1. Bylo by velikým bludem domnívati se, že andělé a svatí kralující s Bohem vidí a slyší, jako my vidíme a slyšíme na zemi; nebo že tak nabývají poznání jako my ho nabýváme. Pokud jsme uvězněni v těle, vidíme jen očima a slyšíme jen ušima; a proto naše schopnosť viděti a slyšeti jest velice obmezena. Přirovnáni jsouce k obyvatelům

nebes, podobáme se člověku v temné komůrce, kterou proniká mdlý paprsek světla. Vidí jen málo věcí a to velmi temně. Ale jakmile jest duše sproštěna těla, vznášejíc se k nebesům jako ptáče vypuštěné z klece, její rozhled najednou se podivuhodně rozšíří. Nepotřebuje očí, aby viděla, ani uší, aby slyšela, ale vidí všecky věci v Bohu jako v zrcadle. „Nyní vidíme“, dí apoštol, „skrze zrcadlo v podobenství; ale tehdáž tváří v tvář. Nyní poznávám z částky, ale tehdy poznám, jakož i poznán jsem.“ [1])

Že duše spravedlivých v nebi dobře znají naše pozemské potřeby, jest také patrno z následujících odstavců Písma svatého. Ctihodný arciotec Jakob modlil se na smrtelném loži takto za své vnuky: „Anděl, kterýž vytrhl mne ze zlého, požehnejž dítkám těmto.“[2]) Tu vidíme svatého arciotce, — muže obzvláště milého Bohu všemohoucímu a osvíceného mnohým nadpřirozeným viděním, otce vyvoleného lidu Hospodinova — an prosí anděla v nebesích, aby dosáhl požehnání pro své vnuky. A zajisté se nebudeme domnívati, že by byl tak pošetilý, aby se modlil k někomu, kdo by ho nemohl slyšeti.

Anděl Rafael, zjeviv se Tobiášovi, vece mu: „Když jsi se modlíval s pláčem a pochovával mrtvé, a nechával oběda svého a mrtvé ukrýval jsi přes den v domě svém a v noci

---

[1]) I. Kor. XIII., 12.
[2]) Mojž. XLVIII., 16.

je pochovával, já jsem obětovával modlitby tvé Pánu“.[1]) Kdyby nevěděl anděl o těchto prosbách, jak by obětoval Bohu modlitby Tobiášovy?

Přejdeme-li ze Starého Zákona k Novému, shledáme, že Spasitel prohlašuje, že „bude radosť před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím“.[2]) Andělé jsou tedy rádi, když lituješ svých hříchů. Co však jest lítosť? Jest to změna v srdci. Jest to vnitřní činnosť vůle. Svatí tedy znají — nevíme jak — nejen naše skutky a slova, ale i naše myšlénky.

A když sv. Pavel praví, že „jsme učiněni divadlem světu, andělům i lidem“[3]), co to znamená, než že jako lidé vidí naše skutky, tak jsou viditelny i andělům v nebesích?

Příklady, jež jsem uvedl, odnášejí se ovšem k andělům. Ale Pán Ježíš prohlašuje, že svatí v nebi budou podobni duchům andělským, majíce tutéž znalosť, těšíce se témuž štěstí.[4])

Čteme v evanděliu, že boháč trpě v místě zatracených, prosil vážně Abrahama, aby schladil jeho palčivou žízeň. A Abraham, ačkoliv se tehdy zdržoval v limbu, byl s to, aby ho slyšel a odpověděl mu. Mohly-li pak spolu obcovati duše spravedlivých a zavrže-

---

[1]) Tob. XII., 12.
[2]) Luk. XV., 10.
[3]) I. Kor. IV., 9.
[4]) Mat. XXII., 30.

ných, oč snáze jest mysliti, že jest možna výměna myšlení mezi svatými v nebesích a bratřími jejich na zemi?

Několik těchto příkladů postačí, aby tě přesvědčily, že duše v nebi slyší naše prosby.

2. Rovněž hojným svědectvím Písma můžeme dokázati, že nám svatí pomáhají svými přímluvami. Všemohoucí Bůh pohrozil obyvatelům Sodomy a Gomorhy, že je úplně zničí pro jejich zločiny a ohavnosti. Abraham zakročuje v jejich prospěch; a na jeho prosbu svoluje Bůh, že ušetří těchto měst, nalezne-li se v nich jen deset lidí spravedlivých. Trestající ruka Boží jest zadržena a plamen jeho hněvu zachycen následkem proseb jediného muže.

V II knize Mojžíšově čteme, když Amalekité vedli válku se syny Israelskými, Mojžíš, veliký sluha a prorok Páně, vystoupil na horu, aby se modlil za zdar lidu svého; a Písmo vypravuje, že kdykoliv Mojžíš pozdvihoval ruce, vítězili Israelští, ale když ustával se modliti, vítězil Amalech. Lze-li jasněji dokázati moc modlitby přímluvné? Tichá modlitba Mojžíšova na hoře byla Amalekitům hroznější než meč Josuův a zbrojný lid jeho bojující v údolí.[2])

Když byl týž lid israelský vypuzen ze své rodné země a odveden do zajetí babylonského, tak veliká byla jeho důvěra v mod-

[1]) I. Mojžíš., XVIII.
[2]) II. Moj. XVII

litby bratří jerusalémských, že poslal následující vzkaz zároveň s množstvím peněz, aby se za ně konaly oběti ve svatém městě: „Modlete se za nás Pánu Bohu našemu, neboť jsme zhřešili proti Pánu Bohu svému“.[1])

Když přátelé Jobovi na sebe popudili hněv Všemohoucího svými marnými řečmi, Bůh, místo aby jim přímo udělil odpuštění, kterého žádali, nařídil jim, aby prosili Joba za přímluvu: „Jděte“, vece, „k služebníku mému Jobovi a obětujte za sebe oběť zápalnou: Job pak, služebník můj, bude se modliti za vás a tvář jeho přijmu“.[2]) A nedovolávali se Joba marně; neboť „Hospodin se obrátil ku pokání Joba, když se modlil za přátely své“.[3]) V tomto příkladě vidíme nejen cenu přímluvné modlitby, ale nacházíme Boha, an ji vlastní svou autoritou schvaluje.

Ale ze všech posvátných spisovatelů není žádného, který by kladl větší důvěru v modlitby bratří než sv. Pavel, ačkoliv nikdo lépe nevěděl než on o nekonečných zásluhách utrpení Spasitelova a nikdo se nemohl nad něj zalíbiti Bohu vlastní prací. Ve svých listech opětovně žádá sv. Pavel, aby se učedníci jeho za něj modlili. Přeje-li si, aby byl vysvobozen z rukou nevěřících židů a aby jeho přičinění v Jerusalémě mělo úspěch, prosí Římany, aby mu vymodlili tyto milosti. Touží-li po milosti, aby se zdarem kázal

---

[1]) Baruch I., 13. [2]) Job XLII., 7. [3]) Tamtéž 9.

evanděliúm pohanům, vzývá za přímluvu Efesské.

Ano, není-li to obecným zvykem mezi námi, ba i mezi našimi bratřími jinověrci, že si vyprošujeme na vzájem modlitby? Opouští-li otec dům, vydávaje se na dalekou cestu, přirozený cit zbožnosti mu praví, aby řekl manželce a dětem: „Pamatujte na mne na modlitbách“.

Nyní se tě táži, když nám mohou pomoci svými modlitbami naši přátelé, ač hříšní, nebylo by to možno svatým Božím? Měli-li Abraham, Mojžíš a Job takový vplyv na Všemohoucího žijíce v těle, jest moc jejich obmezena nyní, když s ním kralují v nebesích?

Dojímá nás, když synové israelští vzkazují své zbožné prosby bratřím v Jerusalémě. Není pochyby, že nám uvádějí na mysl, co řekl Hospodin Šalomonovi, když dokončil stavbu chrámu: „Oči mé budou otevřeny a uši mé pozorující na modlitbu toho, kdož by se modlil v tomto místě“.[1]) Byly-li modlitby těch, kteří se modlili v Jerusalémě pozemském tak účinny, co odepře Bůh těm, kteří ho prosí tváří tvář v Jerusalémě nebeském?

Ale otážeš se, zajímá-li svaté v nebi naše blaho tak, aby na nás pamatovali ve svých modlitbách? Či jsou tak ponořeni v pozorování Boha a v radosti nebeského štěstí, že docela zapomněli na své přátely pozemské?

---

[1]) II. Paralip VII., 15.

Odstup od nás podezření, že by svatí, kralující s Bohem, na nás zapomněli. Mají-li jakou touhu větší ostatních, jest to touha, aby nás jednou uzřeli nositi korunu, která nás v nebi očekává. A kdyby mohli cítiti zármutek, pocházel by žal jejich z poznání, že nenásledujeme tu vždycky tak v jejich šlépějích, abychom si zabezpečili věčnou slávu na světě onom.

Národ hebrejský věřil jako my, že svatí za nás po smrti prosí. Čteme v knize Machabejské, že Juda Machabejský v noci před tím, než svedl boj s bezbožným Nikanorem, měl nadpřirozený sen, nebo vidění, ve kterém viděl Oniáše, velekněze, a Jeremiáše, kteří už dávno byli mrtvi. Oniáš se mu zjevil s rukama pozdviženýma, modle se za lid Boží; a ukazuje na Jeremiáše, pravil Oniáš Judovi Machabejskému: „Tento jest milovník bratří a lidu israelského. Tento jest, který se modlí mnoho za lid a za všecko město svaté, Jeremiáš, prorok Boží“.[1]) Potom, jak se dále ve zjevení vypravuje, Jeremiáš podal Judovi meč, o němž předpověděl, že jím zvítězí nad nepřátely. Vojíni povzbuzeni zprávou Judovou, bojovali s nepřemožitelnou odvahou a porazili nepřítele. O knihách makabejských sice naši bratří jinověrci nepřipouštějí, že jsou napsány z vnuknutí Ducha svatého, ale musejí je aspoň uznávati za věrnou zprávu dějepisnou. Z jejich vypravování jest tedy patrno, že lid hebrejský

[1]) II. Mach. XV., 14.

věřil, že se svatí v nebi přimlouvají za bratry své na zemi.

Sv. Jan ve Zjevení svém popisuje svaté, ani se modlí před trůnem Božím za své pozemské bratry: „Čtyř mecítma starců padlo před Beránkem majíc jedenkaždý z nich harfu a báně zlaté, plné vonných věcí, kteréž jsou modlitby svatých“.[1])

Prorok Zachariáš připomíná modlitbu, která byla obětována andělem za lid Boží a příznivou odpověď, která přišla s nebe: „Hospodine zástupů, dokavad ty se nesmiluješ nad Jerusalémem a nad městy Judskými, na něž jsi se rozhněval? . . . I odpověděl Hospodin andělu . . . slova dobrá, slova potěšitelná.“[2])

A není se nám diviti, dovídáme-li se, že se andělé starají o naši spásu, ježto praví sv. Petr, že „ďábel obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltil“; neboť pohání-li zlé duchy nenávisť, aby nás zničili, zajisté láska povzbuzuje anděly, aby nám pomáhali zabezpečiti si korunu slávy nebeské. A jestliže andělé jsou nás tak pamětlivi, ačkoli jsou jiné přirozenosti nežli my, oč větší zájem o naše blaho jeví svatí, kteří jsou kosť z kostí našich a tělo z našeho těla?

Prositi o přímluvu své bratry nebeské nejen se shoduje s Písmem svatým, ale navádí nás k tomu pud vlastní přirozenosti.

---

[1]) Zjev. V. 8.
[2]) Zach. I., 12, 13.

Nauka katolická o obcování svatých zbavuje smrť její hrůzy; kdežto reformatoři šestnáctého století popírajíce obcování svatých, nejen že zasadili smrtelnou ránu snesení apoštolskému, ale strhali také nejněžnější struny srdce lidského. Rozlamují posvátná pouta, která spojují zemi s nebem a duši v těle s duší z těla vysvobozenou. Když se se mnou rozloučí bratr, aby se plavil po moři, jsem přesvědčen, že se nepřestal za mne modliti. A když se přeplaví úzkým mořem smrti a přistane na březích věčnosti, proč by se nemodlil dále za mne? Co zničí smrť? Tělo. Duše žije ustavičně, pohybuje se a trvá. Myslí a chce, vzpomíná a miluje. Škváry hříchu a sobectví a záští jsou spáleny spasitelným ohněm lítosti a nezbývá než ryzí zlato lásky

O, daleko budiž od nás děsná myšlénka, že nám smrť odnímá úplně naše přátely! Odstup od nás nesrdečná nauka, která hlásá trvalý rozvod mezi námi a spravedlivými v nebesích! Nedomnívej se, když ztratíš otce nebo matku, něžnou sestru nebo bratra, kteří zesnuli v pokoji Kristově, že na tebe zapomněli. Láska, kterou k tobě chovali na zemi, se očistila a sesílila v nebi. Nebo je-li ti nevinné dítě obrozené vodou křtu svatého uloupeno smrtí, buď jist, že jest dítě toto, ačkoliv jest od tebe odloučeno tělem, s tebou duchem a odplácí ti tisíceronásobně přirozený život, který od tebe dostalo. Buď přesvědčen, že tě zlatý řetěz modlitby spojuje s andělským

nemluvnětem a že ono ustavičně obětuje své vroucí prosby před trůnem Božím za tebe, abyste se oba spojili v nebesích.

Ale slyším lidi, kteří volají s farisejskou smělostí: „Nectíte, pane, Boha, modlíce se ke svatým. Činíte zbytečným prostřednictví Ježíše Krista. Stavíte tvora nad Stvořitele.“

Jak zcela bezpodstatnou jest tato námitka! Nezneuctíváme Boha modlíce se ke svatým. Zneuctívali bychom ho, kdybychom vzývali svaté neodvisle od Boha. Ale to nečiníme. Katolická církev naopak učí, že Bůh jediný jest dárcem všech darů dobrých, že jest zdrojem všeho požehnání, studnicí vší dobroty. Učí, co svatí mají štěstí, nebo slávy, nebo vplyvu, že všecko pochází od Boha. Jako měsíc béře světlo své ze slunce, tak berou blahoslavenci světlo své od Ježíše, „Slunce spravedlnosti“, „jednoho Prostředníka (vykoupení) mezi Bohem a lidmi“.[1]) Proto, když se obracíme ku svatým, prosíme jich, aby se za nás modlili pro zásluhy Ježíše Krista, kdežto Ježíše prosíme, aby nám pomohl pro své vlastní zásluhy.

Ale nač se modliti ke svatým, slyší-li nás Bůh? Je-li zbytečno a neprospěšno se modliti ke svatým, poněvadž nás může slyšeti Bůh, pak Jakob učinil neprávě, modle se k andělu; pak neprávě jednali přátelé Jobovi, žádajíce ho, aby se za ně modlil, ačkoliv

---

[1]) I. Tim. II., 6.

Bůh jim poručil, aby se dovolávali prostřednictví Jobova. Pak neprávě udělali židé v zajetí babylonském, žádajíce bratří svých v Jerusalémě, aby se za ně modlili; pak sv. Pavel neprávě činil, prose své přátely, aby se zaň modlili; pak všichni jednáme neprávě modlíce se za sebe na vzájem. Považuješ za prospěšno a zbožno, žádati svého pastora, aby se za tebe modlil. Není-li mi alespoň stejně užitečno dovolávati se přímluvy sv. Pavla, jsem-li přesvědčen, že mne slyší?

Bůh uchovej, aby ubývalo našich modliteb k Otci nebeskému tou měrou, jak přibývá našich proseb ke svatým; neboť nade vše musíme pamatovati, že církev prohlašujíc, kterak nezbytno ke spasení modliti se k Bohu, tvrdí jen, že jest „dobro a užitečno vzývati svaté“. [1])

Dovolávati se přímluvy svatých nejen že není marno, ale jest na nejvýše prospěšno. Dovoláváme-li se jejich přímluv, místo jednoho, modlí se za nás mnoho. S našimi vlažnými modlitbami se spojují vroucí prosby blahoslavenců; a „Hospodin vyslyší modlitby spravedlivých“. Naše prosby se spojují s prosbami občanů nebeských. Prosíme jich, aby se modlili k Bohu svému a Bohu našemu; Otci svému a Otci našemu, abychom s nimi jednou sdíleli jejich štěstí v blažené končině, spojeni se společným Vykupitelem naším, Ježíšem Kristem, s nímž žíti jest kralovati.

[1]) Sněm Trid. sess. XXV. [2]) Přísl. XV., 29.

Hlava XIV.

Je-li dovoleno ctíti blahoslavenou Marii Pannu jako světici; vzývati ji jako přímluvkyni, a následovati ji jako vzoru?

I.

Je-li dovoleno ji ctíti?

Upřímní ctitelé a milovníci Pána našeho Ježíše Krista pohlížejí s úctou na každý předmět, který s Ním byl spojen a chovají lásku ku každé osobě, která mu byla blízka a mila na zemi. A čím těsněji byly tyto osoby se Spasitelem spojeny, tím světějšími se nám jeví; právě jako ty planety mají největší podíl na světle a teple slunečním, které se jemu pohybují nejblíže.

I v půdě Judey zří oko křesťanovo cosi posvátného, neboť v ní byly vtisknuty šlépěje nejsvětějšího Vykupitele. Jak uctivými kroky bychom vstupovali do jeskyně betlémské, neboť v ní se narodil Spasitel světa! Jak pobožně bychom kráčeli po ulicích nazaretských, když si vzpomeneme, že tam uplynuli dnové jeho dětství! Jak hluboká úcta náboženská by naplňovala srdce naše při vstupování na horu Kalvarii, kde dal vlastní krev za výplatu duše naší!

Ale vyžaduje-li mrtvá půda tolik úcty, oč větší úctou bude pláti srdce naše k živým osobám, které byly přátely a společníky Spa-

sitelovými na zemi? Neboť víme, že vykonával jakýsi spasitelný a magnetický vplyv na všechny, kdo se k němu přiblížili. „A všechen zástup se ho hledal dotknouti; nebo moc z něho vycházela a uzdravovala všecky“,[1]) jako se stalo ženě, která trpěla krvotokem.[2])

Připadalo by nám, že jsme se skutečně přiblížili Ježíšovi, kdyby se nám poštěstilo rozmlouvati se ženou Samaritánkou, nebo pojísti se stolu Zacheova, nebo pohovořiti s Nikodemem. Ale kdybychom byli připuštěni v důvěrnější kruh jeho přátel, na př. Lazara, Marie a Marty, Jana Křtitele neb apoštolů, cítili bychom, že se v jejich společnosti ještě více přibližujeme Ježíšovi a že ssajeme do sebe něco toho ducha, kterého oni zajisté hojně přijali důvěrně se s Ním stýkajíce.

Považuje-li se pak země judská za posvátnou půdu, protože tam dlel Ježíš; pokládají-li se apoštolové za vzory svatosti, protože byli vyvolenými společníky a žáky Páně za jeho posledních roků, jak nevyrovnatelna musila býti svatosť Marie, která ho porodila, jejíž ňadra byla jeho poduškou, která ho živila a odívala v dětství, která střehla jeho první kroky, která ho provázela na útěku do Egypta i nazpět, která s ním přebývala od dětství do mládenectví, od mládenectví do mužství; která po celou tu dobu poslouchala slova jeho moudrosti, jež splývala s jeho rtů,

[1]) Luk. VI., 19.
[2]) Mat. IX., 20.

která byla první, jež jej objímala, když se narodil a která poslední přijala jeho smrtelný vzdech na Kalvarii. Tento cit jest tak přirozený, že vidíme, kterak bezděčně propukl z úst ženy v evanděliu, která slyšíc slova Kristova plná moudrosti a svatosti, pozvedla hlas svůj a řekla jemu: „Blahoslavený život, který tebe nosil a prsy, kterých jsi požíval“.

S úmysly Boží prozřetelnosti se shoduje, kdykoliv Bůh určí nějakou osobu k tak důležitému dílu, že jí udělí milosť a schopnosť, aby je věrně vykonala.

Když byl Mojžíš od Boha povolán, aby byl vůdcem lidu hebrejského, zdráhal se převzíti ten hrozný úkol, namítaje, že jest nespůsobného a zpozdilého jazyka. Ale Jehova mu dodával srdce, slibuje mu, že ho učiní schopným k tomuto vznešenému úkolu, k němuž ho určil: „Já budu v ústech tvých a naučím tebe, co bys mluvil“.[1])

Prorok Jeremiáš byl posvěcen od narození, aby hlásal slovo Boží synům Israelským: „Dříve než jsem tě způsobil v životě, znal jsem tebe: a dříve nežlis vyšel ze života, posvětil jsem tě“.[2])

„Naplněna jest Alžběta Duchem svatým“,[3]) aby byla hodna býti hostitelkou Páně po tři měsíce, které Maria prodlívala pod střechou její

---

[1]) Exod. IV., 12.
[2]) Jer. I., 5.
[3]) Luk. I., 41.

Jan Křtitel byl „naplněn Duchem svatým ještě v životě matky své“.[1]) „Onť byl svíce hořící a svítící“,[2]) poněvadž byl vyvolen, aby připravoval cestu Páně.

Apoštolové obdrželi plnosť milosti; byli obdařeni darem jazyků a jinými milostmi, než počali dílo poslání svého. Proto dí sv. Pavel: „Naše dostatečnosť jest z Boha, kterýž nás způsobny učinil býti služebníky Nového Zákona“.[3])

Ze všech pak, kteří byli účastni služby vykoupení, nikdo neměl postavení tak vznešeného, tak svatého, jako jest nesdělitelný úřad matky Ježíšovy; a proto není nikoho, kdo by potřeboval tak vysokého stupně svatosti jako ona.

Neboť jestliže Bůh tak posvěcoval své proroky a apoštoly, protože byli ustanoveni za nositele slova života, oč světější musila býti Maria, která byla ustanovena, aby nosila Pána a „Původce života“.[4]) Byl-li Jan tak svatým, protože byl zvolen za průkopníka, který by připravoval cesty Páně, oč světější byla ta, která ho uvedla do světa. Obdržela-li svatosť matka Janova, jistě větší svatosť obdržela matka Janova Pána. Řekl-li Bůh kněžím starozákonním: „Očisťte se, kteříž

---

[1]) Luk. I., 15.
[2]) Jan V., 35.
[3]) Skutk. ap. II.
[4]) II. Kor. III., 6.
[5]) Skutk. ap. III. 15.

nosíte nádobí Hospodinovo";[1]) ano, oddělují-li se i nádoby, kterých se užívá ke službám Božím a kostely zvláštním posvěcením, nemůžeme si mysliti, že by byla znesvěcena hříchem Maria, která byla nádobou zvláště vyvolenou, ano Mateří Boží.

Když nazýváme blahoslavenou Pannu Matkou Boží, vyznáváme, že věříme ve dvě věci: 1. že její Syn Ježíš Kristus jest pravý člověk, sice by nebyla matkou; 2. že jest pravý Bůh, sic by nebyla matkou boží. Jinými slovy, tvrdíme, že druhá Osoba nejsvětější Trojice, Slovo Boží, které jest po své božské přirozenosti od věčnosti zplozeno od Otce, jemu jsouc soupodstatno, bylo v plnosti času opět zplozeno, narodivši se z Panny, přibravši si takto z jejího mateřského života lidskou přirozenosť téže podstaty, jakou měla ona.

Ale mohlo by se říci: Nejblahoslavenější Panna není matkou Božství. Neměla a nemohla míti účastenství ve zplození Slova Božího. Neboť toto zplození jest věčno; její mateřství časno; on jest Stvořitelem; ona tvorem jeho. Jmenujte ji, chcete-li, matkou člověka Ježíše, neb i matkou lidské přirozenosti Syna Božího, ale nejmenujte jí matkou Boží.[1])

Odpovím na tyto námitky otázkou. Měla matka, která nás porodila, jaké účastenství na vytvoření naší duše? Nebyla-li tato ušlech-

---

[1]) Isaiáš LII., 11.

tilejší část naší bytosti dílem Boha samého? A přece kdo bude jen okamžik blouzniti o tom, aby říkal „matka mého těla“ a ne „matka má“?

Toto přirovnání nás učí, že se výrazy rodička a dítě, matka a syn, odnášejí k osobě a ne k částem, z nichž osoba sestává. Proto nikdo neříká: „Matka mého těla“, „matka mé duše“; ale vším právem „má matka“, matka mne, kterýž žiji a dýchám, myslím a jednám, jeden ve své osobě, ačkoliv v ní sjednocuji duši stvořenou přímo od Boha a hmotné tělo přímo vzaté ze života mateřského. Podobně, jak dalece lze v přirozeném řádu uvažovati o vznešeném tajemství Vtělení — nejblahoslavenější Panna, jelikož byla zastíněna Duchem svatým, udílela druhé Osobě velebné Trojice, jako činí matky, pravou přirozenosť lidskou téže podstaty, jako byla její, jest tudíž skutečně a v pravdě Jeho matkou.

V tomto smyslu název Matky Boží, popíraný od Nestoria, byl jí uhájen na všeobecném sněmě efeském r. 431; a v tomto smyslu a v žádném jiném ji církev tímto názvem jmenuje.

Z toho bezprostředním a nutným důsledkem vyplývá její převysoká důstojnosť a vznešenosť, její zvláštní poměr a příbuzenství nejen s jejím Synem, ale i s Otcem a Duchem svatým.

Maria, jak to krásně vyjadřuje Wordsworth, sjednocovala ve své osobě „mateřskou

lásku s panenskou čistotou". Církev nás učí, že byla vždy pannou, pannou před zasnoubením, pannou po čas svého života manželského i po smrti manželově. „Anděl Gabriel poslán jest od Boha . . . ku panně zasnoubené muži, jemuž jméno bylo Josef . . . a jméno panny Maria." [1])

Že zůstala pannou i po narození Ježíšově, jest výslovně vyrčeno v evanděliu. [2]) Neméně jisto jest, že zůstala pannou i ostatní dny života svého; neboť se jmenuje pannou ve snešení apoštolském a nicejském a nelze obmezovati název ten na dobu narození Ježíšova, ale třeba jej vztahovati na celý její život, ježto oboje snešení bylo sestaveno dlouho po jejím úmrtí.

Kanon mešní, který věrojatně pochází z věku apoštolského, mluví o ní jakožto „slavné vždy panně" a v tomto přesvědčení se shoduje všecko křesťanské podání.

Že Maria zůstala pannou i po narození Ježíšově, jest vlastnosť, která se vnuká každému křesťanu, jak poznamenává Bull, biskup protestantské episkopalní církve anglické: „Nelze slušně mysliti, že nejsvětější nádoba, která byla jednou posvěcena za lože Božstva, byla znesvěcena a zneuctěna obcováním lidským". Učený Grotius, Kalvín a jiní znamenití spisovatelé protestantští jsou téhož mínění.

---

[1]) Luk. I., 26., 27.
[2]) Mat. I., 25.

Proti nauce o ustavičném panenství Mariině bojují nyní protestanté, jako Helvidius a Jovinianus za prvních dob církve, těmito důvody:

1. Evandělista praví, že „Josef vzal k sobě manželku svou a nepoznal jí, až porodila syna svého prvorozeného“.[1]) Tato věta vnuká jinověrcům, že Maria porodila kromě Ježíše ještě jiné děti. Ale příslovce až nikterak neznamená, že čisté spojení, které bylo mezi Marií a Josefem po narození Páně, se změnilo. Protestant Hooker (čti Húkr) právem si stěžuje na staré kacíře, že „velice zneužili těchto slov Matoušových, dovozujíce proti úctě nejblahoslavenější Panny, že něco, co se popírá za zvláštních okolností, přivodí opačné tvrzení, když tato okolnosť přestala“.[2]) Myšlenka Hookerova podaná prostšími slovy, jest: když se o něčem praví, že se to nestalo, dokud se nestala jiná událosť, neplyne z toho nezbytně, že se to stalo, když se tato událosť přihodila.

Písmo praví, že krkavec vyšel z archy a „nenavracel se, dokudž nevyschly vody na zemi“,[3]) to jest nevrátil se nikdy. „Neuviděl více Samuel Saula až do dne smrti své.“[4]) Přirozeně ho neviděl ani po smrti. „Řekl Pán ku Pánu mému: Seď na pravici mé, dokavadž

[1]) Mat. I., 25.
[2]) Kniha V. hl. XLV.
[3]) I. kn. Mojž. VIII. 7.
[4]) I. kniha král. XV., 35.

nepoložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých.“ [1]) Tato slova se vztahují na Spasitele, jenž nepřestal seděti na pravici Boží, když byli nepřátelé pokořeni.

2. Ale Ježíš se jmenuje prvorozeným synem Marie, a neznamená-li prvorozený, že se později narodily ještě jiné děti z téže matky? Nikoliv; neboť název prvorozený dával se prvnímu synu každé matky izraelské, ať následovaly jiné děti čili nic. Nacházíme, že je dán tento přívlastek na příklad Machirovi, který byl jediným synem Manassesovým. [2])

3. Ale neděje-li se často vzmínka o bratřích Ježíšových? [3]) Na štěstí činí sama evandělia možným stopovati mateřství těch, kteří se nazývají jeho bratry, ne k blahoslavené Panně, ale k jiné Marii. Sv. Matouš uvádí mezi bratry Ježíšovými Jakoba a Josefa jménem [4]); a týž evandělista jakož i sv. Marek vypravují, že mezi těmi, kdož byli přítomni ukřižování, byla Maria Magdalena a Maria matka Jakobova a Josefova. [5]) A sv. Jan, který vypravuje podrobněji o ukřižování, nás poučuje, kdo byla tato druhá Maria, neboť praví, že stály blízko kříže Ježíšova matka Jeho a sestra matky Jeho, Maria Kleofášova a Maria Magdaléna. [6]) Tu není pochybnosti,

---

[1]) Žalm CIX.
[2]) Josue XVII., 1.
[3]) Mat. XII., 46.; XIII., 55., 56.
[4]) Tamtéž XV.
[5]) Mat. XXVII.; Marek XV.
[6]) Jan XIX., 25.

že Maria Kleofášova jest táž, kterou Matouš a Marek zovou matkou Jakobovou a Josefovou. A ježto Maria Kleofášova byla příbuzná blahoslavené Panny, jmenují se Jakob a Josef bratry Ježíšovými podle obyčeje hebrejského, který dával tento název bratrancům nebo bližším příbuzným. Abraham, na příklad, byl strýc Lotův a přece ho nazývá bratrem.[1])

Maria jest povýšena nade všecky ostatní ženy, nejen že spojovala „mateřskou lásku s panenskou čistotou“, ale také proto, že byla počata bez hříchu prvotného. Dogma o Neposkvrněném Početí jest církví takto vysloveno: „Vyslovujeme, že blahoslavená Panna Maria byla v prvním okamžiku svého početí zvláštní milostí a výsadou všemohoucího Boha pro zásluhy Ježíše Krista, Spasitele pokolení lidského, uchráněna od každé poskvrny hříchu prvopočátečného“.[2])

Duše Mariina nebyla jako duše ostatních potomkův Adamových podrobena hříchu ani v prvním okamžiku, kdy byla vlita do těla. Jediná byla vyňata z poskvrnění prvopočátečního. Že nebyla Maria hříchem prvotním dotknuta, pochází jediné ze zásluh Kristových, jak církev výslovně prohlašuje. Rovněž tak potřebovala Vykupitele jako ostatní lidé a proto byla „vykoupena, ale způsobem mnohem vznešenějším“.[3]) Maria jest tak dlužna draho-

---

[1]) Gen. XIII., 8.
[2]) Bulla dogmat. Pii Papae IX.
[3]) Tamtéž.

cenné krvi Kristově, že byla uchována jako my, že jsme byli očištěni od hříchu prvotného.

Ačkoliv nebylo Neposkvrněné Početí prohlášeno za článek víry až roku 1854, přece jest obsaženo v Písmě sv.; jest v těsném spojení s místem, které Maria zaujímá v řádě vykoupení a setkávalo se skutečně se zbožným souhlasem věřících od nejprvnějších dob církve.

V první knize Mojžíšově čteme: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi semenem tvým a semenem jejím; onať potře hlavu tvou“.[1]) Všichni katoličtí vykladatelé staří i novodobí rozumějí Semenem a ženou obrazy Spasitele, Marie a hadem ďábla. Bůh zde prohlašuje, že nepřátelství Semene a nepřátelství ženy proti pokušiteli bude stejno. Nepřátelství pak Krista nebo Semene bylo naprosto a ustavično. Proto i nepřátelství Marie nebo ženy proti ďáblu nepřipouštělo ani na okamžik smíru, který by nastal, kdyby byla někdy podrobena hříchu.

Pozoruhodno jest, že jako se zjevují v ději našeho pádu tři postavy Adam, Eva a odbojný anděl, tak vystupují tři příslušné osoby ve vykoupení: Ježíš Kristus, který jest druhý Adam, Maria, druhá Eva a archanděl Gabriel. Druhý Adam byl nesmírně vyšší prvního, Gabriel byl vyšší nad anděla padlého

[1]) I. Mojž. III., 15.
[2]) I. Kor. XV., 45.

a v tom máme záruku, že můžeme z obdoby souditi, že Maria byla vyšší Evy. Ale kdyby byla stvořena s prvotním hříchem, místo aby byla vyšší, byla by nižší Evy, která byla jistě stvořena neposkvrněnou. Nemůžeme mysliti, že by byla matka Kainova stvořena vyšší matky Ježíšovy. Bylo by nedůstojno Boha neskonale čistého, aby se narodil ze ženy, která byla a třeba jen na okamžik pod vládou Satana.

Liturgie*) církevní jsou ustanovenými formuláři její veřejné úcty, jsou nejmocnějšími důkazy, které lze uvésti ve prospěch náboženského výkonu.

V liturgii připisované sv. Jakubu připomíná se Maria jako „nejsvětější, neposkvrněná a nejslavnější paní, matka Boží a vezdy Panna Maria“.[1])

V rituále Maronitském se vzývá jakožto „naše svatá, chvály hodná a neposkvrněná paní“.[2])

V alexandrijské liturgii sv. Basilia se

---

[1]) Bibliotheca Max. Patrum t. 2., p. 3.

[2]) De sac. ordinat. p. 313.

*) Liturgií se zove církevně předepsaný řád posvátných bohoslužebných úkonů. V církvi kat. jest nejrozšířenější liturgie římská, podle níž se koná bohoslužba až na malé výjimky všude. Liturgie sv. Jakuba se užívalo v Jerusalémě. Liturgie sv. Basilia se užívá doposud o slavnostech v církvi východní. Maronité, jejichž rituál spisovatel uvádí, jsou křesťané sjednocení s církví římskou přebývající v Syrii. Rituál jest kniha obsahující předpisy a modlitby posvátných obřadů

oslovuje „nejsvětější, nejslavnější a neposkvrněnou“.[1])

Svátek Početí Panny Marie se počal slaviti na Východě v pátém a na Západě v sedmém století. V Římě nebyl pravděpodobně až ku konci století čtrnáctého. Ačkoliv Řím jest vždy první povolán, aby potvrdil novou slavnosť, bývá často posledním, který se jí účastní. Jest prvním, od něhož se očekává, aby udal tón, ale často posledním, který se připojuje ku slavnostnímu zpěvu. Dokud Řím mlčí, jsou zvuky mdly a nejisty, když se jeho hlas připojí ku zpěvu, stane se chvalozpěv pevným a všeobecným.

Svátek Nejsvětější Trojice byl zaveden teprve v pátém století, ačkoliv připomíná základní tajemství náboženství křesťanského.

Zajímavo připomněti, že neposkvrněné početí Mariino se proplétá s dějinami Ameriky od prvního zásvitu. Loď, která ponejprve nesla Kolumba do Ameriky, byla pojmenována Marie Početí. Proslavený plavec tento dal totéž

---

[1]) Renand A. Lit. Oriens.

Sotva potřebuju dodávati, když byla slavnosť Neposkvrněného Početí po tolika stoletích uplynuvších od založení křesťanského náboženství, že to není důkazem zavádění novoty v učení, tak jako pomník, který Arminiovi, německému hrdinovi, jenž žil v prvním století po Kristu, postavili r. 1875, není důkazem, že své hrdinské činy vykonal teprvé nedávno.

jméno druhému ostrovu, kterýž objevil. První kaple vystavená v Quebeku, když toto město bylo zakládáno záhy ve století XVII., byla Bohu zasvěcena za vzývání Marie neposkvrněné.

Vzhledem na tyto tři přednosti Marie, její božské mateřství, její ustavičné panenství a její neposkvrněné početí, očekáváme nalézti její svatosť často a výslovně prohlášenu v Písmě svatém. Archanděl Gabriel jest k ní poslán s nebe, aby jí zvěstoval blaženou zprávu, že jest určena za matku Vykupitele světa. Nebylo nikdy větší milosti uděleno, ani dříve, ani později nějaké ženě, ať uvažujeme důstojnosť proslovu, nebo důležitý význam poselství, nebo slova úcty, jimiž ji pozdravil. „Poslán jest anděl Gabriel od Boha do města galilejského, jemuž jméno Nazaret, ku panně... a jméno panny Maria. A všed k ní anděl, řekl: Zdrávas milosti plná, Pán s tebou: požehnaná ty mezi ženami. Kterážto uslyševši zarmoutila se nad řečí jeho a myslila, jaké by to bylo pozdravení.

I řekl jí anděl: „Neboj se, Maria; neboť jsi nalezla milosť u Boha. Aj počneš v životě a porodíš syna a nazveš jméno jeho Ježíš... Duch svatý sestoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe. A protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží“.[1])

„Zdrávas milosti plná!“ O sv. Štěpánu a apoštolích se také praví, že byli plni

[1]) Luk. I. 26—35.

Ducha Božího. Tím však nesmíme rozuměti, že jim byla dána táž míra milosti, jaká byla dána Marii. Každému bylo uděleno podle jeho zásluh a potřeby; neboť „jiná jest jasnosť slunce, jiná jasnosť měsíce, jiná jasnosť hvězd, nebo hvězda od hvězdy se dělí jasností“;[1]) a jako úkol Maríe, Matky Boží, nevyrovnatelně převyšoval důstojností úřad prvomučedníka a apoštolů, tak převyšovala její milosť milosť jejich.

„Pán s tebou.“ „Bůh jest různými způsoby ve svých tvorech; v těch, kteří jsou obdařeni rozumem, jedním způsobem, v nerozumných jiným. Nerozumní tvorové ho nemohou pochopiti nebo pojati. Všichni rozumní tvorové však jej mohou pochopiti poznáním, ale jen dobří láskou Jen u dobrých Bůh jest tak s nimi jako v nich; s nimi jest jistým souladem a shodou vůle: a tak jest Bůh se všemi svatými svými. Ale s Marií jest ještě zvláštním způsobem, neboť v ní byla taková shoda a jednota s Bohem, že nejen její vůle ale i její tělo s Ním bylo sjednoceno“.[2])

„Požehnaná ty mezi ženami.“ Téhož výrazu užívá Písmo svaté o dvou druhých ženách, totiž o Jahel a Juditě. Prvá byla nazvána požehnanou proto, že zabila Sisaru, druhá že zabila Holoferna, kteříž byli nepřátely lidu Božího, a v té příčině byly tyto dvě ženy pravými obrazy Marie, která

[1]) I Kor. XV., 41
[2]) Sv. Bernard.

byla vyvolena od Boha, aby potřela hlavu hada, pekelného nepřítele člověčenstva. A jestliže ony zasloužily názvu požehnaných, byvše nástroji božími k vysvobození Izraela z časných běd, oč více zasluhuje tohoto názvu Maria, která tak účinně spolupůsobila ku spáse pokolení lidského?

Evandělista pokračuje: „Povstavši pak Maria v těch dnech, odešla . . . do města Judova. I vešla do domu Zachariášova a pozdravila Alžbětu. I stalo se, jakž uslyšela Alžběta pozdravení Marie, zplesalo nemluvňátko v životě jejím a naplněna jest Alžběta Duchem svatým i zvolala hlasem velikým a řekla: Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. A odkud mi to, že matka Pána mého přišla ke mně? Nebo aj jak se stal hlas pozdravení tvého v uších mých, zplesalo radostí nemluvňátko v životě mém. A blahoslavená jsi, že jsi uvěřila; neboť vykonány budou ty věci, kteréž jsou pověděny tobě od Pána“.[1])

Obvyklý pořádek pozdravu jest zde převrácen. Stáří pozdravuje mládí. Paní, kterou ctí veškerá obec, uctívá pokornou dívku. Bohem nadšená matrona vyslovuje svůj podiv nad tím, že její mladá příbuzná ji poctívá svou návštěvou. Spojuje chválu Marie s chválou Mariina Syna a i dítě, Jan, dosvědčuje svou uctivou radosť, plesaje v životě matčině. A

---

[1]) Luk. I. 39—45.

praví se nám, že za této rozmluvy byla Alžběta naplněna Duchem svatým, abychom si vzpomněli, že úcta, kterou vzdávala své neteři, nevycházela z jejího citu, ale byla vnuknuta Duchem Božím.

Tu propukla Maria u vznešený zpěv Magnifikat: „Velebí duše má Hospodina: a zplesal duch můj v Bohu Spasiteli svém, že shlédl na ponížení děvky své; nebo aj od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové“.[1]) U těchto slov se zastavím, abych k nim připojil několik poznámek.

Duch svatý prorokuje čistými ústy Marie, že ji budou všichni národové nazývati blahoslavenou; patrně schvaluje úctu, které se jí bude dostávati.

Církev katolická jest pak jediná, jejíž synové ji pokolení za pokolením od prvního do posledního prohlašují za blahoslavenou; a jediní katolíci ze všech křesťanů splňují toto proroctví.

Proto jediní katolíci docházejí schválení nebes, splňujíce předpovědění Ducha svatého.

Protestanté nejen že nedopouštějí ctíti jména Mariina, ale ještě nám vyčítají, že ji oslavujeme příliš mnoho.

S druhé strany se vylučují příliš starostlivě z „národů“, které ji mají blahoslaviti, neboť mluvíce o ní, téměř neustále ji zbavují názvu blahoslavené, jmenujíce ji raději

---

[1]) Luk. I. 46—48.

Pannou, nebo Marií Pannou, nebo Matkou Ježíšovou. A kdežto zaznívají protestantské kostely chválou Sáry, Rebeky a Ráchelky, Miriamy a Ruth, Esthery a Judity Zákona Starého, a Alžběty a Anny, Magdaleny a Marty Zákona Nového, vyslovuje se jméno Marie, matky Ježíšovy, slabým hlasem, aby zvuk jména jejího neuvrhl kazatele v podezření pověry.

Úcta matčina ozařuje i syna, a svatozáře, jež obklopuje její čelo, ozařuje i jej. Čím výše se vynáší matka, tím větší česť splývá i na něj. A platí-li to o všech lidech, kteří si matek nevolí sami, tím určitěji to lze tvrditi o Tom, který si svou matku vyvolil a sám ji učinil takovou, jakou ji míti chtěl, tak že všechny pocty jeho Mateře jsou poctami jeho. A přece denně vídáme sluhy evandělia, ani neznají vznešených Mariiných ctností a předností, jakých není příkladu, a staví na odiv nedokonalosti, které jí připisují, ano hříšnosť, jako by byl Syn její zneuctíván její úctou a těšilo ho tupení vlastní Matky.

Takoví pomluvači se mohou učiti od člověka, který se málo znal ku křesťanství.

„Jest, dívko krásná, Marie tvé jméno?
Tou, soudím, hudbou znít by mělo.
Nejsladší, které smrtným uděleno,
by tobě jméno příslušelo.
Ta, která kdysi takto zvala sebe,
půl byla ze země, půl byla s nebe.“[1])

[1]) Olivier W. Holmes.

Ještě jednou byl dán Marii název blahoslavené. Při jisté příležitosti žena jedna pozvedši hlasu svého řekla Ježíšovi: „Blahoslavený život, který tebe nosil a prsy, kterých jsi požíval“.[1]) Arci odpověděl Pán: „Ovšem pak (nebo, ovšem také) blahoslaveni, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho“. Převracel by nedovoleně posvátná slova, kdo by dovozoval z této odpovědi, že Ježíš chtěl ubírati chvály, která se vzdávala jeho matce. Slova Jeho lze takto správně opsati: Vskutku jest blahoslavena ona, protože byla vyvolena za nástroj mého Vtělení, ale mnohem blahoslavenější ještě proto, že zachovává má slova. Ostatní buďtež potěšeni tím, že třebas nemohou sdíleti s matkou mou přednosti jejího mateřství, mohou s ní míti podíl v blažené odplatě těch, kteří slyší slovo mé a ostříhají ho.

V předchozích odstavcích jsme shledali, že Maria byla prohlášena za blahoslavenou při čtyřech různých příležitostech, a proto vyznáváme-li, že jest blahoslavená, nevzdáváme jí nezaslouženou poctu, nýbrž jen opakujeme evandělický výrok svatých a anděla a Ducha Božího samého.

Wordsworth, ačkoliv nebyl vychován v lůně katolické církve, podává pravé ocenění Mariiny nevyrovnané svatosti v těchto krásných verších:

---

[1]) Luk. XI., 27.

„Matko! na panenská jejíž ňadra
nepad' hříšné myšlénky stín nejmenší!
Ženo! nade vše ženy slavnější;
Lodi naší duše poskvrněné,
čistší pěny mořem vyvržené,
jasnější než na úsvitu nebe třpyt,
růžemi jenž plá, než luny svit
na obloze v noci rozsvícené,
obraz tvůj se sklání k naší zemi.
Tuším, jak se kloní k prosbě koleno
před tvou mocí, v níž krásné spojeno
vše, co v tobě září blahým mírem
lásky mateřské a dívčí čistoty
vznešené i prosté s nebes dary všemi.“

Ctíti osobu, která byla předmětem chvály Boží, andělovy i svatých, jest nám právem a toto právo bylo povýšeno na posvátnou povinnosť, když si vzpomeneme, kterak duch prorocký předpověděl, že bude trvalým předmětem křesťanské oslavy, dokud potrvá křesťanství samo.

„Tenť jest poctivosti hoden, kohožbykoliv král ctíti chtěl.“ [1]) Král králů poctil Marii; jeho božský Syn se neostýchal býti jí podroben, proto ji máme ctíti, zvláště ježto se pocta, kterou jí vzdáváme, vztahuje na Boha, zdroj vší slávy. Královský prorok, nad něhož nikdo velebněji Boha neoslavoval, považoval všecky přátely Boží za hodny všeliké slávy

[1]) Esther VI., 11.

„Mně pak příliš ctění jsou přátelé tvoji, Bože“.[1]) Nejmilejšími pak přátely Božími jsou ti, kteří nejvěrněji ostříhají jeho přikázání: „Vy přátelé moji jste, učiníte-li, cokoliv přikazuji vám“.[2]) Kdo plnil věrněji přikázání Boží než Maria, která ostříhala všechna slova Syna svého, zachovávajíc je v srdci svém? „Bude-li mi kdo sloužiti“, dí Spasitel, „poctí ho Otec můj.“[3]) Kdo sloužil Ježíšovi vytrvaleji než Maria, která mu konala všecky služby něžné mateře?

Hrdinové a státníci mohou přijímati nejvyšší pocty vojenské i občanské, aniž upadají v podezření, že by se drali v obor slávy příslušící Bohu. Nuže, není-li hrdinná svatosť hodnější podivu než občanská služba a vojenské výpravy? Vždyť jest náboženství vznešenější než vlastenectví a síla! A přece ctitelé Mariiných vznešených ctností sotva mohou jí vzdáti poctu, aby nebyli viněni z jisté strany z Mariolatrie (modloslužby mariánské).

Když chce některý národ oslaviti památku svých vynikajících mužů, neobmezuje se jeho úcta jen slovy, ale jeví se tisícerým různým způsobem. Vizme, jak mnohými způsoby uctívají občané Spojených Států památku Washingtonovu. Jménu jeho se staví pomníky, připomínající jeho slavné činy. Pozemky, kde

---

[1]) Žalm CXXXVIII (v protestant. překladě ž. CXXXIX.) 17.

[2]) Jan XV., 14.

[3]) Jan XII., 26.

odpočívají jeho tělesné pozůstatky na březích Potomaku, udržuje dobrovolné družstvo oddaných ctitelek paní, které ozdobují ono místo květinami. A toto milované místo bývá každého roku navštěvováno tisíci poutníků z nejvzdálenějších končin země. Tito navštěvovatelé se dychtivě snaží utrhnouti květ nebo lupen s keře rostoucího poblíž Washingtonova hrobu, neb ustříhnouti kousek z jeho šatů, které se ustavičně chovají ve starém příbytku a odnášejí je s sebou domů jako nejdrahocennější ostatky.

Vždy jsem pozoroval, cestuje na misijích vzhůru dolů po Potomaku, kdykoliv vlajka přišla proti hoře Vernanu, že se zvonilo a oči všech byly obráceny k hrobu Washingtonovu.

A den 22. února, den Washingtonova narození, slaví se jako národní svátek alespoň v některých krajích země. Dobře se pamatuji, jak dříve chodívalo vojsko a hasičstvo nastrojeno po ulicích, jak byly pronášeny vlastenecké řeči oslavující hrdinné činy prvního presidenta a slavnosti končívaly společnou hostinou.

Jako občané Spojených Států projevují různým způsobem svou úctu k Washingtonovi, tak občané republiky církevní rádi projevují přiměřeným způsobem svou úctu k Matce Ježíšově.

Staví se jí pomníky a sochy. Třikrát denně, ráno, v poledne a večer připomíná

hlahol zvonů duchu našemu vtělení Páně a účasť Marie v tomto velikém tajemství lásky.

Její oltáře jsou vkusně ozdobeny zbožnýma rukama a navštěvovány od zbožných dítek, které nosí její ostatky nebo věci s jejím obrazem nebo věci, s nimiž jest spojeno její jméno.

Den jejího narození a jiné dny, posvěcené její památce, příhodně se připomínají průvody, účastí stolu Páně a řečmi o jejích ctnostech a přednostech.

Jako nikdo není v podezření, že by méně miloval svou zemi a její řády, protože ctí Washingtona, tak se nikdo nemůže rozumně domnívati, že by se zmenšovala naše úcta k Bohu, protože chováme úctu k Panně Marii; neboť jako chválíce Washingtona, nemáme tak úmyslu ctíti člověka jako hájiti zásady, jimiž vynikal a které prováděl, a vyjádřiti svou vděčnosť Bohu za požehnání, které udělil naší zemi skrze něho, tak připomínáme-li si jméno Marie, jest naší pohnutkou nejen ji chváliti, ale i vždy živěji si připomínati vtělení Páně a děkovati mu za dobrodiní, která nám prokázal v tomto velikém tajemství, v němž měla Maria tak vynikající účastenství. A zkušenosť dostatečně dosvědčuje, čím lépe rozumíme podílu, který měla Maria v díle vykoupení, že tím jasnějšími se stávají naše vědomosti o Vykupiteli samém, a čím větší jest naše láska k ní, že tím hlubší a útulnější jest naše oddanosť k němu; kdežto zkušenosť

také dosvědčuje, že nastává zmatek a pochybnosti o vlastnostech Spasitelových v mysli lidu tou měrou, jak nezná, v jakém jest Maria k Němu poměru.

Obhájce obležené tvrze soustředí síly své na vnější hradby a věže, věda dobře, že by ztráta prvního ohrazení ohrozila tvrz samu a že jejich pevnosť jest bezpečností její.

Ježíš Kristus jest tvrz naší víry, hrad našich duševních náklonností. Maria se jmenuje „věží Davidovou“ a branou Sionskou, kterou Pán miluje nade všecky stany Jakobovy,[1]) a kterou vstoupil ve své vtělení.

Tato živá brána Sionská jest tak těsně spojena s Ježíšem, chrámem víry naší, že nikdo neútočil na onu, aby nenapadl i tuto. Nestoriáni chtěli míti Marii pouhou obyčejnou matkou, protože chtěli míti Krista pouhým člověkem.

Proto pospícháme-li na obranu brány Sionské, děje se to, protože jsme horlivějšími o město Boží. Stojíme-li na stráži u věže Davidovy, děje se to, protože vážněji chráníme Jerusalém od vpádu. Bráníme-li, aby se nedotýkaly nesvaté ruce archy úmluvy, děje se to, protože jsme úzkostlivi, aby nebyl zneuctěn Pán archy. Pečujeme-li tak o úctu Marie, děje se to proto, že nás pudí „láska Kristova“. Nechceme-li dopustiti, aby ani jediná kadeř nebyla urvána s jejího krásného čela,

---

[1]) Žalm LXXXVI.

jest to proto, že nechceme, aby jediný rys posvátného člověčenství Kristova byl zatemněn a proto že si přejeme, aby zářil v celém lesku své slávy a oděn byl v odění své dokonalosti.

Ale otážeš se: proč spojujete tak často úctu Boží s úctou blahoslavené Panny? Nač taková zvolání, jako Pochválen buď Ježíš a Maria? Proč opakujete tak často po modlitbě Páně pozdravení andělské? Není-li tento obyčej vypočten na to, aby se odstranil všeliký rozdíl mezi Tvůrcem a jeho tvorem a vzbudil nelibosť Boha vždy žárlivého na slávu svou?

Kdož činí tyto námitky, měli by si vzpomenouti, že i v Písmě svatém často se spojuje chvála Páně s chválou svatých jeho.

Svědectví Judith. Navracejíc se ze stanu Holofernova, zpívala: „Chvaltež Pána Boha našeho, jenž neopustil ty, kteříž doufají v něho; a skrze mne, děvku svou, naplnil milosrdenství své, kteréž zaslíbil domu izraelskému . . . Oziáš pak, kníže izraelský, řekl k ní: Požehnaná jsi ty, dcero, od Pána Boha nejvyššího nade všecky ženy na zemi. Požehnaný Pán, kterýž stvořil nebe i zemi, nebo dnes jméno tvé tak zvelebil, aby neodstoupila chvála tvá z úst lidí.“ [1])

Svědectví Ekklesiastika. Vzdav chválu Bohu za jeho velebná díla bezprostředně chválí Enocha a Noema, Abrahama, Isáka a

---

[1]) Judith XIII.

Jakoba, Mojžíše a Arona, Samuela a Nathana, Davida a Josiáše, Isaiáše a Jeremiáše a jiné krále a proroky izraelské.[1])

Alžběta jedním dechem volá: „Požehnanás ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého“.[2])

A Maria sama nadšena Bohem zvolala: „Velebí duše má Hospodina a zplesal duch můj v Bohu Spasiteli svém . . . Neboť aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové“.[3]) Zde se proplétají jména Stvořitele a tvorů jako zlatá a stříbrná vlákna v téže tkanině, aniž vzbuzují žárlivosť Boží.

Bůh žárliv na poctu, která se vzdává Marii! Je-li který otec žárliv na poctu prokazovanou dítěti? Závidí-li stavitel chvály, která se vzdává velebnému chrámu, jejž duch jeho navrhl a vystavěl? Není-li živý chrám srdce Mariina dílem nejvyššího stavitele? Nemusí-li říci se všemi tvory Božími: „Ruce tvé (o Bože) učinily mne a utvořily mne“. Neozdobil-li On tento živý chrám vzácnou krásou, které se tak podivujeme? Neprohlásila-li tak sama, když zvolala: „Veliké věci učinil mi ten, jenž mocný jest a jehož jméno svaté jest!“[4])

Bůh žárliv na úctu, která se vzdává Marii! Jako bychom si mohli představiti slunce,

---

[1]) Sirach XLIII a násl.
[2]) Luk I.
[3]) Tamtéž.
[4]) Luk. I. 49.

kdyby bylo obdařeno rozumem, žárlící na něžný, zlatý obláček, který je zaslání, odrážeje jeho jas a podávaje v slabším světle jeho nepřístupnou záři. Jako bychom si mohli představiti totéž světlo žárlící na to, že se podivujeme krásné růži, jejíž otevřené lupeny a skvělá barva a rozkošná vůně jsou ovocem jeho dobrodějných paprsků.

Proto spojujíce oslavu Marie s oslavou Ježíše napodobíme jen přesně Písmo svaté; a ježto nikdy nikdo neměl podezření, že by chvála Judity nebo ctnostných králů a proroků izraelských ubírala cti Bohu, tak ani my neumenšujeme slávy jeho, zvelebujíce nejsvětější Pannu. Nacházím Ježíše a Marii pospolu u jeslí, pospolu v Egyptě, pospolu v Nazarétě, pospolu v chrámě, pospolu u kříže. Nacházím jména jejich vedle sebe ve snešení apoštolském i nicejském. Slušno, aby nalezla obě jména místo i v mém srdci a obě často splývala se rtů mých. Nerozluční v životě i ve smrti nemají se rozdělovati ani v mých modlitbách. „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“

II.

Je-li správno ji vzývati?

Církev napomíná syny své, aby blahoslavenou Pannu nejen ctili, ale aby ji také prosili o přímluvu. Z Písma jest zřejmo, že andělé a svatí v nebi slyší naše prosby a že

mají moc a vůli nám pomoci.[1]) Jsou-li pak andělé obeznámeni s tím, co se děje na zemi, jestliže měli proroci i dokud byli v těle, jasné nazírání na věci, které od nich byly velice vzdáleny, mohli-li pronikati v budoucnosť a předpovídati události, které byly tehdy skryty v lůně času, zdali máme věřiti, že Bůh tají naše prosby před Marií, jež se přece právem nazývá Královnou andělů a svatých? Neboť jako vyniká svatosť Marie nad svatosť všech ostatních smrtelníků, tak musejí býti její vědomosti větší vědomostí jejich, neboť vědění jest jedním z pramenů nebeského blaha.

Jestliže Štěpán, dokud byla duše jeho ještě v žaláři těla, „uzřel slávu Boží a Ježíše sedícího na pravici Boží“;[2]) jestliže Pavel „slyšel skrytá slova“[3]) mluvená v ráji, je-li v tom co podivného, že nás Maria slyší a vidí nyní, kdy jest vzata do nebe a stojí „tváří tvář“ před Bohem, dokonalým zrcadlem všeho poznání? Bohu jest snadno dáti svým svatým schopnosť viděti věci pozemské z nebe, jako nebeské ze země.

Moc přímluvy Mariiny převyšuje moc přímluv andělů, patriarchů a proroků tou měrou, jako její svatosť převyšuje svatosť jejich. Slyší-li Otec náš nebeský tak dobro-

---

[1]) I. Mojž. XLVIII, 16.; Tobiáš XII., 12.; Luk. XV., 10.; Zach. I., 12., 13.

[2]) Skut. ap. VII., 55.

[3]) II. Kor. XII., 4.

tivě hlas svých služebníků, co odepře jí, která jest jeho nejmilejší dcera vyvolená, vyvolená z tisíců, aby byla matkou jeho milovaného Syna? Můžeme-li my, ač jsme hříšni, pomoci druh druhu prosbami svými, jak neodolatelna musí býti přímluva Marie, která nikdy neurazila všemohoucího Boha hříchem, která nepokálela bílé řízy nevinnosti nejmenším přestupkem od prvního okamžiku svého života až do té doby, kdy byla přijata plesajícími anděly do nebe.

Mluvíce o ochraně blahoslavené Panny, nesmíme pouštěti se zřetele její název matky Vykupitelovy, ani velikých milostí, které tato přednosť obsahuje. Maria byla Matkou Ježíšovou. Měla na něj všeliký vplyv, který vykonává moudrá matka na milované dítě. „Ježíš“, dí evanděliúm, „byl poddán jim“ [1]) to jest Marii a Josefovi. Zvláště dosvědčuje tuto poslušnosť Páně k Matce své na svatební hostině v Káně. Její přání jest jemně vyjádřeno slovy: „Nemají vína“. Hned jí poslouchá, měně vodu ve víno, ačkoliv ještě nepřišla doba jeho veřejné působnosti a konání divů.

Maria však ani v nebi nepozbyla názvu Matky Ježíšovy Jest stále jeho matkou a ctíc ho jako svého Boha stále podržuje své mateřské příbuzenství a on se k ní chová s milou povolností, vyplňuje její požadavky, s jakou se chová nejlepší syn k nejlepší matce.

---

[1]) Luk. II., 51.

Nikdy se nejeví Ježíš tak milostným a líbezným, jako když ho vidíme odpočívati na loktech matky své. Rádi o něm uvažujeme a umělci ho rádi zobrazují v této poloze. A zdá se mi, kdybychom byli žili v Jerusalémě ve dnech jeho a seznali jako Simeon Pána velebnosti v podobě dítěte a dosáhli milosti za něco ho prositi, že bychom byli prosbu svou podali rukama Marie, zatím co by božské oči dítěte pohlížely na její sladký obličej. A tak i nyní. Nikdy nebývají prosby naše přijaty ochotněji, než když ona je podává.

Dovolávajíce se ochrany Panny Marie, jsme vedeni trojím citem: velebnosti Boží, naší nehodnosti a Mariina nevyrovnatelného vplyvu u Otce nebeského. Vědomi si jsouce své přirozené nehodnosti a hříchu, často se utíkáme o její přímluvu v bezpečné naději, že budeme vlídněji vyslyšeni.

„Jak děti, jež když otce hrubě urazí,
jenž velmi dobrotiv, jsou plny studu
a skutku litují, hned k němu nevrazí,
než přímluvce si nejdřív hledají,
svou sestru poprosí a čekají,
až přímluvou jim otce usmíří:
tak srdcem lidí lítosť zavíří,
přec k Jeho sluchu modliteb svých hlas
hned nevyšlou, neb hněvá se v ten čas;
jí obětují prosby, vyznání,
a ona milosť jeho naklání . . .“[1])

[1]) Longfellow, Zlatá legenda.

Tážeš se mne, je-li Maria ochotna ti pomoci? Zajímá-li se skutečně o tvé blaho? Či jest tak zaujata patřením na Boha, že jest lhostejna k našim bídám? „Zdaliž se může žena zapomenouti nad nemluvňátkem svým, aby se neslitovala nad synem života svého?“ [1]) Tak se nezapomene Maria nad námi.

Lásku, kterou miluje nás, své děti přijaté, lze měřiti jen podle lásky, kterou chová k Synu svému přirozenému. Maria kojila Spasitele jako dítě. Její ruce jej odívaly. Její prsa ho chránila v kruté bouři a pronásledování Herodesově. Ona stírala krvavé skvrny s jeho čela, když byl sňat s kříže. My pak jsme bratří Ježíšovi. Nestydí se, dí apoštol, nazývati nás bratřími.[2]) Ani Maria se nestydí nazývati nás syny přijatými. U paty kříže nás přijala v osobě Janově. Pečlivě slouží naší duši jako posluhovala svému Synu v potřebách tělesných. Chtěla býti nástrojem Božím krmíc nás božskou milostí, odívajíc nás oděvem nevinnosti, chránic nás od bouře pokušení, stírajíc skvrny hříchu s duše naší.

Když se andělé, ačkoliv jiné přirozenosti než my, tak o nás zajímají, že se radují z našeho obrácení, jak veliký zájem o nás má zajisté Maria, která jest s námi stejné přirozenosti, pochází od týchž společných rodičů, jsouc kostí z kostí našich a tělem z našeho těla, jež kráčela trnitou cestou života,

[1]) Isaiáš XLIX., 15.
[2]) Luk. XV., 7.

kterou my nyní kráčíme! Ačkoliv není z rodiny věřících, neostýchal se Edgar A. Poe prositi Paní naši za přímluvu a uznati vplyv její ochrany nebeské.

„Tys z jitra v půlden — v soumraku
Maria! slyšela můj zpěv;
v radosti, v hoři v dobrém, zlém,
vždy se mnou, Matko Boží, buď!
Když plynou jasné hodiny,
mrak žádný nebe nestíní,
tvá milosť vedla duši mou,
by neupadla v chmurnou líň,
kéž halí bouře osudu
můj dnešek i mou minulosť,
kéž jasné příští zasvitne
mi sladkou v Tebe nadějí.“

Někteří lidé namítají nejen, že vzývati Marii jest neprospěšno, ale tváří se také, jako by byli pohoršeni důvěrou, kterou máme v její přímluvu na základě bezpodstatné domněnky, že modlíce se k ní, zneuznáváme a zneuctíváme Boha a že tvora stavíme na roveň Stvořiteli.

Každé katolické dítě ví z katechismu, že prokazovati některému tvoru nejvyšší poctu příslušející toliko Bohu jest modloslužbou. Jak se může o nás říci, že zneuctíváme Boha, než že ho stavíme na roveň tvoru, vzývajíce Marii, ježto uznáváme, že jest pouhým tvorem, který jest povinen Bohu děkovati za každý dar tak jako my, i za vplyv,

který vykonává? To jest obsaženo i v podobě našich proseb.

Když k ní vysíláme své prosby, říkáme: Pros za nás hříšné, naznačujíce těmito slovy, že sama jest jen prosebnicí u trůnu Božské milosti. Bohu říkáme: Chléb náš vezdejší dej nám dnes, uznávajíce ho tím za pramen štědrosti.

Jak nás kdo, maje zřetel na tuto zásadu, může spravedlivě viniti, že ubíráme Bohu velebnosti vzývajíce přímluvu jeho děvky?

Žádá-li žebrák skrze mou služebnici a obdrží ode mne almužnu skrze ni, budu-li uražen žehnáním, které na ni svolává? Daleko toho. Přijímám je pro sebe, poněvadž udělila, co bylo mého a s mým souhlasem.

Pán dí svým apoštolům: „Já vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, abyste jedli a pili za stolem mým, v království mém: a seděli na stolicích soudíce dvanáctero pokolení israelské“.[1]) A sv. Pavel dí: „Nevíte-liž, že anděly souditi budeme? čímž více světské věci?“ Mohou-li apoštolové seděti za stolem Páně, neubírajíce mu veleby, může zajisté Paní naše státi před ním jakožto přímluvkyně, nezkracujíc práv Jeho. Mohou-li oni vykonávati hrozné právo soudců nad anděly i nad lidmi, neprohřešujíce se proti božkému soudcovství Ježíšovu, může zajisté Maria konati skromnější úřad zastankyně u Syna

[1]) Luk. XXII.. 29., 30.
[2]) I. Kor. IV., 3.

svého, nesahajíc na jeho nejvyšší prostřednictví, neboť vyšší jest úřad soudců nežli obhájcův. A přece, kdežto nikdo nevytýkal moci udělené apoštolům, mnozí nemohou strpěti menší výsady připisované Marii.

III

Je-li dovoleno jí následovati jako vzoru?

Ale kdežto vznešené výsady Mariiny ji činí hodnou naší úcty, kdežto její svatá moc ji činí hodnou našeho vzývání, její život vždy se považuje za příklad hodný následování. A zaujímá-li na našich kazatelnách místo tak vynikající, zasluhuje této přednosti nejen svými právy mateřskými, nebo přímluvou jako ochránkyně, nýbrž zvláště svým příkladem jako světice.

Po Pánu našem Kristu Ježíši nikdo nevykonává tak spasitelného a mocného vplyvu jako blahoslavená Panna na rodiny a jednotlivce.

Máť Ježíšova působí ve společnosti křesťanské tak blahodárně, jako dobrá matka v rodině.

Který kostel nebo kaple sebe prostější není ozdoben malbou nebo sochou Madonny? Kterého domu nekrášlí obraz Mariin? Kterému dítěti jest její tvář cizí?

Kněz i nekněz, učený i neučený, kníže i sedlák, matka i panna uznávají její dobrotivou moc.

A přineslo-li křesťanství, srovnáno s pohanstvím, takové ovoce manželské věrnosti, ženské čistoty a úcty, která se splácí ženskému pokolení, pochází toto požehnání v nemalé míře ze síly Mariina mocného vplyvu a příkladu. Neboť poněvadž Syn Boží vyvolil ženu, aby byla jeho matkou, pohlíží se na ženu s úctou nejvyšší.

Básník Longfellow platí takto daň posvátnému vplyvu Marie:

„Tu právem blahou Marje zemí zvou,
jež panna jsouc, jest matkou Spasitele.
Všem srdcím její jméno tklivě zní;
i lupič spíná ruku krvavou,
kněz, kníže, učenec i rolník,
muž činu, snílka srdce rozechvělé
jí od věků až dosud vroucně ctí!

— — — — — — — — — —

A nedala-li víra nic víc nám
než tento všeho ženství vzor tak krásný,
tak tichý, dobrý, líbezný a jasný,
tak trpělivý, čistý, milující,
dosť na důkaz to vyšší že a správnější
než všechny víry, jež svět poznal dávnější.“[1])

Sv. Ambrož podává následující krásný obraz Mariina života, než se zasnoubila. „Měj

[1]) Longfellow: „Zlatá legenda“.

před sebou, vece, život blahoslavené Panny Marie, v němž jako v zrcadle září krása čistoty a spanilosť ctnosti. Byla pannou nejen tělem, ale i myslí, která nikdy neposkvrnila čistou náladu svého srdce nehodnými city. Byla pokorna duchem, vážna chováním, více oddána čtení než mluvení. Kladla svou důvěru raději v modlitbu chudých než v nejisté bohatství světa. Byla vždy dbalá svého zaměstnání . . . a zvyklá činiti raději Boha, než člověka svědkem svých myšlenek. Nikomu nečinila křivdy, všem přála dobré, ctila stáří, nepodléhala závisti, varovala se všeliké pýchy, následovala rozkazů rozumu a milovala ctnosť. Kdy zarmoutila rodiče své jen jediným pohledem? . . . Nebylo nic drzého v její pohledech, opovážlivého ve slovech nebo neslušného ve skutcích. V jejím chování nebylo nic příkrého, v její chůzi nic líného, její hlas nebyl dotěrný, tak že všecek její zjev byl obrazem jejího ducha a vzorem její zbožnosti.“

Její život manželský a mateřský byl otiskem její roků dřívějších. Evandělista sděluje nepatrnou okolnosť, která jest úplně dostatečna, dokázati Mariinu vynikající svatosť života a vylíčiti ji krásným vzorem těm, které jsou povolány říditi domácnosť. Evandělista nám vypravuje, že Ježíš „byl poddán jim“, to jest Marii a Josefovi. Poslouchal všech

---

[1]) Luk. II., 51.

jejich rozkazů, plnil její nařízení, vykonával její nejmenší pokyny. Slovem prokazoval jí všecku synovskou pozornost, jakou prokazuje dobrý syn moudré matce. A tento poměr trval od dětství jeho až do veřejného působení; ano ani tehdy nepřestal.

Ježíš pak, jsa syn Boží, „oblesk slávy jeho a obraz podstaty jeho“,[1]) nemohl hřešiti. Nebyl schopen vykonati nespravedlivého rozkazu. Z toho snadno lze souditi, že Maria nikdy nezhřešila, rozkazujíc, jako Ježíš nemohl hřešiti poslouchaje; že všecky její rozkazy a rady byly potvrzeny pečetí Božího schválení a že Syn nikdy neučinil na pokyn své pozemské Matky, co by neschválil věčný Otec jeho v nebesích.

Toť krásný obraz, který předkládá církev svým dětem, aby jej pozorovaly a patříce naň podivovaly se té, kterou představuje; podivujíce se, aby jej milovaly, milujíce, následovaly, a tak se stávali vždy milejšími Bohu, jsouce „připodobněni obrazu Syna Jeho“,[2]) jehož nejdokonalejším zrcadlem byla Maria.

Hlava XV.

Posvátné obrazy.

Uctívati obrazy Krista a jeho svatých jest oblíbenou pobožností v církvi katolické

[1]) Žid. I., 3.
[2]) Řím VIII., 29.

a v následujících řádcích tento zvyk obhájím.

Jest pravda, že u židů nebylo tak obecno, dělati si obrazy jako jest u nás, protože Hebreové byli náchylni modloslužbě a poněvadž byli obklopeni národy modloslužebnými, kteří by si špatně vykládali účel, za kterým byly obrazy zhotoveny. Z týchž důvodů prozřetelnosti byli první křesťané velice obezřetni hotovíce obrazy a velice opatrni, vystavujíce je pohledu pohanů, mezi nimiž žili, aby nebyly mateny obrazy křesťanské s pohanskými modlami.

Katakomby římské však, do nichž měli přístup jediné věřící, oplývaly posvátnými znaky a zbožnými obrazy, které se po dnes zachovaly a dosvědčují obyčej prvních křesťanů. Tam uzříš na stěnách, nebo skleněných nádobách holubici, znak Ducha svatého; Krista, nesoucího kříž nebo ztracenou ovci na ramenou. Setkáš se tam také s Beránkem a s kotvou a lodí, vhodnými obrazy Pána Ježíše, naděje a církve.

První válku proti obrazům podnikl v osmém století Lev Isaurský, císař cařihradský. Poručil, aby byly strhány se stěn kostelních obrazy Páně a svatých a spáleny. Vnikal i do svatyně domácnosti a vyhazoval posvátné malby, zdobící soukromé příbytky. Nařídil, aby byly sochy bronzové, stříbrné a zlaté roztaveny a potom proměněny v mince, na něž byl vyražen obraz jeho. Jako Jindřich

VIII. a Cromwell (Kromuel), tvářil se tento královský obrazoborce, že jest veden horlivostí o čistotu bohoslužby, kdežto zatím byla vodítkem jeho jednání lakota.

Císař nařídil učeným knihovníkům své císařské knihovny, aby veřejně schválili jeho výnosy proti obrazům; a když tito svědomití mužové odepřeli potvrditi jeho počínání, byli uzavřeni v císařské knihovně, budova byla zapálena a třicet tisíc svazků, nádherná basilika, v níž byly uloženy, nesčíslné množství maleb a spolu i knihovníci byli vydáni společné záhubě.

Konstantin Kopronymos pokračoval ve vandalismu Lva, svého předchůdce. Štěpán, neohrožený mnich, podal císaři peníz s obrazem tyranovým s těmito slovy: „Pane, čí jest to obraz?“ „Můj“, odvětil císař. — Tu uhodil mnich penízem a pošlapal jej. Byl ihned spoután od císařských sluhů a brzy potom veden na popravu. „Běda!“ zvolal svatý muž na císaře, „jsem-li já trestán, že jsem zneuctil obraz smrtelného panovníka, jakého trestu zaslouží, kdo spálil obraz Ježíše Krista?“

Ničení obrazů bylo obnoveno od reformatorů šestnáctého století. Obrazy a sochy byly nemilosrdně ničeny hlavně na ostrovech britských, v Německu a v Hollandsku. záminkou, že hotoviti je jest modlo[illegible]zebno.

*) Basiliky sluly původně budovy veřej[illegible] smyslu se názvu toho užívá nahoře. Z n[illegible] nuly křesťanské chrámy a na ně přešlo i p[illegible]enování.

Ale jako nečinilo obrazoborcům osmého století vrtochů přivlastňovati si zlato a stříbro ze soch, které roztavili, tak ani obrazoborci šestnáctého století neváhali zabírati modlářské kostely a konati v nich bohoslužbu, ač jejich obrazy a sochy rozlámali a znetvořili.

Pozornosti cizince, který navštíví některý ze znesvěcených kostelů katolických ve Velké Britannii, kterých se nyní užívá za chrámy protestantské, neujdou sochy svatých, které stojí v jejich výklencích.

Surový boj proti náboženským památkám byl nejen velikou svatokrádeží, ale i potupou ušlechtilých uměn; a kdyby byli andělé zhouby rozevřeli perutě své nade vší Evropou, byly by dnes ztraceny nesmrtelné výtvory Michael Angela a Rafaela.

Nauka katolické církve o užívání posvátných obrazů jest jasně a úplně vyslovena na všeobecném sněmě tridentském těmito slovy: „Obrazy Krista, jeho panenské Mateře a ostatních svatých třeba chovati a ponechati, zvláště v kostelích; třeba jim vzdávati příslušnou poctu: ne aby se věřilo, že jest v nich nějaké božství nebo síla, pro niž by se ctily, nebo aby se k nim dály modlitby, nebo aby se v ně skládala důvěra, jako druhdy činili pohané, kteří své naděje skládali v modly; ale poněvadž se pocta, která se jim vzdává, odnáší k osobám, které představují, tak že v obrazech, jež líbáme, před nimiž spínáme ruce, nebo klekáme, uctíváme Krista a zve-

lebujeme jeho svaté, jejichž podobu představuji“.[1])

Každé katolické dítě jasně chápe podstatný rozdíl, který jest mezi pohanskou modlou a křesťanským obrazem. Pohané pohlíželi na modlu jako na boha obdařeného rozumem a jinými vlastnostmi božstva. Byli tedy modláři, nebo ctiteli obrazů. Katoličtí křesťané vědí, že posvátný obraz nemá rozumu nebo moci, aby je slyšel nebo jim pomohl. Ale vzdávají mu poctu vztažnou (relativní); to jest jejich úcta k obrazu jest přiměřena úctě, kterou chovají k nebeské osobě, k níž se vztahuje.

Pro své protestantské čtenáře uvádím zde slova jejich velikého Leibnitze o úctě vzdávané posvátným obrazům. Praví ve svém spise „Systema Theologicum“ na straně 142: „Ačkoliv mluvíme o poctě vzdávané obrazům, jest to jen způsob řeči, který znamená skutečně, že ctíme nikoliv nerozumnou věc, která není schopna rozuměti takové poctě, ale zobrazenou osobu, která přijímá poctu skrze své vyobrazení podle učení sněmu tridentského. V tomto smyslu, jak já tomu rozumím, mluvili scholastičtí spisovatelé o téže poctě, která se vzdává obrazům Kristovým jako samému Kristu, Pánu našemu; neboť úkon, který se nazývá poctou obrazu, jest ve skutečnosti poctění Krista samého skrze ten obraz, před

[1]) Ses. XXV.

ním a u příležitosti něho; ukláníme tělo před obrazem jako před Kristem samým, ježto jej zřejměji předvádí a povznáší mysl, aby o něm živěji uvažovala. Jistě nikdo rozumný nemyslí si za těchto okolností modliti se takto: „Dej mi, obraze, oč tě prosím; tobě, mramore nebo dřevo, vzdávám díky“; ale „Tebe, o Pane, velebím, tobě děkuji a zpívám chvalozpěvy“. Není-li tedy jiného uctívání obrazů nežli to, které znamená uctění zobrazeného, jistě v něm není více modloslužby než v úctě, která se jeví ve vyslovování jména Boha a Krista; neboť konečně jména jsou jen znamení nebo symboly a to nižší než obrazy, neboť představují mnohem méně živě. Tak že, když jde o uctívání obrazů, třeba tomu rozuměti tímže způsobem, jako když se praví, že před jménem Ježíšovým má každé koleno klekati, nebo že jméno Páně jest požehnáno, nebo že se vzdává sláva jménu Jeho. Nesmí se tedy klanění se před vnějším obrazem více haněti než uctívání vnitřního obrazu v naší mysli; neboť zevní obraz slouží jen tomu, aby viditelně vyjádřil obraz vnitřní.“

V II. knize Mojžíšově čteme: „Neučiníš sobě rytiny ani žádného podobenství, které jest na nebi svrchu a kteréž jest na zemi dole, ani těch věcí, které jsou u vodách pod zemí. Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti“.[1]) Protestanté tvrdí, že tato slova obsahují na-

---

[1]) Hlava XX.

prostou zápověď činiti obrazy; kdežto církev katolická tvrdí, že toto přikázání zapovídá je toliko ctíti jako bohy.

Toto místo nemůže býti naprostou zápovědí obrazy dělati; neboť v tomto případě by Bůh odporoval sám sobě, poroučeje v jedné části Písma, co v jiné odsuzuje. V druhé knize Mojžíšově (XXV., 18) na příklad nařizuje zhotoviti dva cherubíny z kutého zlata a postaviti je z obou stran slitovnice; a ve IV. knize Mojžíšově (XXI., 8) poroučí Mojžíšovi, aby učinil hada měděného a položil ho na znamení, aby „kdož by uštknut jsa, pohleděl na něho, živ byl“. Nejsou-li cherubíni a hadi podobenství tvorů, kteří jsou na nebi svrchu, na zemi dole a u vodách pod zemí? Vždyť cherubíni dlí v nebesích a hadi se nacházejí na zemi a v moři.

Všichni bez výminky bychom přestupovali toto přikázání, kdyby se musilo přijímati ve smysle protestantském. Nemáme-li doma podobizny žijících i zemřelých příbuzných? A nejsou-li to podobenství osob na nebi svrchu a na zemi dole?

Opatství Westminsterské, ačkoliv bývalo kdysi katolickou kathedrálou, jest nyní protestantskou modlitebnou. Jest plno soch znamenitých mužů; přece nebude nikdo viniti církve anglické z modloslužby proto, že svoluje, aby tam zůstaly. My také nemáme úmyslu, ctíti sochy svatých. Anglický farář poznamenal kdysi ku příteli katolíku: „Tome,

nemodlíváte se k obrazům?“ „Modlíváme se před nimi“, odvětil Tom; „ale nemáme úmyslu modliti se k nim.“ „Kdo se stará o váš úmysl“, odsekl farář „Vy se nemodlíváte u ničeho?“ optal se Tom. „Ano“, pravil farář, „modlívám se u postele.“ „Ano; vy se modlíváte k posteli.“ „O ne!“ zvolal důstojný pán; „nemám úmyslu to činiti.“ „Kdo se stará“, vece Tom, „o váš úmysl?“

Nelze souditi o mravní počestnosti nebo nepočestnosti našich činů, nebéře-li se zřetel na úmysl.

Jest mnoho lidí, kterým byly vštípeny dětské povídačky, že katolíci ctí modly. Tito lidé, když přijdou do krajiny katolické, a vidí starce, an se modlí před obrazem Pána Ježíše nebo Panny Marie postaveným u cesty, jsou hned utvrzeni ve svých předsudcích. Jejich horlivosť proti modlám se roznítí a píší o tom domů, aby poskytli nový důkaz proti zatemnělým římákům.

Kdyby jen měli tito povrchní cestovatelé trpělivosť otázati se starce, pověděl by jim s prostotou víry, že socha nemá života, aby ho slyšela, nebo mu pomohla, ale že ho pohled na ni naplnil větší úctou k tomu, jejž představuje.

Jelikož píši, abych poučil protestanty, ochotně uvádím následující odstavec, který napsal jeden z jejich bohoslovců v Encyklopédii (Vydání yverdunské svazek I. článek Adorer):

„Když se sklonil Lot k zemi před anděly, jest to čin zdvořilosti vůči váženým hostem; když se Jakob sklonil před Esauem, jest to čin vážnosti mladšího bratra ke staršímu; když se Šalomon sklání před Bethsabé, jest to úcta, kterou vzdává syn své matce; když Nathan přišed před Davida, „poctil ho, pokloniv se k zemi“, jest to pocta poddaného ku knížeti. Ale když poklekne člověk modle se k Bohu, jest tvorem, který se klaní Stvořiteli. A vyjadřují-li se tyto různé skutky někdy slovem klaněti se, někdy uctívati, nebo padati na tvář, nebývá to prostý smysl slova, co vedlo překladatele, aby jednou řekl „klaněti se“, jindy zase „padati na tvář“, nýbrž ohled na to, co se kde lépe hodí k věci. Když padl Israelita na tvář před králem, nikdo nepomýšlí na to, aby toto nazval modloslužbou. Učinil-li by totéž před modlou, týž tělesný skutek by byl nazván modloslužbou. A proč? Protože by všichni lidé soudili, že považuje modlu za skutečné božstvo a že chtěl vůči ní vyjádřiti city, které se projevují klaněním v užším smyslu, který se tomu slovu dává. Co tedy máme mysliti o katolících, kteří prokazují úctu svatým, ostatkům a dřevu kříže? Nezapírají, že jejich skutky úcty v těchto případech velice podobají se skutkům, kterými projevují zevně svou úctu k Bohu. Ale mají-li o svatých, o ostatcích a o kříži tytéž pojmy, jaké mají o Bohu? Myslím, že jich nemůžeme z toho snadně viniti.“

Jistý pán, který byl přítomen odhalení pomníku Clay-ova[1]) (čti Klé) v městě Richmondě (čti Ričmond), mi vypravoval, jakmile prý byly záclony odstraněny a ušlechtilá podoba kentuckého státníka se úplně objevila, že nesmírné množství diváků bezděky smeklo. „Proč smekáte?“ pravil žertem můj přítel svému známému, jenž stál vedle něho. „Přirozeně, abych uctil Jindřicha Claye“, odvětil. „Ale Jindřich Clay tu není svým tělem. Nevidíte, než hlínu“. „Ale můj úmysl, pane“, pokračoval, „jest uctiti toho, který jest tu zobrazen“. Odpověděl správně. A přece jak mnoho z týchž lidí by bylo uraženo, kdyby viděli někoho smekati před sochou sv. Petra? Desatero tedy zapovídá ne obrazy dělati, ale klaněti se jim.

Seznavše, že posvátné obrazy jsou dovoleny, uvažujme nyní prospěchy, které nám z toho vyplývají, když se jich užívá.

1. Malby náboženské krášlí dům Boží Co slušnějšího než ozdobovati kostel, který jest nástinem nebeského Jerusaléma, tak krásně popsaného od sv. Jana?[2]) Salomon ozdobil chrám Boží obrazy cherubínů a jinými obrazy. „A obložil cherubíny zlatem. A všecky stěny chrámu vůkol ozdobil rozličnými ryti-

---

[1]) Jindřich Clay (Klé), státník americký (1777, † 1852), zvláště zasloužilý svou činností v boji Spojených Států se Španěly a v jednání o zrušení otroctví. Jméno Clay = hlína. Př.

[2]) Zjev. XXI.

nami a soustrem.“ [1]) Bylo-li vhodno a slušno ozdobovati chrám Šalomonův, který obsahoval jen archu Páně, oč příhodnější jest zdobiti kostely, které v sobě chovají Pána archy? Když vidím kostel vkusně ozdobený, jest mi to jistým znamením, že jest tam Pán doma a že se mu zbožní poddaní klanějí v sídle jeho.

Jaká krása, jaká rozmanitosť, jaké půvabné obrazy se jeví zraku našemu v tomto chrámě přírody, v němž přebýváme? Pohleď na baldachýn nebes! Viz ty vybrané malby malované rukou Božského umělce na zemi. „Pohleďte na lilije pclní . . . Pravím vám, že Salomon ve vší slávě své nebyl oděn jako jedno z nich.“ Když jest chrám přírody tak bohatě ozdoben, neměly by se mu naše chrámy rukama učiněné nějak podobati?

Kolik lidí, kteří se přiznávají za křesťany, musí si jako David vytýkati, že „bydlí v domě cedrovém, kdežto archa Boží postavena jest prostřed koží“. [2]) Kolik jest takových, že se tváří pohoršenými pohledem na jediný zbožný znak v domě bohoslužby a přece jejich soukromé příbytky jsou vyzdobeny nejvzácnějšími malbami! Když se slavila stříbrná svatba Jindřicha W. Beechera*), několik zámožných údů jeho společnosti ozdobilo stěny Plymouthského (čti Plimot) kostela svými soukromými

---

[1]) III. Král VI.

[2]) II. Král. VII., 2.

*) J. W. Beecher (čti Bíčr), pověstný kazatel protestantský v Americe.

obrazy. Cílem jejich, když to činili, ovšem, nebylo uctiti Boha, ale svého pastora. Ale neznesvětily-li podobizny lidí tento kostel, jak mohou znesvětiti podobizny svatých kostely naše?[1]) A co jest vhodnějšího, než obklopiti svatyni Ježíše Krista podobiznami svatých zvláště Marie a apoštolů, kteří žijíce, sloužili jeho posvátné osobě? A není-li přirozeno, aby děti zdobily své domácnosti podobiznami svých otců u víře?

2. Náboženské obrazy jsou katechismem nevědomých. Přese všecko úsilí církve a státu v příčině vychování veliký díl pokolení lidského bude nevzdělaným. Malované obrazy je poučí o tom, čemu vzdělané učí knihy.

Kolik tisíc lidí by umřelo, neznajíce víry křesťanské, kdyby nebyli osvíceni obrazy! Když se Augustin, apoštol Anglie, poprvé objevil před králem Ethelbertem, aby mu zvěstoval evanděliu, byl před ním nesen stříbrný kříž a obraz Spasitelův; a tyto obrazy mluvily mocněji očím nežli slova uším jeho posluchačů.

Pomocí náboženských obrazů způsobil sv. František mnoho obrácení v Indii, a týmiž prostředky Otec de Smet vyučil evanděliu divochy Skalního Pohoří (Rocky Monntains, [čti Roky Mauntins], horstvo v Severní Americe).

---

[1]) Ve Washingtonově a Leeově universitě jest kaple, v níž zaujímají obrazy zámožných dobrodinců vynikající místo.

3. Vystavujíce náboženské obrazy ve svých komnatách, vyznáváme mlčky, ale výmluvně svou víru. Byl jsem nějakou dobu návštěvou u jednoho občana ve vzdáleném městě za poslední války mezi Jižními a Severními Státy, a vstupuje do jeho knihovny, zpozoroval jsem dvě podobizny, jednu vynikajícího jenerála a druhou arcibiskupovu. Tyto podobizny mi hned zvěstovaly náboženství a vlastenecké smýšlení majetníka domu. „Hle!“ pravil mi, ukazuje na obrazy, „mé náboženské vyznání a mé politické vyznání“. Vidím-li v něčí komnatě kříž, jsem hned přesvědčen, že není nevěrcem.

4. Pomocí náboženských obrazů se sesiluje naše úcta a láska k těm, jež představují, poněvadž můžeme soustřediti své myšlénky pozorněji na předmět svých citů. Pozoruj, jak září oko útlého dítěte, když pohlíží na obraz milované matky. Který křesťan může státi bez pohnutí, když pozoruje obraz bolestné Matky Boží? Co zbožnosti se pěstuje křížovou cestou? Pozoruj mocné city, zobrazené ve tváři pokorné ženy křesťanské, jež mlčky kráčí od zastavení k zastavení. Sleduje Spasitele krok za krokem ze zahrady Getsemanské až na Kalvarii. Celé to divadlo vtiskuje se panorámou v její mysl, v její paměť a v její city. Nejdojemnější kázání o umučení Páně by nevznítilo tak srdečné lásky, a nevyvolalo by tak spasitelných úmyslů, jaké vyvolalo němé divadlo Spasitele visícího na kříži.

5. Podobizny svatých nás povzbuzují, abychom následovali jejich ctností; a to jest první účel, který má církev na mysli, povzbuzujíc k užívání zbožných obrazů. Jedním cílem jeho jest ovšem ctíti svaté; jiným vzývati je; ale hlavním cílem jest povzbuditi nás, abychom následovali jejich svatého života. Jsme napomínáni, abychom „vzhlédli a činili podle způsobu, kterýž nám na hoře ukázán jest“.[1]) Neznám lepšího způsobu rozšiřovati zbožnosť, než příkladem.

Chováš-li doma obraz Jiřího Washingtona, Patrika Henryho, vrchního sudího Taney-ho, nebo jiných výtečných mužů, jako u nás Karla IV., Kollára, Jungmanna, Palackého, zajisté budou míti tyto obrazy veliký, ač třeba tichý vplyv na mysl a na srdce tvého dítěte. Tvůj syn se tě otáže: „Kdo jsou tito mužové?“ A ty mu řekneš: To jest Karel IV., otec vlasti; to jest Kollár, znamenitý pěvec Slávy dcery, kterou probudil sebevědomí národa našeho; to jest Jungmann a Palacký, kteří toli přispěli k naší slávě. Anebo řekne občan Spojených Států: toť Washington, otec naší země; toť Patrik Henry, vroucí milovník svobody občanské; toť Taney, (čti Tény), nepodplatitelný soudce. Tu hoch tvůj nejen pojme úctu k těmto mužům, ale zamiluje si také občanské ctnosti, kterými se proslavili. A podobně když tvé děti usta-

---

[1]) II. Mojž. XXV., 40.

vičně mají před očima nejčistší a nejvznešenější příklady svatosti, není možno, aby pozorujíce je, nenabyly záliby ve ctnostech, kterými vynikly zobrazené osoby.

Nejsou-li zaplavovány naše země ohyzdnými malbami a necudnými obrazy, které kazí naši mládež? Užívají-li náhončí satanovi takových laciných prostředků k účelu špatnému, jsou-li dosti schytrali, aby vlévali skrze smysly do srdce neopatrných jed hříchu stavíce před ně obrazy oplzlé, pro Bůh, proč bychom nemohli posvěcovati duše svých dětí obrazy zbožnými? Proč bychom nečinili oko nástrojem vychování, jako je nepřítel činí nástrojem záhuby? Má-li péro kreslířovo, štětec malířův a dláto sochařovo býti vydáno nejnižším cílům? Bůh uchovej! Uměny jsou určeny za služebnice náboženství.

Téměř každým okamžikem dne přijímá oko dojmy zevnějších předmětů a okamžitě sdílí tyto dojmy duši; a takto přijímá duše každého dne tisíce dojmů, které jsou dobry nebo zly, podle povahy předmětů, které se jí staví před oči.

Nemůžeme tedy dostatečně oceniti blahý účinek, který na nás vykonává kostel nebo světnice ozdobená posvátnými obrazy. Dlíce před nimi, cítíme, že jsme ve společnosti spravedlivých, a pozorování zbožných podobizen očišťuje naše city, povznáší naše myšlénky, krotí naši lehkomyslnosť a šíří kolem nás zdravé ovzduší.

Cítím se šťastným, že pokřik druhdy pozdvižený proti obrazům konečně utichl. Nyní jsme zřídka nazýváni modláři. I někteří z našich bratří, kteří jsou jiného smýšlení náboženského, už počali uznávati užitečnosť náboženských znaků (symbolů) a litují, že pro nemírnou horlivosť reformatorů bylo nám samým ponecháno jich užívati. Již jsou vztyčeny kříže na některých kostelích protestantských náhradou za pověstného větrného kohouta.

Jistý občan z Richmondu mi vypravoval, že v posledním pašijovém týdni byl tamní episkopalní kostel ozdoben dvanácti kříži, kdežto ještě nedávno pohled na jediný kříž hrůzou naplňoval duchovního.

Kéž zasvitne brzy den, kdy všichni křesťané se s námi spojí nejen v uctívání posvátného znaku spásy, ale i v úctě téhož oltáře! —

Hlava XVI.

Očistec a modlitby za zemřelé.

Církev katolická učí, že kromě místa věčných muk pro zlé a věčného pokoje pro spravedlivé jest ve příštím životě prostřední stav časného trestu, přisouzený těm, kteří umřeli v hříchu všedním, nebo neučinili zadosť spravedlnosti Boží za hříchy již odpuštěné.

Také nás učí, že ačkoliv si duše odkázané do tohoto prostředního stavu, obecně zvaného očistcem, nemohou pomoci samy, lze je podporovati prosbami věřících na zemi. Očistec přirozeně vede k příslušnému článku víry, — že jest užitečno modliti se za zemřelé; neboť duše odsouzené na toto prostřední místo nedošly cíle své dráhy. Ještě jsou vyhnanci nebes a jsou schopny milosrdenství Božího.

Není-li podivno, že i tato líbezná nauka byla uvedena v pochybnosť od bořivých reformatorů šestnáctého století, když uvážíme, že jí zřetelně učí Zákon Starý, že jest alespoň naznačena v Zákoně Novém; že ji jednomyslně hlásají otcové církevní; že jest vtělena ve všech starých liturgiích Východní i Západní církve; a že jest to nauka, která dokonale souhlasí s naším rozumem a poskytuje výborné potěchy srdci lidskému?

1. Jest to nauka jasně obsažená ve Starém Zákoně a kterou zbožně prováděl lid hebrejský. Juda Makabejský nařídil po bitvě, kterou svedl s nepřítelem, přinášeti modlitby a oběti za padlé soudruhy. „A učiniv sbírku, poslal dvanácte tisíc drachem stříbra do Jerusaléma, aby byla obětována oběť za hříchy mrtvých, dobře a nábožně mysle o vzkříšení. Nebo kdyby byl neměl naděje, že vstanou z mrtvých ti, kteříž padli, zbytečné a daremné by se zdálo, modliti se za mrtvé . . . Protož svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů sproštěni byli“.[1])

[1]) II. Mach. XII., 43—46.

Slova tato jsou tak přesvědčiva, že jich nemohu žádným výkladem učiniti jasnějšími. Tento odstavec se osvědčil velikým kamenem úrazu reformatorům. Shledavše, že nemohou žádnou vytáčkou oslabiti sílu tohoto místa, zavrhli bezbožně knihy makabejské, jako člověk, který vraždí nepříznivého svědka. Předstírají, že jsou knihy makabejské podvrženy. A předce mají ty knihy tutéž autoritu jako evanělium sv. Matouše, nebo kterákoliv jiná část bible. Neboť kanonicita Písma svatého spočívá jediné na autoritě církve katolické, která je prohlásila za vnuknuty.

Ale i když připustíme k vůli důkazu, že knihy makabejské nemají práva, aby byly řaděny mezi kanonické knihy Písma svatého, přece nikdo nepopřel, že nejsou alespoň hodnověrnými památkami dějepisnými a že takto dokazují, že bylo obecným zvykem u lidu hebrejského, tak jako u nás modliti se a přinášeti oběti za mrtvé.

2. Když se objevil na zemi Spasitel, Zakladatel Nového Zákona, přišel vyklestit výhonky, jež narostly na těle židovského zákonníku církevního a očistiti židovskou církev od lidských podání, která se časem vmísila jako pleva mezi pšenici zdravého učení. Odsuzuje na příklad fariseje za to, že zapovídali konati skutky milosrdné v sobotu, a ve dvacáté třetí hlavě sv. Matouše jim vyčítá dlouhou řadu novot v učení i v kázni.

Ale káral-li kdy Spasitel židy za to, že věří ve střední stav, či že se modlí za zemřelé, ač věděl, že jest to obyčej v lidu velice rozšířený? Nikdy. Naopak vícekrát se sám i apoštol národů zmiňují o učení o očistci.

Spasitel praví: „Kdo by koliv řekl slovo proti Synu člověka, bude jemu odpuštěno. Ale kdož by mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím“.[1]) Když prohlašuje Spasitel, že hřích proti Duchu svatému nebude odpuštěn v příštím životě, zřejmě nám dává souditi, že jsou některé hříchy, které se v životě budoucím odpustí.

Sv. Pavel praví, že „zjeveno bude dílo jednoho každého“ v den Páně. „Jednoho každého dílo, jaké by bylo, oheň zkusí. Zůstane-li čí dílo“, to jest, jsou-li jeho skutky svaté, „vezme odplatu. Pak-li čí dílo shoří“. to jest, jsou-li skutky jeho závadny a nedokonaly, „vezme škodu; ale sám bude spasen, avšak tak jako skrze oheň“.[2]) Duše jeho bude konečně spasena, ale bude trpěti po jistou dobu v očistných plamenech očistce.

Tento výklad není můj. Jest jednomyslným hlasem otců křesťanských. A kdo jsou ti, kteří odstranili pomníky ctihodné svým věkem, zavrhujíce nauku o očistci? Jsou to nespokojení duchovní, nechtějící nésti jha náboženského, lidé, kteří vystoupili šestnáct set

[1]) Mat. XII., 32.
[2]) I. Kor. III., 13—15.

let po založení křesťanství. Posuď, čtenáři, koho máš následovati? Potřebuješ-li znáti pravý dosah nějaké důležité otázky z ústavy Spojených Států, nepřidáš-li se k výroku Storyho, Jeffersona (čti Džeferson), Maršalla, Taneye, právníků a státníků, kteří jsou uznanými vykladači ústavy? Nedáš-li přednosť mínění jejich před míněním politických svůdců, kteří nemají ani vědomostí, ani autority, ani dějin, aby je dokázali, ale dávají se vésti jen sobeckými cíli? Nuže, týž důvod, který tě vede, abys zamítl mínění politického nevědomce a přijal mínění vynikajících právníkův o otázce ústavní, vede tě, abys odmítl novoty náboženských novotářů a následoval svorného smýšlení otcův o očistci.

3. Rád bych ti předložil obšírné výňatky ze spisů nejstarších otců církevních odnášející se k tomuto předmětu, ale musím se spokojiti tím, že uvedu jen několik nejznamenitějších hvězd prvního křesťanstva.

Tertullián, který žil ve století druhém, praví, že „věrná žena se modlí za duši zemřelého manžela, zvláště ve výroční den jeho usnutí (úmrtí). A opomenula-li to činiti, zapudila svého manžela, pokud na ní záleží“.[1])

Eusebius (4. století), dějepisec, jak popisuje pohřeb Konstantina Velkého, dí, že tělo zesnulého knížete bylo položeno na vysoké máry a služebníci Páně a množství lidu se

---

[1]) De Monogam, n. X.

slzami v očích a s nářkem obětovali modlitby a oběti za pokoj jeho duše. A dějepisec dokládá, že se to stalo na žádosť tohoto zbožného panovníka, který vystavěl v Cařihradě veliký kostel na počesť apoštolů, aby naň pamatovali věřící, až umře.[1])

Sv. Cyrill Jerusalémský (4. století) píše: „Vzpomínáme svatých otců a biskupů a všech, kteří z nás zesnuli, věříce, že prosby, které vysíláme, velmi prospějí jejich duši, jelikož se obětuje oběť svatá a hrozná.“ A těm, kteří jsou náchylni pochybovati o účinnosti modliteb za mrtvé, odpovídá příkladem: „Vypoví-li král některé osoby, jež ho urazily, a jejich příbuzní zhotoví korunu a obětují mu ji ve prospěch těch, na něž se hněvá, zdali nesvolí ukrátiti jejich trest? Tak i my obětujíce korunu modliteb za ty, kteří zesnuli, dosáhneme jim odpuštění pro zásluhy Kristovy.“[2])

Sv. Efrém (v témže století) dí: „Zapřisáhám vás, bratří a přátelé moji, ve jménu Boha, který mi velí vás opustiti, abyste na mne pamatovali, když se shromáždíte na modlitby. Nepochovávejte mne s voňavkami. Nedávejte jich mně, ale Bohu. Mne, počatého v bolestech, pochovejte s nářkem a místo voňavek mi pomáhejte modlitbami; neboť pro mrtvé jsou dobrodiním modlitby žijících svatých.“[3])

---

[1]) Euseb., k. IV., c. 71.

[2]) Katech. n. 9., 10, p. 328.

[3]) Vyňato z knihy Faith of Catolics. vol. III., p. 162 a násl.

Sv. Ambrož (v témže století) dí při smrti císařů Graciána a Valentiniána: „Blaženi budete oba (Graciáne a Valentiniáne), platí-li co mé modlitby. Neuplyne dne, abych mlčel o vás. Žádná moje modlitba vás neopomene poctiti. Neuplyne noci, aby v ní nebylo o vás zmínky v mých modlitbách. Při každé oběti na vás budu vzpomínati“ A při smrti císaře Theodosia obětoval následující modlitbu: „Dej dokonalý pokoj služebníku svému Theodosiovi, pokoj, který jsi připravil svatým Svým. Kéž se vrátí duše jeho, odkud sestoupila, kde nepocítí ostnu smrti . . . Miloval jsem jej a proto ho budu následovati do země živých. Ani ho neopustím slzami a modlitbami, dokud ho nedovedu . . . na svatou horu Páně, kde jest život neumírající, kde není porušení, ani vzdechů, ani zármutku.“ [1])

Sv. Jeroným, v témže století, v soustrastném listě k Pammachiovi, po smrti choti jeho Pavlíny, píše: „Jiní mužové pokrývají fialkami a růžemi hroby svých žen. Náš Pammachius skrápí posvátný popel Pavlinin balsámem almužny.“ [2])

A sv. Jan Zlatoústý píše: „Nebylo bez dobrých důvodů nařízeno od apoštolů, aby se dála vzpomínka na zemřelé v hrozném tajemství, poněvadž dobře věděli, že jim z ní vzejde veliký prospěch.“ [3])

---

[1]) Fait hof Catholics, vol. III., p. 176.
[2]) Tamže p. 177.
[3]) Tamže vol. II.

Sv. Augustin, který žil na počátku pátého století, vypravuje, že jeho matka umírajíc, vyslovila tuto poslední prosbu: „Uložte toto tělo kdekoliv; péče o ně neznepokojujž vás nijak. O to jediné vás žádám, abyste na mne pamatovali před oltářem Páně, kdekoliv budete.“

A zbožný tento syn se modlí za duši matky své řečí nejněžnější. „Protož tedy“, vece, „o Bože srdce mého, prosím tě za hříchy matky své: vyslyš mne pro lék ran našich, který visel na dřevě . . . Budiž v pokoji s mužem svým . . . A vnukni, Pane Bože můj . . . svým služebníkům, bratřím mým, jimž sloužím hlasem, srdcem i pérem, aby, kolik jich koliv toto čísti bude, vzpomínali u oltáře Tvého Moniky, služebnice Tvé . .“ [1])

Toť jen několik příkladů jednomyslného souhlasu otců o spasitelném obyčeji modliti se za zemřelé.

Nyní pochopíš, že tato pobožnosť není vynálezem doby nové, ale naukou všeobecně s důrazem hlásanou v prvních, nejryzejších dobách církve.

Vidíš, že modliti se za mrtvé nebylo pobožností chytrácky doporučovanou od nějakého pochybného nebo blouznivého spisovatele, ale náboženským úkonem hlásaným a doporučovaným ode všech velikých učitelů a otců

---

[1]) Vyznání, kniha IX.

církevních, kteří jsou uznanými vykladači náboženství křesťanského.

Vidíš je také, ani hlásají tuto nauku ne jako chladný, abstraktní pojem, ale jako nutný úkon denní pobožnosti a vřaďují ji ve své obvyklé modlitby.

Modlili se za zemřelé v ranních i večerních modlitbách. Modlili se za ně v hodinkách kněžských i při mši svaté. Prosili věřící shromážděné při veřejných službách Božích v neděli, aby se modlili za zesnulé. A na pomnících, které byly postaveny zemřelým, z nichž se některé zachovaly až do dnes, byly vryty nápisy vážně vybízející živé, aby se modlili za jejich duši. Jak to blaží naše katolické srdce, že pobožnosť tak lahodící duším trpícím jest zároveň tak pevně založena na podání věků!

4. Že obyčej modliti se za zemřelé pochází z časů apoštolských, jest také zřejmo z liturgií církevních. Liturgie jest ustálený formulář veřejné bohoslužby, obsahující stvrzené modlitby církevní. Missál neboli mešní kniha, na příklad kterou vídáte na našich oltářích, obsahuje část liturgie katolické církve. Nejdůležitější liturgie jsou liturgie sv. Jakoba apoštola, který založil církev jerusalémskou; liturgie sv. Marka, evandělisty, zakladatele církve alexandrijské a liturgie sv. Petra, který zařídil církev v Římě. Tyto liturgie jsou pojmenovány po apoštolích, kteří je sestavili. Mimo ně jsou ještě liturgie sv. Jana Zlato-

ústého a sv. Basilia, které se zakládají hlavně na liturgii sv. Jakoba

Všechny pak tyto liturgie bez výminky mají modlitby za mrtvé a že byly prozřetelností uchovány, jest druhým vítězným důkazem jejich ctihodného stáří.

Východní a západní církve byly šťastně sjednoceny až do čtvrtého a pátého století, kdy původcové kacířstev Arius, Nestorius a Eutychés odtrhli miliony duší od středu jednoty. Přívrženci těchto sekt byli nazváni Ariány, Nestoriány a Eutychiány a od tohoto dne až do nynějška tvořily obě poslední společnosti různé obce, jsouce odloučeny od církve katolické na východě, právě tak jako jsou od ní odloučeny církve protestantské na západě.

Řecká církev rozkolná, jejímž odnožem jest nynější ruskořecká církev, zachovala spojení s církví římskou až do devátého století.

Ale opouštějíce církev katolickou, podržely tyto východní církve staré liturgie, kterých jak tuto dokáži, používají podnes.

Pobývaje na všeobecném sněmě v Římě, věnoval jsem velikou část volného času na prozkoumání různých liturgií rozkolných církví východních. Ve všech jsem našel formule modliteb za zemřelé téměř totožné s formulí misálu římského: „Rozpomeň se, Pane, na služebníky a služebnice své, kteří nás předešli se znamením víry a spí snem pokoje. Račiž,

Pane, jim i všem v Kristu odpočívajícím popřáti místa občerstvení, světla a pokoje skrze téhož Krista Pána našeho.“

Nespokojiv se zkoumáním jejich knih, vyptával jsem se východních patriarchů a biskupů, kteří stojí v obcování se stolicí římskou a jsou obřadu armenského, chaldejského, koptického, maronitského a syrského. Všichni mne ubezpečovali, že rozkolní křesťané východní, mezi nimiž žijí, mají bez výjimky modlitby a oběti za mrtvé.

Nyní se táži, kdy asi přijaly tyto východní sekty katolický obyčej modliti se za zemřelé? Nemohly ho přijati později než v devátém století, protože se tehdy řecká církev od nás odtrhla a neměla od té doby spojení s námi, vyjma na čas ve dvanáctém století. Nemohly přijati toho obyčeje po čtvrtém a pátém století, jelikož Ariáni, Nestoriáni a Eutychiáni od té doby s námi neobcují. Protož přijali tuto nauku s námi společně od apoštolů. Pijí-li lidé žijící v různých krajích víno mající tutéž vůni, chuť i barvu, následuje z toho, že víno pochodí z téhož druhu révy. Tak musíme souditi, že tato lahodná nauka o přímluvě za zemřelé má kořen v apoštolském kmeni učení štípeném Spasitelem.

5. Již jsem mluvil o úctě staré církve židovské k duším zemřelých. Ale snad nevíš, že židé podrželi do dneška ve svých obřadech zbožný obyčej modliti se za mrtvé. A přece jest tomu skutečně tak.

Prostřed všeho putování a změn života, ačkoliv roztříštěni a roztroušeni jako ovce bez pastýře na povrchu země, nikdy nezapoměli synové izraelští, ani nezanedbali posvátné povinnosti modliti se za své zesnulé bratry.

Nechtěje toho tvrditi bez nejpřísnější jistoty, opatřil jsem si od židovského konvertity schválenou modlitební knihu hebrejské církve, z níž vyjímám následující formuli modliteb, které jsou předepsány při pohřbu: „Zesnulý bratře! kéž nalezneš otevřenu bránu nebeskou a uzříš město pokoje a příbytky bezpečné a setkáš se s posluhujícími anděly radostně ti pospíchajícími v ústrety. A kéž povstane velekněz, aby tě přijal a ty dojdeš cíle, odpočineš v pokoji a opět povstaneš k životu. Budiž odpočinek připraven v nebeském příbytku . . . budiž osud, přebývání a místo odpočinku duší našich zemřelých bratří (jež provodiž duch Páně do ráje), kteří se odebrali z tohoto světa podle vůle Boha, Pána nebes i země. Kéž jej skryje svrchovaný Král králů svou neskončenou milostí v stín svých perutí. Vzkřísiž ho na konci dnů těchto a dejž mu píti z proudu svých rozkoší.“ [1])

Jsem šťasten, že nejpokročilejší a nejosvícenější údové episkopální církve stále se vracejí k víře svých praotců vzhledem k mod-

[1]) Jewish Prayer-Book (židovská modlitební kniha), vydaná od Isaaka Leesera; vyšla u Slotea a Mooneye ve Filadelfii.

litbě za mrtvé. Jeden můj známý, druhdy vynikající duchovní episkopální obce, ale nyní obrácený, mně vypravoval, že sta protestantských duchovních v Americe a zvláště v Anglii pevně věří v účinnosť modlitby za mrtvé, ale ze známých důvodů své víry nevyznávají. Snadno mne přesvědčil o pravdivosti svého tvrzení, zvláště pokud se týká církve anglikánské, poslav mi šest různých spisů uveřejněných v Londýně. Všecky pojednávají o očistci. Tyto knihy jsou vytištěny pod dozorem protestantské církve episkopální; všecky obsahují modlitby za mrtvé a katolickými důvody dokazují, že jest střední stav po smrti a dovozují povinnosť modliti se za zemřelé bratry.[1])

Úhrnem: vidíme, že obyčej modliti se za mrtvé doporučuje stará církev hebrejská i dnešní židovská synagoga. Vidíme, že jej hlásají všichni otcové křesťanští věk za věkem. Vidíme, že jest zařaděn ve všecky liturgie Východu i Západu. Vidíme, že mu horlivě učí dnešní církev ruská i ohromná rodina rozkolných křesťanů roztroušených na východě. Vidíme konečně, že jest oblíbenou pobožností dvou set milionů katolíků a rovněž značné části církve episkopální.

Zda by to, příteli, nebylo vrcholem ukvapenosti a nerozvážnosti, dávati přednosť soukromé domněnce před touto ohromnou pře-

[1]) Path of Holines, Revington, Londýn. Treasury of Devotion, tamt. Catechisme of Theology, Masten, Londýn.

vahou učenosti, svatosti a vážnosti? Zda by nebylo bezbožno státi stranou se stisknutými rty, zatím co svět křesťanský vysílá k nebi neustávající De profundis za své zesnulé bratry? Zdaž by nebylo mrazivo a nesrdečno nemodliti se za své zesnulé přátely k vůli předsudkům, které nemají základu ani v Písmě, ani v podání, ani v rozumu?

Rozloučí-li se s tebou bratr, aby se plavil přes širý oceán atlantský, pobízí tě náboženství a láska, abys se zaň modlil, dokud jest vzdálen. A když se týž bratr plaví úžinou smrti, aby přistál ku břehům věčnosti, proč se zaň také tehdy nemodlíš? Když se plaví přes atlantický oceán, vzdálila se od tebe jeho duše uvězněná v těle; když se plaví mořem smrti, opustila tě jeho duše z těla vysvobozená. Jaký jest tu rozdíl vzhledem k povinnosti modliti se za něj? Neboť, co jest smrť? Pouhé rozdělení duše od těla. Tělo však umře, ale duše „žije a hýbe se a jest“. Po smrti tak jako před ní myslí, vzpomíná a miluje. A nevztahuje-li se moc a milosrdenství Boží na duši tu za hrobem rovněž jako před ním? Kdo položí meze moci Boží a řekne Mu: „Až potud půjdeš a ne dále?“ Dva tisíce let po smrti Abrahamově pravil Pán: „Já jsem Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakobův. Není Bůh mrtvých, ale živých“.[1])

Prospívá-li tedy modliti se za bratry své v těle, proč by bylo neužitečno, modliti se za

[1]) Marek, XII., 26, 27.

ně, když jsou z těla vysvobozeni? Neboť dokud žil, nemodlil jsi se za jeho tělo, ale za jeho duši.

Zemře-li tento bratr tvůj s nějakou malou poskvrnou na duši své, jíž se dopustil na příklad netrpělivostí, nebo zlým slovem, jest schopen vejíti do nebe s těmito skvrnami na duši? Nikoliv; svatosť Boží mu brání, neboť „nic poskvrněného nevejde do království nebeského.“ [1]) Chceš ho vydati pro tyto nepatrné přestupky věčným mukám společně s cizoložníky a vrahy? Ne; neboť spravedlnosť a milosrdenství Boží to zakazují. Protož prostý rozum tvůj žádá prostředního místa pokání, aby se duše očistila, než se stane hodnou radosti, která plyne z obcování s Bohem a svatými Jeho.

Bůh „dá každému podle skutků jeho“ — čistým a neposkvrněným věčnou blaženosť; zavrženým věčné odsouzení; duším poskvrněným menšími chybami místo časné očisty.

Viděl jsem dobrou dceru, ana obsluhovala s něžnou péčí milovaného nemocného otce. Mnoho dní plných úzkosti a nocí bezesných probděla u jeho lože. A svlažovala vyprahlá ústa a ochlazovala vřelé čelo a zvédala mdlou hlavu na podušce. Každá změna v nemocném k lepšímu nebo horšímu přinášela přiměřený zásvit slunce, nebo zatmění jejímu srdci. Otec umřel, i provázela jeho ostatky ku hrobu.

---

[1]) Zjev. XXI., 27.

Ačkoliv nebyla katoličkou, přece stojíc u mar, roztrhla pouta, která vložil krutý náboženský předsudek jejímu srdci, a povznesši se nad svou sektu zvolala: „Pane, smiluj se nad jeho duší“. Byl to hlas přírody a náboženství.

Ach! odstup od nás náboženství, které by stanovilo věčné rozloučení mezi živými a mrtvými. Jak potěšitelno jest katolíku mysliti, když se modlí za své zesnulé přátely, že nejsou modlitby jeho přestoupením hlasu církve, ale jsou s ním v souzvuku; a tak jako po příkladu Augustinovu bdí u lože umírající matky své, tak podoben Augustinu může pokračovati v téže službě lásky k její duši, když zemřela, modle se za ni. Jaká to blaživá myšlenka, že zlaté pouto modlitby stále tě spojuje s těmi, kteří „zesnuli v Pánu“, a že stále můžeš s nimi rozmlouvati a za ně se modliti!

Tennyson se chopil citu katolického, když dává svému hrdinovi takto osloviti svého žijícího přítele sira Bedivera:

„Já dožil jsem a vše, co jsem kdy vykonal
kéž Svrchovaný očistí; ty, druhu, však,
mé tváře neuzříš-li v světě nikdy více už,
pros za mou duši. Modlitby víc dosáhly,
než světu kdy se zdálo. Všude ať tvůj hlas
zní za mne dnem i nocí živým pramenem.
Neb oč jsou lidé lepší ovcí nebo koz,
jež slepě jenom žijí, Boha znajíce

když přece nespínají k vroucím modlitbám
svých rukou za sebe ni za své přátely?
Neb modlitbami celý země okršlek
jest připjat Bohu k nohám zlatým řetězem.“ [1])

Ach! toť myšlenka, která zbavuje smrť ostnu jejího a činí snesitelným rozloučení přátel. A nepotřebují-li zesnulí přátelé tvých modliteb, nejsou ztraceny ale jako déšť vyssátý sluncem opět úrodnou prškou padá na naše pole, tak budou sebrány sluncem spravedlnosti a spustí se prškami milosti na hlavu tvou: „Pusť chléb svůj po vodě mimo tekoucí: nebo po mnohých časích jej najdeš“.[2])

Hlava XVII.

Občanská a náboženská svoboda.

Člověk požívá svobody náboženské, když má volné právo ctíti Boha podle velení pravého svědomí a vykonávati náboženství způsobem, který se nejvíce shoduje s jeho povinnostmi k Bohu. Každý skutek, který porušuje jeho svobodu svědomí, právem se jmenuje náboženskou nesnášenlivostí. Tato náboženská svoboda jest svatým právem každého člověka, poněvadž odpovídá nejjistější povinnosti, kterou mu Bůh uložil.

---

[1]) Morte D'Arthur.
[2]) Kazat. XI., 1.

Člověk požívá svobody občanské, když jest svoboden od libovůle jiných a když jest spravován spravedlivými zákony, ustanovenými pro všeobecné blaho společnosti. Pokud společně se spoluobčany svými zachovává zákony státní, každé výminečné obmezení, uložené mu u vykonávání práv občanských, jest rušením jeho občanské svobody.

Zde stavím větu, kterou doufám dokázati svědectvím dějin, že církev katolická byla vždycky horlivou šířitelkou náboženské i občanské svobody. Kdykoli do těchto památných práv zasáhli lidé, třebas se vyznávali za katolíky, takových křivd církev daleko neschvalovala, nýbrž stavovala, až mnohdy i její autorita byla vzdorem pohaněna.

Církev učí, že člověk, jako svobodnou vůlí svou od milosti odpadl, tak se musí svou svobodnou vůlí k milosti navrátiti. Obrácení a přinucení jsou pojmy, které se nedají smířiti. Bylo vždy základní zásadou, kterou hlásali papežové i jiní hodnostáři, že křesťanští panovníci nebo missionáři nemají vykonávati žádného násilí nebo nespravedlivého vplyvu, usilujíce obrátiti duše na víru Krista Ježíše.

Sv. Augustin a druhové jeho, které poslal papež Řehoř I. do Anglie, aby obrátili národ, uspěli pokřtiti na pravou víru krále Ethelberta a mnoho jeho poddaných. Panovník tento v zápalu své horlivosti staral se úzkostlivě o to, aby všichni poddaní hned následo-

vali jeho příkladu; ale missionáři ho napomenuli, aby se úzkostlivě chránil všeho násilí obraceje národ svůj; neboť křesťanské náboženství se má přijati dobrovolně.

Papež Mikuláš I. rovněž vystříhal Michala, krále bulharského, aby neužíval moci nebo nucení, obraceje modloslužebníky

Čtvrtý sněm toledský, synoda veliké váhy v církvi, nařídil, aby nikdo nebyl nucen proti své vůli přijati víru křesťanskou. A budiž připomenuto, že tento sněm sestával ze všech biskupů španělských; a shromáždil se v kraji a v čase, kde měla církev téměř neobmezenou moc a v národě, který se vyličuje jako nejfanatičtější a nejnesnášenlivější z celé Evropy.

Nikoho snad nelze více považovati za upřímnějšího představitele svého věku než sv. Bernarda, opata Klérvóského (Clairvaux). Byl vtěleným duchem středověku. Jeho život jest klíčem, jenž nám otvírá pohled na stupeň snášenlivosti té doby. Uslyšev, že fanatický kazatel popuzuje lid k násilnostem proti židům jako nepřátelům křesťanstva, pozvedl sv. Bernard výmluvný hlas svůj proti němu, a vysvobodil tento pronásledovaný lid z nebezpečenství, jemuž byl vydán.

Abych neuváděl příliš mnoho příkladů, dovolte mi jen uvésti krásný list poslaný od Fénelona, arcibiskupa kambrejského, synu Jakoba II., krále anglického. Tento list jest nejen obrazem citů jeho srdce, ale vyslovuje

v tomto zvláštním případě ustanovení církve, jíž byl vynikající ozdobou. „Zvláště pak“, píše, „nenuťte nikdy svých poddaných ku změně víry. Žádná lidská moc nevystihne nedostupných úkrytů svobodné vůle srdce. Násilí nemůže přesvědčiti lidí: může je jen učiniti pokrytci. Poskytněte občanské svobody všem, ničeho neschvaluje jako lhostejný, ale snášeje trpělivě vše, co snáší všemohoucí Bůh a snaže se, abyste obrátil lidi mírným přesvědčováním“. [1])

Jest sice pravda, že církev katolická nešetří obtíží a neleká se obětí, aby přivedla člověčenstvo k tomu, aby přijalo její víru. Jinak by byla nevěrna svému posvátnému poslání. Ale odmítá použiti nějakého nespravedlivého vplyvu, usilujíc obrátiti duše.

Jest dobře známo, že větší úspěchy našich dívčích škol po vší zemi jsou mnohým jinověrcům pohnutkou, aby své dcery posílali do těchto ústavů. Také jest známo, jak vroucí jest náklonnosť těchto mladých dívek ku svým klášterním učitelkám; tak posvátno jest ovzduší, které dýchají v těchto učilištích, že často prosívají, aby směly přijati náboženství, které pěstuje takovou zbožnosť a které vyvodí tak čisté a libovonné lilije. Těží-li sestry z tohoto vplyvu k rozšiřování katolicismu? Nikterak. Tak úzkostlivý jest jejich ohled na náboženské svědomí chovanek, že zřídka kdy

[1]) Vie de Fénélon.

přivolí, aby byly tyto dívky pokřtěny, dokud neobdržely svolení rodičů nebo poručníkův a dokud nejsou dokonale vyučeny ve všech naukách církve.

Církev jest vskutku nesnášenliva v tom smyslu, že nikdy nemate pravdy s bludem; ani nemůže připustiti, aby bylo komu volno zamítnouti pravdu, když byly její nároky rozumu jeho přesvědčivě předvedeny. Mnohé protestanty velice matou důkazy, jako: Katolíci hlásají velice ochotně svobodu svědomí tam, kde jsou v menšině. Ale kde dosáhnou převahy počtem a mocí, tam ničí tuto svobodu, protože jejich víra učí netrpěti jiného učení než katolické. Jest tudíž naprosto nutno, aby jim nikdy nebylo dovoleno užívati této výhody.

V tom však jest veliké nedorozumění pocházející z toho, že neznají katolického učení v jeho plnosti. Nebudu ho dovozovati svými důvody, aby se nezdálo, že jsem si je smyslil jen právě tu, kde ho potřebuji; nýbrž uvedu jiné svědky. Uvedu velikého bohoslovce Bekana (Martin Becanus, jesuita *1561—†1624), který učil v době, kdy byl boj mezi protestantismem a katolicismem nejprudčí. Praví, že vladař má trpěti náboženskou svobodu; přináší-li státu nebo společnosti více škody, potlačovati ji. Vladař má vždy vejíti ve smlouvu, kterou by byla poddaným zajištěna svoboda u věcech náboženských; a když se smlouva stala, musí se právě tak dodržeti v každém odstavci, jako

každá jiná zákonitá a počestná smlouva.[1]) To jest pravé katolické učení o této věci dle Bekana i všech katolických bohoslovců. Takže nabudou-li katolíci většiny v obci, kde již všem byla zákonem zabezpečena svoboda svědomí, zavazuje je jejich náboženství, aby šetřili práv, kterých takto jejich spoluobčané nabyli. Jaké tedy nebezpečenství hrozí protestantům, dosáhnou-li katolíci většiny v některé zemi? Jejich starosti jsou výsledkem marných strachů, kterých by nemělo býti v žádné poctivé duši.

Církev nejen že šetřila svědomí lidí, přijímati náboženství dle své volby, ale také hájila jejich občanských práv a svobod proti přehmatům světských panovníků. Jeden z rozšířených bludů, které zachvátily mysli v naší době, jest, že v dřívějších dobách byla církev spojena s knížaty na utlačování národů. Jest to hnusná pomluva, kterou snadno rozpráší dosť nepatrná znalosť dějin církevních.

Pravdou jest, že nejzatvrzelejšími nepřátely církve byla knížata světská, i tak zvaná knížata křesťanská.

Boj mezi státem a církví neutuchl nikdy, poněvadž církev cítila, že jest její povinností v každém věku povznášeti hlasu svého proti despotickým a libovolným opatřením knížat. A jak dobře řekl před čtyřiceti lety kterýsi

---

[1]) Becanus, de virtutibus theologicis, c. 16., quastim No. 2.

protestantský spisovatel americký,[1]) bylo blahodárným zařízením Prozřetelnosti, že byla na zemi moc duchovní, aby stála jako kovová hradba proti tyranství panovníků světských, a aby jim řekla: „Až potud půjdete a ne dále a tu se zlomí dující větry vaší vášně“; moc, která by řekla, jako řekl Jan Herodovi: „Nesluší tobě toho činiti“; moc, která by pozvedla kárající prst proti nim, i když se vznáší tasený meč nad její šíjí a řekla jim jako Nathan Davidovi: „Ty jsi ten muž“. Ona říkala knížatům, mají-li národové své povinnosti, že mají také svá práva; a že musí-li poddaný dávati císaři, co jest císařovo, musí také císař dávati Bohu, což Božího jest.

Ano církev plníc své božské poslání, aby vedla duše k Bohu, byla vždycky ochránkyní práv lidu.

Sv. Ambrož, arcibiskup milánský, nám poskytuje patrný doklad úsilných snah, které katolická církev konala, hájíc zájmy občanů proti útiskům vladařů.

Část lidu soluňského se vzepřela proti zákonité moci císaře Theodosia. Zločin těchto občanů byl skutečně velice trestuhodný; ale císař oplatil potupu, která se mu stala, hrozným a nepřirozeným trestem, který zanechal nezhladitelnou skvrnu na jeho jinak znamenité povaze. Obyvatelé byli shromážděni za

---

[1]) Dr. Brownson (čti Brónsen), který byl tehdy ještě protestantem.

předstíraným účelem, aby byli svědky jízdy o závod; a na dané znamení přepadli žoldnéři lid a vraždili bez rozdílu muže, ženy i děti. Povraždili na sedm tisíc lidí. Brzy po tom se ubíral císař do kathedrály milánské; ale neohrožený hodnostář mu řekl, že ruce jeho mokvají krví poddaných, zastoupil mu cestu a nedal mu vstoupiti do kostela, dokud nedal lidu náhrady, jaká byla v jeho moci.

Lidé se tváří zaraženými nad výrokem exkommunikace (vyloučení ze společnosti věřících), který vynáší církev příležitostně na zločince. Zde jest příklad tohoto trestu. Kdo si může stěžovati, že jest příliš přísným? Byl to spasitelný trest a jediný, který mohl přivésti vladaře k uznání povinnosti.

Největší baštou svobody občanské jest slavná Magna charta.*) Jest základem nejen anglické, ale i americké svobody občanské. Z jiných dobrodiní, která obsahuje tato listina, jest výslech před porotou a právo Habeas corpus a pečuje, aby na občany nebylo uvaleno daně bez svolení zastupitelstva.

Kdo byl původcem této pamětihodné listiny? Arcibiskup Kanterburský Langton a katoličtí páni angličtí. Na rovině Runnymédské přinutili r. 1215. krále Jana, aby podepsal tuto listinu, která se stala smrtelnou ranou

*) Listina zabezpečující práva ústavní v království anglickém. „Habeas corpus“ zabezpečuje svobodu osobní.

jeho libovůle a základním kamenem vlády ústavní.

Obrátím-li se k naší zemi (Americe), jest mi nemalým uspokojením, že mohu poukázati na stát Maryland (země Mariina) jako na kolébku občanské i náboženské svobody a „zemi svatyně“. Ze třinácti původních osad byl Maryland jediný osazen katolíky. Byl také jediným krajem, který rozvinul nad svou krásnou zemí prapor svobody svědomí a který zval utiskované v jiných osadách, aby v jeho stínu hledali útočiště.

Abych nebyl v podezření, že příliš vynáším snášenlivosť Marylandu, uvedu své dějepisné údaje z Bancroftu, novoanglického protestantského duchovního.

Leonard Calvert (Kalvert), bratr lorda Baltimora a vůdce katolických osadníků, vypluv z Anglie na lodích Arše a Holubici, dostihl cíle svého na řece Potomaku v březnu roku 1634.

„Katolíci se klidně ujali malého území a náboženská svoboda nalezla domov, jediný domov na širém světě, ve skrovné vsi, která obdržela jméno Panny Marie.“ [1])

„Založení osady mérylandské (Maryland) událo se pokojně a šťastně. V šesti měsících vzrostla více než Virginia v tolikéž letech... Ale daleko pamětihodnější byla povaha mérylandských zařízení. Každá jiná země světa

---

[1]) Bancroftovy Dějiny Spojených Států; sv. I, k. VII.

má zákony zatýkací; ale dobrotivá vláda této země nedovolila, aby byl, kdo věří v Ježíše Krista, obtěžován pro náboženství. Štědrostí a za laskavého dozoru lorda Baltimora byla smutná pustina záhy naplněna čilým životem a činností zdárných osad; římští katolíci, kteří byli utiskováni zákony anglickými, nacházeli zde klidný útulek v tichém přístavě česapickém (Chesapeake); a byli zde i protestanté chráněni proti protestantské nesnášenlivosti. Tak krásny byly počátky Mérylendu . . . Jeho dějiny jsou dějinami blahovůle, vděčnosti a snášenlivosti.“ [1])

„Maryland byl příbytkem štěstí a svobody. Svědomí nebylo obmezováno. Dobrotivý a svobodomyslný majetník svolil na každé zařízení, kterého vyžadovalo blaho osady; domácí sjednocenosť a šťastná shoda všech odvětví vlády, vzrůst přistěhovalectva, výnosný obchod, úrodná půda, kterou nebe bohatě obmyslilo řekami a hlubokými zátokami, sjednocovaly se v dokonalý obraz osadního blahobytu. Každý hledí prospěti zájmům své osady, lord Baltimore pozval puritany massachusetské, aby se vystěhovali do Marylandu, nabízeje jim půdu, výsady a svobodu náboženskou; Gibbons, s nímž vyjednával, tak se zažil v kázeň novoanglickou, že nechtěl podporovati snah irského šlechtice a tak bylo pozvání zamítnuto“. [1])

---

[1]) Bancroft, Dějiny I., VII.
[2]) Tamtéž.

2. dubna 1649 schválil všeobecný sněm marylandský následující zákon, který bude zdrojem slávy tomuto státu, dokud bude srdce lidské milovati svobodu: „Ježto nátlak na svědomí u věcech víry často vedl k nebezpečným důsledkům v obcích, kde se provozoval, dále pro pokojnější a mírnější správu této země a pro lepší zachování vzájemné lásky a jednoty v obyvatelstvu, v naší zemi nikdo, kdo věří v Krista Ježíše, nebudiž od této doby nijak obtěžován neb znepokojován pro své náboženství ani ve volném vykonávání jeho, ani nijakým způsobem nucen, aby věřil, nebo vykonával to neb ono náboženství proti svému přesvědčení.“ [1])

K tomuto šlechetnému ustanovení připojuje Bancroft následující upřímnou a soudnou poznámku: „Účelem marylandského zákona bylo chrániti svobodu svědomí; a po několika letech se to potvrdilo. Obhájce lorda Baltimora mohl tvrditi, že jeho vláda v Marylandu nikdy nikoho neznepokojovala pro náboženství; že se osadníci těšili svobodě svědomí ne méně než svobodě osoby a majetku v tak hojné míře, jako každý národ kdekoli na světě. Svobody zbavení přátelé prelátů v Massachusettsu (čti masačúzec) i puritáni viržinští byli zváni ku stejné svobodě svědomí i politických práv do římskokatolického území marylandského.“ [1])

---

[1]) Bancroftovy Dějiny Sp. St. I., VII. Viz zákony Baconovy.

Po pěti letech, když nabyli puritáni převahy v Marylandu, provinili se hanebným nevděkem, zbavujíce svobody původní katolické osadníky, od nichž byli tak pohostinsky přijati. „Neměli ani vděčnosti, aby ctili práv vlády, která je přijala, ani velkodušnosti, aby pokračovali ve snášenlivosti, jíž jediné měli co děkovati za to, že bydlili v této osadě. Zákon o náboženství zapověděl vztahovati svobodu svědomí na „papežství“, „prelátství“, nebo „nevázanosť smýšlení“.[1])

Co jest mi říci o vynikající účasti, kterou měli znamenití zástupcové katolické církve ve při o americkou neodvislosť? Co jest mi říci o Karlu Carrollovi z Carrolltonu, který vydávaje se v nebezpečenství, že pozbude své veliké jmění, podepsal prohlášení neodvislosti; o důstojném Janu Carrollovi, pozdějším prvním arcibiskupovi Baltimorském, který byl se svým bratrancem Karlem Carrollem a Benjaminem Franklinem od kongressu poslán do Kanady, aby pojistil spolupůsobnosť lidu tamnějšího v boji o svobodu; o Kosciuskovi, Lafayettovi, Pulaském a Barrym a o řadě jiných katolických hrdinů, kteří tak účinně pracovali o tutéž slavnou záležitosť? Bez počtu amerických vlastenců odkojila církev prsy svými; zrádce nikdy.

Otec této země (Washington) nebyl nepamětliv těchto služeb. Brzy po svém zvolení za presidenta, odpovídaje na adresu svých katolických spoluobčanů, mluví takto: „Mám

[1]) Bancroft, Dějiny Spoj. Států I., VII.

za to, že spoluobčané vaši nezapomenou vlastenecké účasti, kterou jste měli v provedení jejich odboje a v ustavení jejich vlády; neboť dostali důležitou podporu od lidu vyznávajícího víru římskokatolickou“ [1]).

A katolíci pokolení našeho šlechetně následovali vlastenectví a ducha snášenlivosti, kterého projevili jejich předkové. Nelze jich viniti ani z nelojálnosti ani nesnášenlivosti vůči bratřím jinověrným. Dějiny našeho národa poskytují ne jeden příklad, kterak naše kostely byly znesvěceny a vypáleny do základů; naše kláštery byly přepadeny a zničeny; naše duchovenstvo vydáno útokům a násilí. Tato bezpráví byla spáchána od paličských rot zanícených nenávistí proti katolicismu. A přece přes tyto provokace naši katoličtí občané, ačkoliv mají v místech, kde trpěli, ohromnou převahu číselnou, nikdy toho neopláceli. Jest to duch spravedlivé hrdosti, v němž můžeme tvrditi, že doposud ve Spojených Státech nebyla zničena ani jediná protestantská modlitebna, ani jediný vzdělavací ústav, a ani jedinému protestantskému duchovnímu nebylo učiněno násilí od těch, kteří vyznávají víru katolickou. Dej Bůh, aby památka naše zůstala vždycky takovou!

A právě proto, že církev vždycky odporovala tyranství králů, když sahali na posvátná práva svědomí, bývala vždycky obětí králov-

[1]) Původní odpověď Washingtonova se doposud uschovává v baltimorské kathedrále.

ského pronásledování. V každém věku podle slov žalmisty „povstávali králové země a knížata se scházela v jedno proti Hospodinu a proti Pomazanému jeho“.[1]) Nejskvělejší a nejpohnutější stránky církevních dějin jsou ty, které připomínají utrpení papežů a knížat duchovních z rukou panovníků světských pro svědomí a spravedlnosť.

Vezměme na příklad sv. Jana Zlatoústého, velikého arcibiskupa cařihradského v pátém století, jejž lid zbožňoval. Měl odvahu jako Jan Křtitel pozvednouti výmluvný hlas svůj proti rozmařilosti dvora a zvláště císařovně Eudoxii, která řádila jako druhá Jesabel. Byl vypuzen ze svého sídla a žoldnéři s ním zacházeli na nejvýš nedůstojně a zemřel ve vyhnanství úplným vyčerpáním sil a utýráním.

Viz papeže Řehoře VII., neohroženého Hildebranda v jeho doživotním zápase s německým císařem Jindřichem IV. Řehoř věnoval všecku sílu svého velikého ducha nápravě zlozvyků, které se vplížily do církve francouzské a německé v jedenáctém století. Císař německý uchvátil v té době právo ustanovovati nebo potvrzovati biskupy ve své říši. Obyčejně se svěřoval tento posvátný úřad žadatelům nehodným a velmi často se prodával dražbou a stával se kořistí těch, kteří nejvíce podávali, jako se nyní děje v Turecku s řeckou církví rozkolnou.

[1]) Žalm II.

Tito biskupové se odměňovali svému císařskému dobrodinci tím, že lichotili jeho vášním a otrocky mu podlézali. Neohroženému papeži se částečně podařilo vykořeniti zlořád, ačkoliv ho stálo toto úsilí život. Císař vtrhnuv do Říma, sehnal s trůnu Řehoře, který umřel, pronášeje ssinajícíma rtoma tato slova: „Miloval jsem spravedlnosť a nenáviděl jsem bezbožnosť a proto umírám u vyhnanství.“

Z téže příčiny byl Tomáš à Becket, arcibisknp katerburský, zavražděn u oltáře od vrahů najatých Jindřichem II. anglickým.

A pozorujme, jak nakládal Napoleon I. s Piem VII. na počátku tohoto století. Napoleonovým snem bylo státi se pánem Evropy a posaditi své bratry a přátely na trůny pevniny, které by se kolem něho otáčely jako družice okolo jeho trůnu francouzského. Napoleon žádal od ctihodného velekněze dvě věci: 1. aby zrušil manželství, které bylo uzavřeno mezi císařovým bratrem Jeronymem a Miss Pattersonovou z Baltimoru. Důvodem, který předstíral, bylo, že Miss Pattersonova byla protestantkou; ale pravou jeho pohnutkou bylo opatřiti svému bratru za americkou paní nevěstu královskou. 2. Aby uzavřel své přístavy obchodu s Angličany, s nimiž tehdy vedl Napoleon válku, a spojil se s ním proti jeho nepřátelům. Papež zamítl oba požadavky. Odpověděl císaři, že církev považuje všecky manželské sňatky, které potvrdila, za neroz-

lučitelné, i když jedna strana byla nekatolickou; a že jsa společným otcem všeho křesťanstva, nemůže svých přístavů uzavříti žádné křesťanské moci. Že se zdráhal vyhověti tomuto druhému požadavku, byl papež zajat a zavezen do vězení, kde léta strádal.

A doposud zuří starý spor mezi církví a despotickými vládami evropskými. Tragedie, kterou provedli Jan a Herodes, opakuje se téměř ve všech královstvích starého světa. Jest to starý zápas mezi hrubou silou a od Boha danými právy svědomí.

V Rusku byl zavezen biskup polocký doživotně do Sibiře. Jediným jeho proviněním bylo, že odepřel uznati císaře Alexandra za hlavu církve křesťanské.

Přejdeme-li do Italie, vidíme řeholníky a řeholnice vyháněny ze svých příbytků, jejich domy a knihovny zabaveny — knihovny, které sbírali a ze kterých čerpali vědomosti zbožní a učení mužové po dlouhé věky. Jediným zločinem těchto řeholníků jest, že nemají moci odporovati hrubé síle.

Přejdi přes Alpy do Francie a uzříš, ana mnohohlavá obluda komuny vraždí arcibiskupa pařížského a jeho duchovenstvo jediné proto, že byli zastanci zákona a pořádku.

V tak zvané republice švýcarské byl vyhnán biskup Mermillod (Mermijó) ze Ženévy, nedopustiv se nejmenšího provinění ani jako občan, ani jako křesťanský hodnostář.

Vláda zbavuje věrné kněží práv farářských a uvádí za ně odpadlíky. Pastýř jest vypuzen a vlci pustoší stádo.

Jdi do Pruska: co tam uvidíš? Kancléře zhrdlého vítězstvím nad Francií. Nespokojil se vida pána svého korunovaného císařskou korunou německou, žádá, aby nosil i tiaru papežskou. Jako Aman, služebník krále Assvera, nespokojil se Bismark, jsa druhým v království, dokud se Mardocheus, to jest církev, nechtěla před ním pokořiti a jemu se klaněti. –

Opět a opět pokutuje ctihodného arcibiskupa hnězdensko-poznaňského i jiné pruské preláty, prodává jejich nářadí a konečně je posílá na dlouhou dobu do vězení. Svatý Jan Zlatoústý krásně poznamenává, že sv. Pavel pozdvižený do třetího nebe byl slavným předmětem úvahy; ale mnohem slavnější jest Pavel pochovaný v římských žalářích. Podobně mohu říci o arcibiskupu poznaňském Ledochowském, že by vynikal mezi účastníky sněmu vatikánského, ale ještě mnohem znamenitějším byl sedě v pruském vězení.

Loyalnosť pruského duchovenstva jest povýšena nade vši výtku. Biskupové byli vězněni, protože trvali na svém, právě vychovávati studující pro stav duchovní, světiti a ustanovovati kněžstvo, netázajíce se vlády. Upíralo se jim právo, jehož požívá svobodné zednářstvo a každá jiná organisace v zemi.

Prostý příklad snad postaví v jasnější světlo odpornou povahu trestního řádu, o

němž se zmiňuji. Dejme tomu, že by vláda Spojených Států chtěla vydati všeobecná nařízení, aby duchovenstvo různých křesťanských společností bylo vychováváno v ústavech vládních a vymáhala na něm přísahu před vstoupením ve stav duchovní, zabraňujíc takto úřadům církevním ustanovovati nebo odstraňovati duchovní bez svolení vlády washingtonské. Nepovstal-li by raději lid americký ve vší moci své, než by připustil, aby taková ostudná pouta byla vložena na jeho svědomí? A přece jsou to právě takové ostudné zákony, které provádí vláda pruská proti církvi. A církev katolická protivíc se těmto zákonům, nevede boj jen za sebe, ale zápasí za princip svobody svědomí kdekoliv.

Ale Bohu díky my žijeme v zemi, kde se ctí svoboda svědomí a kde občanská ústava nad námi pozvédá štít své ochrany, nevměšujíc se v záležitosti církevní. Ze srdce pravím: Ameriko, se všemi tvými nedostatky tě vezdy miluji. A snad není v tomto okamžiku národa na povrchu země, kde by byla církev méně poutána a kde by měla více svobody, pečovati o svůj vznešený úkol nežli v těchto Spojených Státech.

Co mne se týká, dám mnohem raději přednosť soustavě zavedené v naší zemi, kde se opatřují časné potřeby církve dobrovolnými příspěvky věřících, před soustavou, která platí v mnohých končinách Evropy, kde jest církev podporována vládou, která slabě nahrazuje

hrubé bezpráví, jež způsobila církvi, zabavivši všecko její jmění kostelní. A církev draho platí za tuto náhradu; neboť musí snášeti ustavičné pokusy o vplyv a trapné zasahování moci státní, která se snaží učiniti ji odvislou na sobě.

Před několika lety jsem navštívil společně se zesnulým arcibiskupem Spaldingem, vraceje se z Říma, biskupa annencyjského v Savojsku. Byl jsem překvapen leskem jeho paláce a viděl jsem u vrat vojáka, kterého tam postavila vláda francouzská za čestnou stráž. Ale důstojný biskup mne brzy vyvedl z příjemných pocitů. Pravil mi, že jest ve stavu pozlaceného otroctví. Nemohu, pravil, ani zakristii vystavěti, neobdržím-li dovolení vlády.

Nepřeju si viděti den, kdy by se církev dovolávala podpory vlády, nebo ji přijímala k stavění kostelů nebo ku placení služného duchovenstvu, neboť potom by mohla vláda začít rozkazovat, jaké nauky máme hlásati. A v téže míře, jak by vzrůstala ochrana státu, ubývalo by přízně a podpory věřících.

Kéž u nás potrvají na vždy příznivé okolnosti, které jsou nyní, kdy jest styk mezi lidem a duchovenstvem přímý a bezprostřední; kdy biskupové a kněží věnují svým duchovním synům svou dobrovolnou práci, něžnou péči, otcovskou lásku a prolévají jako vodu krev

srdce svého, když toho třeba; a kdy navzájem přijímají dobrovolné dárky — oddanosť a vděk synovského lidu.

Hlava XVIII.

Výčitky náboženského pronásledování.

Španělská inquisice. — Krveprolití bartolomějské noci. — Anglická královna Marie.

I.

Ale nedopouštěla-li se španělská inquisice hrozných ukrutností proti kacířům a židům? Nejsem obhájcem španělské inquisice a nechci zakrývati nebo vymlouvati výstředností, do nichž upadal časem tento soud. Ze srdce nenávidím a odsuzuji jakékoli násilí, nespravedlnosť a pronásledování, kterými se španělská inquisice provinila. A pozvédaje hlas svůj proti trestům k vůli svědomí, nevyjadřuju jen své smýšlení, ale smýšlení každého katolického kněze i nekněze.

Naši katoličtí předkové tolik vytrpěli za posledních tří věků pro svobodu svědomí, že by povstali na soud nad námi, kdybychom se stali obhájci a zastavateli náboženského pronásledování. Byli bychom hanbou svých otců, kdybychom šlapali po zásadě svobody, které si oni vážili více nežli života.

A když odsuzuji ukrutnosti inquisice, nestojím mimo církev, ale kráčím v jejích šlépějích. Krveprolití a pronásledování nejsou částí vyznání katolické církve Tak se jí protiví prolévání krve, že se stává neschopným býti její duchovním, kdo skutkem nebo radou dobrovolně prolil krev lidskou. Než usvědčíte církev z nesnášenlivosti, musíte ukázati nějaký pravý (authentický) výnos jejích papežů nebo sněmů schvalující politiku pomsty. Ve všem, co jsem kdy četl, nenašel jsem jediného dekrétu, kterým by hájila mučení nebo popravu k vůli svědomí. Jest skutečně nesnášenlivou vůči bludu; ale jedinými jejími zbraněmi proti bludu jsou ty, které nařídil sv. Pavel Timotheovi: „Kaž slovo, pobízej v čas i ne v čas; tresci, pros, žehři ve vší trpělivosti a učení“.[1])

Ale řekneš mi: Což nebyli původcové inquisice syny církve a neprovozovali své ohavnosti v jejím jméně? Dejme tomu. Ale táži se tě: Je-li spravedlivo, či poctivo považovati církev za zodpovědnou za skutky svých synů, kterých neschvaluje? Nevydáváš svobodu za podvod, protože byly spáchány mnohé zločiny v jejím jméně; ani nemůžeš považovati otce zodpovědným za hříchy neposlušných synů. —

Třeba také pamatovati, že Španělé nebyli jediným národem, který pronásledoval lidi pro vykonávání náboženského přesvědčení. Zkoumáme-li klidně dějiny jiných národů, značně

[1]) II. Tim. IV., 2.

ochabne naše nepřátelství proti Španělům a uschováme si část svého rozhorlení pro jejich sousedy. Žádný nestranný dějezpytec nebude popírati, že vůdcové reformovaných vyznání, kdekoliv nabyli vrchu, provozovali násilí proti těm, kteří se od nich různili věrou. Připomínám to ne jako obvinění, ani abych zakryl pronásledování vlády španělské, neboť bezpráví bezprávím se neodčiňuje. Chci jen ukázati, „kdo má skleněnou střechu, že nesmí házeti kamením na střechu sousedovu“ a že není poctivo činit Španěly hříšnými kozly, kteří by snímali hříchy druhých a nesli na ramenou svých nenávisť náboženské nesnášenlivosti.

Nesmí se zapomínati, že Jan Kalvín upálil na hranici Michaela Serveta pro kacířství; a že se tento arcireformátor nejen přiznává k tomuto skutku, ale ještě ho ospravedlňuje ve svých spisech a zřídil v Ženevě inquisici na trestání zpurných křesťanů.

Třeba také pamatovati, že Luther zastával nauku na nejvýš nemilosrdnou proti židům. Podle svého obhájce Seckendorfa řekl německý reformátor, že by jejich synagogy měly být zbořeny, jejich domy roztřískány, modlitební knihy, ano i knihy Starého Zákona jim odňaty. Jejich rabínům se má zapovědít kázati a mají býti přinuceni, aby si hledali výživu ruční prací.

Třeba také míti na paměti, že Jindřich VIII. a jeho nástupcové po mnoho pokolení stíhali pokutami, žalářem i smrtí tisíce svých poddaných za to, že upírali světskému panovníku duchovní svrchovanosť. Tato krutá inquisice trvala téměř tři sta roků a krutosť jejích rozsudků sotva si najde roveň v inquisici španělské. Preskott připouští, že vláda Alžbětina nebyla „ani zblo méně despotickou, a sotva byla méně krvavou“,[1]) než vláda Isabellina. Duchovenstvu irskému bylo za Kromuela (Cromwell) nařízeno pod trestem smrti, aby opustilo svou vlasť a studující bohosloví byli nuceni pokračovati ve svých studiích v cizozemských seminářích. Každý kněz, který se opovážil vrátiti do vlasti, ztratil život. Kdokoliv pohostil kněze, propadl smrti, a těm, kteří znali jeho úkryt a nevyjevili ho, byly uřezány uši.

V téže době nejen v Anglii, ale i v Irsku, Skotsku a Hollandsku konali protestanté služby Boží v některých z chrámů vystavěných od zbožných našich katolických praotců, jimž byly násilně uloupeny.

Uvaž i to, že ve všech těchto případech byla tato pronásledování pozdvižena s výslovným schválením zakladatelů a náčelníků církví protestantských.

Puritáni v Nové Anglii stíhali napořád tresty ty, kteří byli dosť nepředloženi, aby se

---

[1]) Ferdinand and Isabella, sv. III., str. 202.

od nich lišili náboženstvím. V Massachusettsu „byli kvakeři bičováni, vpalována jim znamení a uřezovány uši, jazyky provrtávány železem a byli vyhnáni pod trestem smrti, kdyby se vrátili a skutečně byli popravováni na šibenici“.[1]) Kdo neví o počtu nevinných tvorů, kteří v témže státě vytrpěli smrť pro směšnou výtku kouzelnictví na konci sedmnáctého století? Krásně sluší jejich potomkům tupiti katolíky hrůzami španělské inquisice.

Za náboženských bouří ve Filadelfii r. 1844 bylo několik katolických kostelů spáleno ve jménu protestantismu a domy jejich byly vydrancovány. Bylo mi vypravováno od očitého svědka, že majetníci domů byli nuceni označiti své dvéře slovy: tento dům náleží protestantům, aby zachránili svůj majetek před rozzuřenou lůzou. Neslyšel jsem nikdy o odvetě katolíků za tyto skutky a doutám, že nikdy neuslyším, kdyby jakkoliv byl hrozný počet a pokus provokací.

A přese všechnu vynášenou snášenlivosť naší doby nelze popírati, že ustavičně číhá duch inquisice, který sice nevystupuje fysickým násilím, ale nicméně zuří proti svým obětem. S kolika osobami jsem se setkal průběhem svého kněžského úřadu, které byly zapuzeny od svých příbuzných a přátel, vyhnány z domova, ano vyděděny od rodičů pro jediný zločin, že se řídily protestantským

---

[1]) Blue Laws (modré zákony).

heslem — následovati soukromého úsudku a poslouchati rozkazů svědomí tím že přijaly víru katolickou! Není-li to nejvybranější muka, jaká může stihnouti vzdělanou povahu?

Ach! jest vězení pustší nad žalář; jest to věznění našich nejmilejších myšlenek v srdci, kdy není člena rodiny, s kterým bychom je mohli sděliti.

Jest meč ostřejší nad tesák popravce; jest to jedem napuštěný jazyk pomluvy a potupy. Jest kletba horší než vyhnání z vlasti; toť vyloučení z pod krovu otcovského a z lásky těch, jež milujeme.

Jsem-li oprávněn považovati členy episkopálních, luteránských, prebyteriánských a kongregacionalistických církví zodpovědnými za jednání, o němž jsem vypravoval, a které většina byla schválena od jejich zakladatelů a vůdců? Bůh uchovej! Neboť vím zcela dobře, že tyto kruté činy nejsou částí vyznání církví protestantských. Znám protestanty od mládí. Byli mezi mými nejdůvěrnějšími a nejmilejšími přátely, a protože je znám, jsem přesvědčen, že by nechválili hmotného násilí, které bylo učiněno jejich spoluobčanům pro náboženské přesvědčení. Právem by řekli, že tato pronásledování dřívějších dob, o nichž jsem mluvil, třeba připočísti zvláštnímu, neblahému stavu společnosti, v němž žili jejich předkové, spíše než vlastním zásadám jejich náboženství.

A právě z týchž důvodů a z důvodů ještě pádnějších, by neměli protestanté vyčítati katolické církvi ukrutnosti španělské inquisice. Neboť pronásledování, o nichž jsem se zmínil, dopustili se zakladatelé a náčelníci církví protestantských; kdežto krutosti španělského soudu byly prováděny od laiků a nižších duchovních buďto bez vědomí aneb i přes zákaz biskupů římských.

Podívejme se nyní na inquisici v pravém osvětlení. Především: počet jejich obětí byl hrubě zveličen, jakož byl nucen připustiti sám Preskott. Nejznámějším dějepiscem inquisice jest Llorente (čti Ljorente). A kdo byl Llorente? Byl to kněz zbavený svého úřadu, který byl vyloučen z inquisičního soudu, jehož byl tajemníkem. Veden svým zájmem a pomstou, napsal své dějiny na žádosť Josefa Bonaparta, nového krále španělského, a aby se zavděčil svému královskému pánu, učinil vše, co mohl, aby očernil povahu tohoto ústavu. Jeho svědectví tedy třeba přijímati velice opatrně. Podám jeden příklad jeho nespolehlivosti. Uvádí dějepisce Mariana za svědka svého výroku, že bylo popraveno v jednom roce jediné v diecesích Seville a Kadizu dva tisíce lidí. Nahledneme-li do spisu Marianova, shledáme, že spisovatel praví, že dva tisíce lidí bylo popraveno ve všem Španělsku za celou dobu vlády Torquemadovy, která trvala patnáct roků

Než počneme zkoumati povahu tohoto

soudu, třeba jasně pochopiti, že španělská inquisice nebyla ústavem ryze církevním, ale soudem smíšeným. Byl založen, upraven a řízen ve všem jednání a všech soudech, opatřován úředníky a plnomocenstvími a jeho popravy, pokuty a konfiskace se prováděly jen mocí královskou a ne církevní.[1])

Abychom poznali pravou povahu španělské inquisice a pohnutky, které přiměly krále Ferdinanda, zaříditi tento soud, třeba pohlédnouti na vnitřní stav Španělska na konci patnáctého století. Po osmistyletých bojích podařilo se národu španělskému poraziti Maury a rozvinouti národní prapor nad veškerou zemí. Konečně zvítězil kříž nad půlměsícem a křesťanství nad mohamedanismem. Říše byla sjednocena pod spojenou vládou Ferdinanda a Isabelly.

Ale přece zůstaly ještě v národě živly nespokojené. Obyvatelstvo sestávalo ze tří zápasících plemen — Španělů, Maurů a Židů. Obtíže, které svírají naši vládu, pokoušející se smířiti bílé, Indiany, černochy a křížence, snad poskytují jakýsi obraz hrozných překážek, s nimiž bylo zápasiti dvoru španělskému ve snaze sdružiti v jeden národ vítězný i poražený lid různých plemen a náboženství.

Židé a Maurové nenáviděli vládu španělskou nejen z politických, ale i z náboženských

---

[1]) Nestranného poučení o inquisici lze nabýti z „Listů o španělské inquisici“ od hraběte de Maistra.

příčin. Byli podezřelí, a to ne bezpodstatně, že touží přenésti svou příslušnosť s krále španělského na krále berberského nebo sultána tureckého.

Španělská inquisice byla tudíž zřízena méně z důvodů náboženské horlivosti než z důvodů lidské opatrnosti. Byla ustanovena ne tak za účelem zachovati katolickou víru jako udržeti celistvosť království. Maurové a Židé považováni za nepřátely nejen oltáře ale i trůnu. Katolíci byli podporováni nejen pro svou víru, ale i proto, že spojovali s vírou věrnosť. Pokřtění Maurové a Židé byli utiskováni pro své kacířství, protože se k jejich kacířství družila vzpoura.

Třeba pamatovati, že za oněch dnů kacířství, zvláště výslovné, se považovalo nejen za urážku náboženství, ale i za zločin proti státu a přiměřeně se trestalo. Tento stav věcí se neobmezoval jen na Španěly, ale vládl i za mořem v protestantské Anglii. Nacházíme Jindřicha VIII. a jeho nástupce, ani následují téže politiky ve Velké Britannii vůči svým katolickým poddaným a trestají katolicism jakožto zločin protistátní, právě jako islámism a židovství byly zapovězeny ve Španělsku.

Byla tedy inquisice spíše zařízením královským a politickým než církevním. Král ustanovoval inquisitory, kteří pozůstávali rovně z úředníků světských i duchovních Propouštěl je podle své vůle. Od krále a ne od papeže odvozovali svou moc a do pokladnic králov-

ských a ne papežských přicházely příjmy plynoucí z pokut a z konfiskací. Slovem, moc inquisice počínala i končila u koruny.

Na důkaz tohoto tvrzení uvádím Ranka, německého protestantského dějepisce, kterého nelze podezírati, že by stranil katolické církvi. „Nejprve," dí tento spisovatel, „byli inquisitoři královskými úředníky. Králové měli právo je ustanovovati i propouštěti . . . Soudní dvory inquisiční byly podrobeny jako jiné úřady královským dozorcům. „Nevíš-li, pravil král Ximenesovi (čti Chiménes), má-li tento soud pravomoc, že ji má od krále?"

„Druhé, všechen zisk z konfiskací tohoto soudu plynul králi. Ty se konaly v míře velice hojné. Ačkoliv fueros (výsady) aragonské zapovídaly králi konfiskovati jmění obžalovaných poddaných, považoval se povzneseným nad zákon u věcech, týkajících se tohoto soudu . . . Výtěžky z těchto konfiskací byly druhem pravidelného příjmu královské komory. Ano věřilo a tvrdilo se od počátku, že králové byli vedeni k tomu, aby zařídili a udržovali tento soud více touhou po bohatství než důvody zbožnosti.

„Třetí, inquisice a jen inquisice odstranila cizí vplyv na státní záležitosti. Panovník měl nyní po ruce soud, jemuž nemohl uniknouti žádný grand (velmož) a žádný arcibiskup. Ježto Karel neznal jiných prostředků, aby potrestal biskupy, kteří měli účastenství v povstání communidad (t. j. společností,

které bojovaly za svá práva a svobody), vyvolil si souditi je inquisicí . . .

„Duchem i snahami byla ústavem politickým. Papežovým zájmem bylo, aby byla zrušena a pracoval o to, ale královým zájmem bylo stále ji udržovati.“ [1])

Že inquisice jednala neodvisle od Svaté Stolice, a že i katolická hierarchie podléhala moci tohoto královského soudu, jest patrno z následující události: Vrátiv se ze sněmu tridentského, byl Bartoloměj Carranza (čti Karranca), arcibiskup tolédský inquisicí zatčen, byv obviněn z kacířství, a nebylo lze dosíci jeho propuštění ani zakročením Pia IV. ani napomínáním sněmu.

Jest sice pravda, že Sixtus IV., povoluje dotěrnosti královny Isabelly, svolil ku zřízení inquisice byv přemluven, že jest nezbytna pro zachování pořádku v říši; ale již r. 1481., rok po jejím zavedení, když si u něho židé stěžovali do její přísnosti, týž papež vydal bullu proti inquisitorům, v níž, jak nás poučuje Preskott, „káral jejich nemírnou horlivosť a hrozil jim i sesazením“. Psal Ferdinandovi a Isabelle, že „Bohu více líbí shovívavosť k vinníkům, než přísnosť, s jakou si oni vedou“.

Nemoha zlo vykořeniti, povzbuzoval papež pronásledované, aby se utekli do Říma, kde naleznou útulku a kde vezme uprchlíky ve svou ochranu. Ve dvou letech přijal dvě stě

---

[1]) Říše Ottomanská a Španělská od Leopolda Ranke.

padesát uprchlíků ze Španělska. Poslal je papež nazpět, či je sám potrestal? Daleko toho; byla jim udělena veškerá práva občanská. Jak bychom se mohli domýšlet, že ve Španělsku napomínal papež vraždit lidi pod rouškou zákona, zatím co je chránil před násilím ve vlastním městě, kde je mohl beztrestně zahubiti? Nenacházím ani jediného pověřeného případu, aby který papež ve svém státě jediného člověka potrestal smrtí pro jeho náboženství.

A ještě nad to, stíhal papež mnohdy, když nemohl oběti zachrániti, inquisitora tresty církevními (censurou a exkommunikací) a ujímal se dětí těch, jejichž jmění propadlo koruně.

Stálo to boj, než se mu podařilo zabrániti španělské vládě, aby nezařídila inquisice v Neapoli a v Miláně, jež tehdy náležely Španělům; tak velice se mu protivily její ukrutnosti.

Celkem: snažil jsem se ukázati, že církev odmítá veškerou zodpovědnosť za výstřednosti španělské inquisice, poněvadž utiskovati neplyne z jejího vyznání; že tyto ukrutnosti byly hrubě zveličeny; že inquisice byla soudem politickým; že katoličtí preláti byli rovněž podrobeni jejímu rozsudku jako Maurové a Židé a že papežové zavrhovali a úsilovně pracovali o to, aby odstranili její krvavou tvářnosť.

A přece jest Římu snášeti všecku nenávisť za inquisici!

Vroucně se modlívám, aby se nikdy nezakořenila nesnášenlivosť v naší milé zemi. Kéž jest jediným králem poutajícím naše svědomí Král králů; kéž jest u nás jediným vězením za hřích nevěry nebo bludařství žalář nepokojného svědomí; a kéž jedinou naší pohnutkou přijati pravdu jest ne strach lidský, ale láska k pravdě a k Bohu!

III.

Což krveprolití bartolomějské noci?

Nedostává se mi slov, abych vyjádřil svou ošklivosť nad tímto nelidským vražděním. Jest pravda, že byl počet její obětí od stranických spisovatelů hrubě zveličen, avšak to není zmírněním zločinu samého. Ale s největším důrazem tvrdím, že církev neměla účasti v tomto ukrutném vraždění, leč že litovala té události a bděla nad jejími nešťastnými obětmi. Podám zde zkrátka události:

1. Za panování Karla IX., krále francouzského, byli Hugenoti hroznou mocí a bouřlivým živlem ve Francii. Byli vedeni admirálem Colignym (čti Kolini), který ukládal o svržení panovníka. Francouzský král popuzen od své matky, Kateřiny Medičejské (de Medicis) a boje se vplyvu Colignyho, jejž považoval za nápadníka trůnu, způsobil zavraždění jeho i jeho přívrženců v Paříži 24. srpna 1572. Po tomto násilném činu následovalo

vraždění bez rozdílu v hlavním městě i v jiných městech francouzských od rozjitřeného obyvatelstva, které se dalo snadno popuditi, ale nesnadno upokojiti.

2. Náboženství nemá co dělati s tímto krveprolitím. Coligny a jeho přívrženci, Hugenoti, nebyli zavražděni pro své náboženské vyznání, ale výhradně jen pro zrádné záměry, které jim byly připisovány. Kdyby nic jiného nepovzněcovalo nenávisť krále Karla proti protestantům než jejich víra, nebyli by bývali nijak obtěžováni; neboť ani Karel, ani jeho matka nejevili nějaké zvláštní horlivosti pro církev katolickou, ani zvláštního odporu proti protestantismu, leč když ohrožoval trůn.

3. Bezprostředně po krveprolití vypravil Karel mimořádná poselství ku všem dvorům evropským, aby sdělila rychlou zprávu, že král a královská rodina stěží znikli hrozného spiknutí a že původcové byli odkryti a hromadně potrestáni. Poslové ve vypravování pečlivě utajili každou narážku na bezrozdílné vraždění, které se stalo, ale zvěstovali událosť těmito slovy: V té „pamětihodné noci zničením několika odbojných mužů byl král vysvobozen z bezprostředního nebezpečenství smrti a říše z ustavičné hrůzy občanské války“.

Papež Řehoř XIII., jemuž byla také tato zpráva podána, sveden tímto podvodným vylíčením, nařídil, aby se zpívalo „Te Deum“, a byl ražen pamětní peníz na poděkování

Bohu ne za krveprolití, o němž nic nevěděl, ale za zachránění krále francouzského od předčasné a násilné smrti a francouzského národu od hrůzy občanské války.

Sismondi, dějepisec protestantský, dí, že papežský nuncius v Paříži byl úmyslně udržován v nevědomosti o záměrech Karlových, a Ranke ve svých Dějinách válek občanských nás poučuje, že Karel a jeho matka opustili náhle Paříž, aby se vyhnuli rozmluvě s papežským legátem, který přišel brzy po vraždění; ježto se hříšné jejich svědomí bez pochyby obávalo výtek od posla Kristova náměstka, jemuž se nemohly skutečné události na dlouho zatajovati.

4. Sotva je potřebno hájiti nevinnosť biskupů a duchovenstva francouzského v této záležitosti, ježto žádný spisovatel, na kolik vím, jich neobviňoval z tohoto mrzkého vraždění.

Naopak vynaložili největší úsilí, aby zastavili postup útočníků, zabraňujíce další krveprolévání a chráníce život uprchlíků. Více než tři sta Kalvinistů bylo zachráněno tím, že se utekli do domu arcibiskupa lyonského. Biskupové lisiésský (Lisieux), bordósský (Bordeaux), tulússký (Toulouse) a jiných měst poskytli podobné ochrany těm, kteří hledali záštity v jejich domech.

Tak vidíme církev dřímati v pokojné nevědomosti o bouřlivém výjevu, dokud nebyla vyburcována náhlým lomozem jeho. A jako

její božský choť na vzbouřeném moři, praví jen: „Pokoj, budiž ticho!“

III.

Klade se mi otázka: „Nemusíte-li připustiti, že Marie, královna anglická, pronásledovala protestanty říše britské?“ Táži se v odpověď: Odkud to, že se katolíkům ustavičně vyčítá pronásledování za vlády Mariiny, kdežto sotva jediný hlas se ozve, aby odsoudil uzákoněné (legalisované) pokuty, konfiskace a popravy, kterými byli katolíci velkobritanští a irští stíháni po tři sta roků — od zařízení církve anglické r. 1534 až do katolické emancipace? Ruce Alžběty byly potřísněny krví katolíků, puritánů a novokřtěnců. Proč se zamlčují nebo zastírají tyto ukrutnosti, kdežto ukrutnosti Mariiny jsou refrénem každé pohádky pro děti? Jest to proto, že se stává pronásledování spravedlivým, když jsou obětmi katolíci, či proto, že se očekává, že se dlouhým zvykem stali necitelnými k útiskům?

Vážíme-li na vážkách nestranné spravedlnosti panování obou sester, jsme nuceni vyřknouti nad Alžbětou soud mnohem přísnější.

1. Marie kralovala jen pět roků a čtyři měsíce, vláda Alžbětina trvala čtyřicet čtyři léta a čtyři měsíce. Mladší sestra tedy třímala žezlo vlády téměř devětkrát déle než starší; a lze bezpečně říci, že počet katolíků, kteří trpěli pro víru za dlouhého panování Alžbětina, přesahuje poměrný počet obětí vlády Mariiny. Hallam tvrdí, že „za posledních let vlády Alžbětiny zřídka kdy skřipec v Toweru (věži londýnské) zahálel[1]); a již první měsíc její vlády byl poskvrněn nesnášenlivým nařízením.[2])

2. Nejneodpustitelnějším skutkem života Mariina po mínění jejích soudců jest popravení Lady (lady paní, čti lédy) Johanny Grayovy (gray šedý, čti gré). Ale Lady Johanna Grayova se provinila velezrádou, zmocnivši se trůnu anglického, který držela po devět roků.

Alžběta usmrtila svou sestřenici Marii, královnu skotskou, po dlouhém vězení pro bezpodstatné podezření, že touží po trůně anglickém.

3. Marie horlila pro náboženství svých praotců a pro víru, která byla v Anglii zavedena více než tisíc roků.

Alžbětina horlivosť byla věnována na rozšíření nového vyznání, které zavedl její otec ve chvíli planoucí vášně a které sama ještě pozměnila. Zajisté jest násilné vnuco-

[1]) Constitutional History: Elisabeth, ch. III.
[2]) Lingard, svaz. VII. str. 244—5

vání nového náboženství mnohem odpornější než přísné hájení náboženství, které si zasloužilo úcty národu svým věkem.

Marie tedy naléhala na udržení ustáleného pořádku; Alžběta na jeho podvrácení.

4. Starší sestra zastávala, co považovala za nezměnitelné učení Ježíše Krista; sestra mladší podporovala novoty své a svého otce, a domněnky více méně nejisté.

5. Kdežto Marie utiskujíc protestanty neměla soukromých neb osobních pohnutek, Alžbětino nepřátelství proti katolické církvi bylo posilováno ne-li vzbuzeno její nenávistí proti papeži, který ji prohlásil za nemanželskou. Uznání jejího manželského původu záviselo na úspěchu nového náboženství, které schválilo rozvod jejího otce s Kateřinou.

6. Protož, jak dí Makaulay (čti asi: Makóle), „Marie byla upřímna ve svém náboženství; Alžběta nebyla. Nerozpakujíc se shodovati s Církví římskou, když shody vyžadovala vlastní její bezpečnosť, zachovávajíc až do konce života zálibu pro mnohé z nauk a pro mnohé z obřadů této církve, přece ji stihala pronásledováním odpornějším, než bylo pronásledování, kterým její sestra týrala protestanty. Maria nečinila pro své náboženství nic, co by nebyla ochotna pro ně snášeti. Stála při něm pevně i v pronásledování. Úplně věřila, že jest ho nezbytně třeba ku spasení. Alžběta byla přesvědčením málo více než poloviční protestantkou. Vyznala, když se jí to hodilo,

že jest zcela katoličkou . . . Co lze říci na obranu panovníka, který jest zároveň lhostejný i nesnášenlivý?“ [1])

Jistý vzdělaný občan v Severní Karolíně se mne jednou uštěpačně tázal: Co myslíte o Marii Krvavé? Neslyšel jste, odvětil jsem, nikdy o ukrutnostech její sestry páchaných na katolících? Odpověděl, že nikdy neslyšel, že by byla tato mírná žena koho pronásledovala k vůli svědomí. Jeho slova mne naplnila podivením, až se přiznal, že jeho dějepisná knihovna se obmezuje na jediné dílo — D'Aubigné (d'Óbině) Dějiny reformace. Tento „upřímný“ spisovatel opatrně zamlčel Alžbětiny chybičky, anebo se jich jen jemně dotekl, jako by nepatřily k jeho plánu. Jak mnoho lidí se podobá našemu severokarolínskému občanu, kteří jsou od malička obeznámeni se jménem Smithfieldu, ale nikdy neslyšeli o Tyburnu![2])

Hlava XIX.

Milosť. — Svátosti. — Hřích prvopočátečný. — Křest. — Jeho potřeba — Jeho účinky. — Způsob křtu.

Milosť Boží jest nadpřirozená pomoc, kterou nám Bůh poskytuje pro zásluhy Je-

---

[1]) Review of Nares' Memoirs of Lord Burghley.

[2]) Ve Smithfieldu byli popravováni protestanti za Marie, v Tyburnu katolíci za Alžběty.

žíše Krista k našemu spasení. Jmenuje se nadpřirozenou, poněvadž ji nikdo nemůže nabýti svou přirozenou schopností.

Bez milosti Boží nemůžeme nic ani začíti ani dokonati pro posvěcení své duše. „Ne že bychom dostatečni byli“, dí apoštol, „mysliti něco sami ze sebe jakožto sami ze sebe, ale dostatečnosť naše jest z Boha“.[1]) „Bůh zajisté jest, kterýž působí v nás i chtění i vykonání“[2]) všeho, co vede ku spasení. „Beze mne“, dí Spasitel, „nemůžete nic činiti“.[3]) Ale, aby nás mohla milosť Boží účinně podporovati, musíme s ní spolupůsobiti nebo jí aspoň nesmíme odporovati

Milosti Boží dosahujeme hlavně modlitbou a svátostmi.

Svátosť jest viditelné znamení ustanovené od Krista, kterým se udílí milosť naší duši. Tří věcí jest nezbytně potřebí ku svátosti, totiž: viditelného znamení, neviditelné milosti a ustanovení od Pána našeho Ježíše Krista.

Tak jest ve svátosti křtu viditelné znamení, kteréž záleží v lití vody a ve slovech, která se pronášejí; vnitřní milosť neboli posvěcení, které se duši udílí: „Pokřtěn buď jeden každý z vás . . . a přijměte dar Ducha svatého“[4]); a nařízení Ježíše Krista, řkoucího:

---

[1]) II. Kor. III., 5.
[2]) Fil. I., 13.
[3]) Jan XV., 5.
[4]) Sk. ap. II., 38.

„Učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“.[1])

Spasitel ustanovil sedm svátostí, totiž: křest, biřmování, svátosť oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva a manželství, z nichž každou zvlášť vyložím.

Podle učení Písma svatého byl člověk stvořen ve stavu nevinnosti a svatosti a bylo určeno, aby ztrávě na této zemi ustanovenou řadu let, přenesen byl, neokuse smrti, v ustavičné obcování s Bohem v nebesích.[2]) Ale pro svou neposlušnosť pozbyl svůj vznešený stav spravedlnosti; duše jeho byla poskvrněna hříchem; byl podroben smrti a různým bolestem duše i těla a ztratil své nebeské dědictví.

Přestupek Adamův nebyl obmezen jen na něj, ale přešel s dlouhou řadou krutých následků na všecky potomky. A nazývá se prvopočátečným hříchem, protože pochází od našich prvních rodičů. „Protož“, dí sv. Pavel, „jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět vešel a skrze hřích smrť, a tak na všecky lidi smrť přišla, v němž všichni zhřešili“.[3]) A jinde praví, že „jsme byli od přirozenosti synové hněvu.“[4])

„Kdo“, dí Job, „může učiniti čistým z nečistého semene počatého“, nebo jak to vyja-

---

[1]) Mat. XXVIII., 19.
[2]) Moudrosť, II., 23.
[3]) Řím V., 12.
[4]) Efes. II., 3.

dřuje překlad řecký (Septuaginta): „Nikdo není prost poskvrnění, ani když jest jediný den života jeho“.[1]) Ježto se dítě žijící jeden den nemůže dopustiti hříchu skutečného, musí poskvrnění pocházet od prvopočátečné viny Adamovy. „Hle“, dí David, „v nepravostech počat jsem a ve hříších mne počala matka má.“[2]) Písmo svaté nám také praví, že Jeremiáš a Jan Křtitel byli posvěceni před svým narozením, nebo-li očištěni od hříchu a od kletby v té době svého života, kdy byli neschopni dopustiti se hříchu skutečného. Byli tedy očištěni od poskvrny prvopočátečné.

Tyto odstavce jasně dokazují, že jsme všichni zdědili přestupek prvních rodičů a že jsme rodilí nepřátelé Boží. A stejně jasno jest, že se tato místa Písma svatého vztahují na všecky členy lidské rodiny na dítě jednoho dne rovněž jako na člověka dospělého.

Ale i beze světla Písma svatého, třeba jen pohlednouti v sebe, abychom se přesvědčili, že naší přirozenosti byla zasazena silná rána. Jak jinak si vysvětlíme bídy a nemoci svého těla, zaslepenosť rozumu, převrácenosť vůle — vždy nakloněné spíše ke zlému než k dobrému —, sílu svých vášní, které ustavičně válčí v našem srdci? Jak dobře vysvětluje učení katolické tento nepřirozený stav. Proto pravdivě dí Paschal, že člověk jest

[1]) Job, XIV., 4.
[2]) Žalm L, 7.

si tajemnějším bez hříchu prvotného, než samo tajemství.

Církev však prohlašuje, že blahoslavená Panna Maria byla osvobozena od poskvrny hříchu dědičného pro zásluhy Ježíše Krista a že tedy ani na okamžik nebyla podrobena vládě satanově. To znamená nauka o neposkvrněném početí.

Ale Bůh, vynášeje rozsudek nad Adamem, potěšil ho zaslíbením příštího Vykupitele. „Nepřátelství položím“, řekl Hospodin „mezi tebou a mezi ženou a mezi semenem tvým a semenem jejím, onať potře hlavu tvou“ [1]) Ježíš, símě Marie, jest vyvolenec, který byl předurčen potříti hlavu hada pekelného. A „když přišla plnosť času, poslal Bůh Syna svého, učiněného ze ženy . . . aby ty, kteří pod zákonem byli, vykoupil, abychom zvolení za syny přijali“.[2])

Ježíš Kristus, Vykupitel náš, přišel smyt skvrnu s duše naší a přivésti nás opět ku přátelství božímu, jež jsme ztratili hříchem Adamovým. Onť jest druhý Adam, který přišel napraviti zlobu prvního. Právem našeho Spasitele bylo předepsati podmínky, jimiž se měl uskutečniti náš smír s Bohem.

Ale on nám praví ve svém evanděliu, že křest jest nezbytným prostředkem, který jest ustanoven ku smytí skvrny dědičného hříchu a branou, kterou najdeme přístup do jeho

[1]) Gen. III., 15.
[2]) Gal. IV., 4., 5.

církve, kterou možno nazvati druhým rájem. Musíme všichni podstoupiti nové narození neb obrod, nežli můžeme vejíti do království nebeského. Voda jest přiměřeným nástrojem tohoto znovuzrození, ježto naznačuje vnitřní očistu duše; a Duch svatý, dárce duchovního života, jest jeho původcem.

Církev učí, že křest jest nezbytně potřebný všem, dětem jako dospělým, a její učení se opírá o tyto důvody:

Pán dí Nikodémovi: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího“.[1]) Tato slova se týkají veškeré rodiny lidské bez ohledu na věk nebo pohlaví, neboť původní řecké slovo τις, kdo, kdoliv znamená každého, člověčenstvo v nejširším smyslu.

Skutky apoštolské a listy sv. Pavla, ačkoliv jen úryvkovitě vypravují o vykonávání úřadu apoštolského, jasně nám zvěstují, že apoštolové křtili děti rovněž jako dospělé. Vypravujeť se nám na příklad, že „Lydia pokřtěna byla i dům její“[2]) od sv. Pavla; a žalářník „pokřtěn jest i všecka čeleď (t. j. rodina) jeho“.[3]) Týž apoštol pokřtil také „čeled Štěpánovu“.[4]) Ačkoliv se nepraví výslovně, že byly i děti mezi těmito pokřtěnými rodinami,

---

[1]) Jan III, 5.
[2]) Sk. ap. XVI., 15.
[3]) Tamt. XVI., 33.
[4]) I. Kor. I., 16.

jest velice pravděpodobno, že byly. Ale je-li jaká pochybnosť o tom, zda i apoštolové křtili děti, lehce se odstraní, nahlédneme-li do spisů nejstarších otců církevních, kteří jsouce bezprostředními nástupci apoštolů, jsou nejlepšími vykladateli jejich učení i skutků.

Sv. Ireneus, žák Polykarpův, jenž byl žákem sv. Jana Evandělisty, praví: „Kristus přišel spasit všech skrze Sebe; všecky, pravím, kteří byli obrozeni (nebo pokřtěni) skrze Něho — děti a maličké, pacholata i mládence i dospělé osoby.“ [1])

Origenes, který žil o něco později, píše: „Církev přijala podání od apoštolů, aby se dával křest již dětem“.[2])

Prvotní církev africká poskytuje slavné svědectví na důkaz křtu nemluvňat. Sv. Cyprián a šedesát šest jemu podřízených biskupů konali sněm v metropolitním městě Kartagině roku 253. Když sněm zasedal, psal jistý biskup jménem Fidus, otcům tázaje se jich, mají-li se děti křtíti dříve, než uplyne osm dní od jejich narození či osmého dne podle obyčeje obřízky? Biskupové podepsali jednomyslně tuto odpověď: „Co se týká křtu nemluvňat... my všichni soudíme, že milosrdenství a milosti Boží nesluší odpírati žádné bytosti lidské ode dne narození. Udílí-li se odpuštění hříchů i největším zločincům, oč méně sluší odmítati nemluvně, které jsouc nově narozeno podle

[1]) Kniha II. adversus Haer.
[2]) Ep. ad Rom.

Adama, přitáhlo si svým prvním narozením nákazu staré smrti.“ [1]) Sněm africký zde stanoví dvě vynikající věci — všeobecné nakažení pokolení lidského pádem Adamovým a všeobecnou potřebu křtu bez rozdílu věku.

K tomuto rozhodnutí připojuji dvě poznámky: 1. Fidus se nedotazoval na nutnosť křtu nemluvňat, kterou připouštěl, ale zdali jest vhodno udíleti jej osmého dne po příkladě židovského zákona obřízky; 2. biskupů shromážděných na tomto sněmě bylo tolik, jako jest biskupů ve Spojených Státech, v nichž jest na pět tisíc kněží a přes šest milionů katolíků. Můžeme tudíž důvodně uzavírati, že úsudek sněmu afrického představoval víru několika tisíc kněží a několika milionův katolíkův.

Sv. Augustin vykládaje toto rozhodnutí, správně poznamenává, že sv. Cyprián a jeho druhové neučinili nového usnesení, ale vyslovili co nejurčitěji víru církve. A to jest svorné smyšlení všeho podání ode dnů apoštolských až do doby naší.

Není-li rovněž směšno jako bezbožno, když několik německých fanatiků v šestnáctém století pozvédá slabý hlas svůj proti hromovému zvuku všeho křesťanstva, zavrhujíc zvyk, který se všeobecně zachovával jako svatý a potřebný? A rozsuzujeme-li mezi učením apoštolského dávnověku se strany jedné a novo-

---

[1]) Epist. ad Fidum.

křtěnců se strany druhé, není těžko rozhodnouti, na které straně jest pravda; neboť co se stává z církve křesťanské, byla-li v bludu o věci tak důležité, jako jest křest, po celou dobu svého trvání?

Hřích prvopočátečný jest, jak pověděl sv. Pavel, všeobecný. Tedy každé dítě jest při svém narození znečistěno skvrnou Adamovy neposlušnosti. Písmo svaté pak dí, že nic nečistého nevejde do království nebeského.[1]) Proto křest, který smývá hřích dědičný, jest tak potřebný dítěti jako muži dospělému k dosažení království nebeského.

Pravil jsem, že jest obrodu třeba všem. Ale důležito jest poznamenati, že lituje-li někdo srdečně svých hříchů, zamiluje Boha z celého srdce a touží-li vyplniti všecka přikázaní Boží, zahrnujíc v ně křest, ale nemá příležitosti ho přijati, nebo není dostatečně poučen o jeho potřebě, tehda Bůh přijme v takovém případě vůli za skutek. Umře-li tento člověk s takovým smýšlením, jest spasen křtem touhy. Nebo položí-li člověk nepokřtěný život svůj za Krista, má jeho smrť větší cenu než křest vodou; neboť umírá nejen posvěcen, ale ještě obdrží korunu mučednickou. Jest pokřtěn svou vlastní krví.

Ale není-li to učení ukrutné a nemilosrdné, které vylučuje z nebe tolik nevinných dětí, které se nikdy nedopustily skutečné viny?

---

[1]) Zjev. XXIX., 27.

Na to odpovídám: Neprohlásil-li Bůh křest za potřebný všem? A není-li svrchovaně moudrý a spravedlivý a milosrdný? Jsem tedy jist, že nemůže býti nic ukrutného nebo nespravedlivého v ustanoveních Božích. Úkolem rozumu jest zjistiti, že Bůh mluvil. Když víme, že mluvil, přestává naše bádání a počíná víra a poslušnosť. Místo abychom neuctivě posuzovali božské ustanovení, sluší nám zvolati s apoštolem: „O, hlubokosti bohatství moudrosti i vědomosti Boží! jak jsou nevyzpytatelní soudové jeho a nevystižitelny cesty jeho! Nebo kdo poznal smysl Páně a kdo byl jeho rádcem?“ [1])

Pamatujme, že nebe jest místo, na něž nemá nikdo práva dědičného nebo přirozeného nároku, ale jež jest nám slíbeno z pouhé milosti Boží. Bůh může zavrci i přijati koho chce a může bez všeliké křivdy předepsati své podmínky k dosažení milosti, kterou nabízí. Je-li dítě tvé zbaveno nebe, protože bylo zbaveno křtu, nekřivdí mu Bůh, poněvadž neruší práva, na něž mělo tvé dítě nezadatelný nárok. Dosáhne-li dítě tvé milosti křtu, buď vděčen za ten dar.

Zde jest na místě krátce sděliti, čemu církev skutečně učí o budoucím stavu nepokřtěných dětí. Ač prohlašuje církev podle Slova Božího, že nepokřtěné děti jsou vyloučeny z království nebeského, nesmí se z toho

---

[1]) Řím XI., 33., 34.

souditi, že by byly odkázány na místo zavržení. Nikdo není odsouzen k mukám zavržených, leč kdo zasloužil trestu Božího svými osobními hříchy.

Vše, co o tom církev učí, jest, že děti neobrozené jsou zbaveny blaženého patření čili požívání Boha, které jest podstatným štěstím blahoslavenců.

A mezi nejvyšší blaženosti nebes a mukami zavržených jest velmi širá prostora.

Všichni připouštějí, že stav nepokřtěných nemluvňat jest lepší, než nebytí. Jsou i někteří vynikající spisovatelé, kteří tvrdí, že nepokřtěná nemluvňátka požívají jistého stupně přirozené blaženosti, která spočívá v přirozeném poznání a milování Boha.

Z toho, co řečeno, můžeš posouditi, jak trestuhodno jest jednání katolických rodičů, kteří nedbají, aby jejich děti byly co nejdříve pokřtěny, vydávajíce v nebezpečenství duši svou i duši svého nevinného potomka. Jak jinak si vedli první křesťané, kteří, jak svědčí sv. Augustin, pospíchali se křtem novorozeňátek ku křtitelnici, aby snad nebyla zbavena milosti obrodné.

Onemocní-li dítě, nešetří se nákladu, aby se mu zachránil život. Lékař bývá povolán; léky se mu podávají; a matka mu věnuje bezesné noci, bdíc nad každým dechnutím jeho; ráda obětuje svůj odpočinek i své zdraví, ano obětuje vlastní život, aby byl zachráněn život jejího dítěte. A přece se tak často vy-

dává v nebezpečenství nadpřirozené blaho dítěte zaviněným odkládáním křtu.

Ale zasluhuje-li pokárání, když se váhá s pokřtěním dětí, co souditi o velikém množství křesťanů, kteří ze zásady odpírají maličkým křest, až dojdou užívání rozumu? Co mysliti o těch, kteří staví své soukromé domněnky nad Písmo svaté, první otce, církevní a všeobecný obyčej křesťanstva?

Můžeme se věru smáti bohoslovecké domněnce, jakkoliv nové a bludné, dokud nepřivozuje nějakých nebezpečných důsledků. Ale když jde o život a smrť, jak hrozna jest zodpovědnosť těch, kteří rozšiřují takové bludné nauky!

Odporující sobě obyčeje církve katolické a církví novokřtěnských (baptistů) vůči novorozeným dětem lze vhodně přirovnati ku pravé a nepravé matce, jež činily obě nároky na dítě před soudnou stolicí Šalamounovou Král řekl: „Rozdělte dítě živé na dvé, a dejte polovici jedné a polovici druhé“. Ta, která se vydávala neprávem za matku, přivolila, řkouc: „Ať není ani mé ani tvé, ale buď rozděleno.“ „Ale žena, jejížto byl syn živý, řekla králi (neboť pohnula se střeva její nad synem jejím): „Prosím, pane, dejtež jí dítě živé a nezabíjejte ho“.[1]) Kdežto církev baptistská svoluje, aby dítě umřelo smrtí duchovní, pravá máti, církev katolická, volá: „Vezmi dítě, pečuj,

---

[1]) 3. Král, III., 24—26.

aby byl zachráněn jeho duchovní život třeba ve tvých rukou. Lépe mu, aby žilo beze mne, než aby zahynulo před obličejem mým. Budu stále jeho matkou, ačkoliv mne nezná.

Ach! baptistský příteli, ty myslíš, že není křtu třeba ku spasení tvého dítěte. Stará církev učí naopak. Připustíš, že snad nemáš pravdu a že jde o život a o smrť. Sáhni po stránce bezpečné. Popřej dítěti svému dobrodiní pochyby. Dej je pokřtiti.

Křest smývá hřích prvopočátečný i hříchy skutečné dospělých, kterých se snad dopustili. Očistný účinek křtu byl jasně předpověděn těmito slovy proroka Ezechiela: „Vyleji na vás vodu čistou a očistěni budete ode všech poskvrn svých“.[1])

Když se židé tázali Petra, co mají činiti, aby byli spaseni, odvětil apoštol: „Čiňte pokání, pokřtěn buď jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých“.[2])

A Annaniáš pravil Šavlovi: „Vstaň, dej se pokřtiti a obmej hříchy své“.[3])

„Byli jsme přirozeností“, dí sv. Pavel, „syny hněvu“, ale obrodem, nebo znovuzrozením na křtu svatém jsme se stali křesťany a syny Božími. „Nebo všichni jste synové Boží skrze víru, kteráž jest v Kristu Ježíši. Nebo kteřížkoliv jste v Kristu pokřtěni, Krista

---

[1]) Ezech. XXXVI., 25.
[2]) Skut. ap. II. 38.
[3]) Tamtéž XXII., 16.

jste oblékli".[1]) Jsme přijati v rodinu Krista Ježíše. Co on jest svou přirozeností, my jsme milostí, synové Boží a proto bratří Kristovi. Ano naše spojení s Kristem jest ještě těsnější. Stáváme se údy jeho duchovního, mystického těla, jež jest církev jeho a jeho božský obraz jest vtisknut v duši naši.

Křest nás tedy odívá rouchem svatosti, tak že naše duše se stává příhodným příbytkem Ducha svatého. Apoštol podav stručný seznam nepravostí pohanů, dí Korintským: „A takoví jste někdy byli: ale obmyti jste, ale posvěceni jste, ale ospravedlněni jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho".[2])

Křest nás konečně činí dědici nebes a spoludědici Ježíše Krista. „Byliť jsme zajisté i my", dí sv. Pavel, „někdy nesmyslni, nevěřící, bloudící, sloužíce rozličným žádostem a rozkošem, živi jsouce ve zlosti a závisti, hodni v nenávisti, vespolek se nenávidíce. Ale když se ukázala dobrota a vlídnosť Spasitele našeho Boha . . . spaseny nás učinil skrze obmytí druhého narození v obnovení Ducha svatého, kteréhož vylil na nás hodně, skrze Ježíše Krista, Spasitele našeho: abychom ospravedlněni jsouce milostí jeho, byli dědicové podle naděje života věčného".[3])

---

[1]) Gal. III., 26., 27.
[2]) I. Kor. VI., II.
[3]) Tit. III., 3—7.

Zde jasně vidíme, že se odpuštění hříchů, přijetí v rodinu Boží, posvěcení duše a záruka věčného života připisují přijetí křtu; — ne však jako by voda a slovo přisluhujícího měly vnitrnou sílu uzdraviti duši, ale protože Ježíš Kristus, jehož slovo má tvůrčí moc, ráčil uděliti tomuto obřadu zázračnou účinnost uzdraviti duši, tak jako udělil rybníku bravnému (Betsaida) moc uzdraviti tělo.[1])

Po tom, co tuto řečeno, táži se tě upřímně, co si můžeš mysliti o usnešení učiněném r. 1872 od biskupů protestantské církve episkopální, kteří na sjezdu v Baltimore prohlásili, že se slovem obrod nemá rozuměti mravní změna. Nepůsobí-li křest změny mravní, tedy nepůsobí vůbec žádné změny, neboť křest zajisté nepůsobí v duši změny fysické (hmotné).

Není změnou přejíti ze hříchu ku ctnosti, ze „syna hněvu“ se státi „synem Božím“; z porušení ku posvěcení; ze stavu dědiců smrti ve stav dědictví nebes? Jest-li že to všecko neobsahuje změny, pak pozbyla tato slova významu.

Způsoby křtu. Baptisté bloudí, tvrdíce, že křest ponořením jest jediný platný způsob. Křest lze platně udíleti každým ze tří způsobů, totiž ponořením nebo potopením křtěnce do vody; polévánim, nebo litím vody; pokropením.

---

[1]) Jan V.

Ježto Spasitel nikde nepředpisuje zvláštní formy při udílení této svátosti, jednala církev prozřetelně, přijavši způsob nejpříhodnější okolnostem času a místa.

Několik století po založení křesťanství se udílel křest obyčejně ponořením; ale od dvanáctého století nabyl v katolické církvi převahy obyčej křtíti poléváním, ježto jest při tomto způsobu méně obtíží než při křtu ponořením.

Na důkaz, že křest litím nebo kropením jest rovněž oprávněn jako ponořením, třeba jen připomenouti, že ačkoliv bylo ponořování obyčejnějším v prvotní církvi, přece se často svátosť tato udílela i poléváním a kropením.

Po prvním kázání sv. Petra bylo pokřtěno tři tisíce lidí.[1]) Není pravdě podobno, že by takové množství mohlo býti pokřtěno ponořováním za jeden den, zvláště když uvážíme čas, který zabralo vyučování křtěnců.

Nebo čteme-li o křtu sv. Pavla nebo žalářníka, souvislosť činí silný dojem, že oba přijali svátosť křtu pokropením nebo litím.

Nejstarší dějiny církevní připomínají mnoho případů, ve kterých se udílel křest nemocným na loži, vězňům v žaláři a plujícím na palubách. A otcové církevní nikdy nepochybovali o platnosti nebo oprávněnosti takového křtu. Jest však téměř ne-

---

[1]) Skut. ap. II., 41.

možno mysliti, že by křtěnci v takovém stavu přijímali obřad ponoření.

Viděli jsme také, že byl křest vždy prohlašován za potřebný ku spasení. Jest tudíž rozumno mysliti, že Pán Ježíš chtěl poskytnouti největší snadnosť ku přijetí svátosti tak potřebné.

Ale byl-li by platným jen křest ponořením, kolik nemocných a choulostivých osob, kolik vězňů a lidí plavících se po moři, kolik tisíc lidí žijících ve studeném zeměpásu nebo i v mírném zeměpásu za tuhé zimy, ačkoliv by všichni toužili po milosti obrozující, by bylo zbaveno tohoto znamení Božího, nebo by je obdrželi s nebezpečenstvím života! Bůh jistě neukládá z pravidla přikázání s takovými obtížemi.

Nad to, je-li jen křest ponořením křtem platným, co se stalo z miliónů duší, které v každém věku a v každé zemi byly obrozeny politím nebo pokropením v církvi křesťanské?

Hlava XX.

Svátosť biřmování.

Biřmování jest svátosť, v níž skrze skládání rukou biskupových, mazání svatým olejem a modlitbu přijímají pokřtěné osoby Ducha svatého, aby víru svou stále vyznávaly a podle ní žily.

Tato svátosť slove biřmováním (confirmatio = posilnění), poněvadž posiluje duši božskou milostí. Tytýž se jmenuje skládáním rukou, poněvadž biskup skládá ruce na toho, koho biřmuje. Jest také známa pode jménem chrisma, poněvadž čelo osoby biřmované se maže křižmem v podobě kříže.

Písmo sv. se často zmiňuje o této svátosti. Ve Skutcích apoštolských se píše, že „uslyševše apoštolé, kteří byli v Jerusalémě, že Samaří přijala slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana, kteříž přišedše, modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého; nebo ještě byl na žádného z nich nepřišel, ale byli toliko ve jménu Pána Ježíše pokřtěni. Tedy vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého.“ [1])

Také se tam vypravuje, že učedníci v Efesu „byli pokřtěni ve jménu Pána Ježíše; a když sv. Pavel na ně vzkládal ruce, přišel na ně Duch svatý a mluvili jazyky a prorokovali“. [2])

Ve své epištole k Židům vypočítává sv. Pavel biřmování nebo skládání rukou spolu se křtem a pokáním mezi základními pravdami křesťanství. [3])

A Korintským píše: „Ten pak, který potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás, jest Bůh, kterýž poznamenal nás a dal

---

[1]) Skut. ap VIII., 14—17.
[2]) Tamt. XIX. 5., 6.
[3]) Žid., VI. 1., 2.

závdavek Ducha v srdce naše.“ [1]) Bůh nás utvrzuje ve víře; pomazal nás duchovním pomazáním, poznačil svatým křižmem, kterým jest poznamenáno naše čelo. Poznamenal nás nevyhladitelným znamením vtisknutým v duši naši, což jest předobrazeno znamením kříže, které se nám vtiskuje. Dal závdavek Ducha svatého v srdce naše, svědectvím dobrého svědomí na záruku budoucí slávy. Biskup vykonává zevnější znamení, ale Bůh, „který koná všecko ve všech“, posvěcuje duši svým skrytým působením.

Nelze tvrditi, že by skládání rukou a milosti, které z něho plynou, jak se připomínají ve Skutcích apoštolských, neměly potrvati po době apoštolů; neboť není žádného důvodu pro takové domnění. Tento úkon skládání rukou byl pravidelnou a povinnou částí apoštolské služby tak jako povinnosti, které vykonávali kážíce, křtíce, světíce atd. A protož mají nástupcové apoštolů v devatenáctém století právě tutéž moc i povinnosť biřmovati, jako kázati, křtíti nebo světiti na kněžství.

Ti, kteří byli biřmováni od apoštolů, podávali důkaz o milosti, kterou obdrželi a sice proroctvím, darem jazyků a projevy jiných zázračných mocí. Mohl by se někdo tázati: Proč nyní neprovázejí tyto dary skládání rukou? Odpovídám: Protože jich už není třeba.

---

[1]) II. Kor. I., 21.

Milosť, kterou dostávali učedníci apoštolů, byla pro jejich osobní posvěcení. Dar jazyků, kterým vládli, určil všemohoucí Bůh ku vzdělání a osvícení diváků, aby dal božské stvrzení úřadu apoštolskému Ale nyní, když jest církev upevněna a božská autorita úřadu jejího jest jasně poznána, není těchto zázraků více třeba. Sv. Řehoř vysvětluje tuto okolnosť vhodným přirovnáním: Jako stromek, vece, když jest teprv zasazen, bývá pravidelně zaléván od zahradníka, který kypří zemi okolo něho, aby slunce a vláha živily jeho kořeny, dokud se nezakořenil hluboko, kdy už zvláštní péče nepotřebuje: tak byla církev za svého mládí živena zázračnou milostí Boží Ale když zapustila kořeny v srdce lidí a rozložila své větve nad zemí, byla ponechána pravidelné činnosti Prozřetelnosti.

Sv. Augustin píše o témže předmětě takto: „Za prvních dnů (církve) sestoupil Duch svatý na věřící a oni mluvili jazyky, kterým se neučili . . . Byly to zázraky přiměřené času... Očekává se nyní, že ti, na něž se ruce skládají, budou mluviti jazyky? Či když skládáme ruce na tyto děti, čeká kdo z vás, že uzří, any budou mluviti jazyky? Není-li tedy nyní zázračných svědectví o přítomnosti Ducha svatého, čím se dokáže, že přijal kdo Ducha svatého? Ať se táže svého srdce; miluje-li bratří své, Duch svatý v něm přebývá“.[1])

---

[1]) Tract. VI. in Ep. Joan.

Sledujíce stopy apoštolů, najdeme otce církevní od dob nejdávnějších, ani uznávají biřmování za božské a svátostné ustanovení a vyhlašují jeho spasitelné účinky.

„Tělo“, dí Tertullián, „jest pomazáno, aby byla duše posvěcena; tělo jest poznamenáno, aby duše byla posilněna; tělo jest zastíněno složením rukou, aby duše byla osvětlena Duchem.“ [1])

Sv. Cyprián, mluvě o křesťanech pokřtěných v Samaří, dí: „Protože přijali řádný křest, . . . čeho bylo ještě potřebí, učinili Petr a Jan, aby modlitba se za ně dála, a ruce se skládaly, Duch svatý byl vzýván a na ně vylit. Což se nyní děje také mezi námi, tak že ti, kteří byli pokřtěni, bývají od církve představováni biskupům a přijímají skrze naši modlitbu a vzkládání rukou Ducha svatého a bývají zdokonaleni pečetí Páně.“ [2])

Sv. Cyrill Jerusalémský přirovnává posvátné křižma nejsvětější svátosti oltářní: „Jste pomazáni olejem, byvše učiněni účastníky a podílníky Kristovými. A dobře pozorujte, abyste je nepovažovali za pouhé pomazání; neboť jako chléb svátostný po vzývání Ducha svatého není již pouhým chlebem; podobně toto svaté pomazání po vzývání není již obyčejné pomazání olejem, ale jest darem Kristovým a Ducha svatého, stavší se účin-

---

[1]) De Resur carn.
[2]) Epist. LXXIII.

ným pro jeho božství. Byli jste pomazáni na čele, abyste byli sproštěni hanby, které vždycky zakoušel první přestupce; a abyste uzřeli slávu Boží s tváří nepokrytou . . . Jako Kristus po křtu a po sestoupení Ducha svatého, odešed, přemohl nepřítele, podobně vy po křtu svatém a tajemném pomazání oděni zbrojí Ducha svatého, stojte proti protivné moci a pokořte ji řkouce: „Všecko mohu v Kristu, který mne posiluje.“ [1])

Sv. Ambrož vykládaje slova apoštolova: „Bůh . . . dal závdavek Ducha v srdce naše“ (II. Kor. I., 22) výslovně je vykládá o pečeti biřmování: „Vzpomeňte si“, dí, že jste přijali duchovní pečeť ducha moudrosti a rozumu, ducha rady a síly, ducha umění a pobožnosti, ducha svaté bázně. Bůh Otec vás poznamenal; Kristus Pán vás posílil, a dal závdavek Ducha v srdce vaše, jakož vás poučuje toto čtení z apoštola.“ [2])

Sv. Ambrož mluví o sedmerých darech Ducha svatého, které přijímáme v biřmování a každý biskup za našich dnů svolává tytéž dary na ty, jež hodlá biřmovati.

„Víte-liž“, píše sv. Jeroným proti soudobé sektě luciferánů, „že jest obyčejem církví, aby byly zdokonalovány vzkládáním rukou osoby pokřtěné a Duch svatý jest takto vzýván? Tážete se, kde jest to psáno? Ve Skutcích

---

[1]) Kat. XXI., Mys. III. de s. Chrism.
[2]) De Myst. CVII., n. 42.

apoštolských; ale kdyby ani nebylo svědectví písemného, souhlas všeho světa v této věci by měl sílu zákona“.[1])

„Ochotně poznáš“, dí sv. Augustin, „v tomto pomazání svátosť křižma, jež však jest v řadě viditelných znamení tak posvátno, jako sám křest.“ [2])

Východní církve rozkolné uznávají biřmování za svátosť a vykonávají obřady jako my, vzkládáním rukou a mazáním křižmem. Některé však z těchto církví se odtrhly od církve katolické již ve čtvrtém a pátém století. To jest výmluvným obhájením apoštolské dávnověkosti biřmování a dostatečným vyvrácením těch, kteří mu připisují původ novější.

Protestantism, který způsobil takovou spoustu v ostatních svátostech, neopomněl ovšem odstraniti biřmování ve své dravé revoluci.

Episkopální církev zachovává sice jméno biřmování ve svém rituále, ano vypůjčuje si i díl našich modliteb a obřadů. Ale naproti jednomyslnému učení církve katolické, rovněž jako církví východních i pravoslavné i rozkolné, prohlašuje biřmování za pouhý obřad a ne za svátosť.

Porušujíc obyčeje starověku, komolí obřad, vynechávajíc posvátné pomazání. Podržuje stín bez podstaty.

---

[1]) Dial. adv. Lucif.
[2]) L. XI., contra lit. Petil.

Pozvédá sice ruce své nad biřmovanci, ale nejsou to posvěcené ruce Petra nebo Jana, Cypriána nebo Augustina, jimž bylo řečeno: „Cokoliv požehnáš, bude požehnáno, cokoliv posvětíš, bude posvěceno!“ [1]) Jejich ruce byly obdařeny autoritou, a oděny nadpřirozenou mocí; ale ruce episkopálních biskupů jsou duchovně ochromeny sebevražednými činy reformatorů a sami výslovně upírají všelikou svátostnou účinnosť obřadu, který vykonávají.

Hlava XXI.

Nejsvětější svátosť oltářní.

Žádný z různých článků katolické církve nespočívá jistěji na autoritě Písma, než učení o skutečné přítomnosti Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní. Tak četny a tak jasny jsou odstavce Nového Zákona, které jednají o tomto předmětě, že jsem na rozpacích, který si vybrati a shledávám nesnadným směstnati všecky v objem této krátké kapitoly.

Evandělia neprodlévají vždy u téhož tajemství náboženského. Jejich způsob jest spíše druh druha doplňovati, tak že jeden se vzmiňuje o tom, co druhý opomenul, nebo se

---

[1]) Římský Pontifikal.

dotkl jen zběžně. Ale vzhledem k velebné svátosti oltářní poskytují posvátní spisovatelé značnou odchylku od tohoto pravidla. Nacházíme, ani čtyři evanděliste i se svatým Pavlem psali tak výslovně a obšírně o této věci, že jeden z nich úplně stačí dokázati článek víry, aniž třeba dovolávati se jich všech.

Těchto pět inspirovaných spisovatelů přidali váhu jednotlivého svědectví nauce o svátosti oltářní, poněvadž předvídali — nebo raději Duch svatý, mluvící skrze ně, předvídal, — že toto veliké tajemství, které tak silně vyžaduje naši víru a které nám velí skloniti svůj „rozum ve službu Kristovu“,[1]) během času setká se s odporem u těch, kteří chtějí odměřovati neomylné slovo Boží chybujícím měřítkem svého úsudku.

Vyberu tři druhy důkazů z Nového Zákona, které dostatečně dokazují skutečnou přítomnosť Krista ve velebné svátosti oltářní. První z těchto míst mluví o zaslíbení svátosti oltářní; druhé o jeho ustanovení a třetí o jeho užívání mezi věřícími.

Začnu slovy zaslíbení. Když Ježíš jednou kázal na břehu jezera Galilejského, následovalo ho, jak obyčejně, nesmírné množství lidu, které k němu přivedly zázraky, jež činil, a slova spásy, jež mluvil. Vida, že lid nemá potravy, rozmnožil pět chlebů a dvě ryby

---

[1]) II. Kor. X., 5.

tak, aby stačilo pěti tisícům mužů, kromě žen a dětí.

Spasitel považoval onu dobu za vhodnou příležitosť, aby promluvil o svátosti svého těla a krve, které se mělo rozdíleti ne několika tisícům, ale milionům duší; nejen na jednom místě, ale všudy, ne v jednu dobu, ale po všecky dny do skonání světa. „Já jsem“, dí svým posluchačům, „chléb života. Otcové vaši jedli mannu a zemřeli . . . Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky: a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest (jež vydám) za život světa. Tedy hádali se židé vespolek řkouce: Kterak nám může tento dáti tělo své k jedení? Protož řekl jim Ježíš: Amen, amen pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější. Nebo tělo právě jest pokrm: a krev má právě jest nápoj.“ [1])

Kdybys byl býval v počtu posluchačů Spasitelových při této příležitosti, zdali by tě nebyla přesvědčila ušlechtilá prostota slov jeho, abys mu rozuměl tak, že mluví opravdu o svém těle a o své krvi? Neboť řeč jeho nepřipouští jiného výkladu.

Když praví Spasitel židům: „Otcové vaši jedli mannu . . . ale kdo jí tento (svátostný)

---

[1]) Jan VI., 48—56.

chléb, živ bude na věky“, chce patrně dokázati, že pokrm, který on dá, jest vznešenější než manna, kterou byli krmeni synové izraelští.

Kdyby však svátosť oltářní byla toliko chlebem a vínem připomínky, místo aby byly vyššími, byly by skutečně nižšími než manna; neboť manna byla pokrm nadpřirozený, zázračný, kdežto chléb a víno jsou přirozený, pozemský pokrm.

Ale nejlepším a nejspolehlivějším vykladačem slov Spasitelových zajisté jest zástup lidu a učedníci, kteří ho poslouchali. Všichni rozuměli dosahu jeho slov právě tak, jako je vykládá církev katolická. Věřili, že Pán Ježíš mluvil doslovně o svém těle a své krvi. Evandělista praví, že Židé „hádali se vespolek řkouce: kterak nám může dáti tělo své k jedení?“ Ano i učedníci, ačkoliv se vystříhali neuctivé řeči zástupu, vyslovili svou pochybnosť mírnějším způsobem: „Tvrda jest řeč tato, kdož ji může slyšeti?“ [1]) Tak byli zaraženi slibem Spasitelovým, že „od toho času mnozí z učedníků jeho odešli zpět a již s ním nechodili“. [2]) Tím patrně projevili svými slovy i svým chováním, že rozuměli Ježíši, že mluvil doslovně o svém těle; neboť kdyby byli vykládali slova jeho obrazně, nebyla by jim řečí tvrdou, ani by nebyli Mistra svého opouštěli.

---

[1]) Jan VI., 61.
[2]) Jan VI., 67.

Ale snad se mi řekne, že učedníci a židé špatně pochopili jeho smysl, berouce slova jeho doslovně, kdežto on snad mluvil obrazně. Tato námitka jest snadno odstraněna. Stávalo se, že posluchači Páně skutečně mu někdy špatně rozuměli. Při takové příležitosti vždy pečoval o to, aby odstranil z mysli jejich špatný dojem, který vyvolal, a vykládal svůj úmysl slovy prostšími. Tak na příklad, když řekl Nikodémovi, nenarodí-li se kdo znovu, že nevejde do království nebeského, a zpozoroval, že učedník tento nepojal správně slova jeho, dodal: „Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího“. [1]) A opět když vystříhal učedníky své kvasu farisejského, vida, že mají bludné mínění o slově jeho, ihned připojil, aby se varovali učení farizejského. [2])

Ale mění-li Spasitel svou řeč v tomto případě, když vidí, že ji přijímají doslovně? Praví-li svým posluchačům, že mluvil obrazně? Zjemňuje-li tón svých výrazů? Daleko toho, aby seslaboval sílu svých slov, opakuje, co řekl před tím, a to řečí důraznější: „Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti krve jeho, nebudete míti života v sobě.“

Když viděl Spasitel židy a mnohé z učedníků, ani ho opouštějí, obraceje se ku dvanácti

---

[1]) Jan III., 5.
[2]) Mat. XVI.

vyvoleným, řekl jim pohnutě: „Zdaliž i vy chcete odejíti? A odpověděl jemu Šimon Petr: Pane, ke komu půjdeme? tyť máš slova života věčného“.[1]) I ty, milý čtenáři, si musíš vybrati. Chceš odpověděti se židy, či učedníky malé víry, či s Petrem? Ach! nech někteří řeknou s nevěřícími židy: „Jak nám může dáti tento tělo své k jedení?“ Ať jiní řeknou s nedověrnými učedníky: „Tvrda jest tato řeč. Kdo ji může slyšeti?“ Ale ty rci s Petrem: „Pane, za kým půjdeme? tyť máš slova života věčného.“

Potud jsem prodléval při slovech zaslíbení. Nyní přistoupím ke slovům ustanovení, kteráž jsou podána téměř týmiž výrazy u sv. Matouše, sv. Marka a sv. Lukáše. V evanděliu podle sepsání sv. Matouše čteme, jak následuje: „A když oni večeřeli, vzal Ježíš chléb a dobrořečil i lámal a dával učedníkům svým a řekl: Vezměte a jezte: totoť jest tělo mé. A vzav kalich, díky činil a dal jim řka: Pijte z toho všichni: neboť to jest krev má Nového Zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.“ [2])

Vzpomeň si, prosím, na dřívější slova o slibu a srovnej je s těmito. Jak podivuhodně se shodují, jako dva články jednoho řetězu! Jak věrně splnil Ježíš slib, který učinil! Může-li býti nějaká myšlénka vyslovena slovy

---

[1]) Jan VI., 68, 69.
[2]) Mat. XXVI., 26—28.

jasnějšími, než jsou slova: Toto jest tělo mé; toto jest krev má?

A proč zavrhují protestanté výklad katolický? Snad proto, že jest nejasný, obojetný? Nikoliv, ale protože nechápou, jak by mohl Bůh učiniti zázrak tak úžasný, jako jest dáti své tělo a svou krev za pokrm duchovní.

Musí tedy moc a milosť Boží býti přiměřena krátké míře lidského rozumu? Není-li Všemohoucímu dovoleno činiti něco nad to, co může schváliti náš rozum? Musí se prohlásiti za nemožnou věc, když my nevidíme její možnosti?

Nestvořil-li Bůh nebe i země z ničeho slovem svým: Budiž? Jaké to tajemství! Neudržuje-li tento svět v prostoru? Neproměňuje-li útlé stéblo v živné zrno? Nenasytil-li více než pět tisíc lidí pěti chleby a dvěma rybami? Jaké to tajemství! Nedeštil-li mannu s nebe po čtyřicet roků, aby se jí živili synové izraelští na poušti? Neproměnil-li řeky egyptské v krev a vodu ve víno na svatbě v Káně? Nečiní-li doposud duše zbožné příbytkem Ducha svatého? A tu bychom měli odvahu přes výslovné prohlášení Páně tvrditi, že Bůh, který činí tyto zázraky, není schopen proměniti chléb a víno ve své tělo a krev za pokrm naší duše?

Řekneš mi, že jest to tajemství, které přesahuje náš rozum. Vskutku tajemství. Náboženství, které zamítá pravdu, protože jest nepochopitelna, má v sobě símě rozkladu

a skončí racionalismem. Není-li vše kolem nás tajemstvím? Nejsme-li tajemstvím sami sobě? Vylož mi, jak obíhá krev v žilách tvých; jak oživuje a proniká duše celé tělo; jak se hýbe ruka vůlí duše! Vylož mi tajemství života a smrti!

Není-li Písmo plno nepochopitelných tajemství? Nevěříš-li v Trojici, tajemství, které nejen přesahuje rozum, ale zdánlivě se mu protiví? Nepřipouštíš-li Vtělení, — že slabounké dítě v Betlémě bylo Bohem? Chápu proč racionalisté, kteří nepřipouštějí nic, co jest nad jejich rozum, zamítají skutečnou přítomnosť Ježíše Krista ve svátosti oltářní; ale že by ji zamítali křesťané, věřící v bibli, jest mi nepochopitelno.

Ale ti, kteří zamítají výklad katolický, zdaž vykládají slova: „Toto jest tělo mé“ atd. tak, aby se sami uspokojili? Běda, zde počíná jejich břímě. Hned několik roků, co zavrhli reformatoři katolické učení o svátosti oltářní, bylo dáno ne méně než sto významů slovům: „Toto jest tělo mé“. Snáze jest bořiti, než znovu stavěti.

Dovol, abych ti podal dodatkem několik důvodů pro katolický neboli slovný výklad. Podle obecného pravidla, kterého se šetří u výkladu Písem svatých, musíme slova vždycky bráti ve významu slovním, dokud není zvláštního důvodu, který by nás nutil přijímati je ve smyslu obrazném. V tomto případě však nejen že nás nic nenutí vykládati svrchu

uvedená slova obrazně, ale všecky okolnosti spojené s jejich pronešením nás nutí, abychom je brali ve smyslu prostém a doslovném.

Ke komu pronesl Spasitel tato slova? Oslovoval svých několik vyvolených učedníků, jimž slíbil, že jim budoucně bude mluviti ne v podobenstvích, ani řečí tajemnou, ale slovy prosté pravdy. Pronesl tato slova v noci před svým utrpením. A kdy bude mluviti člověk upřímněji než v hodinu smrti své?

Tato slova: „Toto jest tělo mé; toto jest krev má“ obsahovala nový článek víry, v nějž byli povinni všichni věřiti a nový zákon, jejž byli povinni zachovávati. Byla poslední vůlí a závětí nejsvětějšího Spasitele. Která řeč by měla býti jasnější nežli ta, jež obsahuje článek víry? Která slova by měla býti prostší obrazů a ozdob řečnických, než slova, jimiž se nařizuje Božský zákon? Ale především, kde najdete slova prostší a nelíčenější než v poslední vůli?

Rozumíme-li pak těmto slovům v jejich prostém a přirozeném, to jest v katolickém smyslu, nemůže býti řeči prostší a srozumitelnější. Ale odchýlíme-li se od výkladu katolického, jest nemožno dáti jim rozumný význam.

Nyní přicházíme ku třetí třídě výroků Písma svatého, které se odnášejí k užívání nebo k přijetí této svátosti mezi věřícími.

Když Ježíš, jak se pamatuješ, ustanovil svátosť oltářní při poslední večeři, nařídil

svým učedníkům a jejich nástupcům, aby obnovovali až dokonce času na jeho památku obřad, který On vykonal. Co jsem já učinil, i vy čiňte „na mou památku“.[1])

Máme dosti prostředků, abychom zjistili apoštolskou víru v nauku o svátosti oltářní, zkoumajíce, co činili apoštolé na památku Páně. Žehnali a rozdíleli pouhý chléb a víno věřícím? či posvěcovali, jak věřili, tělo a krev Ježíše Krista? Jestliže věřili, že podávají toliko chléb a víno na památku večeře Páně, pak nemá katolický výklad základu. Jestliže naopak nacházíme apoštoly a jejich nástupce od století prvního až do devatenáctého, ani vyznávají, že posvěcují a rozdílejí tělo a krev Krista Pána a činí to na rozkaz svého Spasitele, pak jest možným jediné výklad katolický.

Sv. Pavel budiž naším prvním svědkem. Mysli si, že jsi členem prvotní obce křesťanské shromážděné v Korintě. Předčítá se list apoštola Pavla, v němž se vyskytují tato slova: „Kalich požehnání, který žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? a chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně?... Já zajisté přijal jsem ode Pána, což i vydal jsem vám, že Pán Ježíš v tu noc, v kterouž zrazen byl, vzal chléb a díky čině lámal a řekl: Vezměte a jezte: Toto jest tělo mé, které za vás vydáno bude; to čiňte na mou

[1]) Luk. XXII., 19.

památku. Tak i kalich, když povečeřel, řka: Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi, to čiňte, kolikrátkoli píti budete, na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrť Páně budete zvěstovati, dokavádž nepřijde. Protož kdokoliv bude jísti chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně. Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a z kalicha pij. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje těla Páně".[1])

Mohl-li sv. Pavel jasněji vyjádřiti svou víru ve skutečnou přítomnosť, nežli zde učinil? Apoštol určitě tvrdí, že kalich a chléb, které on a jeho spoluapoštolé žehnají, jest účastenství těla a krve Kristovy. A zajisté o nikom se nemůže říci, že se účastní tohoto božského pokrmu, když jí obyčejný chléb. Pozoruj tato slova apoštolova: Kdo přijímá nehodně tuto svátosť, „vinen bude tělem a krví Páně". Jaký to mrzký zločin! Neboť tato slova znamenají, že kdo přijímá svátosť nehodně, bude vinen hříchem velezrády a prolitím nadarmo krve Páně. Ale jak by byl vinen zločinem tak hrozným, kdyby přijímal ve velebné svátosti oltářní jen částku chleba a vína? Byl by někdo v tomto světě obviňován z vraždy, kdyby poškodil sochu nebo obraz místodržitelův? Zajisté nikoliv. Podobně by nebyl sv.

[1]) I. Kor. X., 16. a XI., 23—29.

Pavel tak nerozumným, aby prohlašoval někoho vinným, že šlapal po krvi Spasitelově, když pil nehodně kapku vína na jeho památku.

Zkoumej také tato slova: „Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, nerozsuzuje těla Páně“. Kdo nehodně přijímá, jest odsouzen, protože nerozeznává, nebo nerozsuzuje ve svátosti oltářní tělo Páně. Jak by mohl býti kárán, že nepoznává a nerozsuzuje těla Páně, kdyby měl před sebou jen chléb a víno? Proto rozumí-li se slovům sv. Pavla obrazně, jsou převrácenými, nucenými a přehnanými výrazy, v nichž není smyslu ani pravdy. Ale berou-li se doslovně, jsou plna smyslu a úžasného významu a výmluvným výkladem ku slovům, která jsem uvedl z evandělia.

Otcové církevní bez výminky opakují slova apoštola národů, učíce skutečné přítomnosti Páně ve svátosti oltářní. Napočítal jsem šedesát tři jména otců a znamenitých spisovatelů církevních, jejichž květ spadá do doby od prvního do šestého století, kteří všichni prohlašují skutečnou přítomnosť, někteří vysvětlujíce tajemství, jiní děkujíce Bohu za tento neocenitelný dar, a jiní napomínajíce věřící, aby ji hodně přijímali Z takového šiku svědků vyberu jen několik, jak se mi namanou.

Sv. Ignác, učedník sv. Petra, mluvě o sektě gnostiků, dí: „Vyhýbají se svátosti

oltářní a modlitbě, poněvadž nevěří, že svátosť oltářní jest tělem Spasitele našeho Ježíše Krista!“

Sv. Justín Mučedník v obranném spise (apologii) k císaři Antonínovi píše: „Nepřijímáme tyto věci za obyčejný chléb a nápoj; ale jako Ježíš Kristus Spasitel náš se stal tělem skrze slovo Boží, tak jsme byli poučeni, že svátosť oltářní jest tělem a krví téhož vtěleného Ježíše“.

Origenes (ve století třetím) píše: „Půjdeš-li s Kristem slavit jeho velkonoc, dá ti chleba požehnání, své tělo, a poskytne ti krve své“.

Sv. Cyrill Jerusalemský (ve čtvrtém století) vyučuje katechumeny poznamenává: „Sám (Pán Ježíš) prohlásil: Toto jest tělo mé, kdo se tedy ještě opováží pochybovati? A když řekl: Toto jest krev má, kdo bude pochybovati, říkaje: Toto není krev jeho? V Káně Galilejské proměnil kdysi vodu ve víno, jež jest příbuzno krvi; a nezasluhuje víry, když proměnil víno v krev?“ Zdá se, jako by se hádal s moderními nevěrci.

Sv. Jan Zlatoústý, jenž umřel na počátku pátého století, káže o svátosti oltářní řka: „Kdybys byl netělesný, poskytl by ti týchž darů netělesných bez přikrývky. Ale jelikož jest duše spojena s tělem, dává ti ve věcech smyslu pochopitelných věci, kterých nemůže rozum pojati. Jak mnozí dnes říkají: ‚Kéž můžeme viděti jeho (Ježíšovu) postavu, jeho

roucho, jeho obuv'. Ejhle! vidíš ho, dotýkáš se ho, požíváš ho".

Sv. Augustín (v pátém století) promlouvaje k nově pokřtěným, dí: „Slíbil jsem vám řeč, v níž vám vysvětlím svátosť stolu Páně, kteroužto svátosť nyní vidíte a které jste byli účastni poslední noci. Poznáte, co jste přijali. Chléb, který vidíte na oltáři, když byl posvěcen slovem Božím, stal se krví Kristovou".

Ale nač rozmnožovati počet svědků? Dnes každá křesťanská společnosť na světě, vyjma protestanty, vyznává svou víru ve skutečnou přítomnosť Krista ve svátosti.

Nestoriáni a Eutychiáni, kteří se odtrhli od církve katolické v pátém století, připouštějí tělesnou přítomnost Páně ve svátosti oltářní. Toť také víra církve řecké, která se od nás odloučila před tisíci léty, rovněž jako nynější církve ruské. Toť i učení rozkolných Koptů, Sýrů, Chaldeů a Armenů a zkrátka všech východních sekt, pokud nejsou ve spojení se stolicí římskou.

Hlava XXII.

Přijímání pod jednou způsobou.

Spasitel podával při poslední večeři svým apoštolům přijímání pod obojí způsobou, chleba i vína. Od sloužících biskupův a kněží vždy,

vyjma na velký pátek, se požaduje, aby přijímali pod obojí způsobou. Ale i duchovní každé důstojnosti, nevyjímaje ani papeže, neslouží-li mše svaté, přijímají jen proměněný chléb.

Církev učí, že Kristus jest úplný a celý pod každou způsobou, takže kdokoliv přijímá pod způsobou chleba nebo vína, přijímá svátosť nikoliv zkomolenou a Spasitele nikoliv rozděleného, ale přijímá celou svátosť tak úplnou, jako kdyby přijímal pod obojí způsobou. Proto laik, který přijímá proměněný chléb, má tak hojné účastenství na těle a krvi Kristově, jako sloužící kněz, který přijímá obě proměněné součásti.

Pán Ježíš praví: „Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky; a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest, (jež vydám) za život světa . . . Kdo jí mne, živ bude pro mne. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky“. [1])

Z těchto slov vysvítá, že kdo přijímá podobu chleba, přijímá živé tělo Ježíše Krista, které jest neodlučitelno od Jeho krve, a které, jsouc nyní ve stavu oslaveném, nemůže býti rozděleno; neboť „Kristus, vstav z mrtvých, již neumírá“. [2]) Spasitel nečiní v uvedených slovech zmínky o svátostném kalichu, ale jen o svátostném chlebě, jemuž připisuje účin,

---

[1]) Jan VI. 51 a násl.
[2]) Řím. VI., 9.

který jest spojen s přijímáním pod obojí způsobou totiž spojení s ním, duchovní život, věčné spasení.

Sv. Pavel píše Korintským praví: „Kdokoliv jísti bude chléb tento, anebo píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně“. [1]) Apoštol zde zřejmě prohlašuje, že nehodným přijímáním večeře Páně pod způsobou, buď chleba buď vína, znesvěcujeme i tělo i krev Kristovu. Jak by to bylo možno, kdyby nebyl Kristus přítomen úplný v každé způsobě? Apoštol však tak důrazně prohlásil nauku katolickou, že protestantští překladatelé porušili toto místo, překládajíce je: „Kdokoliv bude jísti tento chléb *a* píti kalich“, nahrazujíce spojkou *a* spojku *nebo* proti původnímu znění řeckému, jehož věrným převodem jest překlad katolický.

Jest také učením přijatým ode všech Otců, že svátosť oltářní jest úplně obsažena buď v posvěceném chlebě aneb kalichu. Sv. Augustín, jejž lze vzíti za zástupce všech ostatních, praví, že „každý přijímá Krista Pána úplného v každé částce“. [2])

Sám Luther, i po svém převratu, byl tak jasně přesvědčen o této pravdě, že byl rozhodným obhájcem přijímání pod jednou způsobou. „Kdyby nějaký sněm“, vece, „ustanovil nebo dovolil obě způsoby, nesvolili

---

[1]) I. Kor. XI., 27.
[2]) Aug. De consecr. dist.

bychom k tomu; ale proti sněmu a proti jeho ustanovení budeme užívati jedné způsoby anebo žádné, ale nikdy obou". [1])

Leibnitz, vynikající bohoslovec protestantský, poznamenává: „Nelze upříti že se Kristus přijímá **celý** mocí konkomitance (t. j. nerozdílné souvislosti těla a krve jeho) pod každou způsobou; tělo jeho není odděleno od jeho krve". [2])

Jelikož táž moc jest obsažena ve svátosti, ať se podává v jedné nebo v obou způsobách, nezíská věřící nic přijímaje pod obojí způsobou a nic neztratí, přijímá-li pod jednou. Proto nikde nenacházíme, že by Spasitel požadoval, aby se přijímání udílelo věřícím pod obojí způsobou; ale ponechal tuto věc, aby se spravovala moudrostí a opatrností církve, jako učinil vzhledem způsobu, kterým jest udíleti křest.

Vykupitel arci řekl: „Pijte z toho všichni". Ale třeba pamatovati, že tato slova nebyla řečena všemu lidu, ale jediné apoštolům, jimž jediným tedy bylo nařízeno zároveň posvěcovati jeho tělo a krev na památku Jeho. Nemáme však práva dovozovati, že by věřící byli nuceni píti jeho kalich, z toho, že bylo nařízeno apoštolům z něho píti, právě tak, jako se nesmíme domnívati, že se požaduje od nekněží nebo že se jim nařizuje, aby po-

---

[1]) De formula Missae.
[2]) Systema Theol p. 250.

svěcovali chléb a víno, proto, že moc to činiti byla při poslední večeři udělena apoštolům.

Jest také pravda, že řekl Pán lidu: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti krve jeho, nebudete míti života v sobě“. Ale tento rozkaz věřící věrně vyplní, když přijímají posvěcený chléb, který, jak jsme viděli, obsahuje Krista Pána v jeho celosti. Proto řekl-li Spasitel: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný“, řekl také: „Chléb, který já dám, jest tělo mé za život světa“.

Zdá mi se, že výtka o zabraňování kalicha pochází od protestantských učitelů, kteří ničí veškerou vnitrnou moc svátosti, nepodávajíce svým přívržencům nic než chléb a víno. Rozdíl mezi nimi a mezi námi jest v tom, že my pod jednou způsobou podáváme podstatu, kdežto oni pod obojí způsobou, jak veřejně vyznávají, podávají jen stín.

Zkoumajíce dějiny církevní v této věci, nacházíme, že do dvanáctého století bylo podáváno přijímání někdy pod jednou, někdy pod obojí způsobou.

1. Sv. Lukáš praví, že věřící jeruzalemští „trvali v učení apoštolském a v sdílnosti lámání chleba (jak se tytýž svátosť oltářní prostě nazývala) a na modlitbách“.[1]) A opět mluví o křesťanských učednících shromáždivších se v Troadě v den Páně, „k lámání chleba“.[2])

---

[1]) Sk ap. II 42.
[2]) Sk. ap. XX., 7.

Jsme vedeni k tomu, abychom z těchto míst soudili, že apoštolové někdy udíleli přijímání jen pod způsobou chleba, ježto se nečiní zmínky o kalichu.

Bylo zajisté zvykem přinášeti nemocným jediné proměněnou hostii A zajisté, je-li doba, kdy se nesmí nic opomenouti, co přispívá ku spáse, jest to hodina blížící se smrti. Eusebius vypravuje, že letitý Serapion přijímal jen posvěcený chléb z rukou knězových. A v životě sv. Ambrože se praví, že mu byla podána v poslední nemoci jen posvěcená hostie.

Křesťanům v době pronásledování, vyznavačům víry uvězněným v žaláři, cestujícím na cestách, vojínům před početím bitvy, a poustevníkům žijícím na poušti bylo dovoleno bráti s sebou posvěcený chléb a posilovati se jím, jakož dosvědčuje Tertullian, Cyprián, Basil, Ambrož a jiní Otcové církevní.

Nad to ve mši předposvěcení (missa praesantificatorum), která se slouží v církvi latinské jen na Velký pátek a v církvi řecké každodenně v době postní vyjma sobotu a neděli, obětující kněz přijímá jen posvěcený chléb. [1])

Ve všech těchto případech přijímající nikdy nepochybovali o tom, že přijímají úplnou večeři Páně. A zajisté svědomití strážcové víry raději by vůbec odňali posvátnou hostii svým stádcím, než by jim dovolili přijímati svátosť zkomolenou.

---

[1]) Alzogovy Dějiny, sv. I. str. 721.

2. Za první doby církve bylo obyčejem udíleti nemluvňatům svaté přijímání jediné ve způsobě vína. Kněz omočil svůj prst v posvěceném kalichu a dal dítěti ssáti. Tento obyčej doposud panuje mezi rozkolnými křesťany všech východních obřadů. V některých případech podává se dítěti posvěcená hostie namočená v kalichu. [1])

3. Veřejné přijímání se vskutku v prvních dobách udílelo pod obojí způsobou Věřící však měl právo žádati, aby mu byl kalich prominut a přijímati jen chléb až do papeže Gelasia, v pátém století, kdy tento všeobecný, doposud svobodný obyčej přijímati pod obojí způsobou byl nařízen jakožto zákon z těchto důvodů:

Sekta manicheovců se zdržovala kalichu z bludné domněnky, že požívání vína jest hříchem. Papež Gelasius, aby odhalil a odsoudil blud těchto sektářů, neponechal na dále svobodné vůli věřících přijímati buď pod jednou anebo pod obojí způsobou, ale nařídil, aby přijímali pod oběma způsobami.

Tento zákon potrval v platnosti po několik století, ale asi ve třináctém století byl z různých příčin pozvolna odstraněn s tichým svolením církve. Sněm kostnický, který se sešel r. 1414, vydal zákon nařizující, aby věřící přijímali jen pod způsobou chleba; a k tomuto kroku byl veden sněm důvody vhodnosti a zbožnosti.

---

[2]) Denziger Rit. Oriental.

Veliké rozšíření křesťanstva po světě učinilo velmi nesnadným podávati všem věřícím posvěcené víno. Tuto nesnáz sotva pociťují protestantští kommunikanti (přijímající), jejichž počet jest velmi obmezen a kteří přijímají jistou neděli v měsíci. Katolíků se naopak čítá ve světě asi dvě stě dvacet pět milionů; a ježto se téměř každého dne podává přijímání kolika věřícím a ježto jest v každém farním kostele nejméně dvakrát tolik přijímajících jak příslušných katolických farníků, lze celkem činiti počet ročních přijímání po vší zemi nejméně na pět set milionů. Jaké námahy by vyžadovalo opatřiti svátostné víno tolikému množství! Bývalo mi na missionářských cestách v Severní Karolíně často nesnadnou úlohou opatřiti ku sloužení mše sv. dostatek čistého vína, jehož jest nezbytně třeba, aby oběť byla platna. Tato nesnáz by nad míru vzrostla, kdyby byl kalich přikázán i nekněžím a zvláště v krajinách studených, kde jest neznámo pěstování révy a kde se užívá jen vína dovezeného.[1])

---

[1]) Kdežto protestanté považují kalich za nevyhnutelnou částku přijímání, zdá se, že nepečují mnohdy o to, co kalich obsahuje. Bylo mi z hodnověrné strany sděleno, že v jistém episkopálním kostele na Virginii přijímají věřící šťávu z ostružin místo šťávy z révy. A novyorský Independent z 21. září 1876 vypravuje tento případ: „Jistý anglický cestovatel shledal v baptistském missijním kostele v daleké Burmě, že se tam užívá k přijímání Bassova bílého piva místo vína. (Bass jest majetníkem znamenitého pivovaru v Anglii,

Nad to by se mnohým přijímajícím velmi hnusilo píti po jiných z téhož kalichu, což by bylo nevyhnutelno, kdyby se podávala svátosť oltářní pod obojí způsobou. A v našich velkých kostelích, kde se podává přijímání každé neděle stům věřících, bylo by nebezpečí, že se vyleje čásť posvěceného vína a tak bude vydáno zneuctění.

Ale nad to všecko jako nařídila církev v pátém století svým nejvyšším Pastýřem, papežem Gelasiem, užívati kalichu, aby odhalila a odsoudila blud manichejský; tak zakázala kalich ve století patnáctém, aby odsoudila novoty kališníků, kteří učili, že posvěcené víno jest nutné ku platnému přijímání. A kdyby okolnosti radily nebo žádaly změnu nynější kázně, církev by neváhala vrátiti kalich nekněžím (laikům).

Hlava XXIII.

Oběť mše svaté.

Oběť jest věnování nebo darování nějaké věci smyslné (sensibilis, kterou můžeme smysly postřehnouti) učiněné Bohu, spojené se zničením nebo změněním té věci na označení, že

---

jehož neobyčejně silné pivo se vyváží do východní Indie.) Otvírání pěnících se lahví na přijímacím stole nezdálo se ani návštěvníku dosti vkusným a proto daroval pastorovi půl tuctu lahví klaretu (bledočervené vína francouzského) ku svátostnému přijímání.

Bůh jest původcem života i smrti. Tak ve Starém Zákoně, před příchodem Krista Pána, když chtěl lid hebrejský obětovati Bohu, vzali beránka neb jiné zvíře, jež zabili a maso jeho spálili vyznávajíce tím, že Hospodin jest nejvyšším Pánem života i smrti. Staří přinášeli Bohu oběti dvojího způsobu, totiž živé tvory, jako býky, beránky a ptáky; a věci neživé, jako pšenici a ječmen a vůbec první plody země.

Všichni národové, židé, pohané i křesťané, vyjma mohamedány a novodobé protestanty, považovali oběť za svůj nejpřednější úkon bohoslužebný. Vrátíš-li se až k úsvitu stvoření, uzříš děti Adamovy, any obětují Bohu. Abel obětoval Hospodinu prvorozené svého stáda a Kain obětoval plody zemské. [1])

Když Noe a jeho rodina byli zachráněni z potopy, která zachvátila celou zemi, bylo jeho prvním činem po vyjití z archy, když opadly vody, obětovati oběť zápalnou na poděkování za zachránění. [2]) Abraham, praotec kmene židovského, přinesl Všemohoucímu oběti na jeho výslovný rozkaz. A čteme, že Job přinášíval oběti zápalné Hospodinu, aby získal jeho náklonnosť svým dětem a dosáhl odpuštění hříchů, kterých se snad dopustili. [3])

Když dal Jehova Mojžíšovi psaný zákon na hoře Sinai, udal služebníku svému nej-

---

[1]) Gen. IV.
[2]) Tamtéž VIII.
[3]) Tamtéž XV.

menší podrobnosti týkající se všech obřadů, kterých se mělo šetřiti při obětech, jež se mu přinášely. Předepsal druhy obětí, které bylo přinášeti, vlastnosti kněží, kterým bylo sloužiti při oltáři, na kterém místě a jakým způsobem se měly oběti přinášeti. Od té doby bylo obyčejem kněží židovských, každodenně zabíjeti dva beránky v oběť Bohu;[1]) a tím předobrazovati velikou oběť Nového Zákona, v níž denně obětujeme na oltáři „Beránka Božího, který snímá hříchy světa“.

Slovem, ve všech svých veřejných nehodách — kdykoliv byli svíráni nepřátely; kdykoliv byli zapleteni do války; kdykoliv byli stíženi nějakou ranou nebo morem utíkali se židé k Bohu slavnými obětmi. A jako církev katolická dnešní doby, neměli oběť jen za živé, ale i za mrtvé. Neboť nacházíme v Písmě, kterak Juda Machabejský nařídil, aby se přinesla oběť za duše mužů, kteří padli v bitvě.[3])

A shledáváme, že byly oběti nejen mezi židy, kteří ctili pravého Boha, ale i mezi pohany a modloslužebníky.

Jakkoliv zmateny, nedokonaly nebo bludny byly jejich vědomosti o božstvu, přece zachovali národové pohanští dosti stop prvotního podání, aby jim připomínaly povinnosť krotiti hněv a vzývati požehnání božstva žertvami a obětmi. Plutarch, starověký spisovatel, který

[1]) Job I.
[2]) Num. XXVIII.
[3]) Žid X., 4—7.

žil v druhém století, dí o těchto pohanských národech: „Najdeš snad města bez hradeb, bez písemnictví, bez věd a umění vzdělaného (civilisovaného) života; ale nenajdeš města bez kněží a oltářů, nebo které by nepřinášelo obětí bohům“.

Indiáni američtí přinášeli oběti Velkému Duchu, jak nás poučují missionáři. Ale všecky starověké oběti byly jen obrazem a podobenstvím veliké oběti novozákonní, z níž pocházela všecka jejich účinnosť; právě jako byl Starý Zákon sám jen obrazem Nového Zákona milosti. A protože byly staré oběti jen obrazy a stíny, byly nedokonaly a nedostatečny; „neboť nemožno jest“, dí sv. Pavel, „aby krev býků a kozlů shladila hříchy“. Protož vcházeje (Ježíš) na svět, dí: Obětí a darů nechtěl jsi; ale tělo způsobil jsi mi. Oběti zápalné za hříchy nelíbily se tobě. Tehdy řekl jsem: Aj, jdu“.[1]) Jako by řekl: Krev býků a kozlů není dostatečná, aby usmířila tvůj hněv a očistila lid tvůj od hříchů jeho; protož jdu, abych vydal sebe za oběť příjemnou za hříchy světa.

Prorok Isaiáš hlásal, že se oběti židovské přestaly Bohu líbiti a budou zrušeny. „K čemu“, dí Hospodin proroku svému, „jest mi množství obětí vašich? . . . Zápalných obětí, skopců — a krve telat a beranů a kozlů nechci . . . Neobětujte již obětí nadarmo“.[2])

---

[1]) Heb. X., 4—7.
[2]) Isaiáš I., 11—13.

Ale chtěl-li Bůh zamítaje oběti židovské vůbec oběti zrušiti? Nikteřak. Naopak jasně předpovídá, ústy proroka Malachiáše, že oběti židovské budou nahrazeny obětí čistou, která se bude přinášeti ne na jednom oltáři, jak tomu bylo v Jerusalémě, ale ve všech dílech světa. Slyšme významná slova, jež promluvil tento prorok k židům: „Nemám zalíbení ve vás, dí Hospodin zástupů, a darů nepřijmu z ruky vaší. Nebo od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy: a na každém místě se kadí a obětována bývá jménu mému oběť čistá, nebo veliké jest jméno mé mezi národy, praví Hospodin zástupů“.[1]) Prorok jasně předpovídá, že bude Bohu přinášena oběť příjemná ne od židů, ale od národů; nejen v Jerusalémě, ale na každém místě od slunce východu do slunce západu. Slova prorocká se musila splniti. Kde nalezneme splnění tohoto proroctví?

Obyvatelstvo světa můžeme rozděliti v pět různých skupin národních, přiznávajících se k různým způsobům náboženství — pohany, židy, mohamedány, protestanty a katolíky. U které z nich najdeme čistou oběť, o níž mluví prorok? Nenajdeme jí mezi národy pohanskými; neboť se klaní lichým bohům a proto nemohou míti oběti, která by se líbila Všemohoucímu. Nenalezneme jí u židů; neboť přestali úplně obětovati a slova prorokova se

[1]) Mal. I., 10, 11.

nevztahují na židy, ale na národy ostatní. Nenalezneme jí u mohamedánů; neboť i oni zamítají oběti. Nenalezneme jí ani u žádné z protestantských sekt; neboť všechny výslovně zavrhují oběti. Tudíž jediné v církvi katolické se splňuje toto slavné proroctví; neboť kamkoliv zajdeš, nalezneš, ana se přináší oběť čistá na oltářích katolických. Budeš-li cestovati Evropou, Asií, Amerikou, Afrikou nebo Australií, všude uzříš postaveny oltáře a kněží, ani denně splňují slova prorokova, obětujíce „oběť čistou“ těla a krve Kristovy.

Tato oběť Nového Zákona se obecně nazývá mší. Slovo mše odvozují někteří od hebrejského slova missach (Deut. XVI. 10.), jež znamená dobrovolnou oběť. Jiní je odvozují od slova missa, jehož užívá kněz, když oznamuje lidu, že se bohoslužba skončuje.

Oběť mše svaté jest proměnění chleba a vína v tělo a krev Kristovu a věnování tohoto těla a krve Bohu prostřednictvím kněze na ustavičnou památku Kristovy oběti na kříži. Oběť mešní jest totožna s obětí na kříži, neboť obě mají týž dar obětní a téhož velekněze — Krista Ježíše.

Jediný rozdíl jest ve způsobu oběti. Kristus se obětoval na kříži způsobem krvavým a ve mši se obětuje způsobem nekrvavým. Na kříži za nás cenu výkupnou zaplatil a v oběti svátostné se tato cena přivlastňuje našim duším. Proto všechna účinnosť mše svaté pochází z oběti na Kalvarii.

Bylo to v noci před jeho utrpením, kdy Pán náš Ježíš Kristus ustanovil oběť novozákonní. „Pán Ježíš“, dí sv. Pavel, „v tu noc, v kterouž zrazován byl, vzal chléb a díky činiv, lámal a řekl: Vezměte a jezte: Toto jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude; to čiňte na mou památku. Tak i kalich, když povečeřel, řka: Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi, to čiňte, kolikrátkoli píti budete, na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrť Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde.“ [1])

Z těchto slov seznáváme, že hlavním záměrem Spasitelovým bylo, když ustanovoval svátosť oltářní, zachovati v nás stálou paměť na své umučení a smrť svou. Přál si, aby se děj kalvarský jako v živém obraze stále zjevoval našim očím a aby naše srdce, paměť a rozum byly naplněny myšlénkami na jeho utrpení. Věděl, že to jest nejlepší prostředek, kterým dobude naší lásky a probudí lítosť nad hříchy v naší duši. Proto ustanovil, aby v každém kostele světa byl zřízen oltář, který by byl pomníkem jeho lásky k lidu svému, jako synové izraelští postavili pomník přecházejíce přes Jordán, který by připomínal milosti Jeho lidu vyvolenému. Proto jest mše svatá v pravdě pamětní obětí Kristova utrpení.

Plníc rozkaz Páně, obnovovala církev ctihodnou oběť oltářní denně od smrti Spasi-

---

[1]) I. Kor. XI., 23—26.

telovy až do doby dnešní a bude ji obnovovati až do skonání času.

Ve Skutcích Apoštolských se praví, když Šavel a ostatní sloužili (nebo jak dí řecký text obětovali) Pánu a postili se, že řekl jim Duch svatý: „Oddělte mi Šavla a Barnabáše“. Sv. Pavel v listě k Židům často se zmiňuje o oběti mše svaté. „Máme oltář“, vece, „z něhož nemají moci jísti, kteří stánku slouží“.[1]) Apoštol zde jasně prohlašuje, že křesťanská církev má svůj oltář rovněž tak jako židovská synagoga. Oltář nezbytně předpokládá oběť, bez níž nemá smyslu. Apoštol také poznamenává, že kněžství Nového Zákona bylo zavedeno na místo kněžství starozákonního.[2]) Nejpřednějším pak úkolem kněží bylo vždy přinášeti oběti. Kněz a oběť jsou v tak těsném vztahu, jako soudce a soud.

Sv. Pavel nazývá podle Davida Ježíše „knězem na věky podle řádu Melchisedechova“.[3]) Jmenuje se knězem, protože obětuje; knězem na věky, protože oběť jeho jest ustavičná; podle řádu Melchisedechova, protože přináší posvěcený chléb a víno, které byly předpodobněny chlebem a vínem, jež obětoval „Melchisedech, kněz Boha nejvyššího“.[4])

Podání hlásá sterými ústy ustavičné konání oběti mše svaté od doby apoštolů až do

---

[1]) Heb. XIII., 10.
[2]) Heb. VII., 12.
[3]) Zalm CIX., 4.; Heb. V. 6.
[4]) Gen. XIV., 18.

dnů našich. Tážeme-li se Otců církevních, kteří stáli jako stráže na hlídkách izraelských, střehouce řevnivým okem poklad víry a kteří byli věrnými svědky své doby a pamětníky minulosti; tážeme-li se všeobecných sněmů, na nichž se shromažďovala důstojná hierarchie křesťanská, řeknou nám jedním hlasem, že oběť mše svaté byla středem jejich náboženství a uznávána za ustanovení Ježíše Krista.

Jiné pozoruhodné svědectví o božském ustanovení mše svaté podávají Nestoriáni a Eutychiáni, kteří se odloučili od církve katolické v pátém století a kteří doposud žijí v Persii a jiných zemích na východě, rovněž jako Řekové rozkolní, kteří zůstali ve spojení s církví do devátého století. Všecky tyto sekty, jakož i jiné sekty roztroušené po východě, podržují do dneška oběť mešní ve své denní bohoslužbě. Ježto nemají tyto sekty spojení s církví katolickou od doby roztržky, nemohly od ní přirozeně přijati nauku o svátostné oběti a proto ji musily přijati z téhož pramene, z níž ji čerpala církev, totiž od samých apoštolů.

Ale ze všech důvodů o apoštolském původu oběti mše svaté nejpádnější a nejpřesvědčivější se nalézá v církevních liturgiích. Liturgie jest ustálený řád církevních obřadů. Jest sbírkou potvrzených modliteb bohoslužebných. Tyto modlitby jsou ustáleny a nezměnitelny. Mezi jinými máme liturgii jeru-

salemskou, připisovanou apoštolu sv. Jakubovi; liturgii alexandrijskou, připisovanou sv. Marku evandělistovi a liturgii římskou, odvozovanou od sv. Petra. Jsou také ještě různé jiné liturgie přičítané apoštolům nebo jejich bezprostředním nástupcům. A nyní obrať zřetel k té pamětihodné okolnosti, že všecky tyto liturgie, ač jsou sestaveny od různých osob, v různých dobách a na různých místech a v různých jazycích, obsahují bez výminky v jasné a přesné řeči modlitby, které se mají říkati při sloužení mše; modlitby v podstatě tytéž, které se nacházejí v našich modlitebních knihách v mešním kanonu.

Této podivuhodné shody nelze vysvětliti jinak, leda když přijmeme, že apoštolové čerpali nauku o mši ze společné studnice křesťanstva — z Krista Ježíše samého.

To jest skutečnosť, která otevřela oči těm vynikajícím bohoslovcům anglickým, kteří během tohoto století opustili kacířství a rozkol i bohatá obročí a přijali víru katolickou, ačkoliv činíce tento krok musili obětovati vše, co měli drahého na zemi.

Následující místa z listu sv. Pavla k Židům se někdy uvádějí za důvod proti oběti mše svaté: „Kristus . . . ani skrze krev kozlů neb telat, ale skrze vlastní krev všel jednou do svatyně a nalezl vykoupení věčné“.[1]) „Ani také aby častokrát obětoval sebe samého,

---

[1]) Heb. IX., 12.

jako nejvyšší kněz vchází každý rok do svatyně“.[1]) Opět: „Všeliký zajisté kněz stoje na každý den posluhuje a jednostejné oběti často obětuje, kteréž nikdy nemohou odňati hříchů: ale tento jednu oběť obětovav za hříchy sedí na věky na pravici boží“.[2])

Sv. Pavel dí, že Ježíš byl obětován jednou. Jak ho tedy můžeme obětovati denně? Odpovídám, že Ježíš byl jednou obětován způsobem krvavým a to jest oběť, o které mluví apoštol. Ale v oběti mešní se obětuje způsobem nekrvavým. Ačkoliv se obětuje denně na tisících oltářů, jeho oběť jest táž, jako oběť na Kalvarii, majíc téhož nejvyššího kněze a touž oběť — Ježíše Krista. Účelem sv. Pavla jest, postaviti proti sobě oběť novozákonní, která má jen jediný dar obětní a oběti Zákona Starého, kdež bylo darů mnoho; a ukázati nedostatečnosť starých obětí a dostatečnosť oběti nového závětu.

Ale je-li oběť kříže úplně dostačující, nač tedy jest, řekneš, pamětní oběť mešní? Táži se na obrat protestanta: Proč se modlíš a chodíš do kostela a proč jsi byl pokřtěn a chodíš ku přijímání a přijímáš obřad biřmování? Jaký jest užitek všech těchto úkonů, dostačuje-li úplně oběť kříže? Řekneš mi, že ti tyto úkony přivlastňují zásluhy Kristova utrpení. Řeknu ti podobně, že oběť mešní mi přivlastňuje zásluhy oběti na kříži, z níž béře

[1]) Heb. IX., 25.
[2]) Heb. X., 11, 12.

mše veškerou svou účinnosť. Kristus vskutku smrtí svou úplně vykoupil hříchy naše. Ale nezbavil nás povinnosti, abychom pracovali s ním, přivlastňujíce si jeho zásluhy své duši. A který máme lepší nebo účinnější způsob, kterým bychom nabývali účasti na jeho zásluhách, než když jsme přítomni oběti oltářní, kde si živě připomínáme jeho utrpení, kde se nám představuje Kalvarie, kde „ukazujeme smrť Páně, dokavadž nepřijde“, a kde získáváme duším svým hojně ovoce jeho utrpení pijíce z téže krve, kterou prolil na kříži?

Ve Starém Zákoně byly různé oběti, které se přinášely za různými účely. Byly oběti chvály a díkučinění Bohu za jeho dobrodiní, oběti smírné na dosažení odpuštění hříchů a oběti prosebné na vyprošení požehnání a ochrany. Oběť mešní vyhovuje všem těmto účelům. Jest obětí chvály a díků, obětí smírnou a prosebnou; a proto vzácná kniha „Následování Krista“ praví, „když kněz slouží mši svatou, že ctí Boha, rozraduje anděly, vzdělává církev, pomáhá živým, vyprošuje odpočinutí zemřelým a stává se účastným všeho, co jest dobro“. Abychom nabyli přiměřeného pojmu o účinnosti božské oběti mše svaté, třeba jen míti na mysli dar, který se v ní obětuje — jest to Ježíš Kristus, Syn Boha živého.

1. Mše svatá jest obětí chvály a díkučinění. Kdyby všechny bytosti světa a všeci živí tvorové a všechny věci neživé byly shro-

máždĕny a spáleny v žertvu Hospodinu, nepřispěly by ku chvále Všemohoucího tolik, jako jediná oběť svátostná, poněvadž tyto pozemské bytosti, jakkoli četné a výtečné, jsou konečny a nedokonaly; kdežto oběť mše svaté jest ceny nekonečné, neboť jest to Pán náš Ježíš Kristus, Beránek čistý, neposkvrněný, milovaný Syn, v němž se Otci Jeho zalíbilo a který „bývá vždy vyslyšen pro svou důstojnosť“.

S jakou úctou a vděčnou láskou máme býti vždycky přítomni při této oběti! Andělé byli přítomni na Kalvarii. Andělé jsou také přítomni při mši. Nemůžeme-li jí býti přítomni s andělskou láskou a planoucí pozorností duchů andělských, ctěme ji alespoň prostou zbožností pastýřů betlémských a neoblomnou věrou mudrců. Obětujme Bohu svému zlatý dar srdce plného lásky a zápal chvály a klanění, opětujíce často mezi svatou obětí slova Žalmistova: „Milosrdenství Páně slaviti budu na věky“.

2. Mše svatá jest také obětí smírnou. Ježíš se nás v této oběti denně zastává u Otce nebeského. „Pakli by kdo i hřešil“, dí sv. Jan, „přímluvce máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého; a on jest oběť slitování za hříchy naše a netoliko za naše, ale i všeho světa“. [1]) A proto kdykoliv obětuje kněz svatou oběť, říká při obětování tuto modlitbu: „Přij-

[1]) I. Jan II., 1, 2.

miž, Otče svatý, všemohoucí, věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť, kterouž já nehodný služebník tvůj obětuji Tobě, Bohu svému, živému a pravému, za nesčetné hříchy, urážky a nedbalosti mé, a za všecky vůkol stojící, jakož i za všecky věrné křesťany, za živé i za mrtvé, aby mně i jim prospěla ku spasení a k životu věčnému.“

Kdykoliv jsme tedy na mši svaté, sjednoťme se s Ježíšem Kristem, vzývajíce milosrdenství Boží nad svými hříchy. Představme si mši svatou jako druhou Kalvarii, kterou skutečně jest. Postavme se v duchu jako Maria ku kříži a duši naši ať pronikne lítosť nad přestupky našimi. Uznejme, že hříchy naše jsou příčinou tohoto zápasu smrtelného a prolití této drahocenné krve. Následujme myslí a srdcem zástup plačících kajicnic, které provázely Spasitele na Kalvarii, bijíce se v prsa a řkouce: „Ušetři, Hospodine, lidu svého“. Neb opakujme s publikánem srdečnou modlitbu „Bože, buď milostiv mně hříšnému“. Při smrti Ježíšově slunce se zatmělo, země se třásla, i skály se pukaly, na důkaz, že i mrtvá příroda má soucit s utrpením Boha svého. A my se nemáme třásti pro hříchy své? Nemají-li srdce naše, ač chladná a tvrdá jako skály, býti zjemněna pohledem na Boha trpícího z lásky k nám a na smíření za hříchy naše?

3. Oběť mše svaté jest konečně obětí prosebnou: „Nebo jestliže krev kozlův a býků

a popel jalovice pokropujíc poskvrněných, posvěcuje jich k očistění těla, čím více krev Kristova, kterýžto skrze Ducha svatého sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu, vyčistí svědomí naše od skutků mrtvých ku sloužení Bohu živému!“ [1]) Jestliže modlitby Mojžíšovy a Davidovy a arciotců měly moc prospěti služebníkům Božím, jaký jest teprve účinek přímluvy Ježíšovy! Zastávají-li se nás tak výmluvně rány mučedníků, čím výmluvnější jest krev Ježíšova, denně prolévaná na našich oltářích? Jeho krev volá hlasitěji o smilování, než volala krev Abelova o pomstu. Nakloňuje-li Bůh svůj sluch nám bidným hříšníkům, jak by odolal, když se za nás přimlouvá „Beránek Boží, který snímá hříchy světa“?

„Přistupmež tedy s doufáním k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a nalezli milosť k příhodné pomoci.“ [2])

Hlava XXIV.

K užívání náboženských obřadů vede zdravý rozum. — Schvaluje je Všemohoucí Bůh v Zákoně Starém. — Posvěcuje Ježíš Kristus v Zákoně Novém.

Náboženskými obřady rozumíme jistá význačná znamení a úkony, které nařídila církev k důstojnému slavení služeb Božích.

[1]) Heb. IX., 13. 14.
[2]) Heb. IV., 16.

Pravá pobožnosť musí býti vnitrna a vycházeti ze srdce; neboť „praví ctitelé klaněti se budou Otci v duchu a v pravdě; nebo i Otec hledá těch, kteří by se mu tak klaněli. Bůh jest duch, a ti, kteříž se jemu klanějí, v duchu a v pravdě mají se klaněti.“ [1]) Ale z toho, že jest vnitrná pocta nařízena jakožto podstatná, nesmíme vyvozovati, že jest vnější pocta zakázána.

Naopak obřady a úkony, které jsou spojeny ve službách Božích a v udílení svátostí, jsou naporučeny zdravým smyslem a schváleny všemohoucím Bohem ve Starém Zákoně a od Krista a jeho apoštolů v Novém.

Andělé, jsouce pouhými duchy, nemajícími těla, vzdávají Bohu poctu pouze duchovní. Slunce a měsíc a hvězdy na obloze nebeské vzdávají mu jakousi zevnější poctu. V proroctví Danielově čteme: „Dobrořečte slunce a měsíc Pánu . . . Dobrořečte hvězdy nebeské Pánu; chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky.“ [2]) Ale člověk maje duši nebo podstatu duchovní, jest účasten přirozenosti andělské a maje tělo sdílí přirozenosť těl nebeských. Proto jest jeho právem rovněž jako povinností obětovati Bohu dvojí poctu, těla

---

[1]) Jan IV., 23., 24.

[2]) Dan. III., 62., 63. Toto místo jest vynecháno v bibli protestantské; přece však je ponechali v modlitebních knihách (zvláště v anglikánské Book of Common Prayer).

i duše; jinými slovy, ctíti ho poctou vnitřní i zevnější.

Pravou zbožnosť nelze dlouho v srdci tajiti, aby se neprojevila zevnějšími úkony náboženskými; a proto ačkoliv vnitrná a zevnější pocta jsou různy, nelze jich rozloučiti v tomto životě. Oheň nemůže hořeti, aby z něho nevycházel plamen a žár. A tak nemůže ani oheň pobožnosti hořeti v duši, aby se neobrážel v obličeji i v řeči. Člověku jest přirozeno vyjadřovati své city skrze znaky a obřady, neboť „z plnosti srdce mluví ústa“. A jako jest třeba paliva, aby se udržel oheň, tak jest plamen zbožnosti živen zevnějšími formami náboženskými.

Ovoce stromu není v jeho kůře nebo v listí a větvích. Nicméně nikdy jsi neviděl, aby nesl ovoce strom, který není oděn kůrou, ozdoben větvemi a zahalen listím. Toho jest třeba k ochraně ovoce. Podobně, ačkoliv ovoce pobožnosti není v zevnějších způsobech, musí býti pěstěno nějakými zevnějšími úkony; nebo brzo opadá. Mezi zbožností a obřady jest tak těsné spojení, jako mezi kůrou a ovocem stromu.

Kdo denně pokleká před svým Tvůrcem, kdo říká nebo zpívá jeho chvály, kdo zbožně dělá znamení kříže, kdo jest přítomen bez roztržitosti veřejné bohoslužbě církevní, kdo zachovává zevnější slušnosť v chrámu Páně, kdo dává nuznému podle své možnosti a náležitě šetří ostatních úkonů a obřadů nábožen-

ských, obyčejně bývá člověkem, jehož srdce jest sjednoceno s Bohem a který Ho rád poslouchá. Ukaž mi naopak člověka, který obyčejně zanedbává tyto zevnější úkony náboženství a lásky a ukáži ti, že plamen pobožnosti v jeho duši hoří velmi mdle, neuhasl-li docela.

Obřady církevní činí nejen bohoslužbu slavnější, ale také poutají a upevňují naši pozornosť a pozvédají k Bohu. Mysl naše jest tak čila, tak těkava a plna roztržitosti; naše obraznosť jest tak hbita, že potřebujeme nějakých zevnějších předmětů, na něž bychom upoutali své myšlénky.

Všemohoucí Bůh považoval obřady za tak potřebny vnitrné úctě, že nacházíme, an ustanovil ve Starém Zákoně do nejmenších podrobností různé úkony a obřady a předpisy, jež bylo zachovávati židovským kněžím i lidu při veřejné bohoslužbě. Co jest celá kniha Levitikus (III. k. Mojž.), než zevrubná kniha obřadní církve židovské?

Spasitel, ačkoliv přišel založit náboženství duchovnější než bylo náboženství lidu židovského, nezavrhl zevnějsích forem úcty. Obyčejně provázel své náboženské úkony přiměřenými obřady.

V zahradě Getsemanské „padl na tvář svou“ [1]) v pokorné prosbě.

Přišel v průvodu do Jerusaléma provázen

---

[1]) Mat. XXVI., 39.

jsa velikým zástupem, jenž zpíval Hosanna Synu Davidovu. [1])

Při poslední večeři žehnal chléb a víno a po večeři zpíval píseň se svými učedníky. [2])

Když byl k němu přiveden člověk hluchý a němý, než jej uzdravil, vložil prsty své v uši jeho a plivnuv dotekl se jazyka jeho a „vzezřev k nebi vydechl a řekl jemu: Effeta, to jest, Otevři se“. [3])

Když udílel svým učedníkům Ducha svatého, dechl na ně. [4]) A titéž apoštolové později udíleli jiným Ducha svatého vzkládajíce na ně ruce. [5])

Apoštol sv. Jakub nařizuje, stone-li kdo, aby byl zavolán kněz, který by ho pomazal olejem. [6])

Nejsou-li všecky tyto skutky, které jsem právě uvedl, — padání na tvář, a průvod, zbožné vzývání, zpěv, dotýkání uší, pozvédnutí očí k nebesům, dýchání na apoštoly, vzkládání rukou a mazání nemocných, — nejsou-li všecky tyto skutky tolikerými obřady, jež jsou vzorem obřadům, kterých užívá církev katolická ve své veřejné bohoslužbě a udílejíc svátosti?

Obřady však, které nyní provázívají naši veřejnou bohoslužbu, bývají obyčejně stkvělejší

[1]) Mat. XXI.
[2]) Tamt. XXVI.
[3]) Marek VII.
[4]) Jan XX.
[5]) Skut. ap. VIII.
[6]) Jak. V.

a umělejší než obřady Spasitelovy, které jsem uvedl; ale jest docela přirozeno, že velebnosť obřadů postupovala se vzrůstem a rozvojem křesťanství.

Ale kde najdeme obřady stkvělejší nežli popisuje kniha Zjevení? Andělé se zlatými kaditelnicemi stojí před trůnem, kdežto starci skládají své zlaté koruny před Beránkem, kdysi zabitým. Potom to nespočetné množství ze všech národů, jazyků a lidí oděných v roucha bílá, nesoucích vítězné palmy. Panny s harfami a písněmi jdou blízko za Beránkem zpívajíce píseň novou, kterou jen ony mohou zpívati. [1])

Jaký to slavný průvod! Jak umělé podrobnosti!

Bylo by podivným, kdyby Bůh, jejž vidíme v řádu minulém i příštím, an má zálibu v zevnější oslavě, byl zbavil církev křesťanskou (živé to pouto mezi minulostí a budoucností) zevnější slávy. „Neboť“, jak dí sv. Pavel, „jestliže posluhování minulosti jest sláva: mnohem více se v slávě rozhojňuje posluhování spravedlnosti“. [2])

Pravda, že pronesl Bůh tuto žalobu proti synům izraelským: „Lid tento přibližuje se ke mně ústy svými a rty svými oslavuje mne, srdce pak jeho daleko jest ode mne“. [3]) Také jest pravda, že si omrzel jejich oběti a ná-

---

[1]) Zjevení vesměs.
[2]) II. Kor. III., 9.
[3]) Isai XXIX., 13.

boženské slavnosti.[1]) Ale nekáral jich proto, že ho ctili hlasem svým, ale protože srdce jejich necítilo, co pronášela ústa. A zavrhl jejich oběti, protože nebyly provázeny drahocennější obětí kajícího ducha.

Týž Pán, který prohlašuje, že se má pravý ctitel klaněti Otci v duchu, nařizuje také aby se mu vzdávala chvála v jeho posvátném chrámu: „Chvalte Hospodina“, vece, „ve svatyni jeho . . . Chvalte jej zvukem trouby, chvalte jej na loutnu a na citaru. Chvalte jej na buben a v společném zpívání. Chvalte jej na struny a na varhany“.[2])

A praví-li kdesi: „Roztrhněte srdce vaše a ne roucha vaše“,[3]) dodává jinde: „Trubte troubou na Sionu, zasvěťte půst, svolejte shromáždění. Shromažďte lid, zasvěťte církev . . . Mezi síní a oltářem ať pláčí kněží, služebníci Hospodinovi a řkou: Odpusť, Hospodine, odpusť lidu svému“.[4])

Když sv. Pavel praví, kdyby mluvil jazyky andělskými i lidskými a kdyby rozdal všechen statek svůj na pokrm chudým, a vydal tělo své na spálení, a neměl lásky k Bohu, že by mu nic neprospělo,[5]) vyslovuje potřebu vnitrné úcty. A když jinde praví, že má „ve jménu Ježíše každé koleno klekati, nebeských,

---

[1]) Isai. I., 13.
[2]) Žalm CL.
[3]) Joel II., 13.
[4]) Tamtéž II., 15—17.
[5]) I. Kor. XIII.

zemských i pekelných“, [1]) ukazuje nám povinnosť zevnější neboli obřadné bohoslužby.

Když si chtějí vůdcové političtí získati přízeň lidu, nespokojují se tím, aby se obraceli k rozumu. Obracejí se také k jeho citu a obraznosti. Pořádají pochodňové průvody provázené hlučnou hudbou, hrající oblíbené písně. Vyvěšují vlajky a prapory vlající ve vzduchu. Svolávají veřejné schůze, na nichž se přednášejí vlastenecké řeči, aby roznítili v lidu nadšení.

Co konají tito lidé z důvodů politických, činí církev z vyšších pohnutek náboženských. Proto koná slavné průvody. Má posvátnou hudbu, aby dojala srdce a povznášela je k Bohu. Světí posvátné korouhve a zvláště kříž, prapor spásy. Káže sterými jazyky, mluvíc nejen k naší hlavě a k našemu srdci slovem Božím, ale i k našim citům a obraznosti svými velkolepými a velebnými obřady.

Hlava XXV.

Obřady mešní. — Missál. — Řeč latinská. — Světla. — Květiny. — Roucha.

Nyní vstupme spolu, milý čtenáři, do katolického kostela, abychom byli přítomni, když se slouží slavná mše svatá, jež jest nejslav-

---

[1]) Fil II. 10.

nějším úkonem katolické bohoslužby. Za tím se ti pokusím vysvětliti hlavní předměty, které upoutají tvou pozornosť.

Když vstoupíme, ponořím prsty své do nádoby umístěné u dveří chrámových a naplněné svěcenou vodou a učiním znamení kříže, modle se při tom, abych byl očistěn ode všech poskvrn, tak abych s čistým srdcem sloužil Bohu ve svatém chrámě jeho.

Církev žehná služebníky svými každou věc, které užívá ku své bohoslužbě; neboť, vece sv. Pavel, „každé stvoření boží jest dobré . . . které se s díkučiněním přijímá; posvěcuje se zajisté skrze slovo Boží a modlitby“. [1])

Než započne mše svatá, kropí kněz shromážděné věřící svěcenou vodou, říkaje při tom následující slova žalmu padesátého: „Pokropíš mne yzopem a očistěn budu: obmyješ mne a nad sníh zbílen budu“.

Obyčej užívati svěcené vody pochází z dávného starověku a zmiňují se o něm mnozí Otcové prvotní církve.

Když přistoupíš blíže, uzříš na oltáři ležeti otevřenou velikou knihu, která sluje missál nebo mešní kniha, poněvadž obsahuje modlitby, které se říkají při mši svaté. Modlitby mešní pozůstávají z výňatků ze Starého a Nového Zákona, kánonu a jiných vhodných modliteb. Kánon mešní nikdy se nemění po

---

[1]) I. Tim. IV., 4.

celý rok a pochází z prvních století církve a sotva k němu bylo slovíčko později přidáno.

Skoro všecky kollekty (mešní modlitby) jsou stejně stary; mnohé pocházejí z doby před sedmým stoletím. Neznám modliteb, které by se daly přirovnati kollektám mešním vážností a silou řeči, stručností slohu a vroucí zbožností. Jest zřejmo, že původci jejich byli mužové, kteří cítili, co říkají, a že byli naplněni duchem božím, zavrhujíce „úlisná slova moudrosti lidské“, lišíce se od mnohých novodobých skladatelů modliteb, jejichž uhlazená souvětí více směřují k tomu, aby polehtala lidské uši, než aby pronikla oblaky.

Nyní uctivě pozorujme kněze sloužícího mši svatou.

Vidíš ho, an vychází ze sakristie a stane pod stupni oltáře, kde se pokorně vyznává Bohu a jeho svatým ze svých hříchů. Vystoupí k oltáři a devětkráte vzývá milosrdenství Boží slovy: „Kyrie eleison, Kriste eleison“ (Pane smiluj se, Kriste smiluj se). Zapěje vznešený chvalozpěv „Gloria in excelsis Deo“ (Sláva na výsostech Bohu); zpívá denní kollekty; čte řeč nebo epištolu, zpívá evanděliúm, a kde jest to obyčejem, káže. Na to říká nicejské snešení víry, které přes patnáct set let zaznívá v chrámech křesťanských. Potom uzříš, kterak obětuje chléb a víno. Umývá si konce prstů, říkaje slova žalmistova: „Umyji mezi nevinnými ruce své a obejdu oltář tvůj, Hospodine“. Tento obřad

ho napomíná, aby byl čist i od nejmenší poskvrny maje zřetel k posvátnému úkonu, který bude konati. Následuje preface, kánon obsahující slavná slova posvěcující, jimiž se proměňuje mocí Ježíše Krista chléb a víno v jeho tělo a krev. Pokračuje jinými modlitbami, mezi nimiž jest i nejlepší všech modliteb Otče náš do přijímání, kdy přijímá posvěcený chléb a víno, dávaje potom přijímati těm, kteří jsou připraveni k jeho přijetí. Pokračuje ve mši, udílí požehnání klečícímu shromáždění a končí počátečními slovy vznešeného evandělia sv. Jana.

Není to jen řada vespolek spojených modliteb. Ale vidíš výjev, který probouzí zbožnou pozornosť a zahřívá srdce vroucí pobožností. Jsi účasten úkonu pocty důstojné Boha, jemuž se vzdává.

Ale přeješ si, abych ti vyložil důvod, proč se říká mše latinsky. Když se církev ustalovala, řídilo osudy světa císařství římské. Pohanský Řím panoval téměř celé Evropě a velkým částem Asie a Afriky. Latina byla řečí říše. Kde byl zaražen římský prapor, tam se ujal i latinský jazyk; právě tak jako se nyní všude mluví anglicky, kde sahá moc Velké Britanie nebo Spojených Států.

Církev přirozeně přijala ve svou liturgii nebo veřejnou bohoslužbu řeč, kterou shledala, že má převahu v lidu. Otcové prvotní církve všeobecně psali latinskou řečí, která se stala

pokladnicí pokladů posvátného písemnictví církevního.

V pátém století se říše římská rozpadla. Nová království se počala v Evropě tvořiti na troskách staré říše. Latina přestávala pozvolna býti řečí žijící v lidu a počaly vznikati nové řeči, jako tolikéž výhonků pučících z mateřského kořene. Církev však ponechala ve své liturgii a v udílení svátostí řeč latinskou z moudrých důvodů, z nichž některé v krátkosti uvedu.

1. Církev katolická má vždy jednu a touže víru, touž podobu veřejné bohoslužby, touž duchovní vládu. Ježto její nauka a liturgie jsou nezměnitelny, chce, aby i řeč její liturgie byla ustálena a jednotna. Víru lze nazvati skvostem a řeč jest pouzdrem, v němž jest ukryt. Církev tak pečuje o to, aby zachovala skvost bez úrazu, že nechce zničiti ani pouzdra, v němž jest skvost uložen. Živé řeči, čehož není u řeči mrtvé, ustavičně se mění ve slovech i v jejich významu. Tak na příklad slovo kněz znamenalo ve staré češtině knížete, kmet sedláka a p., kdežto dnes mají význam jiný. Ale řeč latinská jest mrtvá a proto nepodléhá změnám.

2. Církev katolická jest rozšířena po celém světě chovajíc v lůně svém syny všech krajů a národů, lidí a jazyků pod sluncem. Táži se, jak by mohli biskupové z těchto různých končin vespolek obcovati na sněmu, kdyby neměli řeči, kterou by se dorozumívali?

Bylo by to zcela nemožno Církev, která jest obecna, musí míti obecný jazyk, kdežto církev národní, nebo církev, jejíž národové mluví jednou řečí a jejíž nauky se mění podle doby, může bezpečně přijati jazyk národní do své liturgie.

Před několika lety se konala v Anglii schůze britských a amerických biskupů episkopální církve. Neměli nesnáze obcujíce mezi sebou, poněvadž všichni mluvili jednou mateřskou řečí. Ale dejme tomu, že by byli přišli zástupcové ze Španěl, z Francie a z Německa. Rtové těchto evropských biskupů by byli zůstali zamlklí, poněvadž by nemohli mluviti se svými anglickými bratřími; i jejich uši by byly zavřeny, poněvadž by nerozuměly, co se k nim mluví.

Roku 1869., na všeobecném sněmu vatikánském byli shromážděni biskupové ze všech dílů světa mluvící všemi vzdělanými jazyky křesťanstva. Kdyby nebyli měli tito biskupové společné řeči, kterou by pronášeli své myšlénky, byly by mezi nimi nemožny veřejné jednání i důvěrná rozmluva. Sněm by byl hotovým Bábelem jazyků. Ale, díky latinské řeči, kterou mluvili všichni (vyjma několik orientálů), rozuměl každý všem řečem, jakoby se mluvilo v jazyce mateřském.

3. Kromě toho biskupové a duchovenstvo katolické církve zhusta si dopisují se Svatou Stolicí. To vyžaduje, aby se mohli dorozuměti společnou řečí; sice by byl papež nucen míti

tajemníky znalé všech řečí křesťanského světa.

Ale když říká kněz mši v řeči neznámé, zda se tím neudržují lidé v neznalosti toho, co říká a nemaří-li času v kostele? Musíme se usmáti takovým výtkám které se lehkověrně rok od roku opakují. To může tvrditi jen, kdo naprosto nezná mše svaté. Mnozí protestanté se domnívají, že podstata veřejné bohoslužby záleží v řeči. Proto jest po jejich soudu nejpřednější povinností shromáždění poslouchati řeč, která se mluví s kazatelny. Podle učení katolického jest naopak modlitba nejpodstatnější povinnosť shromážděných, ač bývají obyčejně také poučováni řečí. Co pak jest mše? Není řečí, ale jest obětováním modlitby, kterou přináší kněz Bohu za sebe a za lid. Když slouží kněz mši svatou, nemluví k lidu, ale k Bohu, jenž rozumí všem jazykům stejně.

Shromáždění by také nemohli očekávat, že by slyšeli kněze i kdyby se modlil česky, neboť jest odvrácen tváří od nich a větší díl toho, co říká, pronáší hlasem přitlumeným. A tak tomu bylo i v bohoslužbě zavedené ve Starém Zákoně, jak poznáváme z knih starozákonních a z první kapitoly sv. Lukáše. Kněz obětoval a modlil se za lid ve svatyni, kdežto lid se modlil poněkud vzdálen v předsíni. Ve všech rozkolných církvích se modlí kněz ne v řeči lidu, ale v řeči mrtvé. Tak na příklad v církvi ruské slouží kněz staro-

slovansky a ne rusky. Tak se děje i v židovských synagogách naší doby. Rabbi čte modlitby hebrejsky, tedy řečí, které mnozí ze shromážděných nerozumějí.

Ale je-li pravda, že lidé nerozumějí tomu, co kněz ve mši říká? Není. Neboť pomocí přeloženého missálu nebo jiných modlitebních knih mohou věřící sledovati kněze sloužícího od počátku až do konce bohoslužby.

Pozoruješ také hořící svíce na oltáři a rád bys zvěděl k čemu jsou.

Ve Starém Zákoně Všemohoucí sám nařídil, aby hořící svíce zdobily svatostan.[1]) V Novém Zákoně zajisté nemůže býti nevhodným, co ve Starém nařídil Bůh.

Světla na našich oltářích mají význam dějinný i symbolický. Za prvních dnů církve pohané křesťanstva netrpěli. Křesťané byli tedy nuceni shromažďovati se ku společné bohoslužbě v římských katakombách a na jiných skrytých místech. Tyto katakomby, t. j. podzemní chodby a prostory, zachovaly se doposud a vzbuzují živou pozornosť zbožných cizinců, kteří navštěvují věčné město. Jelikož v tyto tajné místnosti nevniká světlo denní, bylo věřícím i za dne rozsvěcovati. Na památku toho podržela církev svíce na oltáři.

Tyto hořící svíce mají také význam symbolický. Představují Spasitele, který jest „světlo světa“, „který osvěcuje každého člo-

---

[1]) II. k. Mojž. XXV., 31, a násl.

věka přicházejícího na svět“, bez něhož bychom bloudili v temnostech a stínu smrti.

Také nás napomínají, aby „světlo naše tak svítilo před lidmi, aby viděli skutky naše dobré a chválili Otce, který jest v nebesích“.

Světel se také užívá na znamení duchovní radosti. Sv. Jeroným, který žil ve čtvrtém století, píše: „Ve všech kostelích na východě, než se čte evanděliúm, rozžíhají se i o poledni svíce, ne aby rozptýlily tmu, ale na znamení radosti.“

Pozoruješ také, že kněz nakuřuje oltář. Kadidlo jest významným obrazem modlitby, která má vystupovati k nebi ze srdce planoucího láskou, právě tak jako dým vystupuje z kaditelnice. „Vznášej se modlitba má“, dí královský prorok, „jako zápal kadidla před obličejem tvým“.[1]) Bůh schválil ve Starém Zákoně užívání kadidla. „A bude páliti na oltáři Aron zápal libovonný ráno“.[2]) Proto také vidíme kněze Zachariáše, an „položil zápal kadidla vejda do chrámu Páně. A všecko množství lidu bylo venku, modlíce se v hodinu zápalu.“[3])

Pozoruješ, že jest dnes oltář ozdoben vásami s květinami, neboť jest církevní slavnosť. Jest to místo pozemské, které nemůže nikdy býti dosť bohatě ozdobeno a jest

---

[1]) Ž. CXL.
[2]) Exod. XXX., 7.
[3]) Luk. I., 9, 10.

svatyní, v níž Hospodin ráčí mezi námi přebývati. Nic není příliš dobrého, nic příliš krásného, nic příliš drahocenného pro Boha. On nám dává vše, co máme, a jen nejmenší částku toho můžeme obrátiti na ozdobu místa, které si vyvolil za příbytek svůj na zemi. Všemohoucí ovšem nepotřebuje našich darů. Jest bohat i bez nich. „Země jest Hospodinova i plnosť její.“ Nic méně rád přijímá naše dary, když mu je věnujeme na znamení své náklonnosti, právě tak jako otec radostně přijímá od dítěte dar, který mu pořídilo za jeho peníze. Spasitel vděčně přijal poklady od mudrcův, ačkoliv se mohl obejíti bez jejich darů. Mnozí lidé, když vidí naši svatyni nádherně ozdobenou, volají: Zdali by nebylo lépe dáti chudým peníze vynaložené za tyto věci? Tak litoval Jidáš (ne že by měl péči o chudé[1]), když Maria vylila z alabastrové nádoby drahocennou masť na nohy Spasitele, který to schválil. Proč bychom nenásledovali Marie, kladouce k nohám Jeho, okolo svatostánku Jeho své nádoby s čistými a vonnými květinami, aby naplňovaly kostel vůní, jako byl dům Šimonův naplněn vůní masti?

Nezdobí-li Všemohoucí v době své liliemi a květy všech barev tuto zemi, která jest velikým chrámem přírody? A co jest vhodnějšího, než když za zvláštních příležitostí okrašlujeme svou svatyni, místo, kde svolil

[1]) Jan XII., 6.

mezi námi přebývati? Jest roztomilo trhati na poli jeho nejutěšenější poklady a ozdobiti jimi chrám vzdělaný rukama.

Posvátná roucha, jimiž jsi viděl oděného sloužícího kněze, tě asi překvapila velice starožitnou a neobvyklou podobou. Nebylo by divu, kdyby se ti zdál podivným zevnějšek ženy, kterou bys viděl jíti do kostela dnes s hlavou upravenou po způsobu, který byl v obyčeji za královny Alžběty. Roucha kněžská však jsou podoby mnohem starší než z doby královny Alžběty; mnohem starší než britská říše. Eusebius a jiní spisovatelé ze čtvrtého století mluví o nich jakožto rouších, kterých se už tehdy užívalo. Není tedy divu, že se zdají podivnými oku nezvyklému.

Ve Starém Zákoně předepsal Bůh posvátná roucha, která měli nositi kněží, zastávajíce posvátnou službu: „Tato pak budou roucha, kteráž udělají (pro kněze): náprsník a náramenník, sukni lněnou úzkou, čepici a pás Udělají roucha svatá bratru tvému Aronovi a synům jeho, aby úřad kněžský konali mi.“ [1]) Vedena Duchem svatým předpisuje i církev posvátná roucha obětujícím kněžím. Neboť jest obzvláště slušno a případno, aby sluha Boží, když se zabývá svatým tajemstvím, byl oděn rouchy, která by mu dodávala vzezření posvátného a připomínala jemu i shromáždění vznešené úkony, které vykonává.

[1]) II. Mojž. XXVIII., 4.

Roucha, která má kněz slouže mši svatou jsou: amictus (čti: amiktus) neboli bílá rouška kolem šíje; alba, neboli bílé roucho splývající až po kotníky a opásané v bedrách opasem (cingulem); manipl visící s levého lokte; stola, která se klade na ramena a křížem přes prsa; a kasula nebo svrchní roucho.

Kasula, stola a manipl bývají rozličných barev podle okolností. Tak se užívá rouch bílých o vánocích, velkonocích a jiných slavnostech radostných, jakož i o svátcích vyznavačů a panen; červených se užívá o svatém Duchu a o svátcích apoštolů a mučedníků; zelených od nejsvětější Trojice do adventu ve dny, kdy není zvláštního svátku; fialových v postě a v adventě; černých ve mších za zemřelé.

Ještě slovo o této věci. Ještě před několika lety všecek protestantský svět svorně zavrhoval květinové ozdoby na našich oltářích, kadidlo, posvátná roucha ano i oltář, jako papeženské ohavnosti. Ale od nedávné doby zavanul lepší duch značnou částí protestantské církve episkopální. Když vylili zlosť na rouších a znectili je jako cáry babylonské nevěstky, přešli členové církve ritualistické z krajnosti do krajnosti. Oblékají naše roucha; mávají naší kaditelnicí a stavějí oltáře ve svých kostelích a zdobí je květinami a svícemi.

Tyto ritualisty však snadno rozeznati od pravých kněží a, kdyby se objevili ve svých

neprávem osvojených rouších před Otcem věřících, zvolal by ctihodný velekněz s arciotcem ve Starém Zákoně: „Hlas jistě, hlas Jakobův jest: ale ruce jsou ruce Esau“. Vidím roucho knězovo, ale slyším hlas pastorův.

Dej Bůh, aby naši svedení bratří jako přijali naše kněžská roucha, přijali i naši víru, tak aby se jejich řeč shodovala s jejich oděvem. A potom složíce své šaty pozemské zasloužili, by jako všichni věrní kněží, aby je bylo zříti, „ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka, jsouce oblečeni v bílé roucho a palmy v rukou jejich . . . řkouce: Spasení Bohu našemu, kterýž sedí na trůnu a Beránkovi“. [1])

Hlava XXVI.

Svátosť pokání.

I.

Božské ustanovení svátosti pokání. — Kristus dal své církvi moc hříchy odpouštěti. — Potřeba a užitečnosť zpovědi.

Veškerý život Krista Ježíše jest označen milosrdenstvím a soucitem s trpícím člověčenstvem. Od okamžiku, kdy se vtělil, až do hodiny smrti nesla se každá myšlénka, každé slovo a každý skutek božského života jeho

---

[1]) Zjev. VII., 9. 10.

k tomu, aby zmírnil bídu a neštěstí padlého člověka

Jakmile nastoupil dráhu veřejného působení, chodí dobře čině všem lidem. Dává zrak slepým a sluch hluchým a sílu ochromeným nohám; poskytuje léku útěchy krvácejícímu srdci a křísí mrtvé.

Ale ačkoliv přinášel Ježíš pomoc v nemocech tělesných, bylo přece hlavním účelem jeho poslání osvoboditi duši od pout hříchu. Již jméno Ježíšovo naznačuje tuto důležitou pravdu: „Nazveš jméno jeho Ježíš“, dí anděl, „neboť vysvobodí lid svůj od hříchů jejich“. [1])

Neboť kdyby se byl Ježíš spokojil hojením nemocí tělesných, nedbaje chorob duševních, byl by zasloužil slouti lékařem, ale nebyl by hoden mnohem vzácnějších názvů Spasitele a Vykupitele. Ale ježto byl hřích nejhorším zlem pro člověka a ježto Ježíš přišel zbaviti nás největšího zla, přišel na svět hlavně jakožto veliký vysvoboditel ze hříchu.

Magdaléna toho patrně byla vědoma; vrhá se k jeho nohám, které omývá svými slzami a utírá svými vlasy, zatím co Ježíš pronáší spasitelná slova rozhřešení. I duchové zlí uznávají Ježíše za nepřítele hříchu, neboť se bojí k němu přiblížiti, vědouce, že je chce vyhnati z těl lidských.

---

[1]) Mat. I., 21.

A skutečně podřizuje Pán náš uzdravení těla uzdravení duše. A když osvobozuje tělo z jeho chorob, má úmysl získati důvěru diváků, aby je donutil uznati, že jest lékařem duší. Na příklad: Praví muži raněnému mrtvicí: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji“.[1]) Zákonníci se tím urazili, že odpouštěl hříchy. Odpovídá jim v tomto smyslu: Nevěříte-li mým slovům, věřte mým skutkům; a hned uzdravuje člověka z jeho nemoci. A když uzdravil člověka třicet osm roků nemocného, přidal mu toto vzácné napomenutí: „Nehřeš více, aby se ti nestalo něco horšího“.[2])

Jako vyniká naše duchovní bytosť nad tělo, které ji obklopuje, o tolik výše cenil Spasitel povstání duše z hrobu hříchu nad povstání těla z hrobu smrti. Proto sv. Augustín vtipně poznamenává, ač připomíná evanděliúm jen trojí vzkříšení těla, že vzkřísil Spasitel za svého smrtelného života tisíce duší k životu milosti.

Protože byla církev ustanovena Kristem k tomu, aby pokračovala v díle, které započal, následuje z toho, že smíření hříšníků s Bohem bylo hlavním úkolem církve.

Ale tu se nám naskýtá důležitá otázka Jak dosáhne člověk v církvi odpuštění po nanebevstoupení Páně?

---

[1]) Mat. IX., 2.
[2]) Jan V., 14

Měl se Ježíš Kristus zjeviti osobně každé hříšné duši zvlášť a říci každému kajícníku, jako řekl Magdaléně: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji“? či zamýšlel tuto moc odpouštěti hříchy svěřiti služebníkům k tomu ustanoveným?

Víme dobře, že Spasitel nikdy nesliboval, že se zjeví viditelně každému hříšníku a nikdy toho neučinil.

Bylo tedy jeho úmyslem ustanoviti služebníky smíru, aby jednali jeho jménem. Bylo to vskutku obyčejem všemohoucího Boha jak ve Starém, tak v Novém Zákoně užívati lidských prostředníků, kteří by prováděli záměry jeho milosrdenství.

Když se Jehova rozhodl, že vysvobodí syny izraelské ze zajetí egyptského, ustanovil Mojžíše, aby je vyvedl. Když chtěl, aby unikli prostřed Rudého moře, zakročil-li přímo? Nikoli; ale na rozkaz jeho pozvédl Mojžíš ruky své nad vody a hned se rozdělily.

Když umírali lidé žízní na poušti, přišel-li Bůh viditelně jich zachránit? Nikoli; ale Mojžíš udeřil do skály, z níž okamžitě vytryskla voda. Když šel Pavel do Damašku soptě zlobou proti křesťanům, osobně-li mu vrátil Spasitel zrak a obrátil a pokřtil jej? Ne; poslal Pavla ke služebníku svému Ananiášovi, a ten mu vrátil zrak a pokřtil jej.

Týž apoštol v jednom odstavci listu ku Korintským krásně popisuje řízení prozřetelnosti Boží ve smíření hříšníků: „Bůh“, vece,

„smířil nás s sebou skrze Krista a dal nám posluhování tohoto smíření... Protož na místě Kristově poselství konáme, jako by Bůh skrze nás napomínal“.[1]) To jest, Bůh posílá Krista smířit hříšníků: Kristus posílá nás. Jsme jeho posly, smiřujíce hříšníky ve jménu jeho.

Když pomyslím na tu hrůzyplnou moc, kterou máme, blahopřeji údům církve, pro něž nám byla udělena; chvěji se o sebe a bratry své, neboť hrozna jest naše zodpovědnosť, protože nemáme, proč bychom se chlubili. „Nosíme poklad tento v nádobách hliněných“. Kristus jest pastýř a my jsme jen píšťalka, kterou svolává své ovce. Naše slova zaznívající ve zpovědnici jsou jen slabá ozvěna hlasu Ducha Božího, který očistil apoštoly ve večeřadle jerusalémském.

Ale máme-li jaké svědectví evandělia, kterým bychom dokázali, že Spasitel svěřil apoštolům a jejich nástupcům moc hříchy odpouštěti?

Máme svědectví na nejvýš bezpečné a slova, jimiž Spasitel udílí tuto moc, jsou vyslovena řečí nejjasnější, která nedopouští nedorozumění. V evanděliu sv. Matouše oslovuje Spasitel sv. Petra takto: „Ty jsi Petr a na té skále vzdělám církev svou. A dám tobě klíče království nebeského a cokoliv svážeš

---

[1]) II. Kor. V., 18—20.

na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi“.[1])

A všem apoštolům shromážděným pospolu při jiné příležitosti řekl: „Cokoliv svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoliv rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi“.[2]) Duše jest spoutána hříchem. Já vám dávám moc, dí Pán, vysvoboditi kající duši z tísnivých pout a vrátiti jí svobodu synů Božích.

A v evanděliu sv. Jana máme o moci odpouštěti, kterou dal Spasitel svým apoštolům, prohlášení ještě srozumitelnější.

Vstav z mrtvých, takto oslovuje Ježíš své učedníky: „Pokoj vám. Jako mne poslal Otec, i já posílám vás . . . Přijměte Ducha svatého; komu odpustíte hříchy, odpouštějí se mu, komu zadržíte, zadržány jsou“.[3])

Pokoj, který vám dám, budete udíleti duším kajícím jako záruku, že jsou smířeny s Bohem. Tutéž moc smírnou, kterou mám od Otce, udílím vám. Přijměte Ducha svatého, abyste mohli tohoto svatého Ducha udíleti duším posedlým od ducha zlého. „Kdyby hříchy jejich byly rudy jako šarlat, zbělí jako vlna.“ Kdyby byly četny jako písek na břehu mořském, budou smazány s tou podmínkou, že k vám přijdou se srdcem skroušeným. Výrok milosrdenství, který vyřknete na zemi,

---

[1]) Mat. XVI., 18. 19.
[2]) Mat. XVIII., 18.
[3]) Jan XX., 21—23.

bude schválen v nebi. Z těchto slov sv. Jana vyvozuji závažné důsledky:

Následuje z nich nejprve, že moc odpouštěti nebyla obmezena jen na apoštoly, ale přechází i na jejich nástupce ve službě duchovní po všecky věky a na všech místech. Odpuštění hříchů musí potrvati, dokud zůstane hřích ve světě; a hřích, bohužel, bude ve světě vždycky, proto bude v církvi pomoc od hříchu. Lék potrvá s nemocí. Moc kázati, křtíti, biřmovati, světiti atd., kterou dal Pán svým apoštolům, přenáší se na jejich nástupce. Proč by se tedy nepřenášela také moc odpouštěti hříchy, kterou obdrželi, ježto jest člověku nejpotřebnější smířiti se s Bohem odpuštěním viny!

Druhé z nich následuje, že odpuštění hříchů bylo pravidelně možno dosáhnouti jediné prostřednictvím apoštolů a jejich nástupců, právě jako jenom od nich mohli lidé dostávati slovo Boží a milosť křtu. Moc odpouštěti byla velikým právem, uděleným apoštolům. Ale jaké by to bylo zvláštní právo, kdyby mohli lidé kdykoliv dosáhnouti odpuštění, když by se vyznali tajně Bohu samému? Jak málo by bylo těch, kteří by hledali útočiště u apoštolů, kdyby mohli dojíti odpuštění cestou snažší. Kristus pravil svým vyvoleným služebníkům: Vám dávám klíče království nebeského, abyste mohli udíleti poklady milosti kajícím hříšníkům. Ale k čemu by bylo dáti apoštolům klíče pokladů Božích, aby jimi byli

vysvobozeni hříšníci, kdyby mohl býti každý hříšník vysvobozen bez pomoci apoštolů? Kdybych ti, milý čtenáři, dal klíče svého domu a dal bych ti tím právo, abys směl, koho ti libo, do domu uvésti, a dáti mu dobrých věcí, které jsou tam uloženy, považoval bys to za malou milosť, kdybys shledal, že každý má svůj klíč a může tam vstoupit, kdy se mu zlíbí, tebe se netázaje.

Pravil jsem, že pravidelně lze dosíci odpuštění hříchů prostřednictvím apoštolů a jejich nástupců, neboť se může častěji státi, že prostřednictví služebníků Božích jest nedosažitelno. V tom případě nežádá milosrdný Hospodin jiného, než srdečnou lítosť spojenou s touhou přistoupiti ku zpovědi, jakmile možno bude; neboť předpisy Boží zavazují jen, pokud je lze splniti.

Třetí z toho následuje, má-li sluha Boží právo hříchy odpouštěti, že hříšník má povinnosť se z nich vyznati. Kněz nemá práva dáti rozhřešení každému bez rozdílu. Musí vykonávati své právo se soudem a rozvahou. Musí odmítnouti nekajícího a rozhřešiti kajícího. Ale jak posoudí duševní stav hříšníka, nezná-li jeho hříchů? a jak pozná kněz hříchy, jestliže se z nich hříšník nevyzpovídá? Proto nás nepřekvapuje, čteme-li ve Skutcích apoštolských, že „mnozí z těch, kteří uvěřili, přicházeli, vyznávajíce a zjevujíce skutky své“[1]) apoštolům. Proč vyznávali své hříchy, jestliže nebyli povinni tak činiti? Z toho také sro-

[1]) Skut. ap. XIX., 18.

zumíme, proč dí sv. Jan: „Vyznáme-li hříchy své, věrný jest Bůh, že nám odpustí hříchy naše a očistí nás ode vší nepravosti.“ [1])

Ještě pádněji se ti objeví síla těchto výroků, když seznáš, že všichni Otcové církevní od prvních do posledních kladou důraz na potřebu svátostné zpovědi jakožto ustanovení Božího. Nezřídka slýchati od lidí, kteří neznají dostatečně učení a dějin církevních, že svátostní zpověď byla zavedena teprve asi 1200 let po Kristu. Aby dokázali své smělé tvrzení, uvádějí výroky ze sv. Basilia, Ambrože, Augustína, Jeronýma a Chrysostoma. Místa ta, jak je uvádějí, jsou bezcenna; ale pozorujeme-li je v souvislosti s tím, co předchází a následuje, shledáme, že katolické nauky o zpovědi nevyvracejí, ale naopak ji potvrzují. Pro stručnosť uvedu jen několik výroků svatých Otců, které se sem odnášejí. Vyberu tyto výroky na zdař Bůh z četných spisů těchto Otců o zpovědi. Po těchto výňatcích můžeš posouditi smýšlení všech Otců. „Ab uno disce omnes“ (Z jednoho poznej všechny).

Sv. Basil píše: „Zpovídajíce se ze svých hříchů, máme se zachovati právě tak, jako si počínáme v nemoci těla. Tak jako tělesných neduhů svých nevyjevujeme každému, nýbrž jen tomu, kdo je může vyléčiti: tak se máme ze svých hříchů zpovídati toliko tomu, kdo nás z nich vyhojiti může“.[2]) Na to uvádí,

[1]) I. Jan I., 9.

[2]) In Reg. Brev. quaest. CCXXIX., T. II. p. 492.

které osoby to jsou. „Hříchové musejí nevyhnutelně býti vyjeveni těm, jimž jest svěřeno udíleti tajemství Boží. Neboť nacházíme, že tak musili jednati, kteří činili pokání za starodávna. Neboť jest psáno ve Skutcích apoštolských, že vyznávali hříchy své apoštolům, od nichž byli také pokřtěni“.[1]) Z těchto slov sv. Basilia plynou dva důsledky: 1. potřeba zpovědi, 2. povinnosť vyznati se ze hříchů knězi, jemuž svěřeno v Novém Zákoně „udíleti tajemství Boží“.

Sv. Ambrož Milánský píše: „Jedem jest hřích; lékem vyznání zločinů; jedem jest nepravosť; zpověď jest lékem poklesku. A proto jest pravým lékem hříchu, vyznáš-li se ze svých nepravostí, abys byl ospravedlněn. Stydíš-li se? Tento stud málo ti prospěje před soudnou stolicí Boží“.[2])

Následující odstavec jasně ukazuje, že veliký učitel církevní mluví o zpovědi, kterou někdo činí knězi: „Jsou lidé“, pokračuje sv. Ambrož, „kteří žádají pokání, aby mohli býti hned přijati v obcování. Ti nechtějí tolik, aby byli sami osvobozeni, jako, aby spoutali kněze; neboť neulehčují svému svědomí, ale obtěžují svědomí toho, jemuž jest naporučeno, aby nedával věcí svatých psům, to jest aby nepřipouštěl snadno nečistých duší ku svatému obcování.“[3])

---

[1]) Tamt. CCLXXXVIII., p 516.
[2]) Víra katolíků.
[3]) Wiseman, Učení církve.

Paulinus, tajemník sv. Ambrože, vypravuje v životopise tohoto velikého biskupa, že plakával nad zpovědmi kajícníků, jejichž zpovědi slyšel.

Sv. Augustín píše: „Milostivý Bůh chce, abychom se zpovídali na tomto světě, abychom nebyli zavrženi na onom“.[1]) A opět: „Nikdo si neříkej činím pokání soukromí; činím pokání před Bohem. Či nadarmo řekl Kristus: „Cokoliv rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi? Nadarmo-li byly dány církvi klíče? Vyprazdňujeme-li evanděliúm? Vyhýbáme-li se slovům Kristovým?“ [2])

Jak znamenitě veliký učitel v tomto výňatku postihnul liché rozumy lidí za naší doby, jižto říkají, že dostačí zpovídati se jediné Bohu.

Sv. Jan Zlatoústý dí v třicáté homilii: „Hle! Konečně jsme dospěli konce posvátného postu; nyní zvláště musíme tlačiti se v před drahou postu . . . a vykonati úplné a dokonalé vyznání hříchů svých . . . abychom s těmito dobrými skutky, dojdouce dne velkonočního, mohli se těšiti z dobroty Hospodinovy . . . Neboť ježto nepřítel ví, že vyznajíce se z hříchů a ukážíce rány lékaři, docházíme hojného uzdravení, staví se nám zvláště v tom na odpor.“

A jinde praví: „Nezpovídej se mi jen ze smilstva, ani jen z věcí, které jsou známy

[1]) Hom. XX.
[2]) Sermo CCCXCII.

lidem, ale vyjev i své tajné pomluvy a špatné řeči . . . a všecky podobné věci".[1])

Veliký učitel zde jasně poroučí, abychom vyznávali své hříchy podrobně a každý zvlášť, ne Bohu, ale jeho služebníku, jakož patrno ze souvislosti.

Týž svatý otec pojednávaje výmluvně o posvátné službě kněžské, dí: „Knězi jest dána moc, které nedal Bůh ani andělům, ani archandělům; nebo co činí kněz dole, schvaluje Bůh na hoře, a potvrzuje Pán výrok svého sluhy. Neboť dí: Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim."

„Jaká moc, táži se, může býti větší této? Otec dal všecku moc Synu; a vidím, že všecku tuto moc dal Syn jim."

„Židovští kněží měli moc očistiti malomocenství těla, nebo raději jenom za čisté prohlásiti ty, kteří již byli čisti. Ale naši kněží přijali moc ne prohlašovati za uzdravena malomocná těla, ale očisťovati nečisté duše." [2])

A o pět: „Jestliže hříšník náležitě se chopí pomoci svého svědomí a bez prodlení ze svých hříchů se vyzpovídá a zjeví své rány lékaři, jenž je vyhojí a použije prostředků, které mu k uzdravení předpisuje; s ním, aby jiní neslyšeli, rozmlouvá a jemu všecky své hříchy zjevuje: zajisté že se lehce a snadno

---

[1]) Comm. in Matt.
[2]) Lib. III., De Sacerdolio.

vyléčí; neboť vyznáním se shlazují spáchaní hříchové". [1])

Sv. Jeroným píše: „Uštknul-li koho tajně had, ďábel, a jedem hříchu-li ho nakazil, a jestliže uštknutý mlčeti bude, aniž pokání činiti, aniž ránu svou bratru a mistru nebude chtít projeviti; mistr, ač má jazyk k vyléčení, nebude mu moci snadno prospěti. Neboť stydí-li se nemocný lékaři ránu projeviti, nemůže čekati, že bude uzdraven; neboť lékař nehojí, čeho nezná." [2])

Jinde praví: „U nás biskup nebo kněz svazuje nebo rozvazuje; nejen ty, kteří jsou vinni nebo nevinni, ale vyslyše, jakož jest jeho povinností, různé způsoby hříchů, ví, které třeba svázati a které rozvázati." [3])

Může-li býti určitěji vyjádřena katolická nauka o moci knězově a o povinnosti zpovídati se, než zde?

A přece se uvádívají právě tito Otcové jakožto odpůrci svátostné zpovědi! Bezohledně, pohrdajíce jednomyslným hlasem starověku, odvažují se protivníci tvrditi, že soukromá zpověď svátostná byla zavedena v době po dvanáctém století. Nepoučují nás však od kterého papeže nebo biskupa nebo otce církevního, nebo na kterém sněmu nebo v které zemi byla vnucena tato neslýchaná novota obci křesťanské. Jistě by mělo nařízení, které

---

[1]) Tamtéž Hom. XX.
[2]) Comment in Eccles.
[3]) Com. in Matt.

po jejich soudu přineslo křesťanstvu takovou pohromu, původ určitěji označený. Někdy však jest opatrnější neuváděti dat příliš podrobně.

Zde, jak doufám, dostatečně ukáži čtenáři: 1. že svátostná zpověď nebyla zavedena a 2. že nemohla býti zavedena v církvi, leč za doby apoštolské a proto jest původu apoštolského.

Že nebyla vynalezena zpověď po době apoštolské, ozřejmí, jakmile se pokusíme určovati dobu, v níž byla prvně zavedena. Postupujme krok za krokem od století devatenáctého až do prvního.

Nemá původu ve věku našem, jakož všichni snadno připustí.

A nevznikla také v šestnáctém století, neboť všeobecný sněm, který se v tom věku konal, mluví o ní jako o ustanovení ctihodném a již zavedeném; a Luther dí, že „ušní zpověď, jak jest nyní zavedena, jest užitečna ano potřebna; nechtěl bych, vece, aby byla odstraněna, neboť jest lékem sklíčeného svědomí“; [1]) ano Jindřich VIII., než založil novou sektu, napsal pojednání na obranu svátostí a mezi jinými i pokání a zpovědi.

Nebyla zavedena v třináctém století, neboť čtvrtý sněm lateránský vydal r. 1215 výnos, kterým zavazuje všecky věřící, aby se nejméně jednou v roce zpovídali ze svých

---

[1]) De capt. baby., cap. de Poenit.

hříchů. Tento výnos však předpokládá, že zpověď byla tehdy skutečně ustanovena.

Někteří protestantští spisovatelé upadají ve společný omyl, vykládajíce výnos sněmu lateránského tak, že „církev latinská nepožadovala zpovědi leč až od 13. století“. Sněm však předepsal jen hranici, přes kterou nesmějí věřící zpovědi odkládati.

Tito spisovatelé, zdá se, nedovedou lišiti zákon, který nám ukládá nějakou povinnosť, od nařízení, kterým se ustanovuje čas, kdy se má ta povinnosť vykonávati. Tímže právem by se mohli domnívati, že berní úředník tvoří zákony o placení daní, vydávaje návěstí, které nařizuje, aby byly daně do určitého času zaplaceny.

Obrátíme-li se do devátého století, shledáme, že v něm nemohla zpověď vzniknouti. Jest to doba, kdy vznikl za vedení Fokiova rozkol řecký. Řecká církev rozkolná zůstala od té doby společností odloučenou od církve katolické, nemajíc s námi duchovního obcování. Řecká církev lne však k soukromé zpovědi rovněž tak jako my.

Z týchž důvodů nemůže zpověď pocházeti z pátého ani ze čtvrtého století. Ariáni se odtrhli od církve ve čtvrtém a Nestoriáni a Eutychiáni v pátém století. Obě poslednější sekty doposud trvají v hojném počtu v Persii, Abyssinii a na pobřeží malabarském (ve Východní Indii) a zachovávají zpověď jako jeden z nejsvětějších a nejoblíbenějších úkonů.

Konečně by neuspělo žádné lidské úsilí zavésti zpověď v době od prvního do čtvrtého století; neboť učení božského Vykupitele a jeho učedníků bylo příliš živě vštípeno v obec křesťanskou, aby mohlo býti porušeno; i nejzarputilejší nepřátelé církve připouštějí, že v tomto zlatém věku jejího trvání žádná skvrna ani vráska nehyzdila její krásnou tvář.

Tyto poznámky dostačí, abychom se přesvědčili, že svátostná zpověď nebyla ustanovena po době apoštolské. Nyní se pokusím dokázati, že bylo naprosto nemožno zavésti ji do církve po době apoštolské.

Jsou dvě cesty, jimiž by mohl blud do církve vniknouti, totiž: buď náhle nebo pozvolna. Zavésti zpověď tím neb oním způsobem bylo však naprosto nemožno.

Prvé, nemůže býti nic pošetilejšího nežli se domnívati, že byla zpověď světu křesťanskému jednoduše vnucena. Neboť zkušenosť dokazuje, jak zvolna a jak nesnadně odkládají lidé své náboženské názory pravé jako liché. Je-li tomu tak u jednotlivců, jak směšno jest domnívati se, že by celí národové najednou přijali nějaký článek víry, jehož před tím neuznávali. Proto nemůžeme mysliti, leč bychom činili násilí svému rozumu, že všichni křesťané uléhali jednoho večera neznajíce svátosti pokání a příštího jitra vstávali pevně věříce v katolickou nauku o ušní zpovědi. Rovněž tak bychom se mohli domnívati, že dnes všichni

obyvatelé Čech a Moravy jdou spat věříce, že jsou poddanými císaře rakouského a zítra vstanou jsouce přesvědčeni, že jest jejich panovníkem král pruský.

A neméně pošetilo jest mysliti, že zpověď byla zavedena dekréty. Jak si můžeme mysliti, že by církevní otcové — Klementové, Lvové, Janové, Jeronymové, Basiliové, Augustínové, tito neohrožení velekněží Páně, kteří vydávajíce se v nebezpečenství, že jim bude trpěti pronásledování, vyhnanství i smrť, stáli jako věrní strážcové na hlídkách izraelských s bdělým okem, bránice hradeb města Božího od nejnepatrnějšího útoku — jak bychom si, pravím, mohli mysliti, že by strpěli, aby nepřítel pravdy vnikl do svatyně chrámu Božího? Když tak bděle odstraňovali i nejmenší blud, jak by zbaběle svolili, vidouce štěpovati hrozného cizopasníka na úrodný strom církve?

Co tím více váhy dodává těmto poznámkám, jest úvaha, že zpověď není učením spekulativním, ale naukou na nejvýš praktickou, mající vplyv na naše každodenní skutky, slova a myšlénky; že jest svátostí, k níž se ustavičně vrací tisíce křesťanů ve všech dílech světa. Jest nad to naukou tvrdou tělu a krvi, kterou by nemohla žádná moc lidská, i kdyby chtěla, uložiti pokolení lidskému. Jediný Bůh může v takovém případě žádati naše svolení.

Pozorujme tedy tuto otázku v jakémkoliv světle — ať uvažujeme okolnosti času, místa

nebo jejího zavedení — hledí nám vstříc vždy týž nevyhnutelný závěr, že svátostná zpověď není vynálezem lidí, ale ustanovením Ježíše Krista.

Ale nauka o kněžském rozhřešení a soukromém vyznání hříchů není jen v římské církvi katolické a ve východních církvích rozkolných. Jí učí i velká a mocná strana v protestantské episkopální církvi anglické.

Důstojný pán C. S. Grueber, duchovní církve anglické, vydal katechismus, v němž vykládá moc rozhřešovati, kterou má sluha Boží, a potřebu a užitek zpovědi.

Uvedu vlastní slova z knihy důstojného pána:

Otázka: Co rozumíš rozhřešením?

Odpověď: Odpuštění hříchů.

Ot.: Kterým ustanovením Kristovým se odpouštějí hříchy spáchané po křtu?

Odp.: Svátostí rozhřešení.

Ot.: Kdo udílí rozhřešení?

Odp.: Kněz.

Ot.: Věříš, že může kněz skutečně rozhřešiti?

Odp.: Ano.

Ot.: Kde se připomíná v Písmě svatém, že dal Kristus tuto moc kněžstvu?

Odp.: U sv. Jana XX. kap. 23., v., a také u sv. Matouše kap. XVIII., v. 18.

Ot.: Co praví Kniha veřejných modliteb (Book of Common Prayer t. j. úřední modlitební kniha anglikánské církve)?

Odp.: V obřadu svěcení kněžstva jest nařízeno biskupovi říkati: „Přijmi Ducha svatého k úřadu a dílu kněze v církvi Boží. Komu odpustíš hříchy, odpouštějí se mu.“ V obřadu návštěvy nemocných se praví: „Pán náš Ježíš Kristus dal církvi své moc odpouštěti všem hříšníkům, kteří mají opravdovou lítosť a v něj věří.“ V řádu ranních a večerních modliteb říkáme: „Všemohoucí Bůh dal sluhům svým moc a rozkaz, aby zvěstovali a ohlašovali lidu Jeho, kaje-li se, pokání a odpuštění hříchů jejich.“

Ot.: Proč dal Kristus kněžím moc, aby zvěstovali odpuštění ve jménu Jeho?

Odp.: Na potěchu kajícím; na upokojení svědomí.

Ot.: Co musí předcházeti rozhřešení kajícníka?

Odp.: Zpověď . . . Než lze uděliti soukromě rozhřešení, třeba se soukromě knězi vyzpovídati.

Ot.: Ve kterých případech nařizuje církev anglická svým duchovním, aby měli lidi k soukromé, nebo jak se také nazývá, ušní zpovědi?

Odp.: Když cítí, že jejich svědomí jest znepokojeno těžkou věcí.

Ot.: Co jest těžkou věcí?

Odp.: Smrtelný hřích jest jistě těžkou věcí; hříchy opomenutí nebo spáchání (peccata ommissionis vel commissionis) jakéhokoliv druhu, které tíží duši, jsou také těžká věc.

Také může býti těžkým vše, co vzbuzuje vrtochy nebo pochybnosti.

Ot.: Kdy zvláště církev nařizuje zpověď?

Odp.: V nemoci a když někdo přistupuje k sv. přijímání.

Ot.: Jsou-li i jiní lidé, jimž jest zpověď prospěšna?

Odp.: Ano; kteří chtějí žíti svatě. To jsou však lidé, kteří se k ní utíkají velice často.

Ot.: Je-li ještě jiný účel zpovědi, než hledati odpuštění minulých hříchů a uspokojení svědomí kajícníkova?

Odp.: Ano; obyčej zpovídati se z každého hříchu brání velice, abychom se nedopouštěli nových hříchů a chrání čistotu života.[1])

Zde duchovní jasně učí o božském ustanovení kněžského rozhřešení a o potřebě a prospěšnosti svátostné zpovědi a to ne ve vědeckém pojednání, ale v praktickém katechismu; a učí tomu vynikající duchovní církve anglické; učí tomu duchovní, jenž béře plat svůj z fondů protestantské církve episkopální; jenž káže v budově, která se uznává za protestantský, episkopální kostel a jenž jest v těsném spojení s biskupem protestantské episkopální církve anglické.

---

[1]) „A Catechism on the Church.“ By the Rev. C. T. Grueber Hambridge, Diocess of Bath and Wells. London. Palmer 1870.

A toto učení přijímá za pravé nejen tento jediný vynikající bohoslovec, ale sta duchovních rovněž jako tisíce episkopální protestantů anglických.

Jaká to úžasná podívaná — viděti, že jedna církev hlásá dvoje učení, které si na prosto odporuje! Co jest pravověrným v diecési bathské a wellské, jest rozhodně bludařským v diecési Severní Karolíně. Ustanovení, které prohlašuje důstojný pan Grueber za božské, vydává nejdůstojnější pan biskup Atkinson[2]) za vynález lidský. Co odporučuje Dr. Grueber, jakožto spasitelný úkon, zatracuje Dr. Atkinson jakožto záhubu náboženství. Zpověď, kteráž po soudě onoho „velice brání, abychom se nedopouštěli hříchů“, tupí tento jako pohnutku ku hříchu. „Hle, jak dobré jest to a jak utěšené, když přebývají bratří v jednotě.“ [1])

Dejme tomu, že by svrchu jmenovaný ctihodný protestantský episkopální biskup ze Severní Karolíny cestoval po Anglii a důstojný pan Grueber by ho požádal, aby kázal v jeho kostele při dopoledních službách božích a že by si veledůstojný hodnostář zvolil kázati o zpovědi; a dejme tomu, že by mu důstojný pan Grueber vybral za předmět své večerní řeči nauku, kterou vykládá ve svém katechismu.

---

[1]) Protestantský biskup episkopální v Severní Karolíně.

[2]) Ž. CXXXII.

Dejme tomu, že by některý jinověrec z okolí byl přítomen v kostele páně Grueberově na ranní i večerní bohoslužbě, chtěje se poučiti o učení protestantské církve; necítil-li by se, vraceje se na večer domů, uvedeným v žalostný zmatek nevěda, čemu vlastně protestantská církev episkopální skutečně učí? —

Někteří episkopálové ochotně připouštějí, že zpověď poskytuje nějaký duchovní prospěch v jistých výjimečných případech — na příklad v nemoci. Takže, podle jejich soudu, náboženský úkon, který jest spasitelný nemocnému, jest záhubný zdravému. Nechápu, jak může působiti tělesné zdraví na mravní povahu náboženského úkonu.

Dobře chápu, že duchovní církve baptistské nebo methodistské upírají moc kněžskému rozhřešení, neboť tyto sekty popírají ve svém vyznání víry, že by mělo jejich duchovenstvo takové právo. Ale nemohu pochopiti, proč by episkopální protestant zavrhoval moc odpouštěti, kterou určitě hlásá jeho modlitební kniha.

Kdykoliv vkládá episkopální biskup ruce na čekatele stavu duchovního, říká následující slova, která jsou obsažena v Knize veřejných modliteb: „Přijmi Ducha svatého k úřadu a dílu kněze v církvi Boží, které se ti nyní svěřují vkládáním rukou našich. Komu odpustíš hříchy, odpouštějí se mu, a komu za-

držíš, zadrženy jsou“.[1]) Neznamenají-li tato slova, že duchovní dostává vzkládáním rukou biskupových moc odpouštěti hříchy, neznamenají vůbec nic. A když říká biskup tuto větu, buďto chce uděliti moc odpouštěti nebo nechce. Chce-li tuto moc uděliti, nemůže užiti jasnější a určitější řeči, aby vyslovil svůj úmysl; nechce-li této moci uděliti, jest jeho řeč vypočtena na podvod.

Můžeš si zrovna tak mysliti, že biskup oslovuje ráno svěcence slovy: „Komu odpustíš hříchy, odpouštějí se mu“; a skonče obřady řekne mladému duchovnímu: Pamatujte si, pane, že nemáte moci odpouštěti hříchy. Slova svěcení jsou jen řečnickou ozdobou.

Když světí katolický biskup kněží, užívá právě týchž slov, která jsem uvedl, neboť „Kniha veřejných modliteb“ si je vypůjčila z našeho pontifikálu. Ale skutečně chce, co praví, totiž, aby přijal kněz skrze biskupa moc hříchy odpouštěti.

Úhrnem: Viděli jsme, že svátosti pokání a kněžskému rozhřešení učí Písmo svaté; hlásají je Otcové; zachovávají nejen římskokatoličtí křesťané po všem světě, ale i rozkolní křesťané na východě; odporučují je stará a pravá vydání „Knihy veřejných modliteb“, pokud nebyla notně proklestěna a zplaněna v naší zemi; a schvaluje je i mocná část protestantské církve episkopální v Anglii i v Americe.

---

[1]) Svěcení kněží.

Jiní namítají proti kněžskému rozhřešení, že by si osoboval právo Boží, kdo by chtěl takový úřad vykonávati, neboť Bůh jediný může hříchy odpouštěti. Právě tak zákonníci mluvili ku Spasiteli. Křičeli: „Rouhá se! Kdo může hříchy odpouštěti než sám jediný Bůh?“ [1]) Má odpověď se hodí stejně starým i novým odpůrcům. Kněz se nerouhá, když tvrdí, že má právo hříchy odpouštěti, neboť jedná jako plnomocník Nejvyššího. Rouháním by však bylo, kdyby chtěl odpouštěti svým jménem a ze své moci. Ale kněz, když dává rozhřešení kajícímu hříšníkovi, jedná jménem a z výslovné moci Ježíše Krista; neboť říká: „Rozhřešuji tě ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. Chápej tedy konečně, že si kněz neosobuje moci božské. Jest jen slabým hlasem. Duch svatý jest, jenž působí svatosť v duši kajícníkově.

Nemálo episkopálních protestantů, o čemž jsem přesvědčen, připouští, že byl hřích prvopočátečný smyt svátostí křtu. Nelze-li viniti duchovního, že se rouhá, když jest nástrojem milosrdenství Božího odpouštěje hříchy na křtu svatém, jak se může rouhati kněz, když jest nástrojem milosrdenství Božího dávaje hříšníkovi rozhřešení ve svátosti pokání? Vždyť týž Pán, který ustanovil křest na odpuštění hříchu dědičného, ustanovil pokání na odpuštění hříchů spáchaných po křtu svatém.

---

[1]) Marek II., 7.

Zdali nevykonávali apoštolové moc božskou křísíce mrtvá těla k životu časnému a křísíce mrtvé duše k životu milosti? A přece ani zákonníci a fariseové jich nevinili, že si osobují moc božskou. A nemůže-li Všemohoucí, neztráceje své slávy, dáti lidem v devatenáctém století práva, která jim udělil v první době církve?

Neurážíme tedy Boha, ale uctíváme jej, utíkajíce se k lékaři pozemskému, kterého nám ustanovil a jako zástupové v evanděliu „velebíme Boha, kterýž dal takovou moc lidem“. [1])

Jiní zase namítají proti zpovědi, že není třeba utíkati se k prostřednictví kněze, ježto nám Bůh odpouští v skrytě. Může-li nás Bůh spasiti beze všeho prostřednictví kněžského, proč se tedy lidé nepoučí, že mohou budoucně úplně postrádati služeb duchovenstva, aniž vydají spasení své v záhubu? Sv. Augustín, který žil před 1400 lety, odpoví na tuto námitku za mne: „Nikdo“, poznamenává tento znamenitý učitel, „neříkej, činím pokání Bohu v skrytě; činím je před Bohem. Nadarmo-li řekl Kristus: „Cokoliv svážete na zemi, bude svázáno i na nebi? [2]) Nadarmo-li jsou dány církvi klíče?“ Nejde o to, co může Bůh učiniti, ale o to, co chtěl, aby se činilo? Bůh mohl použiti jiných prostředků k vykoupení hříšníků, tak jako mohl stvořiti jiný

---

[1]) Mat. IX., 8.
[2]) Jan XX.

svět úplně různý od tohoto. Ale naší povinností jest uchopiti se slova Otcova a utíkati se vděčně k ustanovení, které skutečně k našemu spasení zavedl. Jeho neomylné slovo pak nás ujišťuje, že dosáhneme odpuštění utíkajíce se k jeho posvěceným sluhům.

V knize královské se vypravuje, že Náman syrský byl stižen ohavným malomocenstvím, které vzdorovalo dovednosti lékařů domácích. Měl v domě maličkou děvečku izraelskou. Ta pověděla pánu svému o velikém proroku Eliseovi, který žil v její vlasti a jemuž dal Hospodin moc činiti zázraky. Prosila svého pána, aby se poradil s prorokem. Náman se tedy vypravil do země izraelské a prosil Elisea, aby ho uzdravil. Prorok mu řekl, aby šel a umyl se sedmkrát v Jordáně; ale Náman místo, aby učinil, co mu nařízeno, rozhněval se a pravil: „Domníval jsem se, že vyjde ke mně . . . a dotkne se rukou svou místa malomocenství a uzdraví mne. Zdaliž nejsou lepší Abana a Farfar, řeky damašské, nade všecky vody izraelské, abych se v nich zmyl a očistěn byl?“ [1]) Ale služebníci Námanovi ho napomínali a prosili, aby splnil rozkaz prorokův, řkouce, že podmínky ty jsou velice snadny a Jordán blízko. Náman šel, umyl se a byl očistěn. Naši protivníci volají jako Náman: „Nač choditi ku knězi, jenž jest hříšník jako ty, když se v skrytě ve své světnici můžeš

[1]) IV. Král. V.

přiblížiti Bohu, čisté studnici milosti, abys byl očistěn od svých hříchů?“ Odpovídám: protože Ježíš Kristus, prorok a více než prorok, nařídil tak činiti.

Poslední výtka, kterou uvedu, jest nejdůležitější a nejurážlivější. Říkají nám, že soukromá zpověď jest škodlivá; že jí svědomí brzy „oslábne a spoutá se a hyne“; a ještě hůře, že se lidé tím snáze hříchů dopouštějí, protože mohou rozhřešením dosáhnouti odpuštění. Jinými slovy, že čím více se oddávají katolíci svému náboženství, že tím se stávají horšími. Nebo, že zůstanou-li věrnými Bohu, není to, protože zachovávají náboženské předpisy, ale přes to je zachovávají.

Tak jistě nesmýšlel zemřelý Dr. Ives (čti Ajvz), druhdy protestantský biskup v Severní Karolíně, a tolik jiných znamenitých konvertistů, kteří ode dne svého obrácení do hodiny své smrti nikdy neopomenuli čerpati útěchu a posilu v posvátné zpovědnici.

Ani důstojný pater Lyman (čti Lajman), katolický kněz baltimorský a bratr protestantského světícího biskupa v Severní Karolíně, tak nesmýšlel. A nesmýšlejí tak ani arcibiskupové baltimorský a filadelfský, ani biskupové Wilmingtonský, Klevelandský, Kolumbijský a Ogdenburský a řada jiných jak duchovních tak laiků protestantských, kteří se vrátili v posledních padesáti letech do církve katolické.

Katolického a protestantského učení o odpuštění hříchů nelze přirovnávati. Podle učení protestantského jest lítosť nezbytna a dostatečna k ospravedlnění. Katolické učení také požaduje lítosť od hříšníka jakožto nezbytně potřebnou, aby mu mohly býti hříchy odpuštěny. Ale žádá ještě mnohem více. Než dosáhne rozhřešení, musí kajícník pečlivě zpytovati svědomí a vyznati se ze svých hříchů, udávaje jejich způsob i počet. Musí míti pevný úmysl, že se polepší; musí slíbiti, že dá náhradu, oklamal-li bližního svého; že odvolá urážky, které mu učinil; smíří se s nepřátely a bude se vyhýbati příležitosti ku hříchu. Neposkytují-li tyto povinnosti lepší ochrany proti opětnému upadnutí do hříchu než pouhá vnitřní lítosť?

Mnozí vynikající protestantští, ano i nevěrečtí spisovatelé, kteří seznali praktické výsledky zpovědi v krajinách, v nichž žili, vydávají svědectví o mravní opravě (reformě) kterou způsobila zpověď. Znamenitý německý filosof Leibnitz připouští, že Bůh prokázal lidem veliké dobrodiní, dav církvi své moc odpouštěti hříchy.[1])

Voltaire (Voltér), který zajisté není přítelem křesťanstva, doznává, že „není snad užitečnějšího zařízení než zpověď.“ [2])

---

[1]) Systema Theol.
[2]) Remarques sur l'Olympe.

Rousseau (Rusó), nemenší nepřítel církve, zvolal: „Kolik náhrad a odvolání nezpůsobila zpověď mezi katolíky!“ [1])

Protestantští úřadové v Norimberce v Německu krátce po tom, když tam bylo zavedeno reformované učení, tak se zhrozili mravní nevázanosti, která nastala po zrušení zpovědi, že prosili císaře Karla V., aby ji obnovil.

Nepřátelé katolické církve rádi uvádějí nevázané mravy ve Francii a v jiných katolických zemích za důkaz, že mravnosť katolická stojí na nižším stanovisku. Jest to pro ně bezpečný, ale také ne nejčestnější způsob útoku, ježto příslušníci těchto národů jsou příliš vzdáleni, aby se mohli brániti. Žil jsem značnou dobu v různých krajích Francie a nenalezl jsem nikde příkladnějších křesťanů nežli v této zemi. Šest roků byli mými professory kněží francouzští, jejichž vzorný život byl nám ustavičným kázáním.

A nelze světového města Paříže (pomíjeje nyní mrzkosti, z nichž jest viněno) uváděti za dokonalou ukázku francouzské mravnosti. Zůstaňme doma a posuzujme katolické mravy dle příkladů na našich očích.

Vliv zpovědnice se krásně osvědčil u nás od založení republiky. Jest svědomí horlivých katolíků seslabeno? Jest spoutáno a zničeno? Podněcuje-li v nich rozhřešení, jež obdrželi,

---

[1]) Emile.

náklonnosť ku hříchu? Jsou-li nemravnými ohavami? Myslím, že osvícené obecenstvo protestantské vysloví jiný úsudek.

Jsem přesvědčen, že mohu s pravdou říci, kterak katolíci, kteří často přistupují ku zpovědi, z pravidla bývají ctnostni v životě soukromém; spravedlivě a poctivě jednají s jinými a pěstují lásku a dobrou vůli se svými spoluobčany.

Snad mi nikdo nenamítne, že se bojuje proti učení a ne proti osobám. Jak můžeme souditi o učení, leč podle skutečného jednání osob? „Po ovoci jejich poznáte je“ dí Spasitel.

Chyby, které, bohužel, jsou v různých třídách našeho lidu, prýští odjinud, než ze zpovědnice. Jsou to většinou hříchy, kterých se dopouštějí lidé z křehkosti a to ne ti, kteří chodí často ke zpovědi. Kdyby se často zpovídali, byl by život jejich jiný, než jest.

Bohužel! nejlepší z nás nejsou takoví, jací by měli býti podle milostí, kterých se nám dostává. Ale pátráš-li po sprostém pokrytství, nebo po obrovských zpronevěrách, nebo po soustavné prostopášnosti neb úmyslném násilí, marně jich hledáš u těch, kteří se často zpovídají.

Ale říká se nám, že zpověď jest nesnesitelné jho, které činí své přívržence kněžskými otroky.

Než odpovím na tuto námitku, dovol, abych tě upozornil, jak nedůsledni jsou naši protivníci. Žalují na zpověď, že jest příliš

krutým lékem hříchů a zároveň ji odsuzují, že příliš usnadňuje cestu k nebi. Zaplatíte, tak říkají, jen malé clo u brány zpovědnice a projdete s největším břemenem hříchů. A potom ji jmenují nesnesitelným jhem. Jmenují ji ložem růžovým a hned na to ložem trnovým.

Prvé namítali, že ti, kteří jsou oddáni zpovědi, nemají vůbec mravní pobídky. Nyní říkají, že jest jejich svědomí spoutáno řetězy otrockými. Jistě nemůže býti zpověď zároveň i krutou i snadnou.

Doufám, že jsem dostatečně odmítl výtku dřívější. Nyní odpovím na tuto. Nechápu, v jakém smyslu jest náš lid méně neodvislým, než jinověrci. Jediné jho, pokud vím, které ukládají katolíkům jejich kněží, jest jho evandělia a proti tomuto obmezení nemůže žádný křesťan nic namítati. Míním, že se netěší křesťané žádné společnosti u větší míře apoštolské svobodě, než křesťané katoličtí, neboť nejsou vedeni proměnlivými výroky kteréhokoliv kazatele, ale nezměnitelným učením církve Kristovy.

Ale jmenuješ-li otroctvím, když milují svého kněze, ctí jeho posvátný úřad, poslouchají jeho hlasu jako hlasu Božího, ochotně přinášejí oběti pro svého duchovního otce; to-li pravím, jmenuješ otroctvím, pak jsou naši katoličtí věřící vskutku otroky; ale co více jest, jsou spokojeni se svými pouty.

Ani naše modlitební knihy neušly ranám domýšlivého úsudku. Vzbudily posvátnou hrůzu některých novodobých fariseů, protože jest v nich seznam hříchů (t. zv. zrcadlo zpovědní), aby se ho používalo při přípravě ku zpovědi. Týž květ, který poskytuje med včele, skýtá jed vose; a podobně táž kniha, která dodává med útěchy zbožnému čtenáři, nemá, nežli mravní jed pro ty, kteří v ní jiného nehledají.

Jak může někdo zavrhovati zpovědní zrcadlo v našich modlitebních knihách a zároveň vytrvale zastávati rozšiřování bible, která obsahuje nepoměrně jasnější a makavější zmínky o hrubých zločinech, než jaké jsou uvedeny v našich modlitebních knihách? Nezapomínej pořekadla: „Honi soit qui mal y pense“ (Hanba tomu, kdo při tom myslí hned na zlé).

Budiž mi dovoleno, abych, konče pojednání o tomto předmětě, připojil svědectví ze své zkušenosti o blahodárném vplyvu zpovědi; neboť jako moji bratří ve službě duchovní, jsem, abych užil slov Drydénových

„vychován stranou hluku světského,
bych zkoumal duše a léčil jich choroby“.

Od svého vysvěcení až do dneška vyslýchám téměř denně zpovědi. Mám tedy dosť příležitosti, abych se přesvědčil o ceně této „soustavy“. A dojmů těch nezakusil jsem jen já, ale sdílejí je všichni katoličtí kněží, kteří

pracují ve správě duchovní. A svědectví deseti zkušených zpovědníků dodává soudu o mravním účinku zpovědi více váhy, než libovolné tvrzení tisíce lidí, kteří nemají o zpovědi zkušenosti, ale opírají své výroky jen o svou rozpálenou obraznosť nebo sensační romány.

Nabyl jsem zkušenosti, že zpověď jest nejmocnější pákou, kterou nám dal milosrdný Bůh, abychom jí zvédali lidi z kalu hříchu. Odvrací lidi mocněji od nepravosti než kázaní. Kážíce veřejně, sejeme símě slova Božího; ve zpovědnici sklízíme úrodu. V kázaní, abych užil výrazu vojenského, se střílí na slepo, ale ve zpovědnici se míří určitě. Slova knězova zasahují v srdce kajícníkovo. Ve veřejném kázaní mluví kněz ku všem a slova jeho se hodí několika z posluchačů. Ale slova, která pronese ve zpovědnici, obracejí se výhradně ke kajícníkovi, jehož srdce se otvírá slovu Božímu. Zpovědník napomíná kajícníka podle jeho duchovních potřeb. Vystříhá ho zhoubné společnosti, nebo příležitosti ke hříchu; aneb mu doporučuje zvláštní pobožnosti podle jeho potřeb.

Proto odhadují missionáři ovoce missií více podle počtu kajícníků, kteří vykonali zpověď, než podle počtu lidí, kteří poslouchali jejich řeči.

Ze všech prací, jež nám ukládá náš posvátný úřad, není těžšího a mrzutějšího, než zpovídati. Není maličkostí, seděti za parného

dne letního šest až osm hodin po sobě, vyslýchaje výklad hříchů a bolestí a bídy; a jen přesvědčení o nesmírném dobrodiní, které tím prokazuje, udržuje zpovědníka ve zpovědnici. Jest jedním, „který může míti soustrasť s nevědomými a bludnými, neboť on sám obklíčen jest mdlobou“.[1])

Viděl jsem muže, jehož svědomí tížily hříchy nahromaděné za dvacet let. V obličej jeho bylo vpáleno znamení viny a hanby, výčitek a zoufalství. Stál u zpovědnice s pohledem sklíčeným, zahanben, jako publikán, neodvažuje se vzhlédnouti k nebi. Připlížil se ku stolici milosrdenství. Lidské ucho neuslyší, co se tam zjevilo. Tajemství svěřené ve zpovědnici jest kniha zapečetěná.

Ale v několika minutách, jež ztrávil ve zpovědnici, událo se vzkříšení zázračnější nežli vzkříšení Lazara — byla vzkříšena duše z hrobu hříchu, kdež dlouho ležela za potravu červům. V té vzácné chvíli rozptýlil nebeský paprsek tmu a mrak s této duše, která žalovala sama sebe; a líbezné teplo Ducha svatého roztavilo ztuhlé srdce a očistná moc téhož ducha, který přišel na apoštoly „jako prudký vítr“, rozptýlila otrávené ovzduší, v němž žil a naplnila duši jeho božskou milostí. A když odcházel, byl krok jeho pevný a radosť zářila mu z tváře a nové světlo z očí. A kdyby se ho někdo otázal proč, byl

[1]) Žid. V., 2.

by odpověděl: protože jsem byl ztracen a jsem nalezen; byl jsem mrtev a ožil jsem.

II.

O poměrné mravnosti katolických a protestantských krajin.

Tvrzeno vážně, že zpověď a učení o rozhřešení vede k šíření zločinů a nemravnosti. Statisticky dokazováno, že vražda a nemanželské porody jsou četnější v krajinách, kde převládá vplyv katolický a že tato vyšší míra nepravosti jest výsledkem zpovědi a snadného rozhřešení.

Vede-li naše učení, podle něhož se udílí rozhřešení jen těm, kteří hříchů lituií a z nich se zpovídají, k mravní nevázanosti, čím více učení protestantské, které pomíjí, co nejvíce pokořuje, a připouští, že se může hříšník smířiti s Bohem jen na základě vnitřního smýšlení? Jak učí náš katechismus a jak ví každý katolík, není odpuštění bez zkroušenosti srdce a úmyslu se polepšiti. Dopouští se veliké chyby, kdo se domnívá třeba o sebe neuvědomělejším katolíku, že by myslil, že může dosíci odpuštění hříchů, když se z nich jen vyzpovídá, nelituje jich. Cenu, kterou tak mnozí protestanté přikládají ctnosti římskokatolických křesťanů z nižších tříd, jasně dokazuje okolnosť, že berou do služeb usta-

vičně katolíky, — skutečné katolíky, — katolíky, kteří chodí ku zpovědi. Tvrdím tudíž, že zpověď nejen není podnětem hříchu, jak hrdě hlásají naši nepřátelé, ale jest nejmocnější hrází proti lidské nepravosti a nejúčinněji brání zločinů se dopouštěti.

Ale zdaž jest pravda, že zločiny, zvláště vražda a nemanželské porody jsou v krajích katolických četnější než v protestantských? Toto tvrzení docela popírám a abych výrok svůj dokázal, dovolávám se též statistiky. Odkud berou naši odpůrcové své zprávy? Věru že ze spisu „Noci mezi římáky (Nights among Romanists) od důstojného pana Hobarta Seymoura a podobných naprosto nespolehlivých spisů, jejichž nesprávné údaje byly opět a opět vyvráceny.

Důst. p. Seymour sestavil následující přehled vražd v Anglii, Francii a Irsku:

Irsko	.	19	vražd	na	milion	obyvatelů,
Francie	.	31	„	„	„	„
Anglie	. .	4	„	„	„	„

To čtenáře zarazí, že zvolá: „V pravdě, jak mravné jest ovzduší anglické!“ Ale jak se shodují tyto údaje s údaji úředními, které předkládám nepředpojatému čtenáři? Statistické knihy „Manuel“ pro Francii a „Thom's Official Directory for England and Ireland 1869“ udávají takto:

Usvědčení (a odsouzení na smrť)		Popravy:
1864. — Francie . . .	9	5
1867. — Anglie a Wales	27	16
Irsko	3	0

Tato čísla, která pocházejí z authentických pramenů, nedávají našim žalobcům práva tvrditi, že jest více vražd v katolických krajích než v protestantských. Omezuji se na tuto statistiku, nebo vražd se přece tolik nespáchá. Ale mnohem obšírnější zprávy jsem si opatřil o druhém velikém zločinu, který prý, tak nás obviňují, jest v krajinách katolických hojnější, totiž o nemanželských porodech. Opět postavíme statistiku proti statistice, abychom vyvrátili nespravedlivé žaloby. Nechceme býti považováni za obhájce katolických států. Upřímně připouštíme a srdečně litujeme, že se katolíci dopouštějí nepravostí, ale popíráme, že by byli horšími svých protestantských sousedů, a ještě rozhodněji popíráme, že by církev katolická byla zodpovědna za jejich nepravosti.

Zprávy statistické společnosti londýnské z roku 1860, 1862, 1865 a 1867 udávají počet nemanželských porodů v Anglii a Walesu na $6^1/_2$ z každého sta, kdežto v tehdejším katolickém království sardinském byly ze sta porodů sotva dva nemanželské a v Irsku tři ze sta. Je-li počet nemanželských porodů bezpečným znamením o mravnosti země, jaká to rozkoš, přejíti z protestantské Anglie přes katolické Irsko nebo katolickou pevninu a

navštíviti Sardinii! Mravní ovzduší těchto krajů jest proti ovzduší anglickému jako zdravý vánek proti morovým výparům bažin.

Abychom mohli posouditi na první pohled, jaký jest poměr evropských států v příčině této nepravosti, podávám zde přehlednou tabulku, pokud mi bylo možno na základě nejnovějších zpráv ji sestaviti, co nejsprávnější. (Catholic World, vol. XI., p. 112.)

Procenta nemanželských porodů v protestantských a katolických zemích evropských.

Země protestantské.

	Ze sta porodů bylo nemanželských:
Nizozemí	4·0
Švýcary	5·5
Anglie a Wales	6·5
Svédsko a Norsko	9·6
Prusko (protestantské)	10·0
Škotsko	10·1
Dánsko	11·0
Státy německé	14·8
Virtembersko	16·4

Země katolické:

Irsko	3·0
Italie	5·1
Španěly	5·5
Prusko (katolické)	6·5

	Ze sta porodů bylo nemanželských:
Francie	7·2
Belgie	7·2
Rakousko	11·1

Rozdělili jsme Prusko v protestantské a katolické, protože uvažujeme statistiku podle náboženského vyznání lidu; a objevili jsme, kdežto v katolické části země jest jen 6½% nemanželských porodů, že bývá jich mezi protestanty až deset ze sta. A totéž lze říci o Irsku.

„Skotman“,*) jehož udání se zakládají na zprávě British Registrar-General (Britské všeobecné registratury) uveřejňuje tuto statistiku:

„Poměr nemanželských porodů k počtu všech narození jest v Irsku 3·8%; v Anglii 6·4; ve Skotsku 9·9%; jinými slovy v Anglii jest poměr téměř dvakrát a ve Skotsku třikrát horší než v Irsku. Ale třeba dodati ještě něco horšího, co nikoho nepotěší. Poměr nemanželských porodů jest v Irsku velice nestejně rozdělen a tato nestejnosť jest velice zahanbující pro nás presbyteriány a Skoty. Vezmeme-li Irsko podle jednotlivých okrsků, shledáme, že počet nemanželských porodů kolísá mezi 6·2% a 1·3%. Nejmenší počet vykazuje okrsek západní, zvláště provincie

*) Skotman jest časopis protestantský; proto mají slova jeho tím větší váhu. *P. př.*

Connaught (Konnót), kdež jest devatenáct dvacetin obyvatelstva keltického a římsko-katolického. Největší počet nemanželských porodů vykazuje okršlek severovýchodní, který se skládá hlavně z provincie Ulsteru, kde přebývají katolíci a protestanté téměř rovnou měrou a kde protestanté jsou většinou původu skotského a přísluší k církvi presbyteriánské. Z celé této úvahy patrno, že polopresbyteriánský a poloskotský Ulster jest dobře třikrát nemravnější než zcela papeženský a zcela irský Connaught — což s podivuhodnou přesností odpovídá skutečnosti, že Skotsko jest v celku třikrát nemravnější než Irsko.“

Slušno ještě poznamenati, že ve svrchu uvedené přehledné tabulce jest v Nizozemí a ve Švýcarsku, kde jsou velké katolické menšiny, procento nemanželských porodů nižší, než v jiných protestantských krajích

Máme po ruce důkazy z protestantských spisovatelův o ohyzdné nemravnosti jistých evropských národů, které jsou protestantštější než sama Anglie. Tak p Laing píše: „Ze 2714 dětí narozených v Stockholmě bylo 1577 manželských a 1137 nemanželských; takže jen o 440 poctivých matek ze 2714 jest více; a poměr dětí nemanželských k manželským není jako jedna ku dvěma a třem desetinám (1 : 2·3), ale jako jedna k jedné a půl (1 : 1·5)“. — A Tour in Sweden (Cesta po Švédsku) 1838.

Ale nemáme chuti stavěti na odiv ohavné neřesti, ať se jich dopustil kdokoliv. Uvádíme je s pocitem hanby a ne radosti; a zmiňujeme se o nich jen, abychom se hájili proti bezpodstatnému tvrzení odpůrců. Nechceme zajisté vymlouvati a zakrývati zlých skutků katolíků, kteří by mohli býti při všech milostech, jaké jim poskytuje jejich náboženství, lepší, než jsou. Přece však uvádím ku konci slova časopisu „Katolického Světa“ (Catholic World): „Nejsme-li mnohem lepší, než naši sousedé, nejsme ani horšími; a nesmí nás pronásledovati pokřikem o nepravostech a nemravnosti tlupa fariseů, kteří se neustále chlubí svou dokonalostí a děkují Bohu, že jsou mnohem lepší než my bídní katolíci.“

Hlava XXVII.

Odpustky.

Jest málo nauk církve katolické, kterým by její nepřátelé tak málo rozuměli a které by tak hrubě překrucovali, jako učení o odpustcích.

Jednou z příčin obecného nedorozumění lze připočísti změně, kterou podstoupil smysl tohoto výrazu. Slovo *odpustky* (*indulgentiae*) znamenalo původně *odpuštění*, *prominutí*, *shovívání*. Shovívati se obyčejně užívá ve smyslu nesprávně uděliti milosť, nebo ponechati svo-

bodu vášním. Proto když neuvědomělí nebo předpojatí lidé slyší, že církev udílí odpustky, myslí hned, že dovoluje hřešiti.

Odpustky jsou prostě odpuštěním časného trestu, kterého hříšník od Boha zasluhuje za své hříchy, když mu byla odpuštěna vina a tresty věčné, pro nadbytné (superabundans) zásluhy Ježíše Krista a jeho svatých.

Třeba pamatovati, že i když nám byla odpuštěna vina hříchu, přece nám ještě zbývá podstoupiti trest časný buďto v tomto nebo v příštím životě, abychom usmířili boží svatosť a spravedlnosť. Písmo svaté poskytuje mnoho příkladů této pravdy. Marii, sestře Mojžíšově, byl odpuštěn hřích, jehož se dopustila, reptajíc proti svému bratru. Nicméně trestal ji Bůh tím, že na ni dopustil malomocenství a sedm dní byla odloučena od lidu.[1])

Prorok Nathan zvěstoval Davidovi, že jsou mu nepravosti odpuštěny, ale že mu bude trpěti mnoho trestů z ruky Boží.[2])

Že dal Pán Ježíš církvi moc udíleti odpustky, jest jasně vysloveno v Písmě svatém. Řekl knížeti apoštolů: „Což bys koliv svázal na zemi, bude svázáno i na nebi.“[3]) A všem apoštolům shromážděným pospolu učinil totéž slavné zaslíbení.[4]) Těmito slovy dal Spasitel církvi své moc osvobozovati své syny (jsou-li

[1]) IV. Mojž. XII.
[2]) II. Král. XII.
[3]) Mat. XVI.. 19.
[4]) Mat. XVIII., 18

toho hodni) od všeliké překážky bránící jim vejíti do království nebeského. Jsou pak dvě překážky, pro něž nemůže člověk vejíti do nebe — hřích a časný trest, jehož zasloužil. A církev majíc moc odpustiti překážku větší — hřích, má moc odstraniti i překážku menší, totiž časný trest, kterého za hřích zasluhujeme.

Představení církve vykonávali právo udíleti odpustky od jejího počátku.

Sv. Pavel ho použil ve prospěch krvosmilného Korinťana, jejž byl odsoudil k přísnému trestu přiměřenému jeho vině, „aby duch jeho spasen byl v den Pána našeho Ježíše Krista“.[1]) A zvěděv později o upřímné lítosti Korinťanově, odpouští mu pokání, které mu byl uložil: „Dostiť má, kterýž takový jest, na tom trestání, kteréž se mu děje od mnohých. Tak abyste mu opět raději odpustili a potěšili ho, aby snad přílišným zármutkem nebyl stráven ten, kterýž takový jest . . . Komuž pak vy jste co odpustili, i já. Co jsem odpustil, pro vás jsem odpustil v osobě Kristově.“ [2])

Zde máme všecky věci, v nichž záležejí odpustky: 1. Pokání nebo časný trest přiměřený velikosti hříchu byl uložen provinilci. 2. Kajícník lituje upřímně své nepravosti. 3. To pohnulo apoštola, aby mu prominul po-

---

[1]) I. Kor., V, 5.
[2]) II. Kor. II., 5—10.

kutu. 4. Apoštol má za to, že Pán Ježíš schválil odpuštění trestu, jež bylo uděleno ve jménu jeho.

Nacházíme, že biskupové vykonávali tutéž moc po příkladě apoštolově. Nikdo mu neupírá práva, jež si vlastnili od prvního století, stíhali kanonickými tresty velké zločince, jimž byly ukládány dlouhé posty, přísné újmy a jiné druhy sebemrtvení na dobu několika dní až do pěti i deseti let i na celý život, podle velikosti hříchu. Tyto tresty církev podle svého uznání zmírňovala nebo odpouštěla. Neboť společnosť, která může trest uložiti, může jej i odpustiti. A Pán Ježíš dal církvi nejen moc svazovati, ale i rozvazovati. Církev často vykonávala toto právo odpouštěti na přímluvu odsouzených k mučednictví, když kajícníci zároveň jevili upřímnou lítosť, jakož seznáváme ze spisů Tertullianových a Cypriánových.

Všeobecný sněm nicejský i jiné synody dávají biskupům moc, aby po svém soudu zmírnili neb i docela odpustili veřejné pokání, když kajícník projevil obzvláštní lítosť. Zmírňujíce kanonické tresty, aneb je nahrazujíce mírnějším zadostčiněním, udíleli biskupové to, co nazýváme odpustky. A toto odpuštění biskupovo bylo platno nejen před církví, ale i před Bohem. A ačkoliv církev již neukládá kanonických trestů, nepřestal Bůh stíhati hříchy časnými tresty. Proto jest odpustků třeba i nyní, aby byly ne-li náhradou za tresty

kanonické, tož přec aspoň mírnou a milosrdnou splátkou časného dluhu, který máme u Boha.

Odpustky slovou *plnomocnými* nebo *neplnomocnými* podle toho, odpouští-li se celý trest časný, jehož hříšník zasluhuje, nebo jen z části. Odpustky, na příklad, čtyřiceti dnů odpouští se tolik časného trestu před Bohem, jako by se zhladilo v první církvi čtyřicetidenním veřejným pokáním.

Ačkoliv již jméno odpustků jest tak odporno našim jinak smýšlejícím bratřím, přece byla doba, kdy hlásala církev protestantská, že je udílí. V kanonech církve anglické činí se zmínka o odpustcích a ustanovení o penězích, které se za ně zaplatily.[1])

Z toho, co jsem pověděl, můžeš sám posouditi, co mysliti o lidech, kteří říkají, že odpustky jsou odpuštěním minulých hříchů nebo dovolení dopustiti se hříchu, jež udělil papež jako duchovní náhradu věřícím za peníze, které mu darovali. Nemusím tě poučovati, že odpustky nejsou ani tím ani oním. Nejsou odpuštěním hříchu, ježto nikdo nemůže dosíci odpustků, dokud není prost hříchu.

---

[1]) Articuli pro Clero. A. D. 1584. Sparow 194. Připouštím však, že kanony protestantské mají jen pomíjející a krátkou moc i u samých protestantů, a že kanony ustoupily duchu času a nikoli duch času kanonům. Odvažuje se říci, že málo protestantských bohoslovců zná kanony, o nichž jsem se zmínil. Někteří lidé mají příjemnou schopnosť zapomínati nepříjemné tradice.

Ještě méně jsou dovolením dopustiti se hříchu; neboť každé katolické dítě ví, že ani kněz, ani biskup, ani papež ano ani sám Bůh, — řečeno se vší uctivostí — nemůže dovoliti spáchati nejmenší hřích.

Ale neodporují-li odpustky duchu evandělia, ježto se zdají mírnou a slabou náhradou za udělení almužen za posty, ujmy a jiné skutky kajícné, které doporučoval a konal Ježíš Kristus a které vymáhala prvotná církev?

Církev nikdy nesprošťuje syny své od povinnosti konati skutky kajícné, jakož ví každý, kdo zná její dějiny.

Nikdo nemůže popříti, že skutky sebezapírání jsou četnější u katolíků než u protestantů. Kde jinde se hlásá evandělická povinnosť postu než s katolické kazatelny? A jest dobře známo, že právě ti z údů církve katolické, kteří si přivlastňují prospěch odpustků, bývají jejími nejhorlivějšími, nejvzornějšími a nejupřímnějšími členy. A jejich duchovní pokrok nejen že se nezdržuje, ale naopak podporuje se odpustky, které bývají provázeny skutky lítosti, pobožnosti a sebezapření a přijímáním svatých svátostí.

Ale čiňme co čiňme, svým nepřátelům se nezalíbíme. Postíme-li se, dáváme-li almužny, křižujeme-li své tělo, putujeme-li a konáme-li jiné skutky kajícné, obviňují nás, že lpíme na mrtvých skutcích, místo abychom „se drželi Ježíše“. Jestliže s druhé strany obohacujeme

duši svou z pokladu odpustků, vytýkají nám, že se spoléháme na zásluhy jiných a přílišně ulehčujeme spasitelné břímě kříže. A jak mohou protestanté ustavičně obviňovati církev, že umirňuje přísnosť pokání, když jejich základní zásada jest trvati jen u víře bez dobrých skutků?

Ale zdaž nebyly odpustky příležitostí mnohých nesprávností v různých dobách, zvláště v šestnáctém století?

Nepopírám, že se odpustků zneužívalo; ale nemůže-li se i nejsvětější věci zneužiti ke zlému? Zde třeba krátce poukázati na bullu papeže Lva X. prohlašující odpustky, jíž použil Luther za záminku k odpadnutí. Lev si umínil dokončiti velkolepý kostel sv. Petra, jejž založil jeho předchůdce Julius II. a za tím účelem vydal bullu, kterou udílel odpustky všem, kdož by chtěli přispěti dobrovolnými dary na dostavění tohoto velechrámu. Ti však, kdož nepřispěli, stejně byli účastni pokladu církve, jestliže vyplnili hlavní podmínku k získání odpustků. Jedinou neprominutelnou podmínkou, kterou ukládala bulla papežova, bylo upřímné pokání a vyznání hříchů. D'Aubigné doznává tuto pravdu, ačkoliv jen na polo, když poznamenává, že „se pravilo v bulle papežově něco o skroušenosti srdce a ústní zpovědi.[1]) Kdož chtějí odpustky získati,

[1]) Vol. I. p. 214.

vědí dobře, že by jim neprospěly největší oběti, kdyby neměli pravé skroušenosti srdce.

Tudíž Hlava církve ani nepodporovala ani neschvalovala obchodu ani prodeje odpustků, neboť se vědělo, že dary ty jsou dobrovolny. Aby se pak zabránilo všeliké ziskuchtivosti u těch, kteří odpustky hlásali, „ruka, která udílela odpustky“, jak svědčí D'Aubigné, „nesměla bráti peněz; to bylo zapovězeno pod nejpřísnějšími tresty“.[1])

Co tedy zasluhuje v jednání papežově pokárání? Jistě ne to, že povzbuzoval věřící, aby přispívali na zbudování chrámu ku cti Boží, chrámu, který stojí podnes v nevyrovnatelné kráse a velebnosti!

„Však z chrámů starých, z nových svatyň množství
sám nevyrovnán stojíš do těch chvil,
ty lepý, nejhodnější byte božství!
Co Sion pust, co Bůh jej opustil
i dávné město své: zdaž Jeho ctil
kde vznešenější zemský stan? Tu báni
pne majestát, duch krásy zahostil
moc, slávu, sílu, čisté horování
tu v archu věčnosti, jež vzývá zbožňování.“ [2])

Byl-li Mojžíš ve Starém Zákoně oprávněn vyzvati lid hebrejský, aby přinášel oběti na ozdobu stánku, proč by papež neměl stejného práva vyzvati k podobným darům lid křesťanský, v němž má nejvyšší moc, jako měl Mojžíš u Israelitů?

---

[1]) Vol. I. p. 214.

[2]) Byron, Chyld-Haroldova Pouť, překlad E. Krásnohorské, st. 214.

Papež také nepřekročil zákonnou moc, slibuje zbožným dárcům duchovní milosti za jejich dary. Neboť lze-li vykoupiti, jak dí Písmo, hříchy udílením almužny chudým,[1]) proč ne též dary ve prospěch náboženství? Když vyzývají protestantští duchovní své obce, aby přispívaly na výživu jejich a jejich rodin, nebo na vydržování kostela, neopomenou slíbiti svým posluchačům duchovní prospěch za jejich dary. Není tomu dávno, co methodistský farář v Novém Yorku oslovil milionáře Kornelia Vanderbilta, který obdaroval methodistskou školu, těmito posvátnými slovy: „Korneli, uslyšána jest modlitba tvá a almužny tvé připomenuty jsou před tváří Boží.“ [2]) Kazatel tento jest shovívavější než papež, jemuž jsou dány klíče království nebeského; neboť prohlašuje Kornelia za rozhřešeného bez předchozí lítostí a zpovědi, kdežto podle D'Aubigné neoblomný papež trval na tom, že jest nezbytně potřebí „skroušenosti srdce a zpovědi“, než přinese dar spasení svému dárci.

Luther obvinil Jana Tetzla, dominikánského mnicha, který byl ustanoven za hlavního hlasatele odpustků v Německu, že překročil svou moc, používaje jí ku svým soukromým účelům. Zástupce Svaté Stolice pokáral a odsoudil jednání Tetzlovo. Sněm tridentský, který se konal o něco později, zavedl účinné opa-

---

[1]) Daniel IV., 24.
[2]) Skut. ap. X., 31.

tření, aby se zabránilo všelikým nesprávnostem vzhledem k odpustkům a vydal následující dekret: „Toužíc opraviti a odstraniti nesprávnosti, které se v ně vloudily, a požívajíc příležitosti, kdy se kacíři rouhali slavnému jménu odpustků, svatá synoda tím ustanovením nařizuje vůbec, aby všeliký obchod za účelem získání odpustků, který byl hojným zdrojem mnohých zlořádů v lidu křesťanském, úplně byl odstraněn.“ [1])

Hlava XXVIII.

Poslední pomazání.

Poslední pomazání jest svátosť, ve které nemocný skrze pomazání svatým olejem a modlitbu kněžskou dostává duchovní pomoc tělesné síly, je-li mu ku spasení. Toto pomazání se jmenuje posledním, poněvadž bývá obyčejně posledním z posvátných pomazání, jež církev udílí.

Apoštol sv. Jakub píše o této svátosti následujícími slovy: „Stůně-li kdo z vás, uveďiž k sobě starší církve a ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčíť jemu Pán a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny.“ [2])

---

[1]) Ses. XXV., Dec. de Indulgentiis.
[2]) Jak. V. 14, 15.

Někteří z nejstarších otců církevních se zmiňují o této svátosti. Origenes (v třetím století) píše: „Jeť ještě . . . odpuštění hříchů v pokání, když hříšník . . . se nerdí oznámiti hřích svůj knězi Páně a hledati léku . . . V tom se splňuje i ono, co praví apoštol Jakub: „Stůně-li kdo z vás, uvediž k sobě kněží církve a ať na něj skládají ruce mažíce jej olejem ve jménu Páně.“ [1])

Sv. Jan Zlatoústý (ve čtvrtém století) dí: „Kněží odpouštějí hříchy netoliko, když nás křtem znovuzrozují, nýbrž i napotom nám odpuštění hříchů vymáhají; neboť řečeno: „Stůně-li kdo z vás, uvediž k sobě kněží církve a ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně.“ [2])

Papež Innocenc I. (v pátém století) v listě k biskupu Decentiovi, když uvedl slova sv. Jakuba, pokračuje: „Není pochybnosti, že toto o věřících nemocných bráno a rozuměno býti má, již svatým olejem pomazáni býti mohou. Tohoto biskupem posvěceného oleje jest dovoleno použiti nejen pro kněze, nýbrž i pro všechny křesťany.“ [3])

Sakramentarium, to jest stará obřadní kniha římská, opravená papežem sv. Řehořem v šestém století, předpisuje svěcení oleje od

---

[1]) Hom. II. in Levit.
[2]) Lib. III. de Sacerd.
[3]) Epist. XXV., ad Decentium.

biskupa i modlitby, které třeba říkati při pomazání nemocného.

Beda Ctihodný, Angličan, který žil v osmém století, píše o slovech sv. Jakuba: „Obyčej církve žádá, aby nemocní posvěceným olejem mazáni byli od kněží a byli posvěceni modlitbou, která se při tom koná.“ [1])

Církev řecká, která se odtrhla od církve římsko-katolické v devátém století, praví ve svém vyznání víry: „Sedmá svátosť jest poslední pomazání ustanovené od Krista; neboť když poslal své učedníky po dvou (Marek VI. 7—13.), mazali olejem mnohé nemocné a uzdravovali je, kteréžto pomazání zachovala církev doposud, zbožně ho užívajíc, neboť čteme v listě sv. Jakuba: „Stůně-li kdo z vás“ atd. Ovocem této svátosti, jak prohlašuje sv. Jakub, jest odpuštění hříchů, zdraví duše a konečně posílení těla. Ale, ačkoliv nepřivodí vždycky tohoto posledního účinku, přece vždy prospívá duši odpuštěním hříchů.“ Právě tak učí církev katolická. Všecky ostatní církve východní, z nichž se některé odtrhly od Říma již v pátém století, podobně uvádějí poslední pomazání mezi svými svátostmi.

Taková shoda v nauce, hlásané po tolik věků v církvích tak vzdálených od sebe, nemůže pocházeti leč od apoštolů.

Vynikající protestant Leibnitz upřímně vyznává: „Nelze se mnoho příti o svátosť

---

[1]) Comment. in locum.

pomazání nemocných. Dokazují ji slova Písma podle výkladu, jejž bezpečně přijímají všichni zbožní katolíci A nenahlížím, co by kdo nacházel zavržitelného v tomto zvyku, jejž církev přijímá.“ [1])

Protestanté, ačkoliv hlásají, že následují Písma svatého, zavrhují úplně napomenutí sv. Jakuba. Luther si vedl důsledněji. Vida, že nařízení apoštolovo jest příliš jasno, než aby se dalo odstraniti obratným výkladem slov, zavrhl zkrátka celou epištolu, již nazval opovržlivě „slaměným listem“.[2])

Smutno pomysliti, že naši rozkolní bratří zamítají tento útěchy plný zdroj milosti, ačkoliv jej doporučuje apoštol Ježíše Krista; neboť zajisté vděčně a dychtivě slušno přijímati duchovní lék, který zmirňuje úzkosti smrtelné, potěšuje umírajícího křesťana, posilňuje duši v posledním zápase a očišťuje ji na cestu z času do věčnosti, zvláště, když jej předpisuje lékař nadšený Duchem svatým.

Hlava XXIX.

Kněžství.

Apoštolé byli oděni mocí Ježíše Krista. Kněz, jakožto nástupce apoštolův, bývá oděn mocí jejich. Tato okolnosť nám ukazuje velikou důstojnosť kněžského úřadu.

---

[1]) Systema Theol. p. 280.
[2]) Lib. de Capt. Babyl.

Vysoká důstojnosť knězova nepochází z osobních zásluh, kterými třebas vyniká, ale ze vznešených úkonů, jež jest mu uloženo vykonávati. Tělesnému oku podobá se kněz ostatním lidem, ale oku víry jest povýšen nad anděly, poněvadž vykonává moc, jaké se nedostalo andělům.

Kněz jest posel Boží, jemuž jest nařízeno hájiti cti a hlásati slávu Boží. „Na místě Kristově poselství konáme“, dí apoštoli, „jakoby Bůh skrze nás napomínal.“ [1]) Je-li vyznamenání pro občana, zastupovati svou vlasť u cizích dvorů, oč větší vyznamenání jest zastupovati Boha u národů zemských! „Jako mne poslal Otec“, dí Spasitel, „tak i já posílám vás.“ [2]) „Jdouce tedy, učte všecky národy . . . učíce je zachovávati všecko, což jsem koliv přikázal vám. A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ [3]) Moc vyslanců zemských jest obmezena, ale moc služebníků Božích jest rozšířena na celý svět. „Jdouce po všem světě“, dí Kristus, „kažte evanděliuin všemu stvoření.“ [4])

Ježíš dává nejen svým učenníkům moc kázati ve jménu jeho, ale poroučí také posluchačům, aby jich poslouchali. „A kdožkoliv by nepřijal vás, aniž uposlechl řečí vašich:

---

[1]) II. Kor. V. 20.
[2]) Jan XX, 21.
[3]) Mat. XXVIII, 19, 20.
[4]) Marek XVI, 151.

vyjdouce ven z domu neb z města toho, střeste prah s nohou svých! Amen pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný, nežli městu tomu.“ [1]) „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá: kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.“ [2])

Bůh žádá nejen, aby se evanděliúm jeho uctivě poslouchalo, ale aby se ctily i osoby jeho apoštolů. A jako se nemůže učiniti větší potupy národu než potupením jeho vyslanců u cizího dvora, tak nelze Pána Boha uraziti více než pohaněním jeho zástupců, kněží jeho církve. „Nedotýkejte se pomazaných mých a prorokům mým nečiňte nic zlého.“ [3]) Bůh potrestal čtyřicet dva chlapce, kteří se posmívali proroku Eliseovi, tím že poslal dravá zvířata, která je roztrhala na kusy. A hrozná smrť Marie Monkovy, tupitelky posvěcených kněží a panen, která skončila jako opilá šílenka na Blackwellově ostrově, dokazuje, že se nikdo nesmí posmívati našim náboženským ustanovením bez trestu.

Když pošle panovník někoho jako svého vyslance k cizímu dvoru, jest mu důvěra panovníkova ctí. Tak poctívá Ježíš své posly svým přátelstvím a svěřuje jim tajemství nebeská: „Již vás nebudu nazývati služebníky;

---

[1]) Mat. X, 14, 15.
[2]) Luk. X, 16.
[3]) I. Paralip, XVI, 22.

neb služebník neví, co činí Pán jeho; ale nazval jsem vás přátely, nebo všecko, co jsem koliv slyšel od Otce svého, oznámil jsem vám.“ [1])

Jaké to vyznamenání, směti hlásati zákon Boží národům země! „O jak jsou krásny na horách nohy zvěstujícího a kážícího pokoj: zvěstujícího dobré, kážícího spasení, řkoucího Sionu: Kralovati bude Bůh tvůj!“ [2]) Jaká to vzácná milosť, přinášeti olivovou ratolesť pokoje světu zaplavenému hříchem; míti uloženo nebesy, hlásati evanděliúm, jež přináší slávu Bohu a pokoj lidem; evanděliúm, jež posilňuje slabé, obrací hříšníky, smiřuje nepřátely, potěšuje srdce zarmoucená a poskytuje všem naději na věčné spasení!

Kněží jsou netoliko posly Božími, nýbrž i rozdavači jeho milostí a almužníky jeho milosrdenství. „Tak o nás smýšlej člověk“, dí apoštol, „jako o služebnících Kristových a rozdavačích tajemství Božích.“ [3])

Jak může slouti rozdavačem Božích tajemství, čí práce se obmezuje na pouhé kázání? Ale opravdovým rozdavačem tajemství Božích jest ten, kdo udílí věřícím svátosti, tajemná znamení a účinné příčiny milosti.

Jak poznamenává sv. Jan Zlatoústý, ani andělům, ani archandělům, ale kněžím Nového Zákona řekl Kristus: „Cokoliv svážete na

---

[1]) Jan XV, 15.
[2]) Isaiáš LII, 7.
[3]) I. Kor. IV, 1.

zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoliv rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Jen jim dal moc odpouštěti hříchy řka: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim.“ Jen jim dal moc posvěcovati své tělo a svou krev, a rozdávati je věřícím. Kněžím Nového Zákona dal moc udíleti milosť obrozující ve křtu svatém. Jim vyhradil slavnou povinnosť připravovati umírajícího křesťana na jeho poslední cestu do věčnosti: „Stůně-li kdo z vás, zavolej starších (t. j. kněží) církve, ať se modlí nad ním mažíce ho olejem ve jménu Páně.“ [1])

Jak vysoko jest nebe nad zemí, věčnosť nad časem, duše nad tělem, o tolik jsou práva daná služebníkům Božím vznešenější nad práva služebníků knížat pozemských. Panovník pozemský může uvrci do žaláře nebo z něho vysvoboditi. Ale má moc jen na tělo. Nemůže vniknouti do svatyně duševní. Ale služebník Boží může vysvoboditi duši z vězení hříchu a vrátiti ve svobodu synovství Božího.

Zkrátka, kněz katolický:

jest králem, vládna ne nevolným poddaným, ale srdci a citu svého lidu;

jest pastýřem, neboť vodí své stádo na rozkošné pastvy svátostí a chrání je od vlků, kteří číhají na duši;

jest otcem, neboť láme chléb života svým duchovním synům, jež zplodil v Kristu Ježíši skrze evanděliúm;

[1]) Jak. V. 14.

jest soudcem, jehož povinnosti jest vynášeti rozsudek odpuštění nad vinníky, kteří žalují sami na sebe;

jest lékařem, poněvadž léčí duši z ošklivé choroby hříchu.

Sv. Jan ve Zjevení svém předvádí církev v podobě města. „Viděl jsem město svaté, Jerusalém nový, sestupující od Boha s nebe, připravený jako nevěstu okrášlenou muži svému.“ [1]) Spasitel jest zakladatelem a stavitelem tohoto města nebeského. Apoštolové jsou jeho základem. Věřící jsou živými kameny stavby. Služebníci Páně jsou dělníky vyvolenými, aby rovnali a hladili tyto kameny, aby se v nich obrážela krása a sláva slunce spravedlnosti, jež ustavičně osvětluje toto město. Kněží jsou povoláni, aby zdobili vnitro Jerusaléma nebeského, obohacujíce ctnostmi drahocennou duši, která jest svěřena jejich péči. Bůh „dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, jiné pak evandělisty, jiné pak pastýře a učitele, k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova“ [2]), kterým jest církev jeho. Jakou to ctí knězi novozákonnímu! Jistě, Bůh „neučinil tak žádnému národu a soudů svých nezjevil jim.“ [3])

Oč více platí o nástupcích svatých apoštolů slova, jež pravil Bůh kněžím Zákona

---

[1]) Zjev. XXI, 2.
[2]) Efes. IV., 11, 12.
[3]) Žalm 147, 20.

KNIHOVNA

Starého: „Slyšte, synové Levi: Zdaliž málo vám to jest, že oddělil vás Bůh israelský ode všeho lidu, a připojil sobě, abyste posluhovali jemu ve službě stánku a stáli před množstvím lidu a sloužili jemu?“ [1])

Spasitel se důtklivě táže Petra: „Šimone, miluješ-li mne?“ A Petr mu třikráte odpovídá: „Pane, ty víš, že tě miluji.“ A jaký důkaz lásky žádá Ježíš od Petra? Praví snad: Miluješ-li mne, trýzni své tělo posty a ranami, prorokuj, dělej zázraky, dej za mne život? Nikoliv, ale „pasiž beránky mé“, „pasiž ovce mé“. To bylo nejtěsnějším poutem Petrovy oddanosti k Mistru a Mistrovy lásky k učedníkovi.

A prohlašuje Pán, že úctu k jeho učedníkům třeba měřiti podle důstojnosti jejich úřadu: „Aj“, dí Petr, „my jsme opustili všecko a šli za tebou, což tedy nám za to bude?“ Ježíš pak řekl jim: „Amen, pravím vám, kteříž jste následovali mne, v druhém narození, když seděti bude Syn člověka na stolici velebnosti své, budete i vy seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení Israelské.“ A hned potom dodával, že hodní nástupci apoštolů budou účastni jejich štěstí: „A každý, kdož opustí dům, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb syny neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude.“ [2])

---

[1]) IV. Mojž. XVI., 8, 9.
[2]) Mat. XIX., 27—29.

Vím, že za našich dnů jest mnoho lidí, kteří upírají, že by kněží měli jakou duchovní moc, jako by Bůh takovou moc lidem uděliti nemohl. Chápu, proč atheisté[1]) a racionalisté[2]), kteří zamítají všeliké zjevení, popírají všecku nadpřirozenou moc sluhů Božích. Ale přesahuje to můj rozum, když se upřímní křesťané, kteří přijímají svědectví Písma, účastní této nevěry.

Neučinil-li Bůh v nesčetných případech, o nichž se zmiňuje Písmo svaté, lidi nástrojem své moci? Neproměnil-li Mojžíš potoky egyptské v krev? Nevyvedl-li vodu ze suché skály? Nepředpovídali-li proroci budoucích věcí? Nezastavilo-li se na rozkaz Josua slunce na nebi? Nevzkřísil-li mrtvého prorok Eliséus? Proč věříme v tyto zázraky? Poněvadž je vypravuje Písmo. Nehlásá li totéž slovo Boží, že apoštolové přijali moc udíleti Ducha svatého vzkládáním rukou, odpouštěti hříchy, posvěcovati tělo a krev Kristovu atd.? A nezasluhuje-li Nový Zákon téže víry jako Zákon Starý? Nepřislíbil-li Ježíš Kristus slavnostně, že zůstane se služebníky církve své po všecky věky „až do skonání světa“, síle je, aby opětovali tytéž zázraky milosrdenství, jež konali jeho první učedníci? Může-li Bůh pravdy býti

---

[1]) Atheista — bezbožec, nevěrec, — kdo upírá, že jest Bůh.

[2]) Rationalista — rozumář — kdo zamítaje zjevení Boží a všecko nadpřirozené, věří jen to, co může pochopiti pouhým lidským rozumem.

nevěrným svým slibům? Není-li nyní tak silný a milosrdný, jako byl za dnů prorokův a apoštolův a nepotřebujeme-li Ducha svatého tak, jako ho potřebovali první křesťané? A mohl-li Bůh tehdáž slabé lidi učiniti služebníky své milosti, proč by nemohl nyní?

Ale smí-li se kněz považovati za něco více než jiní lidé, protože vykonává takovou moc? Daleko toho; musí se pokořovati před jinými, když pováží, jak slabým rukám svěřuje Bůh tak úžasnou moc. Musí pamatovati: co řekl Spasitel sedmdesáti dvěma učedníkům, vracejícím se z prvního poslání a zvolavším: „Pane, také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém“. Ale Ježíš pokáral jejich ješitnosť řka: „Viděl jsem satana jako blesk padajícího s nebe. Aj dal jsem vám moc, . . . avšak z toho se neradujte, že se vám poddávají duchové: ale radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.“ [1]) Kněz nezapomíná, že „nejtvrdší soud na těch, kteří představeni jsou, vykonán bude“,[2]) a „že soud započne od domu Božího“.[3]) Vždy mu tanou na mysli slova apoštolova: „Co máš, co bys nebyl vzal? Pak-li jsi vzal, proč se chlubíš, jako bys byl nevzal?“ [4]) Jako by se mohla chlubiti nádoba naplněná drahocennou tekutinou, že jest proto vzácnější než nádoba naplněná vodou. Kněz

[1]) Luk. X., 17—20.
[2]) Moudr. VI., 6.
[3]) I. Petr, IV., 17.
[4]) I. Kor. IV. 7.

ví docela dobře, že moc, kterou dostal od Boha, jest mu dána, ne aby v něm vzbuzovala marnivosť, ale aby jí obohacoval srdce věřících; ačkoliv pak jest nástrojem, který ukazuje jiným cestu do nebe, že bude sám zavržen, nebude-li ozdoben vlastními ctnostmi; jako nešťastní kněží jerusalemští, kteří ukázali mudrcům cestu do Betléma za Ježíšem, ale sami tam nešli.

„Já jsem sázel“, dí apoštol, „Apollo zaléval, ale Bůh dal vzrůst. Protož ani ten, kdož sází, jest něco, ani ten, kdo zalévá; ale Bůh, jenž dal vzrůst“.[1]) My vykonáváme zevnější obřad, ale Bůh jediný poskytuje milosť.

Protož jsou povinnosti Božího sluhy přiměřeny jeho vznešené důstojnosti.

Od kněze se požaduje, aby byl mužem hluboké učenosti a pevné zbožnosti. „Rtové kněze mají ostříhati umění a z úst jeho hledati budou (lidé) zákona.“[2]) Jsa lékařem duše, musí býti obeznámen s různými chorobami a musí věděti, jakého léku užiti v každém jednotlivém případě. Považuje-li společnosť neumělého lékaře zodpovědným za nešťastné následky špatného léčení, zajisté požádá Bůh přísný počet od lékaře duchovního, který ze zaviněné nevědomosti předpisuje nerozumné léky duši nemocných, svěřených jeho péči.

Jsa soudcem duší, musí věděti, kdy svázati a kdy rozvázati, kdy odepříti a kdy udě-

---

[1]) I. Kor. III. 6, 7.
[2]) Malach. II. 7.

liti rozhřešení. Není-li státu nic tak záhubného jako nevědomý soudce, jenž vynáší rozsudky, ač v nich jde o život a smrť, na zdař Bůh, a ne podle povahy případu: tak nic neodporuje více blahu společnosti křesťanské než nevědomé kněžstvo, jehož rozsudky zhoubně působí na blaho duší.

Soudní zástupce cítí se svědomím a ctí zavázán, aby zkoumal případ svého svěřence s pílí co největší a hájil jej od bezpráví se vší výmluvností, jíž vládne. A přece jde jen o krátké uvěznění nebo pokutu.

Ale kněz stojí jako Mojžíš před Bohem, aby zastupoval lid Jeho a stojí před lidem, aby se zastával věci Boží. Neboť nejen že denně přistupuje k oltáři, aby se modlil za lid a volal s prorokem: „Ušetři, Hospodine, ušetři lidu svého; a nedávej v zahynutí dědictví své“ ale každé neděle také vystupuje na kazatelnu, aby hájil práv, jež má Bůh na své poddané; a zajisté, je-li každý advokát povinen zkoumati při svého svěřence, než ji počne zastávati, nehledě, jak nepatrný jest spor, oč větší jest povinnosť knězova, dobře prozkoumati při svou, když uváží, že hájí duše nesmrtelné a to před lidmi, kteří jsou kolikrát největšími nepřátely své vlastní duše. Jest mu přesvědčovati lidi, že třeba jíti po úzké cestě, jíž se hrozí jejich náklonnosti a opustiti cestu širokou, k níž je poutá jejich sebeláska a vášně. Tu vyžaduje přesvědčování vzácného citu rovněž jako výmluvnosti a učenosti.

Ale duchovní má hájiti duše nejen proti zkaženosti srdce, ale i proti bludům vědeckým, jež dnes vystupují všemi směry a jež se zdají podobnými pravdě, jsouce hlásány od falešných učitelů, kteří uvádějí na jejich podporu nejvěrojatnější důvody vyložené nejpůvabnější řečí. Odmítnutí těchto bludů vyžaduje často nejdokonalejšího cviku a obsáhlé znalosti dějin i Písma svatého.

Není tedy divu, že církev doléhá na to, aby její duchovní byli muži vzdělanými. Proto bývají nuceni naši duchovní studující věnovati deset až čtrnáct roků pilnému studiu starých i moderních řečí, dějin i filosofie, a rozsáhlé vědy bohoslovecké a Písma svatého, než jsou připuštěni k posvátné službě.

Má-li kněz vynikati svými vědomostmi, tím více musí vynikati svými ctnostmi, neboť se žádá, aby kázal více příkladem než slovem. Napomínal-li Hospodin ve Starém Zákoně kněží svých: „Očisťte se, kteří nosíte nádobí Hospodinovo,“ [1]) oč přísněji jest uložena svatosť života kněžím Nové Umluvy, kteří se svatých nádob nejen dotýkají, ale pijí z nich drahocennou Krev Páně?

„Čistší“, dí sv. Jan Zlatoústý, „než paprsek sluneční má býti ruka, která dělí toto tělo, tato ústa, která bývají naplněna ohněm duchovním a tento jazyk, který se rdí nejčistší krví.“

---

[1]) Isai. LII., 11.

Za tím účelem, abychom v sobě živili ducha osobní zbožnosti, napomíná nás církev ustavičně, abychom byli muži modlitby. Kněz má býti jako andělé, jež viděl Jakob ve vidění svém vystupovati na nebesa a opět dolů sestupovati po tajemném žebříku. Jest mu uloženo, aby vystupoval modlitbou a sestupoval kázaním. Vystupuje do nebe, aby přijal světlo od Boha; sestupuje, aby udělil toto světlo svým posluchačům. Vystupuje, aby čerpal z živého pramene milosti Boží; sestupuje, aby rozdílel tuto živou vodu mezi věřící, aby občerstvena byla srdce jejich. Vystupuje, aby rozžehl pochodeň svou na věčně hořící výhni lásky Boží, a sestupuje, aby udělil tohoto světla duším svého lidu.

Církev pak považuje modlitbu za tak potřebnou svému lidu, že kromě dobrovolných pobožností, k nimž vede každého vlastní zbožnosť, žádá, aby věnovali denně více než hodinu recitaci církevních hodinek, které sestávají hlavně ze žalmů a jiných částí Písma svatého, homilií nejstarších Otců církevních a modliteb podivuhodné síly a citu.

Hlava XXX.

Kněžské bezženství.

Církev požaduje, aby její kněží byli čisti tělem i duší, a by „vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou“.[1])

---

[1]) Řím XII., 1.

Spasitel i apoštolové, ačkoliv uznávali manželství za stav svatý, prohlásili dobrovolnou čistotu za záslužnější, zvláště pro ty, kteří zasvětili život svůj posvátné službě Boží. „Jsouť zajisté panicové, kteří se sami v panictvi oddali pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop!“ [1]) Pán Ježíš tím zřejmě doporučuje stav svobodný těm, kteří se cítí povoláni, aby si jej zvolili k dosažení větší dokonalosti.

Sv. Pavel udává důvod, proč prohlásil Spasitel čistotu za stav přiměřenější svým služebníkům, než stav manželský: „Kdo nemá ženy, pečuje o to, což jest Páně, kterak by se líbil Bohu; ale kdo jest se ženou, pečuje o to, což jest světa, kterak by se líbil ženě a jest rozdělen.“ [2])

Ježíš Kristus patrně projevil svou lásku k panenství, nejen tím, že zůstal na vždy panicem, ale i tím, že si vyvolil panenskou matku a panenského předchůdce sv. Jana Křtitele a projevoval zvláštní náklonnosť sv. Janu Evandělistovi, poněvadž, jak svědčí sv. Augustín, tento apoštol byl panicem a panicem na vždy zůstal.

Takto ukázal Pán Ježíš nejen na zemi lásku k panenství, ale dává mu rovněž přednosť v nebesích; neboť sto čtyřicet tisíc těch, kteří byli vyvoleni, aby zpívali píseň novou

---

[1]) Mat. XIX., 12.
[2]) I. Kor. VII., 32, 33.

a následovali Beránka, kamkoliv by šel, všichni byli panici, jak svědčí sv. Jan. (Zjev. XIV.)

Apoštol národů ujišťuje, že žil ve svobodném stavě a schvaluje tento stav i jiným: „Pravím pak neženatým a vdovám: Dobře jest jim, zůstanou-li tak, jako i já.“ [1])

Nemáme svědectví Písma, že by který apoštol, leč sv. Petr, byl ženat. Sv. Jeronym dí, že byl-li který ženat, zajisté opustili své ženy, byvše povoláni za apoštoly. Ani sv. Petr nežil po svém povolání se svou manželkou, jakož můžeme souditi z vlastních slov Jeho: „Aj, my jsme opustili všecko a šli jsme za tebou.“ [2]) „Vším“ třeba rozuměti mezi jiným i život s manželkou, neboť by nemohl říci, že opustil všecko, neopustil-li by své ženy. A Spasitel hned potom vypočítává ženu mezi milými věcmi, které kdo pro něho opustí, obdrží odplatu. [3])

Sv. Pavel přikazuje, aby byl „biskup střízlivý, spravedlivý, svatý a zdrželivý“. [4]) A píše Timotheovi, jejž vysvětil za biskupa, dí: „Buď příkladem věřících . . . v lásce, ve víře, v čistotě. [5]) A jinde jmenuje čistotu mezi ctnostmi, které mají zdobiti křesťanského duchovního: „Ve všem se prokazujeme jako

---

[1]) I. Kor. VII., 8.
[2]) Mat XIX., 27
[3]) Mat. XIX., 29.
[4]) Tit. I., 8.
[5]) I. Tim. IV., 12.

služebníci Boží, ve mnohé trpělivosti . . . v čistotě "[1])

Ačkoliv Spasitel nenařídil bezženství výslovně, přece je tak důtklivě doporoučel i sám i jeho apoštolové i slovem i příkladem, že církev považovala za svou povinnosť, ustanoviti je zákonem.

Tato kázeň církevní se zachovávala od počátku zápovědi, aby se kněží po vysvěcení neženili. Sv. Jeronym píše, že „biskupové, kněží a jáhnové se vybírají buď panicové nebo vdovci anebo alespoň zůstávají ustavičně čisti, jakmile jsou povýšeni na kněžství."[2]) A Jovinianovi píše: „Jistě přisvědčíš, že nemůže býti biskupem, kdož by v biskupství syny plodil. V tom-li by jinak postižen byl, nebude považován za manžela, ale odsouzen jakožto cizoložník.[3]) A opět vece: „Co činí církev východní, co církev egyptská a církev stolice apoštolské? Přijímají duchovní buď zdrženlivé, anebo kteří, měli-li ženy, přestávají žíti jako ženatí.[4])

Sv. Epifanius prohlašuje, „kdo žije v manželství, toho že nepřipouští se v církvi k úřadu jáhenskému, kněžskému, biskupskému neb podjáhenskému".[5])

---

[1]) II. Kor. VI., 4—6.
[2]) Ep. ad Pammach.
[3]) Adv. Jovin l. I.
[4]) Adversus Vigilantium.
[5]) Haeres. 59, c. 4.

Za prvních dob církve pro nedostatek povolání u mužů neženatých byli připouštěni i mužové ženatí k posvátným úřadům, ale, jak seznáváme z různých zákonů, bylo jim nařízeno, aby po vysvěcení žili odloučeni od svých manželek.

Tato kázeň byla uvolněna poněkud pro část duchovních církve východní, jimž bylo dovoleno žíti v manželství, jestliže se oženili před vysvěcením; ale jako kněžím církve západní, tak i duchovenstvu církve východní jest zapovězeno vstupovati v manželství po vysvěcení. Důležito si také všimnouti toho, že neženatí duchovní církví východních požívají mnohem větší úcty u lidu než ženatí.

Nelze také zapříti, že v jistých dobách církevních dějin, zvláště za dob, kdy se ve společnosti rozšířily různé zlořády, událo se mnoho případů, že bylo duchovní bezženství porušeno. Když se zákon mnohokrát poruší, není to důkazem, že by zákona nebylo. A kdykoliv se ozve hlas církve, vždy hájí kněžské čistoty.

Pozorujme nyní, jak vhodno a prospěšno jest kněžské bezženství.

1. Kněz zastupuje Ježíše Krista. Pokračuje v díle, jež započal jeho božský Mistr. Povinností jeho jest hlásati slovo Boží, udíleti svátosti a zvláště posvěcovati tělo a krev Kristovu a udíleti je věřícím. Není-li slušno, aby čistému Pánu sloužili čistí sluhové?

Když židovští kněží, kdykoliv na ně přišla řada, aby obětovali zvířata v chrámě, byli povinni zdržovati se obcování s manželkami, nemají-li kněží Nového Zákona zachovávati čistotu ustavičně, obětujíce denně Beránka neposkvrněného?

Nebylo-li dovoleno Davidovi a přátelům jeho jísti z chleba předložení, dokud se nevyjádřil, že se zdržovali po tři předchozí dny od žen,[1]) jak čistým tělem i duší musí býti kněz, který denně požívá chleba, jehož pouhým obrazem byl chléb předložení, a bylo-li zapovězeno lidu u hory Sinai přibližovati se manželkám svým po tři dny před přijetím zákona,[2]) nemusejí-li úplně zdržovati se ti, jichž úkolem jest zvěstovati zákon každé doby?

Thorndyke, vynikající protestantský bohoslovec, v díle nadepsaném Spravedlivé Váhy a míry píše: „Důvod pro svobodný život duchovenstva jest pevně založen od Otců a zákonů církevních na příkaze sv. Pavla, zapovídajícího, aby muž a žena neodcházeli od sebe, leč na čas se uprazdňujíce k modlitbě (I. Kor. VII. 5). Neboť kněží a jáhnové jsou ustavičně připraveni sloužiti při oběti svátostné, která se má ustavičně obnovovati; jestliže se ostatní mají zdržovati práv manželských na čas, tedy oni vždycky.“[3])

---

[1]) I Král XXI.
[2]) Exod XIX.
[3]) Strana 239.

2. Spisovatelé často rozmlouvají o tajné příčině podivuhodných úspěchů, které se jeví ve vzrůstu katolické církve všude i přes nejhroznější odpor. Někteří připisují tyto pokroky veškerému jejímu zařízení; prozíravé moudrosti jejích vrchních pastýřů. Nepodceňuje ani těchto, ani jiných podpor, jsem nakloněn věřiti, že církev nemá po Bohu mocnější věže nad kněžské bezženství. Kněz neženatý, jak dí sv. Pavel (I. Kor. VII.), jest svoboden, může věnovati péči svou nejen jednomu nebo dvěma dětem, ale veškerému stádci, jež splodil v Kristu Ježíši skrze evangelium; kdežto ženatý duchovní jest rozdělen mezi péči o rodinu a své povinnosti ke sboru

3. Svět byl doposud obrácen od kněží neženatých, a jen oni jej obrátí budoucně. Sv. František Xaverský a sv. František Salésský nebyli by vštípili víru v tolik tisíc duší, kdyby je byly na cestách provázely manželky a děti. Ze všech drahokamů, které zdobí korunu kněžskou, žádný nemá takové ceny v očích lidu, jako neocenitelný skvost čistoty. Bez této perly i Hyacintův*) hlas „se stává mědí zvučící a zvonem znějícím“; „s ní dobývá nejpokornější missionář srdcí zástupů“.

Všeobecně známo, co lidí se obrátilo ku křesťanství v Japonsku v šestnáctém století působením sv. Františka Xaverského. Když bylo mnoho let po smrti sv. Františka dovo-

*) Kněz francouzský, znamenitý kazatel, který však odpadl od víry a oženil se.

leno oddílu loďstva francouzského přistáti v japonském přístavě, nějaký domorodý křesťan jménem Petr, dověděv se, že jsou na palubě francouzští kněží, podrobil jejich víru zkoušce těmito třemi otázkami: „Jste poddáni velikému Otci v Římě? Ctíte Marii, blahoslavenou Pannu? Máte manželky?“ Když francouzští kněží uspokojili tazatele v těchto třech věcech, zvláště v poslední, padl Petr se svými průvodci missionářům k nohám a všichni volali: „Díky Bohu! Jsou panici; jsou pravými učedníky našeho apoštola Františka“.[1])

Jistý současný spisovatel napsal vtipně, že snad i nejnadšenější obdivovatel svatebních obřadů laskavě připustí, že si nemůže představiti sv. Pavla, nebo sv. Jana, an se vydává na svatební cestu provázen nejnovějšími athenskými nebo efesskými střihy a líbeznými nevěstami, které se jimi zdobily. A ani nejohnivější fantasie si nedovede představiti Athanasia, velebného odpůrce arianského císaře, an jest na útěku po Nile provázen paní Athanasiovou, ani sv. Jana Zlatoústého, ana s ním cestuje po Frygii žena, s jejíž ňader září oranžový květ. Byl by se stal Ethelbert křesťanem, kdyby byl k němu sv. Augustín uvedl svou choť se společnicemi?[2])

Slýcháme často o neženatých kněžích, kteří dali život za víru v Číně a na Koreji a byli vězněni v Německu. Ale bylo by pří-

[1]) Annals of the Propagation of the Faith. March. 1867.

[2]) Marshall, Comedy of Convocation.

lišným, očekávati takové oběti od mužů těšících se domácímu pohodlí a zaujatých zodpovědností za manželku a děti.

Ale což neschvaluje sv. Pavel manželství duchovních řka: „Zdaliž nemáme moci ženy, sestry s sebou voditi, jako i jiní apoštolé i bratří Páně i Petr?“ [1]) Zde se nesmí zaměňovati manželka se ženou vůbec. Sv. Pavel zde patrně nemluví o své manželce, jelikož ji neměl; ale naráží na zbožné ženy, které dobrovolně ošetřovaly apoštoly a sloužily jim na missionářských cestách.

Také se namítá, že se zdá, že apoštol žádá, aby byl biskup „jedné manželky mužem“.[2]) Souvislost však bezpečně ukazuje, že biskup nemusil býti ženat, z důvodu uvedeného, že sv. Pavel sám ženat nebyl. Smysl místa, jak podání dosvědčuje, jest, že za biskupa měl býti zvolen jen ten, kdo nebyl více než jednou ženat. V těch dobách nebylo vždycky možno vybrati k úřadu biskupskému muže svobodné. Proto církev bývala mnohdy nucena přijati muže ženaté, ale vždycky s výhradou, že nevstoupí podruhé v manželství a nad to, jestliže nebyli vdovci, musili žíti různo manželek.

Jiní uvádějí proti kněžskému manželství tato slova sv. Pavla: „V posledních časích odstoupí někteří od víry, poslouchajíce duchů

---

[1]) I. Kor. IX., 5.
[2]) I. Tim. III., 2.

bludných... zbraňujících se ženiti".[1]) Ale tento odstavec se týká Ebionitů, Gnostiků a Manicheovců, kteří skutečně učili, že manželství jest hříchem. Církev katolická naopak učí, že manželství jest nejen dovoleno těm, kteří jsou povoláni, aby v ně vstoupili, ale že jest i svátostí a že lze i v životě manželském dosíci nejvyššího stupně svatosti.

Někteří jdou tak daleko, že prohlašují zdrženlivosť za neuskutečnitelnou. Naši jinověrní bratří v úřadě duchovním jsou tak manželstvu nakloněni, že by snad upírali kněžím jak možnosť, tak i právo zůstati svobodnými. Ale když toto tvrdí, pak popírají i moudrosť Ježíše Krista a jeho apoštola, kteří žili ve stavě svobodném a odporoučeli jej i ostatním; tupí posvěcené kněží a jeptišky a uvádějí bezpodstatně v pochybnosť čistotu svých svobodných sester, dcer a synů. Kolik jest ve světě mužů a žen, již tráví léta, ano celý život ve stavu svobodném? A kdo se opováží viniti je z nezdrženlivosti?

Nikdo si také nemůže stěžovati, že jest zákon kněžského bezženství příliš přísný, neboť čekatel duchovního stavu dobrovolně přijímá jeho povinnosti po zralé úvaze.

Konečně nelze také uváděti proti bezženství, že by porušovalo boží přikázání „růsti a množiti se"; neboť toto přikázání jistě nežádá, aby všecky manželství schopné osoby

---

[1]) I. Tim. IV. 1–3.

v manželství vstoupily. Sice by se i mladíci a dívky proti zákonu tomu proviňovali. Počet mužův a žen, kteří se zasvětili Bohu slibem čistoty, jest nepatrná menšina lidské rodiny, tak že na příklad ve Spojených Státech připadá sotva jeden člověk na čtyři tisíce (u nás jeden asi na dva tisíce). A nad to jest nevývratně dokázáno, že obyvatelstva přibývá nejvíce v krajích, kde má katolické duchovenstvo největší vliv; neboť tam jsou manželé přesvědčeni, že manželství nebylo ustanoveno proto, aby se vyhovělo tělu, ale ku splození a vychování dítek.

Hlava XXXI.

Manželství.

Manželství jest nejen přirozenou smlouvou mezi mužem a ženou, ale bylo od Krista Ježíše pro křesťany povýšeno za svátosť. „Muži“, dí apoštol, „milujte manželky své jakož i Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni... takť i muži mají milovati manželky své jako svá těla . . . Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své a budou dva v jednom těle. Tajemství (svátosť) toto veliké jest, ale já pravím v Kristu a v církvi.“ [1])

---

[1]) Efes. V., 25—32.

Těmito slovy prohlašuje apoštol, že spojení Krista s církví jest obrazem neboli vzorem spojení manžela s manželkou. Spojení pak Krista a církve jest nadpřirozené a jest spečetěno milostí Boží. Jest tudíž i spojení křesťanských manželů upevněno milostí Boží. Manželé jsou povinni, aby se milovali po celý život, jako Kristus miloval církev a by konali ctnosti uložené stavu manželskému. Aby tyto povinnosti vyplnili, potřebují zvláštních milostí.

Otcové, sněmy a liturgie církve západní i církví východních, mezi nimiž koptické, sýrské, nestorianské i jiných rozkolných společností, které jsou přes čtrnáct set let odtrženy od církve katolické, všecky se shodují v tom, že uznávají manželství za svátosť.

Proto sněm tridentský mluvě o manželství dí: „Kristus, zakladatel a dokonatel svatých svátostí, dobyl svým utrpením milosti, která zdokonaluje lásku přirozenou a upevňuje tuto nezrušitelnou jednotu a posvěcuje manžely, jakož dí apoštol: „Muži, milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni“; a hned potom dokládaje: „Tajemství toto veliké jest, ale já pravím v Kristu a v církvi“. (Efes. V.) Poněvadž tedy manželství v novém zákoně pro milosť, kterouž udílí, daleko vzácnější jest nad manželství zákona starého, protož svatí Otcové, sněmové a podání všeobecné církve po všecky

časy právě a náležitě učí, že mezi svátosti nového zákona počtěno býti má". [1])

Evanděliúm zapovídá, aby měl muž více než jednu manželku a žena více než jednoho muže. „Což jste nečetli", dí Spasitel, „že ten, jenž učinil člověka s počátku, muže a ženu učinil je? A řekl: Protož opustí muž otce i matku a přidrží se manželky své i budou dva v jednom těle. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo". [2]) Spasitel se odvolává na původní ustanovení manželství, jak je nařídil všemohoucí Bůh. (I. Mojž. II) Manželství však dle původního ustanovení bylo spojením jednoho muže s jednou ženou; neboť Jehova stvořil Adamovi jen jednu pomocnici. Byl by jich stvořil více, kdyby byl měl úmysl zavésti mnohoženství. Písmo dí, že se „muž přidrží manželky své" a ne svých manželek. Nepraví, že budou tři nebo více, ale že „budou dva v jednom těle".

Proto mnohoženství (na př. mormonitů ve Spojených Státech severoamerických) odporuje jasnému učení evanděliа a jest odsouzeno církví katolickou. Mnohoženství, kdekoliv se vyskytne, jest nezbytně zdrojem nesvárů a různic v rodině. Podporuje žárlivosť a nenávisť mezi ženami téhož manžela; ruší právo posloupnosti a prvorozenství a plodí soupeřenství mezi dětmi, neboť se každé snaží

---

[1]) Sess. XXIV.
[2]) Mat. XIX., 4—6.

získati náklonnosť a dědictví téhož otce na újmu ostatních.

Manželství jest ze všech nejposvátnější a proto nezrušitelná smlouva, jakou vůbec lze uzavříti. Každou lidskou smlouvu lze zákonitě zrušiti, jen ne smlouvu manželskou. Národové mají právo zrušiti vespolné úmluvy; kupci se mohou rozejíti ze společenství; bratří mohou opustiti krov otcovský a rozejíti se, jako Jakob a Esau; přátelé jako Abraham a Lot snad jsou nuceni se opustiti; ale pouto spojující manžely může býti po zákoně božím rozvázáno jen smrtí. Není meče na zemi, který by rozťal svazek svatební, jejž upevnil Hospodin; neboť „co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“.

Pamětihodno jest, že tři evanděliste a s nimi apoštol národů hlásají nerozlučnosť manželství a zapovídají osobě provdané vejíti v nový sňatek za života spolumanželova. Vskutku sotva které přikázání jest v evanděliu důrazněji nařízeno, než nerozlučná povaha platně uzavřeného manželství.

Fariseové přistoupili k Ježíšovi, „pokoušejíce ho a řkouce: Sluší-li člověku propustiti manželku svou z kterékoliv příčiny? Kterýžto odpovídaje řekl jim: Což jste nečetli, že ten, jenž učinil člověka s počátku, muže a ženu učinil je? a řekl: Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své i budou dva v jednom těle. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. Protož, co Bůh spojil, člověk ne-

rozlučuj. Řekli jemu: Proč tedy rozkázal Mojžíš dáti lístek zapuzení a propustiti? Dí jim: Pro tvrdosť vašeho srdce dopustil vám Mojžíš propouštěti manželky vaše: ale s počátku nebylo tak. Pravím pak vám, že kdožkoli propustil by manželku svou leč pro smilství a jinou by pojal, cizoloží; a kdo by propuštěnou pojal, cizoloží.“ [1]) Spasitel zde důrazně prohlašuje, že svazek manželský jest upevněn od Boha a proto ho žádný člověk ani lidské zákonodárství nemůže platně zrušiti.

Fariseům, namítajícím, nesmí-li se manželství zrušiti, proč tedy nařídil Mojžíš rozvod, odpovídá Pán, že Mojžíš neporučil, ale jen dovolil se rozejíti a dávaje toto dovolení, měl veliký zákonodárce zřetel na prudké vášně lidu židovského, který by upadl do nepravostí ještě větších, kdyby se nevyhovělo jeho žádosti rozvésti se a vstoupiti v nové spojení. Ale připomenul jim, že za prvních dob nebývalo tohoto dovolení.

Zřejmě pak tvrdí, že v Novém Zákoně takové právo uděleno nebude; neboť dodává: „Pravím pak vám: že kdožkoliv propustil by manželku svou a jinou by pojal, cizoloží.“ Protestantští vykladači bludně tvrdí, že tato slova udílejí manželovi právo odděliti se od ženy cizoložné a opět se oženiti. Ale katolická církev vykládá evanděliium v tom smyslu, že ačkoliv může uražený manžel dosíci rozvodu

---

[1]) Mat. XIX., 3 9.

od stolu a lože od nevěrné ženy, ale nedosáhne rozvodu a vinculo matrimonii (od svazku manželského), aby tím nabyl práva po druhé se oženiti.

Tento výklad potvrzují souhlasná svědectví sv. Marka a Lukáše i sv. Pavla; všichni zapovídají rozvod svazku manželského, ať jest to z kterékoliv příčiny.

U sv. Marka čteme: „Kdo by koli propustil manželku svou a jinou by pojal, cizoloží proti ní. A jestliže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží.“[1])

Totéž jasné prohlášení nacházíme u sv. Lukáše: „Každý, kdo propouští manželku svou a jinou pojímá, cizoloží; a kdo pojímá propuštěnou od muže, cizoloží.“[2]) Oba evangělisté zapovídají jak muži, tak ženě vstoupiti v druhý sňatek, byť měli sebe větší příčinu k rozvodu. A zajisté kdyby cizoložství dávalo uraženému manželovi právo pojati druhou manželku, neopomenuli by to evangělisté připomenouti.

Přejdeme-li od evangělia k listu sv. Pavla ku Korintským, najdeme i v něm bezvýminečný zákaz rozvodu. Apoštol píše městu, jež se nedávno obrátilo na křesťanství. Mezi jiným připomíná církevní nauku o manželství. Musíme míti za to, že spisovatel vedený Duchem svatým a věrný učedník Slova Božího vykonává svou povinnosť svědomitě, nic k zákonu nepřidávaje ani od něho neubíraje. Mluví pak ke Korint-

[1]) Mark. X., 11, 12.
[2]) Luk XVI, IV.

ským takto: „Těm pak, kteří jsou v manželství, přikazuji ne já, ale Pán, aby žena od muže neodcházela: pak-li by ale odešla, ať zůstane nevdaná, aneb ať se zase smíří s mužem svým. A muž nepropouštěj manželky své.“[1]) Zde vidíme, že apoštol ve jménu Mistrově nařizuje, aby nevstupovali rozvedení manželé ve sňatek nový a ani se nezmiňuje o cizoložství. Ale kdyby taková důležitá výminka byla bývala, nebyl by jí sv. Pavel opomenul; sice by činil jho evandělia těžším, než chtěl jeho Zakladatel.

Musíme tudíž buď připustiti, že podle náboženství Ježíše Krista manželská nevěrnosť žádné straně nedává práva vstoupiti v nové manželství, aneb souditi, že nesmírný počet křesťanů, kteří čerpali svou znalosť křesťantství ze sv. Marka, Lukáše a Pavla, byli o své víře poučeni nedokonale.

Nemůžeme také míti za to, že by sv. Matouš dal křesťanským manželům palestýnským právo, jež odepřel sv. Pavel Korintským; neboť potom by se mohla naskytnouti prvotní církvi nepěkná podívaná, kterak uražení manželé hledají v Judsku rozvod od nevěrných manželek, jehož nemohli dosíci v Korintě; tak jako nespokojení manželé za našich dob hledají u unitářů v Sibiňsku rozvodu, který jim byl odepřen v zemích rakouských. Kristus není rozdělen a tak si ani apoštolové neodporují na vzájem.

[1]) I. Kor. VII. 10, 11.

Církev katolická následujíc učení evandělia zapovídá rozvedenému muži vstoupiti v druhý sňatek, dokud žije jeho dřívější choť. Toť zákon nezměnitelný, jejž ona prvá prohlásila před obličejem pohanských císařů a národův a kterého zastává proti vášním a chlipnosti synů svých.

Jindřich VIII., druhdy poslušný syn a obhájce církve, pocítil v nešťastné chvíli hříšnou náklonnosť k Anně Boleynově (čti: Bulin), dívce z komonstva královnina, již chtěl pojati za manželku, dav se rozvésti se zákonitou chotí svou Kateřinou Arragonskou. Ale papež Klement VII, jehož dovolení se domáhal, z příma odepřel schváliti rozloučení, ačkoliv předvídal, že jeho rozhodný čin uvrhne církev v pronásledování a všecek národ v osudný rozkol vladařův. Kdyby byl papež svolil k zapuzení Kateřiny a k manželství s Annou Boleynovou, byla by Anglie zůstala v lůně církve, ale církev by byla odhodila svůj vzácný název učitelky pravdy.

Když zapudil Napoleon I. svou pravou manželku Josefinu a oženil se s Marií Louisou Rakouskou, byl tak přesvědčen, že by bylo marno ucházeti se u apoštolské stolice o schválení tohoto rozvodu a sňatku, že se na to sv. Otce ani netázal.

Několik roků před tím žádal Napoleon Pia VII., aby zrušil manželství, které byl uzavřel bratr jeho Jeronym s Miss Pattersonovou z Baltimoru. Papež poslal císaři ná-

sledující odpověď: „Vaše Veličenstvo pochopí, že pokud jsme se přesvědčili, není v naší moci vydati rozsudek neplatnosti. Nemůžeme dáti rozsudku odporujícího zákonům církevním a nemůžeme, pominouce tyto zákony, prohlásiti neplatným spojení, jehož nemůže podle Slova Božího rozdvojiti žádná moc lidská.“

Křesťanské manželky a matky, jakého vděku zasluhuje od vás církev katolická za čestné postavení, jaké zaujímáte nyní ve společnosti! Nejste-li již považovány za otrokyně, ale za rovny svému muži; nejste-li už hříčkou jeho choutek a nemusíte-li se obávati, že budete kdykoliv odhozeny, jako ženy turecké neb mormonské; ale jste-li uznávány za paní a královny svých domácností: děkujete za své osvobození církvi katolické. Zvláště jste povinny vděčností papežům, kteří povstávali ve veškeré velebnosti své duchovní moci, aby obhájili práva utiskovaných žen proti vilnému tyranství manželů jejich.

Jak docela jinak si vedli otcové tak zvané reformace, kteří pokřikujíce, že opravují náboženství, porušili i náboženství i společnosť, schvalujíce rozvod.

Jindřicha VIII. rozvedl s jeho manželkou Kateřinou Cranmer (Kranmer), první reformovaný primas anglický.

Luther a jeho druhové Melanchton a Bucer dovolili Filipovi, landkraběti hesskému, aby měl dvě manželky najednou.[1])

[1]) Bossnet, Variations vol. I.

Karlstadt, jiný německý reformator, schválil mnohoženství.[1])

A moderní Prusko sklízí trpké plody uzrávší ze semene, které bylo zaseto na jeho území. Sedmdesát pět ze sta manželstev v Berlíně, která se neuzavírají v církvi katolické, uzavírají se beze všeho náboženského obřadu. Svazek nespoutaný pevnými pouty náboženství snadno se rozvolní.

Snadnosť, s níž lze dosíci rozvodu ve mnohých státech Unie severoamerické, vzbuzuje bolestnou pozornosť. Zde jest příklad, jak zhoubny jsou následky soukromého výkladu Písem svatých. Když Luther a Kalvín hlásali světu, že „není moudrým, zapovídá-li se rozvedenému cizoložníku, aby se opět oženil“,[2]) ani se jim nezdálo, jaké potomstvo zplodí obluda, již stvořili. Jest asi čtyřicet příčin, pro něž se dovoluje manželství zrušiti, a některé jsou tak malicherny, že by vyvolaly veselosť, kdyby věc, o niž jde, nebudila vážné starosti o mravnosť a obecné blaho země.

Úřady povolují rozvod manželům nejen pro nevěrnosť, ale i pro věci, kterým nenajdeš ani stínu odůvodnění v Písmě, jako udávaná

---

[1]) Audin, str. 339

[2]) American Cyclop., čl. Divorce. Spasitel prohlásil, že cizoloží, kdo by pojal propuštěnou cizoložnici za manželku. Avšak Luther a Kalvín hlásají, že jest nemoudro odpírati takové manželství. Ale „což jest bláznivého božího, moudřejší jest než lidé. A Nejmoudřejší řekl: „Zničím moudrosť moudrých“. (I. Kor. I.)

ukrutnosť, nestřídmosť, opuštění, dlouhá nepřítomnosť, duševní neschopnosť, výrok zpovědníka, nesouhlas povah a jiné podobné příčiny, které uznají úřady po svém úsudku za dostatečné.

V roce 1874 byly ve státě Ohio do konce června podány 1742 žádosti za rozvod. A takli tomu v Ohiu, jak to teprve vypadá v Indiáně, jež se nazývá rájem nespokojených manželů?

V Konektikutě (Connecticut) bylo roku 1875 čtyři tisíce tři sta osmdesát pět manželstev a z těch bylo rozvedeno čtyři sta šedesát šest. Počet rozvodů provedených v tomto státě v patnácti letech dostoupil čísla 5391. A to se děje ve státě, jehož školství se považuje za nejdokonalejší ze všech. Statistika Ohaja a Konektikutu dovoluje, abychom si utvořili úsudek o hrozném množství rozvodů, které se každoročně provedou ve Spojených Státech severoamerických.

Mnozí lidé považují církev katolickou za příliš přísnou, když hlásá naprostou nerozlučnosť manželství. Ale třeba pamatovati, že ne církev, ale božský Zakladatel křesťanského náboženství nám dal tento zákon. Ona jen bdí nad tím, aby se zachovával.

Ale zákon, jakkoliv přísný, jest milosrdným, přirovná-li se ke krutým následkům, které přivozuje snadné dosažení rozvodu.

Snadnosť, s jakou se zrušuje manželství, jest nanejvýš záhubna mravnosti jednotlivců, rodin i společnosti.

Svádí k nepřiměřeným a nerozvážným sňatkům, neboť lidé nejsou opatrni vstupujíce v manželství, jež se později pouhou vůlí rozloučí. Ponouká nesvědomitého manžela nebo manželku k přestupkům, hádkám ano i cizoložství, neboť vědí, že právě zločiny jim poskytnou záminku a zákonité důvody k rozvodu. Plodí mezi manželem a manželkou prudké spory o ošetřování dětí. Zbavuje děti ochranné ruky otcovy, nebo něžné péče matčiny a přečasto je odkazuje mrazivé dobročinnosti světa; neboť manželé, mezi nimiž není vzájemné náklonnosti manželské, nemívají ani lásky k dětem. Slovem vnáší do domácnosti mráz a spoustu, které nezakryje ani bohatství a nádhera.

Jen jediná jest pomoc od této společenské choroby a tou jest naprosto zakázati rozvod manželství podle nezměnitelného zákona evandělia a staré církve. V krajinách katolických jest rozvod velice řídký a může ho dosíci, jen kdo svrhl jho církve. A šetří-li bohudíky zákona manželského veliká část společnosti protestantské, pochází tato čistota mravů v nemalé míře z náboženství katolického, jež má blahodárný vliv i na ty, kteří stojí mimo ni, jako slunce, jehož dobrodějné světlo a teplo lze cítiti i v místech, kam jen skrovně vnikají jeho paprsky.

Ukazatel.

Alžběta — pronásledování za A. 274
Andělé nám pomáhají přímluvami 163 a násl.
Apostolicita, protestanté nemají práva si ji osobovati. 57.
dokázána z prvních otců 59.
Apoštolové — jejich moc 12.
Bartolomějská noc krveprolití v b. n. 271.
Bezženství duchovenstva 418
Kristus a apoštolé je schvalují 419.
stará kázeň a bezženství 419.
vhodnosť a užitečnosť b. 422.
námitky proti b. 425.
Bible, jak jí užívali židé 84.
co o ní Kristus učí 85.
Kristus neporučil ji rozšiřovati 87.
jak se různí theorie a prakse protestantů vůči bibli 88.
protestanté ji nemohou přijati za vůdce dostatečného 89.
nepřístupna prvním křesťanům 91.
obtíže výkladu 92.
důsledky soukromého výkladu 93.
nenacházejí se v ní všecky pravdy, v něž třeba věřiti 96.
církev strážkyní bible 97.
papežové strážci bible 98.
první vydání bible 98.
jak jí používají katolíci 100.

Biřmování, svátosť 293.
svědectví prvních otcův o b. 297.
protestantské biřmování
Bůh, přirozenosť a vlastnosti Boží 9.
Carrol Karel, přítel náboženské svobody 251.
Celibát, viz bezženství
Církev, známky pravé církve 12.
jednota církve 13.
podobenství (obrazy církve) 15.
svatosť církve 25.
katolicita církve 39.
síla číselná církve 45.
apoštolicita církve 47.
protestanté opustili učení prvotné církve 48.
ustavičnosť církve 60.
nezrušitelnosť církve 61.
pošetilosť pokusů o zničení církve 66.
neomylná autorita církve 72.
bible a církev 83.
nynější postavení církve v Evropě 255.
Časná moc papežova
jak jí papežové nabyli 144.
platnosť a spravedlnosť její 150.
jak jí užívali 151.
Dogma, nové definování dogmat 20.
Hřích dědičný 279.
Kristus dal moc hříchy odpouštěti 359.
čemu učí Otcové o odpuštění hříchů 362.
Inquisice španělská 259.
církev není zodpovědna za kruté činy 266.
původ a pravá povaha 266.
ústavem politickým 257.

Inquisice španělská, katoličtí hodnostáři jí pronásledováni 269.
papežové se protivili činnosti inquisice 269.
papežové zastávali uprchlých před inquisicí 269.
Jednota, viz církev
nebyla zmenšena věroučnými definicemi 20.
Kadidlo, upotřebení 350.
Katolicity není mimo církev římskou 41.
Kněžství, důstojnosť 407.
názory 410.
povinnosti 414.
Křest, svátosť 282.
dětí 282.
potřeba křtu 284.
účinky 289.
způsoby 291.
Kříž, úcta a starobylé užívání kříže 11.
Květiny, jich upotřebení. 350.
Lafayette, přítel náboženské svobody 251.
Latina, proč církev užívá 345.
Leibnitz o zpovědi 381.
Luther schvaloval mnohoženství 436.
Magna charta dílo katolíků 247.
Manželství, svátosť 428.
učení Kristovo o manželství 431.
učení apoštolů o něm 433.
nerozlučnosť manželství 433.
Maria (nejblahoslavenější Panna), její božské mateřství 177.
ustavičné panenství její 179.
neposkvrněné početí 182.

Maria, její důstojnosť hlásá evandělium 183.
hodna úcty 192.
různé způsoby úcty jsou oprávněny 194.
proč ji vzýváme 200.
vplyv jejího příkladu 206.
Maryland, vlastí náboženské svobody 248.
Milosť 277.
Missál 243.
Moc časná papežů, viz časná moc
Mravnosť poměrná mezi katolíky a protestanty 389.
Mrtví, modlitby za mrtvé 225.
Starý Zákon schvaluje modlitby za mrtvé 225.
Kristus schvaluje modlitby za mrtvé 227.
čemu učí Otcové o modlitbách za mrtvé 228.
Mrtví, staré liturgie obsahují modlitby za mrtvé 232.
východní sekty všecky konají modlitby za mrtvé 233.
Židé podnes konají modlitby za mrtvé 235.
Mše svatá, oběť 321.
význam slova 326.
co jest mše sv. 326.
apoštolský původ mše 329.
obětí díků a smírnou 332.
obřady mešní 335.
Napoleon, proč byl nepřítelem církve 254.
jeho rozvod 435.
Nemanželské porody v krajinách katolických a protestantských 391.
Neomylnosť církve dovozena z Písma 73.
důsledky plynoucí z popírání neomylnosti 78.

Neomylnosť, význam neomylnosti 81.
výklad přívlastku „papežova“ 128.
výsadou úřední 130.
akta sněmů dokazují neomyln. papežovu 135.
příklady, kdy ji vykonávali 139.
papež pravým zdrojem neomylnosti 141.
vyvrácení námitek proti ní 141.
Obrazy, jich uctívání 209.
první bouře proti obrazům 210.
učení církve o obrazích 212.
čemu učí o nich Leibnitz (protestant) 213.
protestantský bohoslovec jich hájí 217.
užitečnosť obrazů 218.
Obřady diktovány rozumem 336.
Bůh je schválil ve Starém Zákoně 338.
Kristus potvrdil v Novém Zákoně 339.
uznaný vplyv obřadů 342.
obřady mešní 343.
Očistec 224.
učení sv. Pavla o očistci 227.
Odpustky 394.
autorita Písma sv. o odpustcích 395.
bulla papeže Lva o 400.
protestantský slib o 402.
sněm tridentský o 403.
Panenství kterak Kristus miloval 419.
Papež, svrchovanosť papežova 115.
svět obrácen vyslanci papežů 122.
neomylnost papežova 128.
poměr papeže k všeobecným sněmům 135.
časná moc papežova 162.
Petr, primát jeho 102.

první biskup římský 114.
Pius IX. 158.
Pokání, božské ustanovení 354.
Poslední pomazání 403.
apoštol sv. Jakub a nejstarši Otcové je nařizují 403.
Primát 102.
důkazy ze Starého Zákona 102.
důkazy z politického a společenského prospěchu 103.
následky nedostatku primátu 105.
zaslíbení primátu 106.
splnění slibu 108.
vykonávání primátu 109.
vyvrácení námitek 112.
Pronásledování zavedeno od reformátorů 261.
zavedeno od puritánů 262.
ustavičné společenské 263.
za Marie a Alžběty 274.
Přijímání pod jednou způsobou 313.
učení Luterovo o přijímání pod jednou způsobou 315.
praxe prvotní církve 317.
Puritánů nesnášenlivosť 251.
Půst zdrženlivosti v pátek 10.
Reformace pravá, jak se provede 37.
praví reformátoři 37.
falešní reformátoři 38.
Roucha 352.
Rousseau o zpovědi 382.
Rozvod, učení církve o rozvodu 432.
Jindřicha VIII. 435.

Rozvod, Napoleonův 435.
schválen od reformátorů 436.
úžasné množství rozvodů 437.
jaké zlé následky má snadnosť dosíci rozvodu 439.
Řím, Petr prvním biskupem v Římě 114.
co učinili papežové pro Řím 156
Sekty, původ různých sekt protestantských 54.
přehledná tabulka o vzniku sekt 56.
Sněm tridentský 37.
vatikánský 43.
Sněmů všeobecných počet 121.
Svatí, vzývání svatých 161.
čemu učí Písmo sv. o svatých 163.
pomáhají nám přímluvou 165.
pamatují na nás 168.
neurážíme Boha, když je vzýváme 171.
Svatosť, pohnutky svatosti 26.
ovoce svatosti 31.
prostředky k dosažení svatosti 29.
nahodilá pohoršení nezmenšují svatosti církve 36.
Svátosť oltářní 300.
zaslíbení 301.
ustanovení 305.
učení apoštolů o svátosti oltářní 309.
učení otců 311.
Svátostí sedm 279.
Světla, upotřebení 349.
Svoboda náboženská a občanská 240,
katolické učení o ní 241.
sněm tolédský o svobodě náboženské 242.

Svoboda, Fenelonův list o svobodě náboženské 242,
veliký bohoslovec Becanus hájí svobody náboženské 242.
církev hájí svobody občanské 245.
sv. Ambrož, hlavní zastánce svobody občanské 246.
Maryland jediná osada, kde byla svoboda náboženská 248.
výrok obec. sněmu marylandského o ní 250.
znamenití katoličtí obhájcové svobody 251.
Svrchovanosť papežova 115.
dějepisný důkaz papežovy svrchovanosti 117.
nejstarší Otcové hlásají 120.
všeobecné sněmy hlásají 121.
důležitá okolnosť dějinná 122.
Víra, pokrok u víře 23.
Voltaire o zpovědi 381.
Voda svěcená 343.
Vůdce bezpečného známky 90.
Vzývání svatých 161.
Zpovědi potřeba a prospěšnosť 361.
původ 367.
protestantské učení o zpovědi. 371.

Konec.

Chyby tisku.

Do tisku se vloudilo přes bedlivou opravu dosti omylů, jako na př.: str. 17. poslední řádek místo tahají má býti trhají, str. 271 místo *III.* má býti *II.* a podobné, jež si laskavý čtenář, pokud smyslu nepřekážejí, sám opraví.